

ผลการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความรับผิดชอบของ
เด็กปฐมวัย โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นางพัชรินทร์ พรหมเมศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2561

The Effects of Storyline Method on Responsibility of Preschool Children
at Pratoochai School in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Mrs. Patcharin Prommet

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

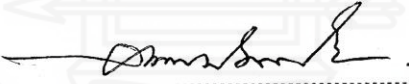
2018

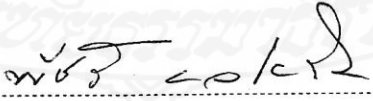
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ชื่อและนามสกุล นางพัชรินทร์ พรหมเมศ
แขนงวิชา หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา มัคคสมัน
2. รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ผลโยธิน

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2562

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.ดรรรัตน์ อุทัยพยัคฆ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา มัคคสมัน)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ผลโยธิน)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา จันทร์คง)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ผลการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้วิจัย นางพัชรินทร์ พรหมเมศ **รหัสนักศึกษา** 2552100170 **ปริญญา** ศีษศาสตรมหาบัณฑิต

(หลักสูตรและการสอน) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา มัคคสมัน

(2) รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ผลโยธิน **ปีการศึกษา** 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง และ (2) เปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยอายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 26 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องและแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) ก่อนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ ระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงขึ้นตามลำดับ โดยสัปดาห์ที่ 1 มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ สัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 5 มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง และสัปดาห์ที่ 6 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง และ (2) หลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง ความรับผิดชอบ ปฐมวัย

Thesis title: The Effects of Storyline Method on Responsibility of Preschool Children at Pratoochai School in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province
Researcher: Mrs. Patcharin Prommet; **ID:** 2552100170;
Degree: Master of Education (Curriculum and Instruction);
Thesis advisors: (1) Dr. Wattana Makkasman, Associate Professor;
(2) Dr. Pacharee Phonyotin, Associate Professor; **Academic year:** 2018

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the responsibility of preschool children who undertook the storyline method activities; and (2) to compare the responsibilities of preschool children before and after undertaking the storyline method activities.

The sample obtained by cluster random sampling comprised 26 preschool children, 5 - 6 years old, studying in the third year kindergarten level during the first semester of the 2019 academic year at Pratoochai School in Phra Nakhon Si Ayutthaya province. The instruments used were a teacher's handbook and experience plans for the storyline method activities, and a responsibility behavior of preschool children observation form. The statistics employed for data analysis were the mean, standard deviation, and t-test.

The research findings showed that (1) before undertaking the storyline method activities, preschool children had low level of responsibility; during undertaking the storyline activities, their responsibility levels were subsequently higher as follows: in the first week, their responsibility was at the low level; in the second week to the fifth week, their responsibility was at the moderate level; and in the sixth week to the eighth week, their responsibility was at the high level; and (2) the responsibility level of preschool children after undertaking the storyline method was significant higher than its counterpart level before undertaking the activities at the .05 level.

Keywords: Storyline method, Responsibility, Preschool children

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา มัคคสมัน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ผลโยธิน อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ขจรชัยกุล อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชาอนามัยครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทรา คงเรือง อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา คุณครูจุฬาลักษณ์ พงษ์สังข์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดไม้ตราสมาชิการาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ศน.ศิริรัตน์ คอยเกษม ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 และท่านผู้อำนวยการสุदारัตน์ พลแพงพา ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งมหาเมฆ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ได้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ คณะผู้บริหาร เพื่อนครู ผู้ปกครองและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ของโรงเรียนประตู่ชัย ที่คอยให้กำลังใจ ให้ความร่วมมือและเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จเรียบร้อย

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ น้อง คณาจารย์ในสาขาวิชาศึกษาศาสตร์และเพื่อนๆ นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความกรุณา ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

พัชรินทร์ พรหมเมศ

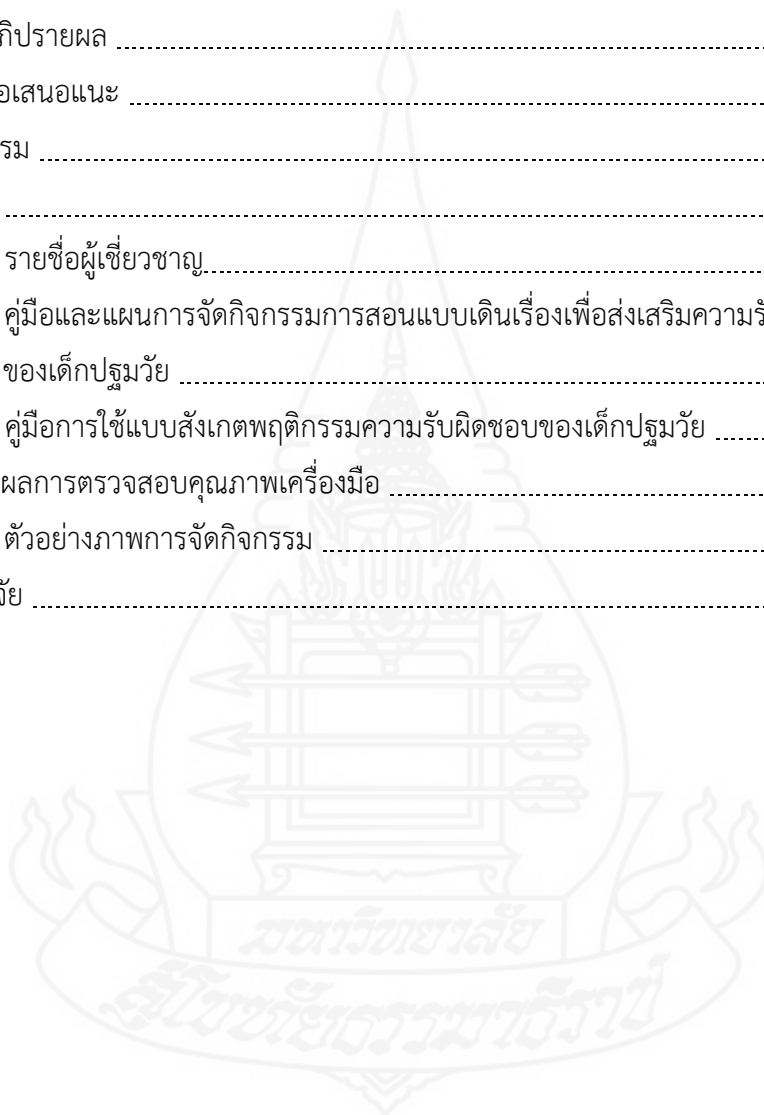
สิงหาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบเดินเรื่อง	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย	46
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	79
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	79
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	79
การเก็บรวบรวมข้อมูล	96
การวิเคราะห์ข้อมูล	96
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	97
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง โดยภาพรวมและรายด้าน	97
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง โดยภาพรวม และรายด้าน	101

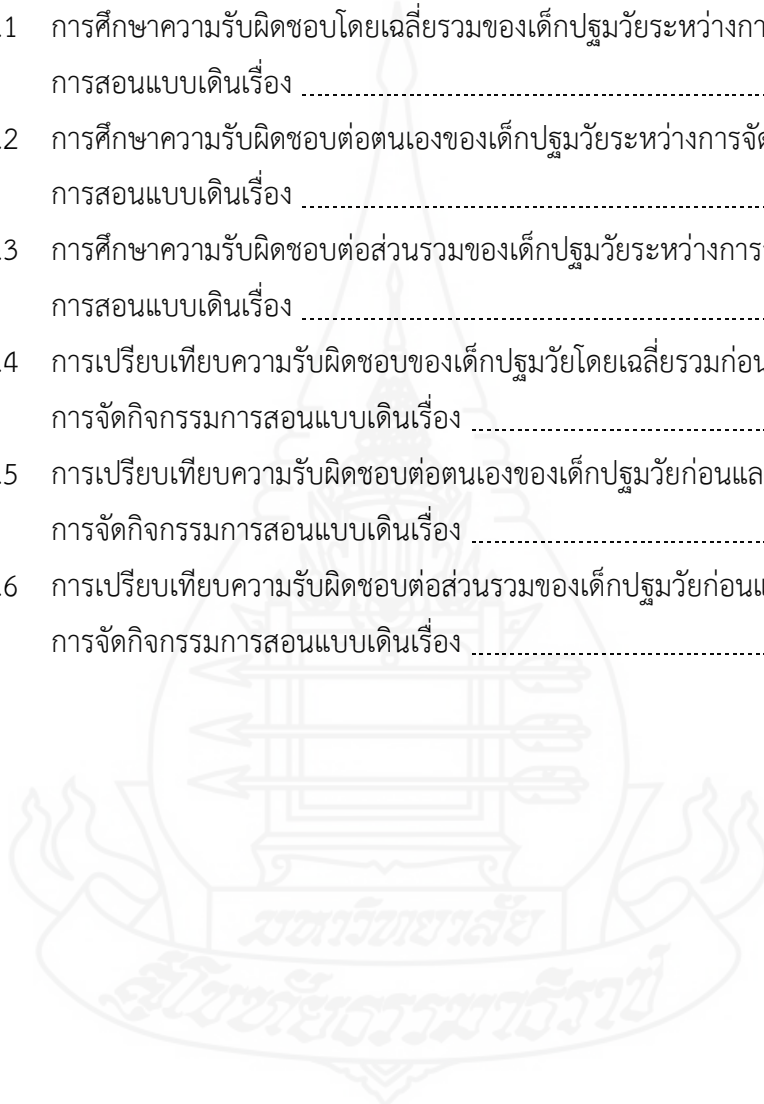
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	103
สรุปการวิจัย	103
อภิปรายผล	105
ข้อเสนอแนะ	115
บรรณานุกรม	116
ภาคผนวก	121
ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	122
ข คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ ของเด็กปฐมวัย	124
ค คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย	165
ง ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	181
จ ตัวอย่างภาพการจัดกิจกรรม	185
ประวัติผู้วิจัย	198

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แสดงความสัมพันธ์ของกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่ส่งเสริมความรับผิดชอบ ของเด็กปฐมวัย	82
ตารางที่ 4.1 การศึกษาความรับผิดชอบโดยเฉลี่ยรวมของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรม การสอนแบบเดินเรื่อง	98
ตารางที่ 4.2 การศึกษาความรับผิดชอบต่อตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรม การสอนแบบเดินเรื่อง	99
ตารางที่ 4.3 การศึกษาความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรม การสอนแบบเดินเรื่อง	100
ตารางที่ 4.4 การเปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยโดยเฉลี่ยรวมก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง	101
ตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง	101
ตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง	102

สารบัญญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 4.1 แผนภูมิแสดงระดับความรับผิดชอบโดยเฉลี่ยรวมของเด็กปฐมวัยระหว่าง การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง	98
ภาพที่ 4.2 แผนภูมิแสดงระดับความรับผิดชอบต่อตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรม การสอนแบบเดินเรื่อง	99
ภาพที่ 4.3 แผนภูมิแสดงระดับความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรม การสอนแบบเดินเรื่อง	100

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า สังคมไทยมักให้ความสำคัญกับการพัฒนาเยาวชนในด้านสติปัญญา เพราะเห็นว่าเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานในอนาคต แท้จริงแล้วการพัฒนาเยาวชนให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพต้องพัฒนาพร้อมกันทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาควบคู่กับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการปฐมวัยศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) มาตรา 6 ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 2 - 3) ที่มุ่งพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างมีคุณภาพ และต่อเนื่อง เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 26 - 29) ได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปีไว้ 12 มาตรฐาน โดยมาตรฐานที่ 5 มุ่งเน้นให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม ประกอบไปด้วยสภาพที่พึงประสงค์คือ ซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณา มีน้ำใจและช่วยเหลือแบ่งปัน มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบ ดังนั้นในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นการสร้างเสริมบุคลิกภาพที่ดีและวางรากฐานคุณภาพชีวิตของเด็กที่จะพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตต่อไป (มลฤดี ยุตินาวา, 2554, น. 1)

ความรับผิดชอบต่อผู้อื่นเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ควรปลูกฝังในตัวเด็ก เนื่องจากความรับผิดชอบต่อผู้อื่นมีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม และสติปัญญา (ฤทัยรัตน์ สัมมิแสง, 2553, น. 10) เด็กที่มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น เด็กที่มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นจะสามารถปฏิบัติภารกิจที่พึงกระทำได้เองโดยไม่ต้องให้ผู้อื่นตักเตือนหรือควบคุมและสามารถปฏิบัติภารกิจอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี (จามรี สุวานันท์, 2545, น. 10) สอดคล้องกับประภาพรรณ เอี่ยมสุภาภิต (2555, น. 97) ที่กล่าวว่า เด็กที่มีความรับผิดชอบต่อ

สูงมักจะเป็นคนที่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี มีความเชื่อมั่นสูง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความซื่อสัตย์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า คนที่มีความรับผิดชอบสูงจะมีลักษณะของความเป็นพลเมืองดีสูงด้วย ดังนั้นจริยธรรมด้านความรับผิดชอบจึงเป็นสิ่งที่ควรสร้างเสริมให้กับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ สุนีย์ นัยเจริญ (2539, น. 1 อ้างถึงใน สมถวิล ลองทานาม, 2553, น. 1) ได้กล่าวว่า แม้ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับในวัยที่เจริญแล้วจะมีเพิ่มขึ้นอีกมากจากวัยทารกและเด็กแล้วก็ตาม แต่ประสบการณ์เหล่านี้ก็หาได้มีอิทธิพลซึ่งไปกว่าประสบการณ์เดิมอันเป็นรากฐานที่ได้รับการสั่งสมกันมาแต่เยาว์วัย โดยเฉพาะช่วงวัย 3 – 6 ปี ซึ่งเป็นระยะที่มีการเจริญเติบโตและมีการพัฒนาการทุกๆ ด้านเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์ที่ได้รับในช่วงนี้จะเป็นการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในอนาคต จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะปลูกฝังจริยธรรมความรับผิดชอบต่อให้เด็กตั้งแต่ระยะปฐมวัย

ราศรี ทองสวัสดิ์ (2540, น. 19 อ้างถึงใน มลฤดี ยุตินาวา, 2554, น. 23) ได้กล่าวว่าการพัฒนาความรับผิดชอบต่อให้เด็กปฐมวัยสามารถทำได้หลายแนวทาง เช่น การสอนโดยตรงและเน้นการปฏิบัติจริง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อให้เด็กเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่เป็นบุคคลทั้งที่บ้านและโรงเรียน เช่น ครู พี่เลี้ยง พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ทางบ้าน ซึ่งจะเป็นต้นแบบที่ดีให้กับเด็กเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางวัตถุทั้งในและนอกห้องเรียน และการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนในรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่เอื้อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมจากการฝึกปฏิบัติในกิจวัตรประจำวันและจากการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ฤทัยรัตน์ สัมมิแสง (2553, น. 21) ที่ได้กล่าวว่าในการปลูกฝังความรับผิดชอบนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนโดยผู้ใหญ่ให้การปลูกฝังทัศนคติและเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการเป็นตัวแบบที่ดีทั้งการกระทำ การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อม โดยคำนึงถึงพัฒนาการและวุฒิภาวะของเด็ก และในการสร้างกฎเกณฑ์ความรับผิดชอบต่อให้เด็กต้องมีความสม่ำเสมอ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการกระทำของตนเอง (สมถวิล ลองทานาม, 2553, น. 18) ซึ่งหลักการและแนวทางในการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อให้เด็กปฐมวัยนั้นสอดคล้องกับหลักการและแนวทางในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 41) ที่เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการบูรณาการผ่านการเล่น การลงมือกระทำจากประสบการณ์ตรงที่หลากหลายเด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าได้เคลื่อนไหว สำรวจ สังเกต สืบค้น ทดลอง คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้คิดริเริ่ม วางแผน ตัดสินใจลงมือกระทำและนำเสนอความคิดผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งเรียนรู้และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล

รูปแบบและวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนในลักษณะการบูรณาการและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีหลายรูปแบบ รูปแบบการสอนแบบเดินเรื่อง (Storyline Method) เป็นรูปแบบหนึ่งที่มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการสอนแบบบูรณาการที่ใช้กิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้

เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีอยู่ประกอบกับความรู้เดิมของเด็กในการคิดตอบปัญหาและตอบคำถามแล้ว ทั้งครูและเด็กสืบค้นความคิดไปด้วยกัน เป็นการฝึกให้เด็กค้นหาความรู้ด้วยตนเอง (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551, น. 155) ซึ่งเป็นการสอนที่ถือว่าครูและเด็กเป็นส่วนในการคิดและวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะและความรู้สึกจากการเรียนรู้ด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติในการพัฒนาตนเองผ่านวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย (พัชรา พุ่มพชาติ, 2550, น. 54) โดยผู้สอนกำหนดหัวเรื่องหลักแล้วดำเนินกิจกรรมตามเส้นทางการเดินเรื่อง โดยมีคำถามสำคัญเป็นตัวเปิดประเด็นหรือตัวเชื่อมในการดำเนินเรื่อง ผู้สอนเป็นผู้วางกรอบของเส้นทางการเดินเรื่องให้สอดคล้องกับหลักสูตร ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการทำกิจกรรมโดยที่ผู้เรียนเป็นเจ้าของเรื่องราวหรือประสบการณ์ต่างๆ โดยนำความรู้หรือประสบการณ์เดิมมาวิเคราะห์ เชื่อมโยงเพื่อตอบคำถาม สร้างหรือพัฒนาแนวคิดของตนเอง แสวงหาข้อมูลและเพิ่มประสบการณ์ใหม่จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ (สุนนทิพย์ บุญสมบัติ, 2551, น. 34) ซึ่งเส้นทางการเดินเรื่องจะแบ่งเป็นฉากหรือเป็นตอน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ 1. ฉาก ได้แก่ สถานที่ หรือภาพกว้าง ๆ เป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของตัวละครในเรื่องนั้น ๆ 2. ตัวละคร ได้แก่ คนหรือสัตว์ที่มีชีวิตโลดแล่นอยู่ในเรื่อง ผู้เรียนมีฐานะเป็นตัวละครหนึ่งในเรื่อง 3. การดำเนินชีวิต ได้แก่ เรื่องราวที่เป็นการดำรงชีวิตของตัวละครโดยปกติ และ 4. เหตุการณ์สำคัญ ได้แก่ เหตุการณ์หรือปัญหา หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนฝึกการแก้ไขปัญหาต่างๆ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2553, น. 202 - 203) โดยใช้คำถามหลักหรือคำถามสำคัญในการเปิดประเด็นหรือเชื่อมโยงให้ผู้เรียนคิดร้อยเรียงเรื่องราวด้วยตนเองรวมทั้งการสร้างสรรคชิ้นงานประกอบกันไป การเรียนการสอนแบบเดินเรื่องจึงช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ประสบการณ์และความคิดของตนอย่างเต็มที่และมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดกัน อภิปรายร่วมกันและเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง (ทศนา แคมมณี, 2556, น. 55) โดยครูผู้สอนจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และอุปกรณ์ที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจอยากรู้ อยากเห็น กำหนดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้คิด วางแผนและฝึกปฏิบัติด้วยตนเองในรูปแบบของกลุ่มและลักษณะกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ให้การเสริมแรงและให้กำลังใจเด็กขณะปฏิบัติกิจกรรมและกับผลงานของเด็กทั้งที่เด็กพอใจหรือไม่พอใจเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำผลงานให้สำเร็จและให้เด็กได้พัฒนาผลงานความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง (พัชรา พุ่มพชาติ, 2550, น. 64-65) และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือพัฒนาความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกันซึ่งจะช่วยส่งผลให้เกิดพัฒนาการและศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนให้สูงขึ้นเป็นลำดับ

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลที่ได้จะเป็นแนวทางให้ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยนำไปใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบให้เด็กปฐมวัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

3. สมมติฐานการวิจัย

ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนประตู่ชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.2 ตัวแปรที่ศึกษา

4.2.1 *ตัวแปรต้น* คือ การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

4.2.2 *ตัวแปรตาม* คือ ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

4.3 ระยะเวลาในการวิจัย

ทำการวิจัยในปีการศึกษา 2561 และ 2562 โดยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน รวมทั้งสิ้น 40 วัน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 *กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง* หมายถึง การจัดกิจกรรมที่มีการผูกเรื่องแต่ละฉากให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยใช้คำถามสำคัญกระตุ้นให้เด็กคิดสร้างเรื่องตามประสบการณ์จริง เพื่อแสดงเรื่องราว ค้นหาคำตอบหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผ่านองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

5.1.1 คำถามสำคัญ เป็นคำถามที่ครูใช้ในการเปิดประเด็นเข้าสู่กิจกรรม เชื่อมโยงเรื่องราวและจุดคิดคำตอบที่เป็นข้อความรู้จากการกระทำที่เชื่อมโยงไปสู่การส่งเสริมพฤติกรรม ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัย ซึ่งคำถามที่นำมาใช้มี 3 ลักษณะ คือ

1) **คำถามเปิดฉาก** หมายถึง คำถามที่ครูใช้เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดถึงฉากและตัวละคร อาจมีหลายคำถามเพื่อเป็นการกระตุ้นเด็ก

2) **คำถามเปลี่ยนฉาก** หมายถึง คำถามที่กระตุ้นให้เด็กคิดถึงการดำเนินชีวิตของตัวละครและเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข กระตุ้นหรือสร้างความสนใจให้คิดเสนอแนะวิธีการวางแผนและลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาความรู้ ตอบคำถามหรือแก้ปัญหา ซึ่งอาจมีหลายคำถามขึ้นอยู่กับเนื้อเรื่อง

3) **คำถามสรุปองค์ความรู้** หมายถึง คำถามที่ทำให้เด็กจุดคิดคำตอบที่เป็นข้อความรู้จากการกระทำหรือการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้มองเห็นคุณค่าของเรื่องราวที่ได้ปฏิบัติหรือสรุปตามแนวคิดสำคัญของการเรียนรู้ที่ครูตั้งเป้าหมายให้เด็กศึกษา

5.1.2 องค์ประกอบ 4 องค์ประกอบของการสอนแบบเดินเรื่อง ซึ่งประกอบด้วย

1) **ฉาก** เป็นการกำหนดเวลา สถานที่และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตามหัวเรื่องจากประสบการณ์ที่เด็กเคยพบเห็น ค้นเคยหรือสะสมมาเป็นเสมือนกับการสร้างบรรยากาศหรือการนำเข้าสู่เรื่องราวที่เด็กจะได้เรียนรู้ จากการถามคำถามของครู

2) **ตัวละคร** คือตัวเด็กและบุคคลแวดล้อมเด็กที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียน โดยตัวละครจะมีบทบาทในการดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ

3) **การดำเนินชีวิต** เป็นการดำเนินชีวิตของตัวละครในฉากที่เด็กกำหนดขึ้นและจะเปลี่ยนไปตามเหตุการณ์หรือปัญหาที่ต้องแก้ไข

4) **เหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข** เป็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือปัญหาที่ตัวละครต้องเผชิญ โดยครูกระตุ้นถามหรือเกิดจากการคิดของเด็กซึ่งอาจเป็นเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้น ๆ

โดยมีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมตามเส้นทางการเดินเรื่องผ่านองค์ประกอบของการสอนแบบเดินเรื่อง 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ฉากและตัวละคร เป็นขั้นที่ครูใช้คำถามเปิดฉากเป็นคำถามเปิดประเด็นที่ทำให้เด็กคิดถึงฉากและตัวละครในฉาก

ขั้นที่ 2 การดำเนินชีวิตและเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข เป็นขั้นที่ครูใช้คำถามเปลี่ยนฉาก เป็นคำถามกระตุ้นให้เด็กคิดถึงการดำเนินชีวิตของตัวละครและเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข กระตุ้นหรือสร้างความสนใจให้คิดเสนอแนะวิธีการ วางแผนและลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบในการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 3 ทบทวนและสรุป เป็นขั้นที่ครูใช้คำถามสรุปองค์ความรู้ที่ทำให้เด็กถกคิด คำตอบที่เป็นข้อความรู้จากการกระทำหรือปฏิบัติกิจกรรม มุ่งเน้นที่พฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็ก ปฐมวัย และนำทสรุปมาสร้างเป็นข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ เป็นขั้นที่เด็กเขียนข้อตกลงโดยดูตามแบบที่ครูเขียน เป็นตัวอย่างและวาดภาพสื่อความหมายของข้อตกลงนั้น และนำไปติดแสดงที่ป้ายข้อตกลงของเราเพื่อใช้เป็นข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

5.2 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงความมุ่งมั่น ตั้งใจ มีความเพียรพยายามและละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และส่วนรวมให้ประสบความสำเร็จ โดยไม่มีใครคอยตักเตือนหรือควบคุม แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

5.2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง มีรายการพฤติกรรมดังนี้

1) **การรักษาความสะอาดของตนเอง** หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการปฏิบัติตนตามหลักอนามัยเพื่อให้ร่างกายสะอาด ได้แก่ ล้างมือก่อนรับประทานอาหารล้างมือหลังการใช้ห้องน้ำห้องส้วม และล้างมือหลังการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

2) **การรักษาความปลอดภัยของตนเอง** หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการรู้จักระมัดระวังตนเองให้ปลอดภัยขณะปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่ ใช้ของใช้อย่างถูกวิธี ปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรม และไม่ใช้หรือไม่เข้าใกล้สิ่งที่มีโอกาสก่อให้เกิดอันตราย

3) **การปฏิบัติกิจกรรมได้สำเร็จตามเวลา** หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการเพียรพยายามในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเวลาด้วยตนเอง ได้แก่ แสดงอาการจดจ่ออยู่ในกิจกรรมที่ปฏิบัติ ปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบโดยไม่ละทิ้งหรือเปลี่ยนงาน และปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการใหม่เมื่อไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้

4) **การยอมรับผลการกระทำของตนเอง** หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการยอมรับผลการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ได้แก่ พุดชื่นชมหรือแสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงานหรือความสามารถของตนเอง ไม่พุดกล่าวโทษหรือพุดโยนความผิดให้ผู้อื่น และปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำ

5.2.2 ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีรายการพฤติกรรม ดังนี้

1) **การรักษาความสะอาดของส่วนรวม** หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียน โรงเรียนและสถานที่ปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่ ทิ้งขยะลงในถังขยะหรือที่ที่กำหนดให้ ใช้สิ่งของต่าง ๆ โดยไม่ทำเลอะเทอะ และเก็บกวาดบริเวณที่ทำกิจกรรมหลังเลิกกิจกรรม

2) **การรักษาสมบัติของส่วนรวม** หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการรักษาเครื่องมือเครื่องใช้และดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของส่วนรวม ได้แก่ ไม่ขีดเขียนพื้นหรือฝาผนัง เก็บของเข้าที่ทุกครั้งหลังเลิกใช้ ไม่เด็ดดอกไม้หรือทำลายสภาพแวดล้อม

3) การใช้สิ่งของ/อุปกรณ์อย่างประหยัด หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึง การใช้วัสดุอุปกรณ์ สิ่งของและน้ำอย่างคุ้มค่า ได้แก่ หยิบหรือใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานแต่พอดีไม่มากเกินไป ปิดน้ำทุกครั้งหลังเลิกใช้ ตีมนมหมดกล่องไม่เหลือทิ้ง

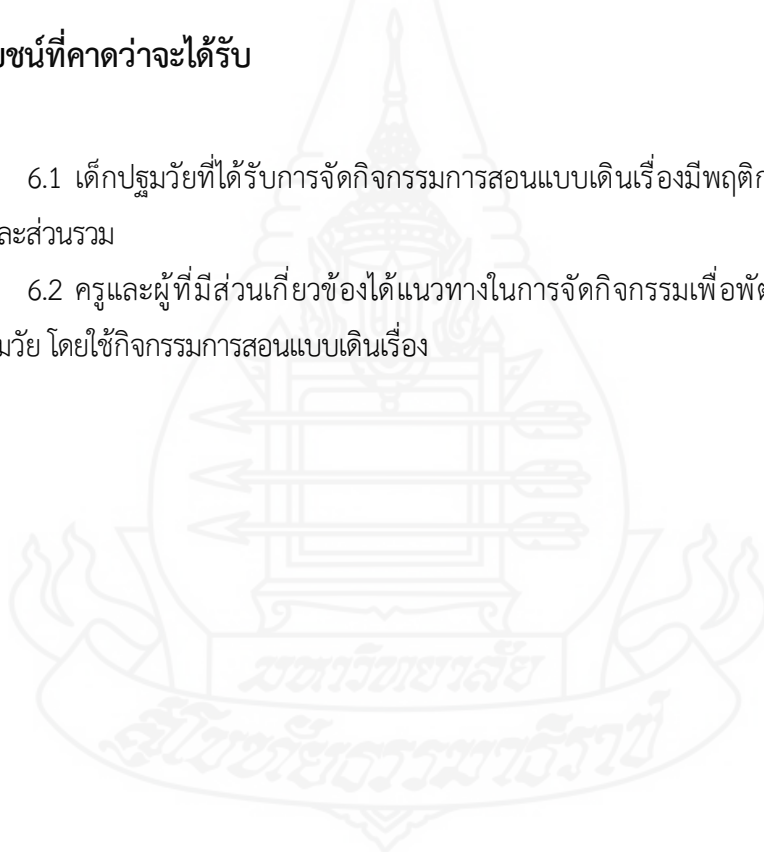
4) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมจนประสบผลสำเร็จ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่มจนประสบความสำเร็จ ได้แก่ พูด/บอกความเห็นของตนต่อกลุ่มหรือส่วนรวม เมื่อผู้อื่นเสนอความคิดเห็นนั่งฟังอย่างสงบ และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

5.3 เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของโรงเรียนประตู่ชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

6.2 ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษามูลการจ้ดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความร้บผิดชอบของเด็กปฐมวัย
โรงเรียนประตุชัย จ้งหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอ
รายละเอียดตามหัวข้อ ต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 1.1 ความเป็นมาและความหมายของการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 1.2 แนวคิดพื้นฐานของการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 1.3 องค์ประกอบที่สำคัญของการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 1.4 หลักการของการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 1.5 การวางแผนการสอนในการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 1.6 ขั้นตอนการจ้ดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 1.7 จุดเด่นของการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 1.8 ข้อควรคำนึงในการจ้ดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 1.9 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 1.10 ประโยชน์ของการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 1.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบเดินเรื่อง
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความร้บผิดชอบของเด็กปฐมวัย
 - 2.1 ความหมายและความสำคัญของความร้บผิดชอบของเด็กปฐมวัย
 - 2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความร้บผิดชอบของเด็กปฐมวัย
 - 2.3 ประเภทของความร้บผิดชอบของเด็กปฐมวัย
 - 2.4 หลักการและแนวทางการส่งเสริมความร้บผิดชอบของเด็กปฐมวัย
 - 2.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความร้บผิดชอบของเด็กปฐมวัย
 - 2.6 การวัดและประเมินความร้บผิดชอบของเด็ปฐมวัย
 - 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความร้บผิดชอบของเด็ปฐมวัย

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบเดินเรื่อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบเดินเรื่อง ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รายละเอียด ดังนี้

1.1 ความเป็นมาและความหมายของการสอนแบบเดินเรื่อง

1.1.1 ความเป็นมาของการสอนแบบเดินเรื่อง

การสอนแบบเดินเรื่องหรือการสอนแบบ Storyline Method เป็นวิธีการที่ได้รับการคิดค้นและพัฒนาในสก๊อตแลนด์ โดย Steve Bell และคณะ แห่งมหาวิทยาลัยสเตรทไคลด์ (Strathclyde) (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551, น. 154) โดยเริ่มต้นจากการนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ซึ่งต่อมาได้พัฒนารูปแบบจนสามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการฝึกอบรมในทุกๆระดับชั้น ปัจจุบัน Storyline Method เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ได้รับความนิยมแพร่หลายทั้งในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ส่วนประเทศไทยนั้น คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ร่วมกับ The British Council จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโดยเชิญ Professor Steve Bell มาเป็นวิทยากรเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2541 และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบกิจกรรม Storyline ได้รับความสนใจจากครูผู้สอนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (อัญชลี ฉิมพลี, 2551, น. 21)

1.1.2 ความหมายของการสอนแบบเดินเรื่อง

จากความเป็นมาของการสอนแบบเดินเรื่อง (Storyline Method) มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการสอนแบบเดินเรื่อง ดังนี้

Bell (2006 อ้างถึงใน อีรารัตน์ ศรีวิรัตน์, 2551, น. 38 - 39) กล่าวว่าวิธีการสอนแบบเดินเรื่องพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของทฤษฎีที่อธิบายว่า ความรู้เป็นสิ่งที่ซับซ้อนและมีหลายระดับ การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้จากการชี้แนะจากความรู้และประสบการณ์ของผู้อื่น และผู้เรียนนั้นสร้างความหมายหรือความรู้ของตนเอง โดยอาศัยการลงมือกระทำและประสบการณ์ วิธีการสอนแบบเดินเรื่องจะสร้างบริบทสำหรับการเรียนรู้ที่เด็กมีส่วนร่วมโดยตรงอย่างเต็มที่ โดยจัดงานต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากบริบทที่เด็กเห็นว่าสำคัญและมีความหมายสำหรับพวกเขา วิธีการสอนนี้ช่วยให้เด็กมีโอกาสพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและทักษะ โดยใช้บริบทต่าง ๆ เป็นตัวสนับสนุน

Creswell (1997, น. 112 อ้างถึงใน พัชรา พุ่มพชาติ, 2550, น. 54) กล่าวว่าวิธีการสอนแบบเดินเรื่อง เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการบูรณาการหลักสูตรเข้าด้วยกันและฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาและการทำงานกลุ่มร่วมกัน

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551, น. 154 - 155) กล่าวถึงการสอนแบบเดินเรื่องว่า เป็นการสอนที่ใช้กระบวนการปูเรื่องเป็นฉาก ๆ หรือเป็นตอน ๆ อย่างต่อเนื่องเป็นลำดับเหมือนเดินเรื่อง

โดยแต่ละฉากของเรื่องต่อกันด้วยการใช้คำถามที่ครูจัดเตรียมเป็นตัวเชื่อมเรื่องและขยายการเรียนรู้ ในการเรียนเด็กจะพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองจากเรื่องที่จินตนาการตามความเป็นจริงตามเรื่องที่ครูกำหนดเป็นลำดับ ความรู้ใหม่ที่เด็กได้เกิดจากการดำเนินเรื่องตามแนวการเดินทางเรื่องของครูแล้วผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการทำจริงของตนเอง

ทศนา แคมมณี (2556, น. 55) กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีลักษณะบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรและทักษะการเรียนรู้จากหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกัน โดยให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์เรื่องขึ้นด้วยตนเอง ซึ่งผู้สอนทำหน้าที่วางเส้นทางเดินเรื่องให้ โดยการดำเนินเรื่องแบ่งเป็นตอน ๆ แต่ละตอนประกอบด้วยกิจกรรมย่อยที่เชื่อมโยงกันด้วยคำถามหลัก ผู้สอนจะใช้คำถามหลักเหล่านี้เปิดประเด็นให้ผู้เรียนคิดร้อยเรียงเรื่องราวด้วยตนเองรวมทั้งสร้างสรรค์ชิ้นงานประกอบกันไป การเรียนการสอนแบบเดินเรื่องจึงช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ประสบการณ์และความคิดของตนเองอย่างเต็มที่ และมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดกัน อภิปรายร่วมกัน และเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

ธีรรัตน์ ศรีวิรัตน์ (2551, น. 40) กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องเป็นวิธีการสอนที่บูรณาการประสบการณ์ การคิดวิเคราะห์ จินตนาการ การใช้ภาษา ตลอดจนการทำงานกลุ่มร่วมกันของผู้เรียน โดยมีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้มีความต่อเนื่องและเรียงลำดับเหตุการณ์หรือเรียกว่าการกำหนดเส้นทางเดินเรื่อง และใช้คำถามหลักในการดำเนินเรื่อง เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอย่างหลากหลายและสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

ปิยะพร ทองสิงห์ (2552, น. 38) กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเรียงลำดับเหตุการณ์โดยใช้คำถามสำคัญ ทำให้เกิดกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติกิจกรรม คิดวิเคราะห์ เรียนรู้ทักษะต่าง ๆ และร่วมมือกันทำงานจนเกิดการเรียนรู้ คิดค้นความรู้ด้วยตนเองสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่และสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่ชีวิตจริงด้วยการแสดงเรื่องราวจากประสบการณ์จริง

พัชรา พุ่มพชาติ (2550, น. 54) กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่อง เป็นการสอนที่ถือว่าครูและเด็กเป็นหุ้นส่วนในการคิดและวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยยึดถือหลักความต้องการและความสนใจของเด็กที่ให้ได้พัฒนาองค์ประกอบของตนเองที่สำคัญคือ ความรู้ ทักษะและความรู้สึกจากการเรียนรู้ด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติจากการสะท้อนข้อมูลและเรียนรู้จากทฤษฎีซึ่งจะทำให้เด็กได้พัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยหัวใจสำคัญของการสอนแบบเดินเรื่อง คือ การใช้คำถามหลักที่ให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบในแต่ละขั้นของการสอนแบบเดินเรื่องตามลำดับ

วลัย พานิช (2547, น. 31 - 33) กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องเป็นการดำเนินเรื่องที่เรียงติดต่อกันเป็นลำดับดูเส้นเชือก เป็นวิธีสอนแบบบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรและกระบวนการ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นแนวคิด Child-centered ของ John Dewey ที่ว่า เด็กต้องมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเอง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงที่

ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาติดตามการเรียนรู้ ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง ผ่านการตั้งคำถามหลักซึ่งเป็นตัวนำไปสู่กิจกรรมที่หลากหลายและเป็นตัวเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องกันเป็นลำดับภายในหัวข้อเรื่องเดียวกัน

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2553, น. 198) กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีการนำเอาสาระการเรียนรู้จากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงกัน เพื่อจัดการเรียนรู้ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน โดยผูกเรื่องเป็นตอน ๆ เรื่องแต่ละตอนจะต่อเนื่องและมีลำดับเหตุการณ์หรือเรียกว่า เส้นทางการเดินเรื่องและใช้คำถามหลักเป็นตัวนำไปสู่การให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย ซึ่งกิจกรรมเหล่านั้นจะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง ได้ลงมือปฏิบัติจริงเน้นทักษะการคิด การวิเคราะห์ การตัดสินใจ กระบวนการกลุ่ม ตลอดจนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

สุนนทิพย์ บุญสมบัติ (2551, น. 34) กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเนื้อหาและกระบวนการในหลักสูตรด้วยการนำเนื้อหาวิชาต่างๆ มาสอนรวมกัน ผู้สอนกำหนดหัวเรื่องหลักแล้วดำเนินกิจกรรมตามเส้นทางการเดินเรื่อง โดยมีคำถามนำเป็นตัวเปิดประเด็นหรือตัวเชื่อมโยงในการดำเนินเรื่อง ผู้สอนเป็นผู้วางกรอบของเส้นทางการเดินเรื่องให้สอดคล้องกับหลักสูตร ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการทำกิจกรรมโดยที่ผู้เรียนเป็นเจ้าของเรื่องราวหรือประสบการณ์ต่าง ๆ โดยนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาวิเคราะห์เชื่อมโยงเพื่อตอบคำถาม สร้างหรือพัฒนาแนวคิดของตนเอง แสวงหาข้อมูลและเพิ่มเติมประสบการณ์ใหม่จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ

สรุปว่า การสอนแบบเดินเรื่องเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใช้คำถามสำคัญเป็นตัวนำไปสู่การให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลายร่วมกัน เรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ด้วยประสบการณ์ตรงสามารถค้นหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและในงานวิจัยครั้งนี้ การสอนแบบเดินเรื่อง หมายถึง การจัดกิจกรรมที่มีการผูกเรื่องแต่ละฉากให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยใช้คำถามสำคัญกระตุ้นให้เด็กคิดสร้างเรื่องตามประสบการณ์จริงเพื่อแสดงเรื่องราว ค้นหาคำตอบหรือแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น

1.2 แนวคิดพื้นฐานของการสอนแบบเดินเรื่อง

การสอนแบบเดินเรื่องเกิดจากแนวคิดของการบูรณาการความรู้ในการเรียนโดยใช้ประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่ร่วมกับการสืบค้นความรู้จากสภาพแวดล้อมที่ปรากฏจริง เพื่อหาคำตอบที่เด็กต้องการทราบ วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องจะเน้นการผนวกความรู้เดิมของเด็กกับการปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการคิด วิเคราะห์ จินตนาการและตัดสินใจด้วยวิธีวางแผนเป็นเรื่องราวเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ ซึ่งมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดพื้นฐานของการสอนแบบเดินเรื่อง ดังนี้

Bell and Fifield (1998, pp. 5-6 อ้างถึงใน กุหลาบ ต้นติผลาชีวะ, 2551, น. 155 - 156) ได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนแบบเดินเรื่อง ดังต่อไปนี้

1. เด็กได้คิด จากคำถามสำคัญของครูแต่ละตอนที่ครูกระตุ้นให้เดินเรื่องจะเป็นตัวนำให้เด็กได้คิดจินตนาการ วาดเรื่องเชื่อมโยงความรู้จากชีวิตจริงเป็นการคิดอิสระและการได้ลงมือกระทำ
 2. เด็กได้มีส่วนร่วม กิจกรรมที่เด็กทำในการเรียนเป็นกลุ่ม การที่เด็กต้องสร้างเรื่องราวตามคำถามของครูเพื่อค้นหาคำตอบให้ได้นั้น เด็กต้องร่วมกันคิดร่วมกันทำตั้งแต่ต้น คำตอบมาจากการคิดร่วมกันทำให้เด็กพยายามร่วมกับกลุ่ม คิดและดำเนินกิจกรรมให้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้
 3. เด็กได้ฝึกทักษะการทำงานกลุ่มและพัฒนาทักษะการสื่อสารในการช่วยกันคิดตอบปัญหาที่เป็นข้อคำถามของครู และเสนอความเห็นและอภิปรายกับกลุ่มเพื่อหาคำตอบสำคัญของครู โดยอิงบริบทจริงของชีวิต สังคมและประสบการณ์ที่เด็กได้พบมา ซึ่งอาจเหมือนหรือไม่เหมือนเพื่อนก็ได้ การได้แบ่งปันความคิดกับกลุ่มนี้เป็นการฝึกการยอมรับ การปรับตัวในการทำงานกับกลุ่มได้อย่างดี
 4. เด็กได้สร้างความรู้ด้วยตนเองจากการเดินเรื่องที่ออกมาจากประสบการณ์ของบริบทของชีวิตจริงที่เด็กได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกันระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อน ทำให้เด็กเกิดการตระหนักรู้ด้วยตนเอง
 5. เด็กได้เรียนจากสิ่งใกล้ตัวที่ช่วยให้สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้ จากการสร้างเรื่องราวและเดินเรื่องด้วยการใช้ประสบการณ์จริงที่เด็กต้องคิดหรือคิดวิเคราะห์ความรู้จากเหตุการณ์ที่กำหนดเป็นเรื่องราว
 6. เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกกับการเรียน เพราะการเรียนตามรูปแบบการสอนแบบเดินเรื่องเป็นสิ่งที่เด็กเรียนด้วยตนเองและรู้ด้วยตนเอง สนองตอบความภาคภูมิใจในตนเอง
- นอกจากนี้ Steve Bell (2000 อ้างถึงใน สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ, 2553, น. 199 - 202) ได้เสนอแนวคิดที่จะเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเรียนรู้แบบการสอนแบบเดินเรื่อง ดังนี้
1. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเอง และสิ่งสำคัญที่สุดที่ครูผู้สอนจะต้องรู้ก็คือ ความรู้ ประสบการณ์และทักษะเดิมของผู้เรียนในชั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญหรือจุดเริ่มต้นของการออกแบบหัวเรื่องเพื่อสร้างความรู้ ประสบการณ์และทักษะใหม่ของผู้เรียน
 2. สร้างความตื่นตัวให้กับผู้เรียนตลอดเวลา

โดยการใช้วิธีตั้งคำถามของผู้สอน การเรียนการสอนแบบเดินเรื่องนั้น ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยจะเน้นเรื่องการแก้ปัญหาและการตัดสินใจซึ่งจะช่วยพัฒนาด้านสติปัญญา ทักษะและทัศนคติ ซึ่งจะเป็นการแสดงออกทางความคิดในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการค้นพบของผู้เรียนแต่ละคน

3. สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ

ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมหรือเป็นเจ้าของในการสร้างเรื่องนั้น ๆ ทั้งในเรื่องของสถานที่ ผู้คนที่อยู่อาศัย การดำเนินชีวิตตลอดจนเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องล้วนแต่เป็นเรื่องราวที่ผู้เรียนร่วมกัน คิดและสร้างขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้ารวมทั้งจินตนาการทั้งสิ้น

4. เป็นโครงสร้างที่ทุกคนมีโอกาสแสดงความสามารถเท่าเทียมกัน

ผู้สอนและผู้เรียนจะเป็นผู้ที่ทำให้การเรียนรู้ค่อย ๆ พัฒนาไปอย่างมั่นคง ผู้เรียนจะ รู้สึกว่าตัวเองไม่ถูกทอดทิ้งและเมื่อมีโอกาสเท่าเทียมกันในการแสดงความสามารถที่แต่ละคนถนัดและสนใจ ใฝ่รู้ เพราะโครงเรื่องที่เขียนขึ้นนั้น ทุกคนจะได้รับบทบาทและการกล่าวถึงอย่างสม่ำเสมอ ผู้สอนก็สามารถ จัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนได้โดยใช้พื้นฐานของเรื่องและลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ที่ผู้เรียนเขียน/สร้างขึ้น

5. เชื่อมการฝึกทักษะพื้นฐานเข้ากับการดำรงชีวิตจริง และใช้ได้ดีกับการเรียนภาษา

และสิ่งแวดล้อม

การทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้แบบการสอนแบบเดินเรื่องนี้จะช่วยสร้างโอกาสในการ ฝึกทักษะพื้นฐาน โดยผู้เรียนจะสามารถฝึกทักษะนั้น ๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีกโดยไม่ก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย เป็น ลักษณะการเรียนการสอนเรื่องราวสิ่งใกล้ตัวมากที่สุด เช่น ตัวเรา บ้านของเรา ครอบครัวของเรา จากนั้นจึง ขยายเป็นวงกว้างไปสู่สภาพแวดล้อมในชุมชนของผู้เรียน และออกไปสู่ประเทศอื่น ๆ เมื่ออยู่ในชั้นเรียนที่ สูงขึ้นในลักษณะของการบูรณาการเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบองค์รวมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวันได้ ผู้เรียนจึงจะได้เรียนรู้ถึงสิ่งที่เป็นวิถีชีวิตจริง ส่งผลให้ผู้เรียนได้เห็นประโยชน์ของการ เรียนรู้

6. เปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้สิ่งที่กว้างขวางกว่าที่มีไว้ในหลักสูตร

เมื่อผู้เรียนได้สร้างจินตนาการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและผู้อยู่อาศัยขึ้นมาแล้ว สิ่งที่จะ เกิดตามมาก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว ค่านิยมในด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นต้น

7. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

ในขณะที่ผู้สอนมีแผนการสอนแบบเดินเรื่องแบบบูรณาการที่เป็นเพียงกระดาษเขียน หมึกอยู่ในมือนั้น เรื่องราวต่าง ๆ ในกระดาษจะมีชีวิตจริงขึ้นมาได้โดยการทำกิจกรรมและจินตนาการของ ผู้เรียนในห้องเรียน ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานการทำงานร่วมกัน ผู้เรียนจะพึ่งพาครูในด้านการเป็นผู้นำ ส่วนครูสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เพื่อที่จะทำให้เรื่องราวต่าง ๆ เดินหน้าต่อไป

8. ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

เนื่องจากการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือ ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ดังนั้นบางหัวข้ออาจต้องใช้สื่อ เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เป็นของจริงตามเนื้อหาที่กำหนด ซึ่งครูผู้สอนและผู้เรียนจะเป็นผู้ใช้และฝึกฝนจนใช้ได้จริง

9. ช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนรายบุคคล

การที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และสร้างผลงานร่วมกันทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของตนตามความสามารถให้สูงขึ้น

10. เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน

การสอนแบบเดินเรื่องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรมหลายรูปแบบซึ่งคณะทำงานแบ่งกลุ่มเป็นงานเดี่ยว จับคู่ กลุ่มย่อย หรือเรียนร่วมกันทั้งชั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของงาน โดยกิจกรรมจะเป็นตัวกำหนดว่าจะแบ่งกลุ่มผู้เรียนอย่างไร การเรียนรู้ร่วมกันจึงเป็นการพัฒนาวุฒิภาวะทางสังคม ทั้งนี้ในชีวิตจริงของคนในสังคมต่างก็ต้องช่วยกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

11. ก่อให้เกิดการฝึกทักษะที่ซ้ำ ๆ กัน แต่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

การสอนแบบเดินเรื่องจะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียนอยู่เสมอ และยังเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะการปฏิบัติอีกด้วย

12. เน้นให้เห็นความสำคัญของการกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนารูปแบบความคิดรวบยอดด้วยตนเอง

การสอนแบบเดินเรื่องจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาสติปัญญาและจินตนาการของผู้เรียนก่อน ซึ่งสิ่งที่ผู้เรียนคิดหรือสร้างขึ้นจะเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นจากความคิดรวบยอดของเขาคิดว่าน่าจะเป็นน่าจะมี

13. เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การสอนแบบเดินเรื่องเป็นวิธีการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหา หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนโดยหลอมรวมเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้ามาจัดการเรียนการสอนภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน ซึ่งจะสอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันที่จะต้องใช้กระบวนการคิด ทักษะต่าง ๆ ที่หลากหลายมาช่วยในการแก้ไขปัญหา จึงเป็นการฝึกทักษะแก้ปัญหาของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

14. เน้นเรื่องการตั้งคำถามของครูผู้สอน

การตั้งคำถามของครูผู้สอนเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนแบบเดินเรื่อง เพราะคำถามหลักจะเป็นสื่อนำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนอย่างหลากหลายและจะเป็นตัวเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องเป็นลำดับภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน

15. ใช้เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้หรือวิธีสอนที่หลากหลาย

ในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบต่าง ๆ เช่น เกม บทบาทสมมติ กระบวนการสถานการณ์จำลอง กรณีศึกษา สาธิต ทดลอง โครงการ ใช้แหล่งเรียนรู้ เป็นต้น

สรุปว่า การสอนแบบเดินเรื่องมีแนวคิดพื้นฐานโดยมุ่งให้ประสบการณ์ต่าง ๆ แก่ผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง เน้นทักษะการคิด การค้นคว้าหาความรู้และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมทักษะการทำงานกลุ่มโดยผลงานที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ขึ้นจากกิจกรรมการเรียนการสอน จะช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียนรู้อื่น ๆ กัน ก่อให้เกิดพัฒนาการของความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ส่งผลให้ได้รับความรู้หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีความหมายต่อผู้เรียน พัฒนาผู้เรียนในทุกด้านตามศักยภาพของแต่ละคน โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.3 องค์ประกอบที่สำคัญของการสอนแบบเดินเรื่อง

การสร้างเรื่องในการสอนแบบเดินเรื่องนั้นเป็นการดำเนินเรื่องที่มีความต่อเนื่องกัน ประดุจเส้นเชือก โดยมีคำถามหลักเป็นตัวเชื่อมการดำเนินเรื่องหรือเปิดประเด็นในการดำเนินเรื่อง ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของเรื่องที่จะทำให้เกิดเป็นเรื่องราวในการดำเนินเรื่องนั้น มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ดังนี้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551, น. 158 - 159) ได้กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องมีองค์ประกอบสำคัญประกอบด้วย

1. การจัดฉาก เป็นขั้นตอนเริ่มต้นของเรื่องราวที่จะเรียนที่ต้องการแสดงให้เห็นสถานการณ์ของบุคคลในเวลา ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่งที่เด็กจินตนาการขึ้นตามประสบการณ์ที่เคยพบเห็นคุ้นเคย หรือสะสมมา
2. ตัวละคร อาจเป็นคนหรือสัตว์ที่ได้กำหนดขึ้นตามประเด็นเรื่องที่จะเรียนโดยตัวละครที่กำหนดจะแสดงบทบาทในเรื่องที่เรียนตั้งแต่ต้นจนจบ
3. วิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิต หมายถึง สภาพการณ์ที่ปรากฏในการจัดฉากเรื่องราวและจะเปลี่ยนไปตามปัญหาหรือเหตุการณ์ที่ต้องแก้ไข
4. ปัญหาที่ต้องแก้ไขหรือเหตุการณ์ เป็นคำถามที่ครูใช้กระตุ้นเพื่อให้เด็กติดตามเปลี่ยนฉาก และจินตนาการตามความน่าจะเป็นในวิถีชีวิตจริง
5. การสรุปคำตอบ เมื่อจบเรื่องทุกครั้งครูต้องนำอภิปรายเพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้ค้นพบจากกิจกรรม

ชาตรี สำราญ (2545, น. 84-87) กล่าวถึงการสอนแบบเดินเรื่องว่ามีหลักการง่าย ๆ คือ มีการสร้างเรื่องหรือสถานการณ์สมมติที่จะศึกษาให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะเรียนรู้ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้สร้างเรื่องต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบ 4 อย่าง คือ

1. ฉากในขณะเวลาหรือสถานที่ใดที่หนึ่ง
2. ตัวละครเป็นคนหรือสัตว์แน่นอน เด็กแต่ละคนจะต้องเป็นหนึ่งในละครบทนั้นด้วยคือเป็นผู้แสดง

3. วิถีชีวิต ครูจะต้องวางแผนให้เด็กๆ ไปค้นหาจากสิ่งที่มีอยู่จริง เดินไปสู่สิ่งที่ต้องการจะพัฒนาให้ดีขึ้น

4. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นเรื่องที่สมเหตุสมผลสนองความคิดแบบเด็ก ๆ อย่านำวัฒนธรรมหรือความต้องการของครูไปครอบงำความต้องการของเด็ก เพราะจะทำให้หมดความสนุกได้

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข (2548, น. 19 - 20) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของเรื่องที่จะทำให้เกิดเป็นการสอนแบบเดินเรื่อง มี 4 องค์ประกอบ คือ

1. การจัดฉาก (setting the scene) เป็นการระบุเวลา สถานที่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ
2. มีตัวละคร (character) ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับฉากหรือเหตุการณ์ในข้อ 1
3. การดำเนินชีวิต (a way of life) เป็นการดำเนินชีวิตหรือเป็นเรื่องราวของตัวละครในข้อ 2
4. มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นหรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไข (events, incidents, or real problems to be solved)

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2553, น. 202 - 203) ได้กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ผสมผสานอยู่ด้วยกันอย่างน้อย 4 ส่วน ได้แก่

1. ฉาก (Setting) ได้แก่ สถานที่หรือสภาพกว้างๆที่เป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ สถานที่ที่อยู่อาศัยของตัวละครในเรื่องนั้นๆโดยจะมีเงื่อนไขของเวลา เช่น เวลาปัจจุบัน เวลาในยุคประวัติศาสตร์ เป็นต้น ส่วนสถานที่ที่จะเป็นการกำหนดตามเรื่องที่สร้างขึ้น เช่น เรือเดินสมุทร บ้านเรือน ชายทะเล สถานีขนส่ง เกาะ ธนาคาร เป็นต้น ซึ่งผู้สอนจะต้องตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนตอบคำถามแล้วสร้างฉากขึ้นตามคำตอบหรือจินตนาการของตน

2. ตัวละคร (Character) ได้แก่ คนหรือสัตว์ที่มีชีวิตโลดแล่นอยู่ในเนื้อเรื่อง โดยต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่าจะต้องให้ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในเรื่องที่จะเรียนด้วย โดยผู้เรียนจะมีฐานะเป็นตัวละครตัวหนึ่งของเรื่อง ซึ่งอาจสร้างเป็นสัญลักษณ์ ตุ๊กตา หรือหุ่นแทนก็ได้ ตัวละครนั้น ๆ จะมีบทบาทในการเดินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีความรู้สึกว่าตัวละครเหล่านั้นเป็นตัวแทนของเขาจริง ๆ จนเกิดความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของ ตัวละครหรือหุ่นที่สร้างขึ้นจะต้องมีความกลมกลืนและสัมพันธ์กับฉาก เช่น ฉากเป็นเรือเดินสมุทร ตัวละครก็คือลูกเรือ กัปตันเรือ ตันหน ผู้โดยสาร เป็นต้น

3. วิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิต (A Way of Live) ได้แก่ เรื่องราวในการดำรงชีวิตโดยปกติของตัวละคร เช่น กิจวัตรประจำวันตัวละครแต่ละคน เป็นต้น

4. เหตุการณ์ (Event) ได้แก่ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือปัญหาในความเป็นจริงที่ตัวละครต้องเผชิญหรือเป็นการสร้างสถานการณ์สมมติขึ้นมา แล้วให้ผู้เรียนเรียนรู้ สร้างความตระหนักรู้ถึงปัญหาตามจุดประสงค์ของวิชาต่าง ๆ ที่ผู้สอนวิเคราะห์จากหลักสูตร

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้ว อรรถพล อนันตวรสกุล (2545, น. 71 - 72) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของการสอนแบบเดินเรื่องไว้ว่าประกอบด้วย

1. ฉาก เป็นการระบุเวลา สถานที่ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของเรื่องราว การกำหนดฉาก จึงเป็นเหมือนกับการสร้างบรรยากาศ หรือการนำเข้าสู่เรื่องราวที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้

2. ตัวละคร เป็นผู้ที่มีบทบาท มีส่วนร่วมอยู่ในเรื่องราวในฉากนั้น ๆ ตัวละครอาจจะเป็น คน สัตว์ พืช หรือไม่มีชีวิต เช่น ดิน น้ำ ดวงอาทิตย์ หรือข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ สิ่งสำคัญคือ ผู้เรียนต้อง สร้างให้ตัวละครเหล่านี้มีชีวิตโลดแล่นอยู่ในเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้ได้

3. การดำเนินชีวิต การดำเนินชีวิตของตัวละครเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกองค์ประกอบ หนึ่ง เนื่องจากการกำหนดว่าตัวละครแต่ละตัวนั้นมีวิธีการดำเนินชีวิตอย่างไร จะเป็นส่วนที่มีอิทธิพลต่อการ ดำเนินเรื่อง ตัวละครแต่ละตัวจะมีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันตามแต่จินตนาการของผู้เรียนที่จะกำหนด ขึ้น ผู้เรียนจึงทำหน้าที่เป็นผู้เล่าเรื่องของตัวละครนั้น ๆ

4. เหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข องค์ประกอบนี้นับว่ามีความสำคัญมาก เนื่องจากเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นจะเป็นจุดหักเหและเป็นสื่อนของเรื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ร่วมในการคิดหาทางออกให้กับตัวละครและเรื่องราว ซึ่งการตัดสินใจของผู้เรียนนั้นจะสะท้อนถึงแนวคิด ค่านิยม ตลอดจนทักษะในการแก้ปัญหาโดยผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองและตัดสินใจ เหตุการณ์ สำคัญในเรื่องอาจมีมากกว่าหนึ่งเหตุการณ์และอาจเชื่อมโยงถึงกัน

สรุปว่า การสอนแบบเดินเรื่องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ฉากตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข ซึ่งต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันกับเรื่อง ที่เด็กจะได้เรียนรู้ โดยมีคำถามสำคัญเป็นตัวเชื่อมโยงแต่ละฉาก เพื่อให้เด็กได้ใช้กระบวนการทางความคิด การตัดสินใจ และฝึกทักษะความรับผิดชอบในการลงมือปฏิบัติ สืบค้น แสวงหาคำตอบและสรุปองค์ความรู้ ที่ได้ค้นพบจากกิจกรรม

1.4 หลักการของการสอนแบบเดินเรื่อง

การเรียนการสอนแบบเดินเรื่องเป็นการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างเรื่องราวตามวิถีชีวิตจริง ตามประสบการณ์ที่เด็กเคยเห็นเคยพบมาต่อสานเรื่องราวเพื่อหาคำตอบ โดยการสอนแบบเดินเรื่องมี หลักการในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

Cresswell (2001, pp. 1 - 2) ได้เสนอหลักการในการวางแผนการสร้างการสอนแบบ เดินเรื่องไว้ 6 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. หลักของเรื่อง (The Principle of Story) เรื่อง เป็นหัวใจสำคัญของประสบการณ์ ที่จะให้กับผู้เรียน เรื่องราวต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กคาดการณ์ สร้างแนวทางและเนื้อหาที่มีความหมายเพื่อการ เรียนรู้ในสิ่งที่จะสอน การวางเรื่องต้องเป็นกระจุกสะท้อนชีวิตจริง

2. หลักของการคาดการณ์ (The Principle of Anticipation) เป็นการวางโครงเรื่องให้ น่าติดตาม การวางเรื่องที่ดีทำให้เด็กได้คาดหมายด้วยความสนุกและน่าตื่นตันทึ่งว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นต่อไป

เด็กจะติดตามเรื่องที่ละตอนด้วยความกระตือรือร้น การคาดการณ์ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านเพราะเด็กเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่เขาเป็นเจ้าของ

3. หลักของการต่อเรือของครูผู้สอน (The Principle of The Teacher's Rope) การเดินเรื่องเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยมีผู้สอนคอยควบคุมการต่อเรือให้ผู้เรียน เดินไปตามแนวทางที่ผู้สอนได้วางแผนไว้ และลงมือปฏิบัติกิจกรรม ค้นหาข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ด้วยตนเองซึ่งสามารถยืดหยุ่นได้ตามความต้องการของเด็ก

4. หลักของความเป็นเจ้าของ (The Principle of Ownership) ผู้เรียนรู้สืบทอดขอบเขตภูมิปัญญาและกระตือรือร้นในการแสดงบทบาท ผู้สอนกระตุ้นด้วยคำถามให้ผู้เรียนสร้างรูปแบบ แนวคิดของตนเอง และนำความรู้หรือประสบการณ์เดิมของตนมาวิเคราะห์เชื่อมโยงเพื่อตอบคำถามสำคัญของผู้สอน

5. หลักของบริบท (The Principle of Context) หลักการนี้เชื่อมโยงกับหลักของเรื่อง การดำเนินเรื่องต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน การเรียนรู้ใหม่จะเชื่อมโยงกับความรู้เดิม เด็กสร้างความเข้าใจจากสิ่งที่รู้แล้วไปยังสิ่งที่ยังไม่รู้ การสร้างเรื่องที่สะท้อนชีวิตจริงจะทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องที่เรียนกับชีวิตจริง ทำให้เด็กกระตือรือร้นที่จะค้นคว้าฝึกทักษะและการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ

6. หลักของโครงสร้าง (The Principle of Structure) ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนมีรูปแบบแนวคิดของตนเอง ได้แสวงหาข้อมูลมีการค้นพบ เสนอข้อค้นพบ และพิสูจน์สิ่งที่เขาได้คิดด้วยการเรียนรู้ จากกิจกรรมและทักษะหลาย ๆ อย่าง

พัชรา พุ่มพชาติ (2550, น. 57) กล่าวว่า หลักการพื้นฐานของการวางแผนการสร้างการสอนแบบเดินเรื่องสามารถอธิบายจุดเน้นที่สำคัญของการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง ดังนี้

1. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้
ผู้เรียนต้องมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเอง เพราะทุกคนต่างมีประสบการณ์และทักษะเดิมที่จะสร้างความรู้และประสบการณ์ใหม่
2. เน้นการปฏิบัติและการเสริมแรง
การฝึกปฏิบัติจะทำให้การเรียนรู้มีคุณค่าและมีความหมาย ถ้าผู้เรียนได้รับการเสริมแรงที่เหมาะสม
3. เน้นการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
การสอนแบบเดินเรื่องเป็นวิธีการสอนแบบบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรและกระบวนการ โดยสามารถรวมทักษะทางสังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ สิ่งแวดล้อม และภาษามาจัดประสบการณ์ โดยบูรณาการภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน

4. เน้นการฝึกทักษะทางสังคม

ความร่วมมือทางสังคมในการทำงานทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อกรมีทักษะชีวิตและปรับตัวอย่างมีความสุข

5. เน้นการพัฒนาความรู้สึกรัก

กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักภาคภูมิใจกับผลงานที่ตนเองปฏิบัติจากสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนที่มีความสุขช่วยทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้

6. เน้นการฝึกทักษะการคิด

คำถามหลักของการสอนแบบเดินเรื่องเป็นสิ่งที่ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดในหลายลักษณะ ทั้งการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ และคิดแสวงหาความรู้ที่เกิดจากการวางแผนการทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อนและครู

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข (2548, น. 38 - 40) ได้สรุปถึงหลักการสอนแบบเดินเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสอน ไว้ดังนี้

1. เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย เพื่อผู้เรียนจะสามารถจำได้ถาวร (retention) ซึ่งการเรียนแบบนี้ต้องเริ่มต้นด้วยการทบทวนความรู้เดิมและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ซึ่งเป็นขั้นหนึ่งของการเรียนตามแนว Constructivism

2. เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม เป็นการพัฒนาทั้งตัวผู้เรียนโดยการทำกิจกรรมตามประสบการณ์ชีวิตของคน และเป็นประสบการณ์จริงในชีวิตของผู้เรียน

3. เน้นการฝึกทักษะต่าง ๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีกโดยไม่มีการเบื่อหน่าย

4. เน้นการสร้างจินตนาการตามเรื่องที่กำหนด เป็นการเรียนรู้ด้านธรรมชาติ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง วิถีชีวิต ผสมผสานกันไป อันเป็นสภาพจริง ๆ ของชีวิต

5. เน้นการพัฒนาความคิดระดับสูง เช่น คิดไตร่ตรอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดแก้ปัญหา คิดริเริ่ม คิดสร้างสรรค์ คิดสร้างสิ่งใหม่ คิดวิจัย เป็นต้น

6. เน้นการทำงานกลุ่มจนเป็นทักษะ โดยอาจเป็นกลุ่มตั้งแต่ 2 คน 4 คน 6 คน รวมทั้งการทำงานกลุ่มในห้องเรียนซึ่งขึ้นกับลักษณะกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ยังเป็นการพัฒนาให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์อีกด้วย

7. เน้นการเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวสู่สิ่งไกลตัว เช่น เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเรา บ้านของเรา ครอบครัวเรา ชุมชนเรา ประเทศเราและประเทศเพื่อนบ้าน เป็นไปตามระดับสติปัญญาของผู้เรียน

8. เน้นการเรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนาน เห็นคุณค่าของงานที่ทำ และงานที่นำไปเสนอต่อเพื่อน ต่อชุมชน ทำให้เกิดความตระหนักเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ วลัย พานิช (2547, น. 31 - 33) ได้กล่าวถึงหลักการของการสอนแบบเดินเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสอนไว้ดังนี้

1. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน

การสอนแบบเดินเรื่องเน้นแนวคิด Child Centered ตามแนวคิดของ John Dewey ที่ว่าเด็กต้องมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเอง โดยผู้สอนเน้นคุณค่าว่าผู้เรียนทุกคนต่าง ๆ มีประสบการณ์และทักษะของตนเอง ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความรู้และประสบการณ์ใหม่ของผู้เรียนและผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาติดตามการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เน้นการปฏิบัติและการเสริมแรง

การสอนแบบเดินเรื่อง เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เน้นเรื่องการตัดสินใจและการแก้ปัญหาซึ่งจะช่วยพัฒนาการด้านสติปัญญา ทักษะและทัศนคติแก่ผู้เรียน ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบเดินเรื่องจะได้ประสบการณ์การทำงานซึ่งผู้สอนให้ความสำคัญในการทำงานนั้นและสิ่งนี้จะเป็นการเสริมแรงให้ผู้เรียนได้ทำงานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มีคุณค่าและมีความหมาย

3. เน้นการเรียนการสอนที่เป็นบูรณาการ

การสอนแบบเดินเรื่องเป็นวิธีสอนแบบบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรและกระบวนการ โดยสามารถรวมวิชาสังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ สิ่งแวดล้อมและภาษาสอนรวมกันได้ ภายใต้อำนาจเรื่องเดียวกัน เพราะในชีวิตประจำวันนั้นคนในสังคมอาจต้องใช้กระบวนการคิดหลากหลายจากหลายเนื้อหาสาระมาช่วยแก้ปัญหา จึงเป็นการฝึกทักษะแก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

4. เน้นการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพในการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมในการสอนแบบเดินเรื่องนั้น เป็นการบูรณาการจึงมีหลากหลายรูปแบบที่มีความแตกต่างกันในเรื่องความยากง่าย ผู้เรียนทุกคนจะแสดงความสามารถของตนตามศักยภาพที่มีแตกต่างกันได้

5. เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน

การสอนแบบเดินเรื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะทางสังคมโดยร่วมทำกิจกรรมหลายรูปแบบ ลักษณะการเรียนนั้นมีหลายแบบตั้งแต่เรียนคนเดียว เรียนเป็นคู่ เรียนเป็นกลุ่มย่อย หรือร่วมเรียนทั้งชั้นเรียน ทั้งนี้ในชีวิตจริงมีคนหลายคนในสังคมต่างก็ต้องช่วยกันทำงานเพื่อบรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน ดังนั้นการสอนแบบเดินเรื่องจึงเป็นวิธีการส่งเสริมการพัฒนาทางสังคมที่พึงประสงค์ทางหนึ่ง

6. เน้นเรื่องการตั้งคำถามของผู้สอน

การตั้งคำถามของผู้สอนจะเป็นหัวใจของการสอนแบบเดินเรื่อง เพราะคำถามจะเป็นตัวนำไปสู่กิจกรรมหลากหลายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นตัวเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องกันเป็นลำดับภายในหัวข้อเดียวกัน

สรุปได้ว่า หลักการของการสอนแบบเดินเรื่องประกอบไปด้วยหลักการวางแผนการสร้าง การสอนแบบเดินเรื่อง 6 ประการ คือ หลักของเรื่อง หลักของการคาดการณ์ หลักของการต่อเรื่อง หลักของ ความเป็นเจ้าของ หลักของบริบท และหลักของโครงสร้าง ซึ่งหลักการดังกล่าวนำไปสู่จุดเน้นของหลักการจัด กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำหลักการดังกล่าวมาสรุปเป็นหลักการจัดกิจกรรมสอนแบบ เดินเรื่องเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

หลักการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องประกอบด้วย 1) หลักของการสร้างเรื่อง ควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือประสบการณ์ที่เด็กเคยพบเห็นคุ้นเคยในชีวิตประจำวันสามารถนำมาใช้ในการ เรียนรู้ได้อย่างมีความหมาย เรียนรู้จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งไกลตัวและระยะเวลาในการสอนยืดหยุ่นได้ แล้วแต่หัวเรื่อง 2) หลักของการดำเนินกิจกรรม ควรเริ่มด้วยการทบทวนความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิม ของผู้เรียน กิจกรรมต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการคิดและลงมือปฏิบัติร่วมกันโดยเน้นการจัด กิจกรรมกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปถึง 6 คนหรือทั้งชั้นเรียนขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมและดำเนินไปอย่าง ต่อเนื่องด้วยการร่วมมือระหว่างครูผู้สอนและเด็ก กิจกรรมควรมีความหลากหลายน่าสนใจ เหมาะสมกับวัย และความสามารถของเด็ก ต้องทำให้เด็กได้ประสบการณ์และความคิดที่หลากหลายให้เด็กได้ฝึก ทักษะต่าง ๆ อย่างซ้ำ ๆ ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขสนุกสนานและเห็นคุณค่าของงานที่ทำและมีการ เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้จากกิจกรรมไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน 3) หลักของครูผู้สอน เป็นผู้วางแผน เรื่องราวอย่างต่อเนื่องและกระตุ้นการดำเนินเรื่องให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้โดยการตั้งคำถาม สำคัญซึ่งเป็นคำถามที่มีความหมายเพื่อนำไปสู่กิจกรรมที่หลากหลาย เชื่อมโยงการดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องกัน เป็นลำดับภายในหัวข้อเดียวกันและกระตุ้นให้เด็กถกคิดคำตอบที่เป็นข้อความรู้จากการกระทำ ตลอดจน สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง วัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นระยะ อย่างต่อเนื่องเป็นระบบตามสภาพจริง และ 4) หลักของผู้เรียน เป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติกิจกรรม ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและสรุปองค์ความรู้ร่วมกันได้อย่างมีความหมาย

1.5 การวางแผนการสอนในการสอนแบบเดินเรื่อง

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องให้ประสบความสำเร็จ สิ่งที่สำคัญก็คือ การวางแผนการสอน ซึ่งในการวางแผนการสอนแบบเดินเรื่องนั้น มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551, น. 156 - 158) กล่าวว่า ครูที่ใช้การเรียนการสอนแบบ เดินเรื่องต้องกำหนดมโนทัศน์ (Concept) ของเรื่องที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้อย่างชัดเจนว่าคืออะไร จากนั้น จึงกำหนดคำถามเป็นลำดับว่าจะเริ่มต้นเรื่องที่ไหนและเรื่องจะดำเนินอย่างไร จะจบอย่างไรด้วยการตั้งคำถาม เป็นตอน ตัวประเด็นคำถามต้องกระตุ้นให้เด็กคิดสร้างเรื่องและหาคำตอบ ซึ่งสิ่งที่ครูห้ไม่ได้ในการสอน แบบนี้และจำเป็นต้องมีคือ แผนการสอนซึ่งแผนการสอนแบบเดินเรื่องประกอบด้วย

1. ลำดับหัวข้อเรื่องแต่ละฉาก การสอนแบบเดินเรื่องการวางแผนการสอนมีความสำคัญกับครูมาก เพราะครูต้องวางแผนว่าครูจะกำหนดเรื่องที่ครูสอนว่ามีกี่ฉาก แต่ละฉากต้องการให้เด็กเกิดการเรียนรู้อะไร เช่น ครูต้องการสอนเรื่องครอบครัวของเรา จุดประสงค์เพื่อให้เด็กรับรู้บทบาทของบุคคลในครอบครัว ครูอาจกำหนดไว้ 4 ฉาก ฉากแรกเป็นการสร้างฉากครอบครัว ฉากที่ 2 เป็นฉากของบุคคลในครอบครัว ฉากที่ 3 เป็นกิจกรรมในครอบครัว ฉากที่ 4 บทบาทของบุคคลในครอบครัว เป็นต้น แต่ละฉากที่ครูกำหนดต้องมีโน้ตทัศน์ที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้อย่างชัดเจน

2. คำถามสำคัญ เป็นคำถามที่เป็นตัวกระตุ้นให้เด็กเปลี่ยนฉาก การเปลี่ยนฉากทำให้เด็กค้นหาและลงมือปฏิบัติ การเปลี่ยนฉากแต่ละฉากเด็กจะเรียนรู้จากการค้นหาคำตอบในฉากนั้น ๆ ดังนั้นคำถามของครูควรมีความหลากหลายและกระตุ้นให้คิดค้นหาคำตอบที่จะนำไปสู่การสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองของเด็กในการทำกิจกรรมในฉากนั้น ๆ คำถามที่ครูกำหนดต้องสามารถสร้างฉากได้ เช่น ฉากบทบาทของครอบครัว ครูต้องการให้เด็กรู้ว่าใครทำอะไรบ้าง ครูต้องใช้คำถามว่า “คนแต่ละคนในครอบครัวทำอะไรกันบ้าง” เป็นต้น คำถามต้องกำหนดมาจากประสบการณ์ชีวิตจริงหรือที่เด็กมีโอกาสประสบจริงสำหรับการตั้งคำถามสำหรับชั้นอนุบาลศึกษา คำถามที่ครูนำมาใช้จำแนกเป็น 3 ลักษณะ คือ

2.1 คำถามเปิดฉาก เป็นคำถามแรกที่ครูใช้เพื่อกระตุ้นให้เด็กสร้างฉากเป็นเรื่องราวขึ้น ซึ่งอาจเป็นภาพวาดฉากละครหรือการแต่งฉากละคร เป็นต้น

2.2 คำถามเปลี่ยนฉาก เป็นคำถามที่ครูใช้สำหรับให้เด็กหาคำตอบโดยครูจะใช้คำถามเป็นหลักเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิด

2.3 คำถามสรุปองค์ความรู้ เป็นคำถามสุดท้ายที่ครูให้เด็กคิดสรุปตามมโนทัศน์ (Concept) การเรียนรู้ที่ตั้งเป้าหมายให้เด็กศึกษาคุณสมบัติของคำถามสำคัญต้องสามารถกระตุ้นให้เด็กคิดอย่างน้อย 5 ประการ ดังนี้

2.3.1 คิดสร้างฉาก ซึ่งจะหมายถึง สถานที่ เวลา และการแสดงออก

2.3.2 คิดถึงตัวละครในฉาก เช่น คน สัตว์ หรือเหตุการณ์ตามข้อคำถามสำคัญของครู

2.3.3 คิดถึงการดำเนินชีวิตจริง ๆ ในฉากเป็นเรื่องราว เช่น ครอบครัวของฉันจะมีแม่ยืนทำกับข้าว พ่ออ่านหนังสือพิมพ์ เด็ก ๆ ช่วยแม่ทำกับข้าว เป็นต้น

2.3.4 คิดถึงเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงคำถาม เช่น จากบรรยากาศครอบครัวในข้อ 3 ครูถามว่าถ้าน้องร้องไห้ ใครจะทำอย่างไร จุดนี้จะเป็นจุดที่เด็กในกลุ่มจะช่วยกันคิดอย่างมากมีการถกเถียง มีการตกลง มีการซักถามถึงบทบาทสำคัญของบุคคลในครอบครัว

2.3.5 ฉกคิดคำตอบที่เป็นข้อความรู้จากการกระทำได้

3. การสนับสนุน การเรียนการสอนแบบเดินเรื่องเป็นการเรียนอย่างอิสระที่เด็กมีส่วนร่วมในการสร้างผลงานอย่างเป็นรูปธรรม ปฏิบัติร่วมกันตามวิธีการดำเนินของเรื่อง ซึ่งเด็กอาจจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ในการสร้างฉากหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ครูจำเป็นต้องจัดเตรียมอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคาดว่าเด็กอาจมีความต้องการที่จะใช้ในการดำเนินเรื่องราวของกลุ่ม

4. การสรุปแนวคิด ในการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องแต่ละเรื่อง เด็กจะดำเนินเรื่องราวไปตามความคิดของตนซึ่งมีความหลากหลาย ดังนั้น เพื่อให้เด็กมีองค์ความรู้ชัดเจนในตอนท้ายกิจกรรมหรือจบเรื่อง ครูอาจให้เด็กแต่ละกลุ่มสรุปกรอบแนวคิดของตน ซึ่งเป็นความรู้หรือมโนทัศน์ที่ต้องเรียนรู้ ให้เด็กร่วมสรุปความรู้ที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมในแต่ละฉากแต่ละตอน ว่าได้ความรู้ใหม่อะไรขึ้นมาบ้าง เด็กแต่ละคนอาจสรุปความรู้ใหม่ของตนที่ได้หรือร่วมสรุปกับกลุ่มใหญ่ก็ได้ แต่หากครูพบว่ามีความรู้ที่ต้องให้ความกระจ่างชัดเด็กยังติดพัน ครูอาจอธิบายเพิ่มเติมเองหรือเชิญผู้เชี่ยวชาญมาช่วยสรุปในชั้นเรียนได้ เช่น เด็กสนใจว่า สัตวแพทย์ทำอะไร ตอนท้ายเรื่องอาจเชิญสัตวแพทย์มาคุยให้เด็กฟังก็ได้

ทิตินา แคมมณี (2556, น. 55 - 57) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบเดินเรื่องจำเป็นต้องมีการวางแผนและจัดเตรียมอุปกรณ์ล่วงหน้า โดยดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดเส้นทางเดินเรื่องให้เหมาะสม โดยผู้สอนจำเป็นต้องวิเคราะห์จุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระของหลักสูตรและเลือกหัวข้อเรื่องให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และจัดแผนการสอนในรายละเอียดเส้นทางเดินเรื่อง ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ คือ ฉาก ตัวละคร วิธีชีวิตและเหตุการณ์ ในแต่ละองค์ผู้สอนจะต้องกำหนดประเด็นหลักขึ้นมาแล้วตั้งเป็นคำถามนำให้ผู้เรียนศึกษาหาคำตอบซึ่งคำถามเหล่านี้จะโยงไปยังคำตอบที่สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่ประสงค์จะบูรณาการเข้าด้วยกัน

ขั้นที่ 2 การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้สอนดำเนินการตามแผนการสอนไปตามลำดับ การเรียนการสอนแบบนี้อาจใช้เวลาเพียงไม่กี่คาบ หรือต่อเนื่องกันเป็นภาคเรียนก็ได้ แล้วแต่หัวเรื่องและการบูรณาการว่าสามารถทำได้ครอบคลุมเพียงใด แต่ไม่ควรใช้เวลาเกิน 1 ภาคเรียน เพราะผู้เรียนอาจเกิดความเบื่อหน่าย ในการเริ่มกิจกรรมใหม่ผู้สอนควรเชื่อมโยงกับเรื่องที่ค้างไว้เดิมให้สานต่อกันเสมอและควรให้ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอดของแต่ละกิจกรรมก่อนจะขึ้นกิจกรรมใหม่ นอกจากนั้นควรกระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลแหล่งความรู้ที่หลากหลายเปิดโอกาสให้ผู้เรียนชื่นชมผลงานของกันและกัน และได้ปรับปรุงพัฒนางานของตน

ขั้นที่ 3 การประเมิน ผู้สอนใช้การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง คือ การประเมินจากการสังเกต การบันทึก และการรวบรวมข้อมูลจากผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน การประเมินจะไม่เน้นเฉพาะทักษะพื้นฐานเท่านั้น แต่จะรวมถึงทักษะการคิด การทำงาน การร่วมมือ การแก้ปัญหาและอื่น ๆ การประเมินให้ความสำคัญในการประสพผลสำเร็จในการทำงานของผู้เรียนแต่ละคนมากกว่าการประเมินผล การเรียนที่มุ่งให้คะแนนผลผลิตและจัดลำดับที่เปรียบเทียบกับกลุ่ม

วลัย พานิช (2547, น. 38 - 41) ได้กล่าวถึงการวางแผนการสอนแบบเดินเรื่องว่ามีขั้นตอนดังนี้

1. เตรียมหัวข้อหรือหัวข้อ (topic) ที่จะใช้สอน ซึ่ง topic นี้ก็คือแนวคิดสำคัญ (concept) ที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หัวข้อนั้น อาจได้มาจากหนังสือเรียนที่ใช้อยู่ การเลือกหัวข้อนี้มีข้อเสนอแนะคือ

1.1 คว้าสอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรหรือไม่

1.2 ช่วยขยายขอบเขตความรู้ให้ผู้เรียน หรือให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือไม่

1.3 หัวข้อเรื่องนั้น ๆ จะพัฒนาความรู้ ทักษะ ทักษะคิดหรือไม่ เพราะการสอนแบบเดินเรื่องเป็นการสอนแบบบูรณาการ

1.4 หัวข้อนั้นมีโครงสร้างสำคัญที่เป็นทั้ง surface structure และ deep structure หรือไม่ surface structure นั้น เกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ซึ่งผู้เรียนจะได้จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วน deep structure นั้นเป็นกระบวนการที่จะพัฒนาผู้เรียนทั้งสติปัญญาและทักษะ ได้แก่ ทักษะภาษา ทักษะการแสวงหาและประเมินข้อมูล ทักษะการคิด และทักษะสังคม เป็นต้น ดังนั้นผู้สอนต้องคำนึงถึงโครงสร้างทั้ง 2 ส่วนในการหาหัวข้อเพื่อให้การสอนแบบเดินเรื่องมีความสมบูรณ์

2. เตรียมการผูกเรื่องหรือเขียนเส้นทางการดำเนินเรื่อง (Storyline) และแบ่งเขียนเป็นตอน (episode) โดยคำนึงถึง 4 องค์ประกอบสำคัญคือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญ เรื่องราวในการสอนแบบเดินเรื่องอาจเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องจินตนาการหรือความฝัน (imagination/fantasy) หรืออาจรวมทั้งสองอย่างก็ได้ ผู้สอนต้องพัฒนาหัวข้อ (topic) และเนื้อเรื่องให้ทั้งสองอย่างไปด้วยกัน จะต้องต้องมี plot เป็นความคิดพื้นฐานว่ามีอะไรบ้าง จะมีเหตุการณ์ใดบ้างแต่ต้องคำนึงถึง 4 องค์ประกอบเป็นสำคัญด้วย ผู้สอนจะเป็นผู้ทำหน้าที่ผูกเรื่องราวหรือเส้นทางการดำเนินเรื่อง โดยมีผู้เรียนเป็นผู้สร้างรายละเอียด โดยการลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ

3. ตั้งคำถามหลักหรือคำถามสำคัญ (Key question) ซึ่งจะทำหน้าที่เชื่อมโยงการดำเนินเรื่องในแต่ละตอนและเป็นตัวกระตุ้นหรือเปิดประเด็นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ในตอนต่อไป อาจกล่าวได้ว่าคำถามหลักเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละตอนหรือฉาก (episode) หรืออาจเปรียบได้ว่าคำถามหลักเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ในรูปแบบการสอนปกติ

คำถามหลักนี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การสอนแบบเดินเรื่องมีจุดเด่นตามที่ Steve Bell ได้กล่าวไว้ว่า “The Storyline Method is the presentation of key questions” ลักษณะของคำถามหลักควรมีลักษณะดังนี้

3.1 กระตุ้นให้เกิดแนวคิดสำคัญของหัวข้อหรือโครงเรื่องนั้น ๆ

3.2 คำตอบของคำถามควรมีความหลากหลาย ผู้เรียนได้ใช้ความคิดวิเคราะห์และเสนอแนวคิดต่างๆ

3.3 กระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะความคิดหลายอย่าง เช่น การวิเคราะห์ การจินตนาการ การสรุปและการประเมิน

3.4 กระตุ้นให้ผู้เรียนหาคำตอบด้วยการสืบค้นหาข้อมูลต่าง ๆ

3.5 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงทักษะหรือประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เด็กมีอยู่

4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ตอบคำถามหลักเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน กิจกรรมที่จัดควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือคิดและลงมือปฏิบัติ รวมทั้งกำหนดสื่อการสอนต่าง ๆ ด้วย กิจกรรมที่จัดนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่เสริมแรงหรือสร้างแรงจูงใจ (motivation) ให้ผู้เรียนมีบทบาท (active) มากกว่าเป็นผู้รับอย่างเดียว (passive) เช่น ต้องมีการให้แก้ปัญหา ให้สืบค้นหาหลักฐานความจริง มีการแสดงความคิดเห็นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทำจริงด้วยตนเอง เป็นต้น

5. การจัดลักษณะชั้นเรียนเป็นการจัดผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน อาจจัดได้หลายรูปแบบ เช่น เป็นกลุ่มย่อยขนาดเล็ก ทั้งชั้นเรียนรายบุคคล หรือเป็นคู่ เป็นต้น การจัดชั้นเรียนคงจะต้องคำนึงถึงชนิดหรือประเภทของกิจกรรม เวลาในการทำงาน ดูความสมดุลเรื่องของความรู้ความสามารถ อาจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกกลุ่มของตนเองบ้าง แต่อย่างไรก็ตามในการสอนแบบเดินเรื่องจะเน้นเรื่องความร่วมมือในกันทำงาน (cooperation) และทำงานร่วมกันเป็นทีม (team work)

6. การประเมินผลจากคำถามหลักและจากกิจกรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยสามารถประเมินได้จากการสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน และผลงานที่ผู้เรียนได้ทำขึ้น การประเมินในการสอนแบบเดินเรื่องจะต้องเน้นการประเมินผลงานของผู้เรียนและคุณภาพ จึงควรเน้นพฤติกรรม (performance) ในสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริง โดยใช้รูปแบบการประเมินทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และสามารถประเมินผลได้ตลอดเพราะการเรียนรู้บางส่วนของผู้เรียนอาจเกิดขึ้นได้โดยผู้สอนเองไม่ได้วางแผนไว้ ดังนั้นผู้สอนต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องการและกำหนดรูปแบบการประเมินเป็นแนวทาง

7. การกำหนดระยะเวลาสอน เนื่องจากหลักการสำคัญของการสอนแบบเดินเรื่องเป็นการสอนที่เน้นบูรณาการ การกำหนดเวลาคงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องมีความยืดหยุ่นแล้วแต่หัวข้อเรื่อง

นอกจากนี้ อรรถพล อนันตวรสกุล (2545, น. 73 - 75) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องมีขั้นตอนในการวางแผนการสอน ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตร โดยรวมของทุกสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดหัวข้อที่จะนำมาบูรณาการ

2. กำหนดเส้นทางเดินเรื่อง โดยเรียงลำดับหัวข้อแบ่งออกเป็นตอน ๆ ซึ่งต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญทั้ง 4 ประการ ได้แก่ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญ ในส่วนรายละเอียดนั้นเป็นหน้าที่ของผู้เรียนในการเติมเต็มเรื่องราวต่าง ๆ

3. ตั้งคำถามหลัก เพื่อใช้ในการเปิดประเด็นนำเข้าสู่กิจกรรมและเชื่อมโยงเรื่องราวและกิจกรรมในแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน และเนื่องจากคำถามหลักทำหน้าที่ในการนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้นการตั้งคำถามควรเป็นคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม

4. วางรูปแบบกิจกรรมย่อย ๆ โดยเน้นการจัดกิจกรรมที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมคิดและปฏิบัติ เพื่อหาคำตอบสำหรับคำถามหลักนั้น ๆ กิจกรรมควรมีความหลากหลาย น่าสนใจเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน และควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

5. วางแนวทางการจัดชั้นเรียน ควรมีความหลากหลาย เช่น เป็นกิจกรรมคู่ กลุ่มเล็ก รายบุคคล หรือทั้งชั้นเรียน สลับสับเปลี่ยนกันและควรคำนึงถึงประเภทของกิจกรรม ความจำกัดของเวลา และสถานที่

6. จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับลักษณะของกิจกรรมและลักษณะการจัดชั้นเรียน

7. กำหนดแนวทางการประเมินผล ควรเน้นการประเมินตามสภาพจริงให้มากที่สุด โดยพิจารณาจากกระบวนการทำงาน ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ ตลอดจนกระบวนการในการพัฒนางานและการพัฒนาตนเอง

8. พิจารณาภาพรวมของกิจกรรม โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ทั้งนี้กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่ดีควรมีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม

สรุปว่า การสอนแบบเดินเรื่องต้องมีการเตรียมการวางแผนไว้ล่วงหน้า การวางแผนการสอนมีความสำคัญกับครูมากเพราะจะทำให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยเริ่มจากการกำหนดหัวเรื่องที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของหลักสูตรและกำหนดแนวคิดสำคัญของเรื่องที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้อย่างชัดเจน กำหนดจุดประสงค์ เตรียมคำถามสำคัญเพื่อใช้ในการเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องในแต่ละฉากและเป็นตัวกระตุ้นหรือเปิดประเด็นให้เด็กได้คิดวิเคราะห์หาคำตอบด้วยการลงมือปฏิบัติ สร้างแผนการจัดประสบการณ์ที่มีเส้นทางเดินเรื่องประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิตและเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข โดยลำดับหัวข้อเรื่องของแต่ละฉากให้มีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ยังควรจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับลักษณะของกิจกรรม เน้นการประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมและผลงานของเด็ก

1.6 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเป็นการจัดกิจกรรมที่มีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยใช้คำถามสำคัญกระตุ้นให้เด็กคิดสร้างเรื่องตามประสบการณ์จริงเพื่อแสดงเรื่องราว ค้นหาคำตอบหรือแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ผ่านองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต เหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข ในการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องนั้น มีนักการศึกษาได้ศึกษาและเสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องไว้ ดังนี้

ดวงดาว เทียมศิริ (2556, น. 21) ใช้กระบวนการการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การจัดฉาก เป็นขั้นที่ครูใช้คำถามเพื่อเร้าใจให้เด็กได้สร้างสรรค์ฉาก ระยะเวลา สถานที่ และสิ่งแวดล้อมที่เกิดเหตุการณ์ให้ชัดเจน เพื่อตอบคำถามสำคัญ อาทิ เกิดเรื่องราวที่ไหน เวลาใด ลักษณะอย่างไร มีองค์ประกอบอะไรบ้าง

ขั้นที่ 2 ตัวละคร เป็นขั้นที่เด็กประดิษฐ์ตัวละครตามที่กำหนดไว้ในหัวเรื่องตามจินตนาการ และกำหนดบทบาทของตัวละครว่า เป็นใคร อายุเท่าไร เพศใด รูปร่างลักษณะอย่างไร มีความสามารถอะไร ทำงานอะไร

ขั้นที่ 3 การดำเนินเรื่อง เป็นขั้นที่ตัวละครในเรื่องดำเนินชีวิตไปตามปกติตามสถานที่และเวลาที่ฉากกำหนดว่าต้องทำกิจกรรมใด

ขั้นที่ 4 เหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข เป็นขั้นที่ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กเสนอแนะวิธีการที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 5 การปิดฉาก เป็นขั้นที่เป็นการเจรจาจบเรื่อง โดยการออกไปสถานที่จริง

ขั้นที่ 6 การทบทวนและสะท้อนความคิด เป็นขั้นที่ครูนำอภิปรายเพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้ค้นพบจากการปฏิบัติกิจกรรมว่า เด็ก ๆ เรียนรู้อะไรมาบ้าง มีข้อสงสัยหรือไม่ ต้องการเรียนรู้อะไรเพิ่มอีก ประภารัตน์ แสนประสิทธิ์ (2552, น. 102 - 103) ได้ใช้รูปแบบและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง ดังนี้

1. ขั้นนำ เป็นขั้นของการสร้างฉากและตัวละคร
2. ขั้นสอน เป็นขั้นของการดำเนินชีวิตและปัญหาที่ต้องแก้ไข
3. ขั้นสรุป เป็นการสรุปหาข้อยุติและข้อคิดที่ได้

ปิยะพร ทองสิงห์ (2552, น. 56) ได้ออกแบบลำดับขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. ขั้นนำ นำเข้าสู่การจัดประสบการณ์ด้วยการสนทนา ใช้คำถาม เพลง คำคล้องจอง หรือสื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่จะเรียน
2. ขั้นสอน ดำเนินการจัดกิจกรรมโดย

2.1 ใช้อองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง และใช้คำถามสำคัญเป็นตัวเปิดประเด็นในการดำเนินเรื่อง

2.2 ครูเป็นผู้กำหนดการจัดการเรียนรู้ โดยได้ร่วมกันสร้างฉาก สร้างตัวละคร กำหนดวิธีของตัวละคร ร่วมกันแก้ปัญหาหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและสรุปแนวคิดเพื่อตอบคำถามสำคัญและเรียนรู้โน้ตทัศน์ของเรื่องที่จะเรียน

3. ขั้นสรุป ในตอนจบของเรื่องให้เด็กสรุปกรอบแนวคิดของตนเองหรือร่วมกันสรุปกับกลุ่มใหญ่ โดยการนำเสนอผลงาน

พัชรา พุ่มพชาติ (2550, น. 59 - 60) ได้ออกแบบขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องไว้ 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การจัดเตรียม การสร้างสรรค์สถานที่เพื่อตอบคำถามจากคำถามสำคัญครั้งแรก อาทิ ที่ไหน ลักษณะอย่างไร มีองค์ประกอบอะไรบ้าง เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ตัวละคร ลักษณะของบุคคลในเรื่อง การประดิษฐ์ลักษณะของบุคคลในเรื่องตามจินตนาการ เช่น เป็นใคร ลักษณะอย่างไร (รูปร่าง หน้าตา อายุ เพศ งาน) เป็นต้น

ขั้นที่ 3 เริ่มต้นเหตุการณ์ การพัฒนาเรื่องตามคำถามหลักในข้อต่อมา เช่น มีวิถีชีวิตอย่างไร มีกิจกรรมอะไรบ้างในชีวิต เป็นต้น

ขั้นที่ 4 เหตุการณ์สำคัญ/ปัญหาที่เกิดขึ้น/การแก้ไข เด็กเสนอแนะวิธีการที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหรือวิธีการแก้ปัญหา เช่น เหตุการณ์ที่ดี เหตุการณ์ไม่ดี การแก้ไข เป็นต้น

ขั้นที่ 5 สิ้นสุดเหตุการณ์ การสอนแบบเดินเรื่องจะจบลงด้วยความตื่นเต้นและสนุกสนาน เพื่อแสดงถึงความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเฉลิมฉลองหรือการแสดง เช่น จะจัดงานอะไร จัดอย่างไร ใครมาร่วมบ้าง เป็นต้น

ขั้นที่ 6 ทบทวน ครูและเด็กทบทวนร่วมกันว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง เช่น เด็กได้รับความรู้และประสบการณ์อะไรบ้าง เด็กสงสัยอะไรบ้าง เด็กต้องการเรียนรู้อะไรเพิ่มอีก เป็นต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการดำเนินกิจกรรมตามเส้นทางการเดินเรื่องผ่านองค์ประกอบของการสอนแบบเดินเรื่อง โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ฉากและตัวละคร เป็นขั้นที่ครูใช้คำถามเปิดฉากเปิดประเด็นที่ทำให้เด็กนึกถึงสถานที่ สภาพแวดล้อมและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับฉากเพื่อเป็นการนำเข้าสู่เรื่องราวที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ เช่น ที่ไหน ลักษณะอย่างไร ใครมีส่วนเกี่ยวข้องบ้าง มีหน้าที่อย่างไร เป็นต้นโดยในการวิจัยครั้งนี้ เด็กคือตัวละครที่สำคัญในการดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ

ขั้นที่ 2 การดำเนินชีวิตและเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข เป็นขั้นที่ครูใช้คำถามเปลี่ยนฉาก เป็นคำถามกระตุ้นให้เด็กคิดถึงการดำเนินชีวิตของตัวละครและนำเสนอเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาต่างๆที่พบในการดำเนินชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับฉากและเรื่องที่เรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การ

แก้ปัญหาาร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้อภิปรายและนำเสนอวิธีการในการแก้ปัญหา เลือกรวิธีการ วางแผน และลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ทบทวนและสรุป เป็นขั้นที่ครูนำอภิปรายโดยใช้คำถามสรุปองค์ความรู้เพื่อทบทวนและเปิดโอกาสให้เด็กสะท้อนความคิดความรู้สึกจากกิจกรรมที่ปฏิบัติและสรุปองค์ความรู้ร่วมกันว่า เด็กได้เรียนรู้อะไรบ้าง มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง มีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร และสามารถนำแนวทางที่พบไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร และนำข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็ก ปฐมวัยมาสร้างเป็นข้อตกลงเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ เป็นขั้นที่เด็กร่วมกันเขียนข้อตกลงที่ได้จากขั้นทบทวนและสรุป โดยแต่ละกลุ่มเขียนตามแบบที่ครูเขียนเป็นตัวอย่างในกระดาษและวาดภาพสื่อความหมายของข้อตกลงนั้น และนำไปติดแสดงที่ป้ายข้อตกลงของเราเพื่อใช้เป็นข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันต่อไป

1.7 จุดเด่นของการสอนแบบเดินเรื่อง

เบลล์ (1996, p. 16 อ้างถึงใน อัญชลี ฉิมพลี 2551, น. 32-33) ได้เสนอจุดเด่นของการสอนแบบเดินเรื่องไว้ดังนี้

1. เป็นวิธีการที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในตอนต้นบทเรียนผู้สอนใช้ความรู้ความคิดและประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาเป็นตัวกำหนดจุดเริ่มต้นของหัวเรื่อง
2. เป็นวิธีการที่มีชีวิตชีวา ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างบทเรียนอย่างกระตือรือร้น บทเรียนที่เกิดขึ้นให้โอกาสผู้เรียนใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ในการสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัว และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่เขาค้นพบ
3. เป็นวิธีการที่สร้างแรงจูงใจได้มาก ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเส้นทางของเรื่อง ด้วยการสร้างฉาก (สถานที่) และบุคคลที่อาศัยอยู่ในที่นั้น
4. เป็นวิธีการที่ช่วยจัดโครงสร้างให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอน โดยให้ความเชื่อมั่นต่อผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ผู้เรียนจะรู้สึกผูกพันกับเรื่องที่เขาสร้าง ส่วนผู้สอนจะอาศัยโครงเรื่องที่ผู้เรียนคิดขึ้นมา นำมาจัดโครงสร้างกิจกรรม
5. เป็นวิธีการที่ส่งเสริมความเคารพซึ่งกันและกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผู้สอนวางแผนสร้างเรื่อง ผู้เรียนนำแผนมาจินตนาการ ลงมือปฏิบัติทำให้เกิดชีวิตโดยมีผู้สอนคอยให้ความช่วยเหลือและทำงานร่วมกับผู้เรียนเป็นการพึ่งพากันเพื่อช่วยกันทำให้เรื่องดำเนินไปข้างหน้า
6. เป็นวิธีการที่นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ แม้ผู้สอนบางคนไม่ถนัดที่จะใช้เทคโนโลยี แต่เมื่อเรื่องที่ผู้เรียนสร้างดำเนินไปและเกิดความจำเป็นที่ต้องใช้เทคโนโลยี ทั้งผู้สอนและผู้เรียนก็ต้องช่วยกันศึกษาหาความรู้
7. เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้สอนแก้ปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนแต่ละคน เช่น ผู้เรียนที่มีปัญหาพัฒนาการทางภาษา ขณะที่ผู้เรียนทำกิจกรรมพัฒนาภาษา ผู้สอนมีโอกาสช่วยแก้ไขผู้เรียนได้มาก และใน

การใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบปลายเปิดก็เป็นโอกาสให้ผู้เรียนที่เก่งใช้ความคิดระดับสูงและพัฒนาความคิดได้เต็มศักยภาพ

8. เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในแต่ละผลการเรียนรู้ผู้สอนเป็นผู้กำหนดกลุ่มทำงาน มีทั้งการทำงานเป็นคู่ กลุ่ม 3 คน กลุ่ม 5 คน เป็นต้น

9. เป็นวิธีการที่มีรูปแบบให้ฝึกทักษะซ้ำในสภาพการณ์ต่าง ๆ ผู้สอนมีหน้าที่วางแผนการฝึกที่มีความหมาย คิดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสนใจ และในขณะที่เดียวกันก็มีการฝึกทักษะที่จำเป็นบ่อย ๆ

10. เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับหลักสูตรแบบเวียน (Spiral) เช่น วิชาภาษาและสังคมศึกษาระดับประถมศึกษาที่เริ่มเรียนจากเรื่องใกล้ตัวและขยายออกไปไกลตัว

11. เป็นวิธีการที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนารูปแบบมโนทัศน์ (Conceptual model) ของตนเอง เมื่อผู้สอนสั่งให้ผู้เรียนออกแบบสถานที่ สิ่งของหรือบุคคล ผู้เรียนต้องกำหนดรูปแบบมโนทัศน์ของสิ่งนั้นก่อน ซึ่งเป็นงานที่ท้าทายหลังจากนั้นจึงศึกษารายละเอียด การหารายละเอียดหลังการคิดทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ผู้เรียนได้ตรวจสอบของจริงกับที่คิดไว้มีอะไรเหมือนกันหรือต่างกัน

12. เป็นวิธีการที่เป็นนวัตกรรมสำหรับการบูรณาการหลักสูตร ทำให้หลักสูตรบูรณาการกันอย่างมีความหมาย ผู้สอนสามารถปรับโครงสร้างการวางแผนให้ยืดหยุ่นได้ตามความต้องการของผู้สอนกับผู้เรียนช่วยกันสร้างเรื่องที่น่าสนใจและสนุกสนาน ทำให้บทเรียนปรากฏเป็นภาพมีชีวิตชีวากว่าตำราเรียน ผู้เรียนเฝ้าดูการเดินทางเรื่องจากผลงานที่ปรากฏบนฝาผนังห้องเรียน การมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของทำให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการเรียนการสอน

วลัย พานิช (2547, น. 43) ได้กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องมีจุดเด่นดังนี้

1. เป็น Narrative thematic approach ที่มีขั้นตอนต่อเนื่องเป็นลำดับ (sequence) ด้วยการเชื่อมโยงจากคำถามหลัก

2. การสร้างสภาพแวดล้อม เป็นการเรียนการสอนที่ผู้สอนสร้างสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. ผู้เรียนรับผิดชอบในการเรียนรู้

4. ประสบการณ์ในการเรียนรู้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ซึ่งมีความหมายเพราะผู้เรียนสร้างขึ้นด้วยตนเองและเป็นตัวเสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ อรรถพล อนันตวรสกุล (2542, น. 8 อ้างถึงใน ประภารัตน์ แสนประสิทธิ์, 2552, น. 86 - 87) ได้กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องมีจุดเด่นดังนี้

1. เป็นวิธีการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทน

2. เป็นวิธีการที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมสูง ทั้งการเรียนรู้ การคิด การปฏิบัติ ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงเพราะผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ
3. พัฒนาผู้เรียนในเชิงบูรณาการทั้งความรู้ เจตคติ และทักษะ โดยอาศัยองค์ความรู้ ทักษะการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้จากหลายสาขาวิชา โดยผู้เรียนจะได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง ทั้งทางด้านสติปัญญา ไม่ว่าจะเป็นการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ หรือ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
4. ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงไปใช้ในชีวิตจริงได้
5. ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนได้แสดง ศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้อย่างเต็มที่
6. ช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนและ เรียนอย่างมีความสุข
7. เป็นวิธีที่ง่ายในการนำสิ่งที่มีอยู่ใกล้ตัวผู้เรียนมาเป็นประเด็นศึกษา
8. เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถทบทวนประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ซึ่งการทบทวน บ่อยครั้งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวร
9. ช่วยให้ผู้สอนสามารถเชื่อมต่อดัชนีความยากง่ายของความรู้ให้แก่ผู้เรียนแต่ละคนได้ อย่างเหมาะสม

สรุปว่า จุดเด่นของการสอนแบบเดินเรื่องมีลักษณะที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เด็กได้มีส่วนร่วมทั้งการเรียนรู้ การคิดและการลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงตามเส้นทางการเดินเรื่องอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ ส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้เนื่องจากในแต่ละฉาก เด็กจะมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน ได้ฝึกทักษะต่างๆในสภาพการณ์ต่าง ๆ ส่งผลให้เด็กสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่มีความหมายและคงทน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

1.8 ข้อควรคำนึงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดินเรื่อง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551, น. 164 - 165) กล่าวว่า วิธีการเรียนการสอนแบบเดินเรื่อง เป็นการเรียนรู้จากชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่เด็กพบเห็นในชีวิตจริง เด็กต้องมีประสบการณ์มาก่อนและสามารถ ถ่ายทอดได้ ดังนั้น เพื่อความคล่องตัวในการจัดการเรียนการสอน ถ้านำมาใช้กับระดับอนุบาลศึกษา ควรนำมาใช้กับเด็กระดับอนุบาล 2 หรือ 3 คือ เด็กอายุ 5 - 6 ขวบ ที่พอจะปะติดปะต่อความคิดเรื่องราวได้ โดยไม่เครียดเกินไป อีกประการหนึ่ง เนื้อหาหลักสูตรที่ครูสามารถนำมาใช้ในการสร้างฉากเป็นฉาก ๆ ได้ควร เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ ตัวอย่างเช่น เรื่องครอบครัวของเรา สมมติครูตั้งจุดประสงค์ว่าเพื่อให้เด็ก เรียนรู้บทบาทของบุคคลในครอบครัว ฉากแต่ละฉากที่เด็กเล่นได้แก่ สภาพครอบครัว บุคคลในครอบครัว ตำแหน่งของคนในครอบครัว หน้าที่ของคนในครอบครัว การทำหน้าที่ของบุคคลภายในครอบครัว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอีกหลายหัวข้อที่ครูสามารถนำมาจัดการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องได้ ในการสอนระดับ

อนุบาลกิจกรรมที่ให้เด็กทำอาจเป็นละคร วาดภาพ เล่าเรื่อง เล่นสมมติ เล่นละครตุ๊กตาแล้วแต่เด็กชอบ เด็ก ๆ จะสนุกกับการเรียนรู้จากสิ่งที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงของเด็ก และสามารถบูรณาการประสบการณ์สู่การเรียนรู้อย่างมีความหมายได้

นอกจากนี้ อรรถัย มูลคำและคณะ (2546, น. 49 - 52) ได้เสนอข้อควรคำนึงในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องไว้ ดังนี้

1. ผู้สอนควรพิจารณาสร้างหัวเรื่องขึ้นเองจากโครงสร้างของหลักสูตรไว้ก่อน หัวเรื่องที่สร้างขึ้นต้องใหญ่พอที่จะสัมพันธ์กับเรื่องอื่นได้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในสิ่งที่เขาสนใจและต้องการจะเรียนรู้
2. แผนการสอนในแต่ละหัวเรื่องควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ภาคเรียน การเปลี่ยนหัวเรื่องใหม่จะทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายและจะสนุกกับการค้นหาเรื่องใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ผู้สอนควรสอนให้จบเรื่องก่อนจึงเริ่มต้นหัวเรื่องใหม่ไม่ควรสอนพร้อม ๆ กันหลายหัวเรื่องผู้เรียนจะเกิดความสับสน
3. ความร่วมมือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชั้นเรียนที่มีผู้สอนหลายคน ทุกคนต้องวางแผนร่วมกัน
4. การสร้างกิจกรรมต้องเป็นกิจกรรมที่มีความหมาย ผู้เรียนสนใจ เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ใกล้ตัวเด็ก โดยอาจเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและเป็นข่าวดัง
5. ผู้สอนควรโยงกิจกรรมทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นกับการเดินเรื่องให้ต่อเนื่องกัน ดังนั้นการตั้งต้น ณ สถานที่ตั้งของฉากตามหัวเรื่องจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเริ่มกิจกรรมใหม่เพื่อให้เกิดความผูกพันกับเนื้อเรื่องที่ค้างไว้แต่เดิม ให้สานต่อกันได้อย่างต่อเนื่อง
6. ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงและพัฒนางานอยู่ตลอดเวลาและให้โอกาสผู้ปกครองหรือผู้ที่สนใจในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการสอนวิธีประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนต้องการสร้างขึ้น
7. ควรให้ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอดทุกครั้งในแต่ละกิจกรรมและควรให้โอกาสชื่นชมผลงานร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจและเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
8. สถานที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องพิจารณาถึงความสะดวกของผู้สอนและผู้เรียน ความสอดคล้องของสถานที่กับกิจกรรมตามหัวเรื่อง ความปลอดภัยและความคงทนของวัสดุอุปกรณ์ที่ผู้เรียนจัดทำขึ้นในระยะเวลาที่กำหนด สถานที่อาจใช้ด้านหลังของห้องเรียน ห้องที่มีพื้นที่ว่าง อาคารเอนกประสงค์ บริเวณโรงเรียนที่ร่มรื่น ฝาห้องด้านหลังหรือด้านข้างแล้วแต่ความเหมาะสม
9. ในการสร้างฉากแต่ละครั้ง ผู้เรียนควรเป็นผู้ลงมือสร้างฉากด้วยตนเอง การสร้างฉากในการกำหนดเวลาและสถานที่ตามหัวเรื่องนั้น อาจทำได้หลายวิธีตามสภาพความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ของโรงเรียน เช่น

9.1 ภาพ 2 มิติ เหมาะสำหรับห้องเรียนที่คับแคบ หรือไม่มีห้องเรียนว่าง เป็นการนำผลงานจากการจัดกิจกรรมปะติดบนพื้นกระดาษที่ต่อกันขนาดใหญ่ติดไว้ที่ผนังห้อง กระดานดำ กระดานไวท์บอร์ด

9.2 ภาพ 3 มิติ เป็นการนำผลงานจากการจัดกิจกรรมจำลองวางบนกระเบทรายบนกระดาษแข็งขนาดใหญ่ บนพื้นห้องหรือบนพื้นดิน ขนาดของผลงานแต่ละชิ้นกำหนดตามสภาพของพื้นที่เป็นสิ่งสำคัญ

9.3 ภาพตัดขวาง หรือภาพ X-RAY เป็นการนำผลงานจากการจัดกิจกรรมที่เป็นภาพวาดแล้วมองได้ 3 มิติ หรือภาพตัดขวาง ปะติดบนกระดาษที่ต่อกันขนาดใหญ่ซึ่งติดไว้ที่ผนังห้องหรือกระดานดำ เหมาะสมสำหรับห้องเรียนที่คับแคบ

10. การสร้างตัวละครหรือหุ่นในลักษณะต่าง ๆ ประกอบการดำเนินการในตอนที่ 2 ต้องกำหนดขนาดของโครงสร้างให้เหมาะสมกับพื้นที่ของฉาก และทุกคนควรมีภาพของตัวละครหรือหุ่นเหล่านั้น โดยอาจเป็นการสร้างโดยงานกลุ่มหรืองานเดี่ยวเพื่อให้ทุกคนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในแต่ละฉากนั้น ๆ

11. ควรใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น ราคาถูก เศษวัสดุเหลือใช้ ผู้สอนสามารถสร้างเสริมนิสัยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เรียนได้ด้วยการสนับสนุนให้ผู้เรียนนำเศษวัสดุมาใช้ในการเรียนการสอนในชีวิตประจำวัน

12. การเตรียมจัดหาสื่อประเภทต่าง ๆ ไว้ในหัวข้อเรื่องให้ผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้า เช่น หนังสือ วารสาร วิทยุทัศน์ เป็นต้น

13. แหล่งความรู้อาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แหล่งความรู้ที่เป็นบุคคลและแหล่งความรู้ที่เป็นสถานที่ ซึ่งมีอยู่ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน แหล่งความรู้มีความจำเป็นสำหรับขั้นตอนสำคัญในการสรุปความรู้ โดยการพาผู้เรียนไปยังสถานที่ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นตามหัวเรื่องจากจินตนาการและความรู้จากหนังสือ หรือสื่ออื่น ๆ หรือเชิญผู้เชี่ยวชาญในเรื่องเหล่านั้นมาให้ความรู้

สรุปว่า สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการสอนแบบเดินเรื่อง คือ ในการกำหนดหัวเรื่องควรยึดจากโครงสร้างของหลักสูตร ใช้เวลาในการสอนแต่ละเรื่องไม่นานเกินไปและสอนให้จบเรื่องก่อนที่จะเดินเรื่องใหม่ ทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นกับการเดินเรื่องควรมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน มีความเหมาะสมกับวัย มีความหมายกับตัวเด็กใกล้เคียงกับชีวิตจริงเพื่อให้เด็กสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวไปสู่การดำเนินชีวิตของเด็กได้ โดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการสร้างฉากและทำกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง คำนึงถึงความสะอาด ปลอดภัยของสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม จัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ไว้เพื่อให้เด็กได้ใช้ในการสืบค้นและการทำกิจกรรมและควรมีการสรุปแนวคิดทุกครั้งเมื่อจบกิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดมโนทัศน์ที่ชัดเจน

1.9 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบเดินเรื่อง

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องเป็นการสอนที่มีการดำเนินเรื่องแบบละคร มีการแสดงบทบาทสมมติหรือแสดงเป็นเรื่องราว โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องได้แก่ ครูและผู้เรียน ซึ่งนักการศึกษาและนักวิชาการได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องของผู้เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1.9.1 บทบาทครู

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551, น. 162 - 163) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องซึ่งมีลักษณะการดำเนินเรื่องต่อเนื่องเป็นเรื่องราวไว้ว่า ครูมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้กำกับ และผู้พัฒนา ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งสำหรับครูผู้สอนแบบเดินเรื่องในการที่จะทำให้การเรียนรู้สำเร็จลงได้ ดังนี้

1. ผู้อำนวยความสะดวก ภารกิจของครูในฐานะผู้อำนวยความสะดวกประกอบด้วยงาน ดังนี้

1.1 ผู้กำหนดเรื่อง ในการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องครูต้องศึกษาลักษณะวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ บริบททางสังคมและประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อบูรณาการเป็นกรอบเรื่องและมโนทัศน์ที่เด็กต้องเรียน กำหนดการเรียนรู้ว่าจะมีกี่ฉาก ฉากแต่ละฉากหรือเรื่องแต่ละตอนจะใช้คำถามสำคัญใดเป็นตัวเชื่อมสานให้สอดคล้องต่อเนื่องและเป็นลำดับ

1.2 ผู้สร้างบรรยากาศ ครูต้องกระตุ้นให้เด็กรู้สึกสบาย อยากร่วมคิด ร่วมกันทำและร่วมกันดำเนินเรื่องเพื่อการเรียนรู้ การแบ่งกลุ่ม การใช้คำถาม การให้อิสระจะช่วยให้เด็กให้สนุกกับการเรียนมากขึ้น

1.3 ผู้สนับสนุน เนื่องจากการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ครูควรจัดเตรียมให้พร้อมเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

2. ผู้กำกับ หมายถึง เป็นผู้กำกับการดำเนินเรื่องให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ซึ่งภารกิจการกำกับประกอบด้วย

2.1 ผู้กำหนดฉาก ครูต้องกำหนดคำถามสำคัญคือจุดสร้างฉากและเปลี่ยนฉาก หรือเปลี่ยนเรื่องแต่ละตอนให้ชัดเจน พร้อมกระตุ้นจิตใจให้เด็กเกิดความคิดการสร้างฉากจากประสบการณ์ชีวิตจริงเท่าที่เป็นไปได้ และเหมาะสมกับการเรียนรู้

2.2 ผู้กระตุ้นการดำเนินเรื่อง ครูต้องใช้ในการสังเกตเด็กในการทำกิจกรรมการเดินเรื่องเกี่ยวกับการสร้างเรื่องตามคำถาม การแสดงออก การมีส่วนร่วม การช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ครูต้องตอบคำถาม ใช้คำถามกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมการเรียนอย่างแท้จริง

2.3 ผู้เสริมแรง การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญมาก สัมผัสของครู การยิ้ม การพยักหน้าเป็นการเสริมแรงที่เพิ่มความถี่ของพฤติกรรมเด็ก

2.4 ผู้แนะนำปรึกษา บทบาทของครูในการสอนแบบเดินเรื่องที่จะทำให้การดำเนินเรื่องบรรลุเป้าหมาย ครูต้องพร้อมต่อการให้คำแนะนำปรึกษา การให้แนวทางในการกระตุ้นความคิด การหาคำตอบตามจุดประสงค์ของการเรียน ในกรณีที่เกิดปัญหาเด็กคิดไม่ได้หรือออกนอกแนวทาง ครูต้องตะล่อมและให้การปรึกษาเพื่อให้เด็กปรับการเดินเรื่องไปในทิศทางที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์

2.5 ผู้ประเมิน การเรียนแบบเดินเรื่องต้องประเมินเป็นระยะ โดยเฉพาะทุก ๆ ฉาก หรือ ทุก ๆ ตอนที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมว่าเป็นไปตามข้อเท็จจริงหรือเสริมเติมแต่งจนเกินเลย ความจริงจนหาคำตอบไม่ได้ สาเหตุเพราะอะไร จะแก้ไขอย่างไร ถ้าเป็นเด็กอนุบาลต้องชี้แนะกิจกรรมให้คิด ออกถ้าเด็กยังไม่เข้าใจ

3 ผู้พัฒนา การจัดการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องเป็นกิจกรรมที่เด็กเป็นผู้จัดการเองและเรียนรู้เอง สิ่งที่ครูต้องพัฒนาคือการใช้คำถามสำคัญ การจัดลำดับฉากหรือตอนให้เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนจริง ครูต้องเป็นนักสร้างสรรค์ที่จะคิดเรื่องราวกำหนดฉาก กำหนดคำถามที่จะทำให้เกิดเรื่องราวและการเรียนรู้ที่มีความหมาย

ดวงดาว เทียมศิริ (2556, น. 22 - 23) ได้กำหนดบทบาทครูในการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องไว้ดังนี้

1. ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องให้เข้าใจก่อนจัดกิจกรรม
2. จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนแหล่งความรู้ ทั้งที่เป็นตัวบุคคล และสถานที่ที่ต้องใช้ในการจัดประสบการณ์ให้พร้อม
3. นำเสนอประเด็นปัญหาโดยการใช้คำถามสำคัญสำหรับเดินเรื่องเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติ
4. ให้การเสริมแรงและให้กำลังใจเด็กขณะปฏิบัติกิจกรรม ยอมรับความคิดเห็นของเด็กและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. ให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวกให้การช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม แนะนำแนวทางในการหาคำตอบ ถ้าเด็กคิดไม่ได้หรือออกนอกแนวทางต้องตะล่อมให้เด็กปรับการเดินเรื่องไปตามกรอบการเดินเรื่องที่วางไว้
6. สังเกตและเชิญชวนเด็กให้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างแท้จริง กระตุ้นความสนใจของเด็กให้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง
7. จัดบรรยากาศในการจัดกิจกรรมทั้งด้านกายภาพและจิตภาพให้เด็กรู้สึกสบาย ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข โดยให้เด็กได้คิดและแสดงออกอย่างอิสระ
8. สรุปลองค์ความรู้หรือแนวคิดที่ชัดเจนให้เด็ก หากเด็กไม่สามารถสรุปแนวคิดได้ตรงตามแนวคิดที่ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้

พัชรา พุ่มพชาติ (2550, น. 64 - 65) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูในการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องไว้ ดังนี้

1. กำหนดหัวเรื่องที่อาจนำมาจากหลักสูตร จากสิ่งที่เด็กสนใจ อยากรู้หรือที่เด็กควรรู้
2. วางแผนเส้นทางการเดินเรื่องตามหัวเรื่องที่กำหนด โดยพิจารณาความเหมาะสมของเส้นทางการเดินเรื่องจากวัย พัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อนำมากำหนดเป็นแผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการสอนแบบเดินเรื่อง
3. ศึกษาธรรมชาติ การเรียนรู้ จิตวิทยาและทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อมาใช้ในการกำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก
4. ศึกษาเทคนิคและวิธีการใช้คำถามที่กระตุ้นให้เด็กคิด เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง
5. กำหนดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้คิด วางแผนและฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ในรูปแบบของกลุ่มและลักษณะกิจกรรมที่มีความหลากหลาย
6. จัดสภาพแวดล้อม สื่อ และอุปกรณ์ที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ อยากรู้อยากเห็นและเกิดแรงบันดาลใจในการแสวงหาความรู้ที่ก่อให้เกิดการคิดอย่างมีจินตนาการสู่การปฏิบัติที่สร้างสรรค์
7. อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรมให้แก่เด็ก
8. ให้แรงเสริมและเป็นกำลังใจกับผลงานของเด็กทั้งที่ได้พอใจและไม่พอใจ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เด็กได้พัฒนาผลงานความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง
9. ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองให้ทราบถึงการจัดกิจกรรมและส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เหมาะสม
10. ประเมินผลพัฒนาการและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของเด็กจากการปฏิบัติกิจกรรมตามสภาพจริง ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน การสอบถามจากผู้ปกครอง เป็นต้น

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2548, น. 44 - 46) กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนในการสอนแบบเดินเรื่องไว้ดังนี้

1. เป็นผู้เตรียม โดยครูเป็นผู้เตรียมในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 กรอบแนวคิดของเรื่องที่จะสอน โดยเขียนเส้นทางการเดินเรื่องและกำหนดเรื่องเป็นตอน (episode) จัดเรียงลำดับตอนโดยแต่ละหัวข้อเรื่องในแต่ละตอนได้จากการบูรณาการ
 - 1.2 เตรียมคำถามสำคัญหรือคำถามหลักเพื่อใช้กระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ

2. อำนวยความสะดวกระหว่างการเรียนการสอน เช่น

2.1 เป็นผู้นำเสนอ (presenter) เช่น นำเสนอประเด็นปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องราวที่จะสอน

2.2 เป็นผู้สังเกต (observer) สังเกตขณะนักเรียนตอบคำถาม ถามคำถาม ปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมอื่น ๆ ของนักเรียน

2.3 เป็นผู้ให้การกระตุ้น (motivator) กระตุ้นความสนใจของนักเรียนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง

2.4 เป็นผู้ให้การเสริมแรง (reinforce) เพื่อให้เพิ่มความถี่ของพฤติกรรมการเรียน

2.5 เป็นผู้แนะนำ (director)

2.6 เป็นผู้จัดบรรยากาศ (atmosphere organizer) ให้บรรยากาศการเรียนการสอนทั้งด้านกายภาพและด้านจิตสังคม เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข

2.7 เป็นผู้สะท้อนความคิด (reflector) ให้การวิพากษ์วิจารณ์ข้อดีข้อบกพร่อง เพื่อให้พฤติกรรมคงอยู่หรือปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมการเรียน

2.8 เป็นผู้ประเมิน (evaluator) ควรมีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ ประเมินกระบวนการ (process) พฤติกรรมหรือการปฏิบัติระหว่างเรียน (performance) และประเมินผล (product) ซึ่งผลงานอาจเป็นความรู้ใหม่และ/หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่

3. เน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการมากกว่าเน้นเนื้อหาสาระ

4. เน้นการบูรณาการระหว่างวิชาหรือผสมผสานระหว่างวิชาในหลักสูตรหรือบูรณาการการเรียนการสอนแบบนำวิชาต่าง ๆ มาสอดแทรก

5. เป็นแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้แหล่งหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนซักถาม ปรึกษา เพื่อค้นคว้าหาความรู้

6. ครูเป็นผู้เริ่มประเด็นปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องราวที่จะสอน และต้องจัดกิจกรรมเพื่อจบลงด้วยความตื่นเต้น ความพอใจทั้งครู ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และคนในชุมชน เป็นต้น

วลัย พานิช (2547, น. 43 - 44) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องไว้ว่า ครูเป็นผู้วางแผนมีแนวทางในการดำเนินเรื่องโดยผู้เรียนเป็นผู้เติมความรู้หรือประสบการณ์ให้เต็ม ครูอาจจะวิตกกังวลกับเนื้อหาของหลักสูตรที่ใช้ ครูต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เปลี่ยนบทบาทของการสอนหรือบอกข้อมูล เป็นผู้วางแผนการสอนและเป็นผู้แนะแนวทางการเรียนรู้ให้ผู้เรียน คำถามหลักของผู้สอนที่ให้ผู้เรียนตอบไม่ได้มาจากหนังสือหรือสิ่งที่ผู้สอนคาดหวังไว้ แต่มาจากตัวผู้เรียนเอง ดังนั้นคำถามหลักซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญของครูจะทำให้การเรียนด้วยวิธีการสอนแบบเดินเรื่องสามารถดำเนินเรื่องไปได้ โดยคำถามที่สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการกำหนดบทบาทของผู้สอนมีดังนี้

1. เริ่มต้นการสอนจากสิ่งที่ผู้เรียนรู้อยู่ก่อนหรือไม่
 2. ถามคำถามหลักและสร้างบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดการดำเนินเรื่องหรือไม่
 3. จัดกิจกรรมที่หลากหลายหรือไม่
 4. กระตุ้นให้ผู้เรียนได้สร้างแนวคิดของตนเองไว้ก่อนหรือไม่
 5. กระตุ้นให้ผู้เรียนได้พิสูจน์แนวคิดหรือข้อค้นพบใหม่ ๆ โดยการตั้งคำถามหรือให้มีการค้นคว้าหาหลักฐานหรือไม่
 6. ให้ความสำคัญในคุณค่าของงานที่ผู้เรียนได้ทำหรือไม่
 7. มีการจัดกลุ่มเรียนที่เน้นการร่วมมือในการเรียน และจัดกลุ่มผู้เรียนที่เหมาะสมกับกิจกรรมหรือไม่
 8. ใช้วิธีการสอนต่าง ๆ เพื่อช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพและความสำเร็จของการสอนหรือไม่
 9. มีการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกันในหลายรูปแบบหรือไม่
 10. ประเมินผลงานของนักเรียนที่เหมาะสมและเป็นไปในทางสร้างสรรค์หรือไม่
 11. ให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมและรับทราบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือไม่
- สรุปว่า ในการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องนั้น ครูผู้สอนมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้วางแผน กำหนดหัวเรื่อง กำหนดฉาก เตรียมคำถามสำคัญและกระตุ้นการดำเนินเรื่องให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นบุคคลและสถานที่ อำนวยความสะดวกและเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการเสริมแรงและกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นระยะอย่างเป็นระบบตามสภาพจริง

1.9.2 บทบาทผู้เรียน

กุหลยา ตันติผลาชีวะ (2551, น. 163 - 164) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบเดินเรื่องเป็นหน้าที่ของผู้เรียนที่จะต้องคิดค้นและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทุกเรื่องตามแนวทางที่ครูกำหนด ซึ่งจะถูกระตุ้นด้วยคำถาม บทบาทสำคัญของผู้เรียนในการเรียนคือ

1. ตัวละคร เด็กต้องทำหน้าที่เป็นผู้แสดงในกิจกรรมตามท้องเรื่องที่ครูตั้งประเด็นปัญหาและดำเนินเรื่องให้เหมือนจริงและเป็นไปตามประสบการณ์ที่นักเรียนเคยมี พร้อมเล่นละครในแต่ละฉากแต่ละตอนตามที่ครูกำหนดเพื่อตอบคำถามสำคัญของครู ด้วยการเรียนรู้จากกิจกรรมดำเนินเรื่องที่ผู้เรียนกำหนด การพยายามตอบคำถามของครูคือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นได้ด้วยตนเองจากการทำกิจกรรม การเป็นตัวละครนี้อาจหมายถึงตัวละครที่เป็นตัวหุ่นหรืออยู่ในภาพที่สร้างขึ้นได้

2. ผู้ร่วมเหตุการณ์ ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมทั้งกายและจิตใจในการกระทำ คิดและลงมือปฏิบัติในการทำกิจกรรมและดำเนินเรื่องราวอย่างจริงจัง พร้อมคิดและสนับสนุนกลุ่มในการหาคำตอบจากการดำเนินเรื่องของกลุ่มอย่างมีความหมาย คิด แก้ปัญหาและหาทางออกร่วมกับกลุ่มด้วยความเต็มใจ

3. ผู้สรุปองค์ความรู้ ในแต่ละฉากและตอนผู้เรียนต้องสามารถสื่อความรู้ให้ผู้ร่วมกลุ่มทราบได้ว่ามีข้อความรู้อะไรเกิดขึ้นด้วยการตอบคำถามครู และเมื่อจบกระบวนการเรียนสามารถสรุปได้ว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรอีกนอกจากกิจกรรมที่ดำเนินเรื่องราว มโนทัศน์อะไร

พัชรา พุ่มพชาติ (2550, น. 65 - 66) กล่าวว่า เด็กเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะทำให้การดำเนินเรื่องเป็นไปตามเป้าหมาย ดังนั้นเด็กจึงมีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นผู้ร่วมกำหนดหัวเรื่องกับครู
2. นำเสนอความคิดในการวางแผนปฏิบัติกิจกรรมกับครูและเพื่อน
3. จัดหาสื่ออุปกรณ์ในบางชิ้นที่ตนรับผิดชอบ
4. สร้างสรรค์จินตนาการเพื่อหาคำตอบจากคำถามสำคัญ โดยการคิดวางแผนและปฏิบัติกิจกรรม
5. ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อนในลักษณะของกลุ่มที่หลากหลาย
6. จัดสภาพแวดล้อมจากชิ้นงานของตนเองและเพื่อนนำจัดในบริเวณที่เหมาะสมร่วมกับครูและเพื่อน
7. จัดวาง เก็บ ดูแลและรักษาสื่อและอุปกรณ์ให้เรียบร้อย
8. ประเมินผลชิ้นงานของตนเองและกลุ่มร่วมกับครูและเพื่อน
9. ประสานงานกับพ่อแม่ ผู้ปกครองให้รับรู้เกี่ยวกับกิจกรรมของตนเอง

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข (2548, น. 46 - 47) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้เรียนในการสอนแบบเดินเรื่องไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ศึกษาค้นคว้า ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกเรื่องตามที่ครูกำหนด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้
2. ดำเนินการเรียนด้วยตนเอง เพื่อให้การเรียนรู้สนุกสนาน ตื่นเต้น มีชีวิตชีวา และทำท่ายอยู่ตลอดเวลา
3. มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ และการคิดในทุกสถานการณ์ที่ครูกำหนดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติเหมือนสถานการณ์ในชีวิตจริง
4. เรียนทั้งในห้องเรียนและในสถานการณ์จริง เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม
5. ตอบคำถามสำคัญ หรือคำถามหลัก (key question) ที่ครูกำหนดจากประสบการณ์ของตนเองหรือประสบการณ์ในชีวิตจริง

6. มีความกระฉับกระเฉง ว่องไว ในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เช่น สามารถจำพิจารณาทำตามคำแนะนำของครูได้อย่างดี

7. ทำงานด้วยความร่วมมือร่วมใจ อาจจะทำคนเดียว เป็นคู่ เป็นกลุ่มได้ด้วย ความเต็มใจและด้วยเจตคติที่ดีต่อกัน

8. มีความสามารถในการสื่อสาร เช่น ฟังพูด อ่าน เขียน มีทักษะสังคม รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนในกลุ่ม เพื่อนในกลุ่มอื่น ๆ และกับครู

9. เป็นผู้มีความสามารถแก้ปัญหา คิดริเริ่มสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์

10. เป็นผู้สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง และเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และถ่ายโอนความรู้ได้

วลัย พานิช (2547, น. 44-45) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบเดินเรื่องผู้เรียนต้องใช้ประสบการณ์หรือความรู้เดิมที่มีเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่โดยผู้เรียนต้องตอบคำถามหลักของผู้สอน ไปค้นหาคำตอบ ผู้เรียนต้องใช้ทักษะการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา ตลอดจนทักษะการจัดการ เพื่อที่จะเติมเรื่องราวหรือประสบการณ์ให้เต็มและต้องพร้อมที่จะพิสูจน์ข้อค้นพบหรือพิสูจน์แนวคิดของตนเอง

สรุปว่า ในการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องนั้น ผู้เรียนเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและนำเสนอความคิดในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับครูและเพื่อน ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองตามหน้าที่อย่างรับผิดชอบ โดยใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่อย่างมีความหมาย โดยผู้เรียนมีบทบาทเป็นตัวละคร ผู้ร่วมเหตุการณ์ ผู้สรุปองค์ความรู้และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.10 ประโยชน์ของการสอนแบบเดินเรื่อง

การสอนแบบเดินเรื่องเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหา ทักษะการคิดและทักษะทางสังคมไปพร้อมกันโดยการใช้คำถามสำคัญในการเชื่อมโยงและเรียงลำดับเหตุการณ์ซึ่งทำให้เกิดกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติ ร่วมมือกันทำงานจนเกิดการเรียนรู้ ถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กและครูผู้สอนอย่างมาก ซึ่งนักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนแบบเดินเรื่องไว้ ดังนี้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545, น. 45 - 46 อ้างถึงใน อัญชลี ฉิมพลี, 2551, น. 41) กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนแบบเดินเรื่องไว้ดังนี้

1. เด็กได้คิดจากคำถามสำคัญของผู้สอน แต่ละตอนที่ผู้สอนกระตุ้นให้เดินเรื่องจะเป็นตัวนำให้เด็กได้คิดจินตนาการ วาดเรื่องเชื่อมโยงความรู้จากชีวิตจริง เป็นการคิดอิสระและการได้ลงมือกระทำ

2. เด็กได้มีส่วนร่วมกิจกรรมที่เด็กทำในการเรียนเป็นกลุ่ม การที่เด็กต้องสร้างเรื่องราวตามคำถามของผู้สอนเพื่อค้นหาคำตอบให้ได้นั้นจะต้องร่วมกระทำกันตั้งแต่ต้นจึงต้องพยายามร่วมกับกลุ่มคิด และดำเนินกิจกรรมให้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้เพื่อค้นหาความรู้ได้

3. เด็กได้ฝึกทักษะการทำงานกลุ่มและพัฒนาทักษะการสื่อสารในการช่วยกันคิดตอบปัญหาที่เป็นข้อคำถามของผู้สอน เสนอความคิดเห็นอภิปรายกับกลุ่มเพื่อหาคำตอบโดยอิงบริบทจริงของชีวิต สังคม และประสบการณ์ที่เด็กได้พบมา อาจเหมือนหรือไม่เหมือนเพื่อนแต่อาจต้องเสนอแบ่งปันความคิดเห็นกับกลุ่ม

4. เด็กได้สร้างความรู้ด้วยตนเองจากการเดินเรื่องที้ออกมาจากประสบการณ์ของบริบทชีวิตจริงที่เด็กได้ประสบมาก่อนรวมทั้งการทำงานกลุ่มเด็กได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นระหว่างการทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อน ทำให้เด็กเกิดความตระหนักรู้ด้วยตนเอง

5. เด็กได้เรียนจากสิ่งใกล้ตัวที่ช่วยให้สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้ จากการสร้างเรื่องราวและเดินเรื่องด้วยการใช้ประสบการณ์จริงที่เด็กต้องคิด คิควิเคราะห์ความรู้จากเหตุการณ์ที่กำหนดเรื่องราวบ้าง

6. เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกกับการเรียน เพราะการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนแบบเดินเรื่องเป็นสิ่งที่เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง สนองความภูมิใจในตนเอง

วลัย พานิช (2547, น. 45 - 47) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนแบบเดินเรื่องสรุปได้ดังนี้

1. เป็นการสอนที่สนองความต้องการ 4 ประการของผู้เรียน ที่เรียกว่า “The Four Universal Need of Children” ดังนี้

1.1 การสื่อสาร (communication) เด็กทุกคนต้องการพูดคุยและการรับฟัง การสอนแบบเดินเรื่องเน้นการปรึกษาหารือพูดคุยร่วมวางแผน ผู้เรียนต่างต้องรับฟังกันและกัน และเสนอความคิดเห็นด้วย

1.2 การสร้างหรือลงมือทำด้วยตนเอง (builing/construction) โดยธรรมชาติเด็กทุกคนต้องการสร้างสิ่งต่าง ๆ ด้วยการใช้มือของตนเอง (love to make things with hand) หรือสร้างด้วยปัญญาของเด็ก ในการสอนแบบเดินเรื่อง การสร้าง (construct) เป็นการใช้จ่ายเงินธนาคาร การวางแผนจัดหาข้อมูล สร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง เป็นการผลิตงานที่ได้จากความสามารถโดยมิได้เน้นการจำข้อมูล

1.3 การคิดและลงมือปฏิบัติ (thought and action) โดยธรรมชาติเด็กทุกคนรู้จักถามคำถามและต้องการรับฟังคำตอบในสิ่งที่ตนอยากราบ ในการสอนแบบเดินเรื่องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำได้คิดอย่างอิสระในทุกขั้นตอน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ค้นพบ สืบค้น สร้าง การท้าทายให้คิดสำรวจและสร้างจินตนาการ ผู้เรียนจึงได้ฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ อาจสรุปได้ว่า การสอน

แบบเดินเรื่องนับเป็นวิธีที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดและฝึกปฏิบัติความสามารถในเรื่องต่อไปนี้

1.3.1 การค้นพบ ในการสอนแบบเดินเรื่องผู้เรียนได้อยู่ในสถานการณ์การเรียนรู้ใหม่ เด็กต้องตีความ แสดงความคิดเห็น และทดลองพิสูจน์สิ่งต่าง ๆ

1.3.2 การสืบสอบ ในการสอนแบบเดินเรื่องผู้เรียนต้องหาคำตอบจากคำถามของครู ต้องแสวงหาความกระจ่าง หาข้อมูลต่าง ๆ และตรวจสอบข้อเท็จจริงนั้น ๆ

1.3.3 การสร้างจินตนาการ ผู้เรียนได้ใช้ความคิดของตนเองในการสร้างสรรค์เชิงศิลปะและการสร้างทางเลือกต่าง ๆ จากหลายมุมมอง

1.3.4 การแก้ปัญหา ในการสอนแบบเดินเรื่องการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดจากการแก้ปัญหา ซึ่งผู้เรียนได้วิเคราะห์และแสวงหาแนวทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหา

1.3.5 การตัดสินใจ ในการสอนแบบเดินเรื่องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีหลายทางเลือกและเลือกสิ่งที่เหมาะสมที่สุดบนหลักฐานที่เชื่อถือได้

1.3.6 ความรับผิดชอบ ในการสอนแบบเดินเรื่องผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ดำเนินการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้เรียนต้องรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่เพื่อทำให้การเรียนรู้ใหม่ได้เกิดขึ้น

1.4 ความต้องการให้ยอมรับว่าตนเองมีค่า สามารถแสดงความรู้สึกได้โดยธรรมชาติ เด็กทุกคนต้องการมีความรู้สึกว่ามีค่าได้รับการยกย่องเกี่ยวกับงานหรือความคิดเห็นของตน ในการสอนแบบเดินเรื่องกิจกรรมทุกอย่างแสดงให้เห็นถึงการเห็นคุณค่าของผู้เรียน ผู้เรียนได้สร้างงานและผู้สอนยอมรับในคุณค่าของงานนั้น

2. เป็นการเรียนรู้ที่เน้น Action Learning ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ โดยผู้เรียนเป็นผู้ลงมือศึกษา คิดและปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้ที่ท้าทายความรู้ความสามารถของผู้เรียน ผู้เรียนได้เห็นผลงานของตนเอง ดังนั้นจึงเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับผู้เรียน

3. ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง ทั้งสติปัญญา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความคิด วิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ หรือการสร้างองค์ความรู้ (เนื้อหา) ด้วยตนเอง หรือพัฒนากระบวนการ เช่น การแสวงหาความรู้ การสื่อสารการทำงานร่วมกัน รวมทั้งการพัฒนาค่านิยมก็สอดแทรกไว้ในการสอนด้วยวิธีการสอนแบบเดินเรื่องทั้งสิ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสอนแบบเดินเรื่องเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการคิดและลงมือปฏิบัติจริง ฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้เกิดการค้นพบ การสืบสอบ การสร้างจินตนาการ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ และความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ รวมทั้งสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและมีคุณค่า สร้างความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง และสามารถ

นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ในส่วนของผู้สอนสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่าการสอนแบบเดิม ๆ ผู้สอนสนุกสนานไปกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในบรรยากาศที่เป็นมิตรและอบอุ่นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับการศึกษา

1.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบเดินเรื่อง

1.11.1 งานวิจัยในประเทศ

ดวงดาว เทียมศิริ (2556, น. 69 - 70) ได้ศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนวัดทุ่งครุ (พิงสายอนุสรณ์) กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยโรงเรียนวัดทุ่งครุ (พิงสายอนุสรณ์) ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธีรพงษ์ จันเป็รียง (2555, น. 68) ได้ศึกษาผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยการวาดภาพด้วยวิธีการสร้างเรื่องของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลสิริขุนหาญ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย - หญิง ที่กำลังศึกษาในชั้นอนุบาล 3 อายุ 5 - 6 ปี โรงเรียนอนุบาลสิริขุนหาญ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า เด็กนักเรียนอนุบาล 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์โดยวาดภาพด้วยวิธีการสร้างเรื่องมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธีรรัตน์ ศรีวิรัตน์ (2551, น. 88 - 89) ได้ศึกษาผลของการจัดประสบการณ์โดยใช้วีดิทัศน์ไลน์ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 5 - 6 ปี ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านคลองหะ (ทวิรัตน์ราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 2 จำนวน 48 คน ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายด้านการระลึกได้ และการจับใจความของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้วีดิทัศน์ไลน์มีความสามารถในการสื่อความหมายสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ

ประภารัตน์ แสนประสิทธิ์ (2552, น. 121 - 122) ได้ศึกษาผลการใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 1 (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) สังกัดเทศบาลตำบลบางปูใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 2 ห้องเรียน รวมนักเรียน 45 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองได้รับการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวและกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลการใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวสูงกว่าก่อนการทดลอง และ

คะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับปฐมวัยที่อยู่ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปิยะพร ทองสิงห์ (2552, น. 78 - 79) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่มีต่อพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีในเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลอุทุมพรพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยเมื่อได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องโดยรวมในแต่ละสัปดาห์มีการพัฒนาพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีระหว่างสัปดาห์ที่ 3 ถึงสัปดาห์ที่ 8 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยก่อนการจัดประสบการณ์เด็กแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีในระดับปานกลางและหลังการจัดประสบการณ์เด็กแสดงพฤติกรรมในระดับดีและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการร่วมมือ การยอมรับและการแบ่งปัน เด็กปฐมวัยจะมีพฤติกรรมระดับดีระหว่างสัปดาห์ที่ 2 - 8 และหลังการจัดประสบการณ์ ส่วนด้านการรับผิดชอบจะมีพฤติกรรมระดับดีระหว่างสัปดาห์ที่ 3 - 8 และหลังการจัดประสบการณ์ โดยก่อนการจัดประสบการณ์พฤติกรรมรายด้านที่เด็กปฐมวัยแสดงออกในระดับปานกลาง คือ ด้านการร่วมมือ ด้านการยอมรับผู้อื่นและด้านการรับผิดชอบ ส่วนด้านการแบ่งปันอยู่ในระดับดี

ปฐิธา อินแก้ว (2556, น. 62) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยวิธีสตอรี่ไลน์กับวิธีการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนมานิตวิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 2 ห้องเรียน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 36 คน และกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 36 คน ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดประสบการณ์โดยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด

พัชรา พุ่มพชาติ (2550, น. 83 - 85) ได้ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์สตอรี่ไลน์ กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลตราด โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี และโรงเรียนวัดดอนทอง โรงเรียนละ 15 คน รวม 45 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์สตอรี่ไลน์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ของทุกกลุ่มการทดลอง ทั้ง 3 แห่ง และ ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์สตอรี่ไลน์ของโรงเรียนในกลุ่มทดลอง 3 แห่ง ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนอนุบาลตราด

โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี และโรงเรียนวัดดอนทอง (สุวัฒน์ศรี ตันพิกุล ราชภัฏศรีศึกษาลัย) หลังการทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

อัญชลี ฉิมพลี (2551, น. 67 - 68) ได้ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดินเรื่อง กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นปฐมวัยปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนเทศบาลวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม กองการศึกษา เทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวม และด้านการกล้าแสดงออก ด้านการปรับตัว เข้ากับสภาพแวดล้อมและด้านความภาคภูมิใจในตนเอง โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองโดยรวมร้อยละ 98

1.11.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Butzow (1991) อ้างถึงใน พัทธา พุ่มพชาติ, 2550, น. 68) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์และวิธีการเรียนการสอนแบบปกติที่มีผลต่อแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับเกรด 3 ซึ่งแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง จำนวน 114 คน เรียนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์และกลุ่มควบคุม จำนวน 84 คน เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่เรียนแบบสตอรี่ไลน์กับเรียนแบบปกติ ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวว่า วิธีการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์เป็นอีกทางเลือกที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้

Birthe Lund Annette Rasmussen (2004) อ้างถึงใน ปาริฉัตร คำปล้อง, 2555, น. 99) ได้ทำการวิจัยการสอนการเขียนด้วยคอมพิวเตอร์และใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์โดยทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ประเทศเดนมาร์ก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความร่วมมือในการทำงานและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบเดินเรื่องสรุปได้ว่าการสอนแบบเดินเรื่องเป็นวิธีการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติ เป็นการฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ ซึ่งเด็กสามารถนำไปเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตจริงของตน ครูผู้สอนสามารถที่จะเลือกวิธีการสอนแบบเดินเรื่องไปใช้ในการส่งเสริมทักษะการคิด ทักษะทางสังคม การใช้ภาษา ความเชื่อมั่นในตนเอง พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยได้วิธีหนึ่ง แต่ทั้งนี้ครูผู้สอนต้องศึกษารูปแบบวิธีการสอนแบบเดินเรื่องให้เข้าใจ และต้องมีการวางแผนไว้เป็นอย่างดี

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายและความสำคัญของความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

2.1.1 ความหมายของความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

จากการศึกษาความหมายของความรับผิดชอบพบว่า นักการศึกษาและนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของความรับผิดชอบของบุคคลโดยทั่วไปและความหมายของความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

ความหมายของความรับผิดชอบของบุคคลโดยทั่วไป ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้ cattell (1963, p. 145 อ้างถึงใน มลฤดี ยุตินาวา, 2554, น. 7) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีความสามารถในความรับผิดชอบไว้ว่า คือ บุคคลที่รับผิดชอบหน้าที่ มีความบากบั่น พากเพียร ถือศักดิ์ศรี ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ลักษณะผู้มีความรับผิดชอบน้อย คือ คนที่ถือสะดวกในเกณฑ์ หลีกเลียงข้อบังคับ

จินดา หีบเพชร (2558, น. 49) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเองและสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตนเองโดยไม่ต้องมีใครตักเตือนและสามารถนำสิ่งที่ได้ปฏิบัติแล้วไปใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จินตนา จันทร์ดา (2550, น. 4) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้งของตนและของกลุ่มให้สำเร็จลุล่วงและยอมรับผลการกระทำของตนด้วยความเต็มใจทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย

ประภาพรณ เอี่ยมสุภาชิต (2555, น. 94) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะนิสัยของบุคคลที่มีความตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติภารกิจสิ่งต่าง ๆ ตามหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทันตามเวลาที่กำหนดด้วยตนเองโดยมิต้องมีการควบคุมจากผู้อื่น

ฤทัยรัตน์ สัมมิแสง (2553, น. 8) กล่าวว่า ความรับผิดชอบในเชิงวิชาการ หมายถึง การยอมรับตามผลการกระทำของตน มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความพยายามรอบคอบ มีการเตรียมความพร้อมในการทำงาน รักษาสิทธิหน้าที่ของตนโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ส่วนความรับผิดชอบในเชิงพฤติกรรม หมายถึง การที่บุคคลปฏิบัติหน้าที่เป็นกิจวัตรและปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจให้สำเร็จด้วยดี ไม่ทอดทิ้งงาน มีความละเอียดรอบคอบตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์ไว้วางใจได้ ยอมรับผลการกระทำของตนและพยายามปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น โดยไม่ต้องมีการบังคับจากคนอื่น

สุจิตรา สิทธิไทย (2555, น. 8) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยความเพียรพยายาม ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ตรงต่อเวลา และยอมรับการกระทำของตนเอง

ความหมายของความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

จิตตรา นุ่มพญา (2552, น. 7) กล่าวว่า ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการกระทำที่เด็กปฐมวัยมีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม ด้วยความเพียรพยายาม เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้และยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งด้านบวก และลบ พยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่การทำงานให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

ดวงพร ทองชะอุ่ม (2550, น. 4) กล่าวว่า ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย หมายถึง การทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยความเพียรพยายาม ตรงต่อเวลา ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งด้านที่เป็นผลเสียและด้านที่เป็นผลดี

ประกายมาศ รัตนโรภาส (2551, น. 29) กล่าวว่า ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย หมายถึง การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญ จะทำให้เด็กปฐมวัย มีพฤติกรรมเป็นไปตามแนวทางของคุณธรรมจริยธรรม

ภัทวิภา ภารดีลิก (2556, น. 49) กล่าวว่า ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียด รอบคอบเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่ดีและพยายามปรับปรุง ด้านที่ไม่ดีให้ดียิ่งขึ้น

มลฤดี ยุตินาวา (2554, น. 4) กล่าวว่า ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย หมายถึง คุณลักษณะของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกถึงความสนใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม หรือทำงาน ที่ได้รับมอบหมายทั้งที่เกี่ยวข้องกับตนเองและส่วนรวมจนสำเร็จ โดยการควบคุมตนเอง ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งดีและร้าย พร้อมทั้งรู้จักการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ฤทัยรัตน์ สัมมิแสง (2553, น. 8) กล่าวว่า ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กปฐมวัยได้แสดงออกถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการทำกิจกรรมประจำวันที่ได้ก ึ่งปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและสังคมให้ประสบความสำเร็จอย่างตั้งใจ โดยที่ไม่ต้องมีผู้อื่นคอยตักเตือนหรือควบคุม

สมถวิล ลองหานาม (2553, น. 7 - 8) กล่าวว่า ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้จักช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยไม่มีใคร ตักเตือนและควบคุม

โสสมอุษา สุขศิริศักดิ์ (2550, น. 15) กล่าวว่า ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย หมายถึง การกระทำที่เด็กมีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายามเพื่อให้สำเร็จตาม เป้าหมายที่วางไว้ และยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งผลดีและผลเสีย

จากความหมายของความรับผิดชอบของบุคคลโดยทั่วไปสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกถึงความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความพากเพียร ยอมรับผล

การกระทำและพยายามปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้นเพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยไม่ต้องมีการบังคับจากคนอื่น

สำหรับในงานวิจัยนี้ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงความมุ่งมั่น ตั้งใจ มีความเพียรพยายามและละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและส่วนรวมให้ประสบความสำเร็จโดยไม่มีใครคอยตักเตือนหรือควบคุม

2.1.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะสำคัญของเด็กที่ต้องได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย เพราะถ้าเด็กมีความรับผิดชอบจะส่งผลต่อตนเอง ต่อโรงเรียนและต่อสังคม ดังที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

จินตนา จันทร์ดา (2550, น. 4) กล่าวว่า ความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อตัวเด็กและสังคมมาก มีความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดกับคนไทยทุกคน โดยเฉพาะเยาวชนของชาติ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติในการพัฒนาประเทศ เพราะเด็กที่มีความรับผิดชอบจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ พฤติกรรมความรับผิดชอบไม่สามารถปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้ในระยะเวลาที่สั้น แต่มีการปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้ในระยะยาวและอย่างต่อเนื่องจากบุคคลทุกฝ่าย ดังนั้น การปลูกฝังพฤติกรรมความรับผิดชอบให้กับเด็กตั้งแต่ยังเล็กจึงมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้ผู้ปกครอง ครูและผู้ดูแลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายได้ทราบ วางแผนและนำไปปฏิบัติ

ณัฐจิตต์ ลิมนวนาทิพงษ์ (2542, น. 13 - 14 อ้างถึงใน จินดา ทิพย์เพชร, 2558, น. 49 - 50) กล่าวว่า การส่งเสริมความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยดังนี้

1. ความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัย กล่าวคือ ทางด้านร่างกาย เด็กพยายามช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันและทำงานที่ได้รับมอบหมาย เด็กได้รับการฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตา ได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ทางด้านอารมณ์ – จิตใจ เมื่อเด็กสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จด้วยตนเอง เด็กจะมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เห็นคุณค่าและความสามารถของตนเอง ทางด้านสังคม เมื่อเด็กช่วยเหลือตนเองได้ เด็กจะมีความรู้สึกอยากจะช่วยเหลือคนอื่น และถ้าให้โอกาสเด็กในการช่วยเหลือรับผิดชอบงานต่าง ๆ ตามความสามารถ จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่นในสังคมได้มากขึ้น ทางด้านสติปัญญา เด็กได้ทำงานตามความสนใจตามความสามารถของตนเด็กจะเกิดการเรียนรู้จากการทำงาน ได้ฝึกสังเกต สัมผัส จำแนกเปรียบเทียบ ช่วยให้เด็กมีนิสัยใฝ่รู้ มีโอกาสคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง

2. ความรับผิดชอบมีส่วนส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีสุขภาพอนามัยแข็งแรงสมบูรณ์ ส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบในการดูแลตนเองให้มีสุขนิสัยที่ดีส่วนบุคคลและความปลอดภัยให้ตนเอง

3. ความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีลักษณะสนใจใฝ่รู้ จัดกิจกรรมและประสบการณ์เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำได้ด้วยตนเอง เช่น การสำรวจบริเวณโรงเรียน การทำอาหาร ฯลฯ เมื่อเด็กสนใจเด็กจะเกิดการสนุกและพอใจ เกิดความต้องการที่จะกระทำซ้ำ

4. ความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีวินัยในตนเอง ส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การรับประทานอาหาร การขับถ่าย การแต่งตัว ฯลฯ

ประภาพรรณ เอี่ยมสุภาชิต (2555, น. 97) กล่าวว่า ความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อตัวเด็กและต่อสังคมเป็นอย่างมาก เด็กที่มีความรับผิดชอบสูงจะสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง และสามารถปฏิบัติภารกิจอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเริ่มจากสังคมภายในครอบครัว สังคมในโรงเรียน รวมทั้งสังคมในชุมชนที่เด็กอยู่ เด็กที่มีความรับผิดชอบสูงมักจะเป็นคนที่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี มีความเชื่อมั่นสูง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความซื่อสัตย์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าคนที่มีความรับผิดชอบสูงจะมีลักษณะของความเป็นพลเมืองดีสูงด้วย

ฤทัยรัตน์ สัมมีแสง (2553, น. 10) กล่าวว่า ความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เด็กปฐมวัยควรได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆด้วยตนเองให้เห็นคุณค่าความสามารถของตน เด็กจะเกิดการเรียนรู้จากการทำงาน การส่งเสริมให้เด็กรักษาสุขอนามัยที่ดี ดูแลตนเองได้ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น การรับประทานอาหาร การขับถ่าย และการแต่งตัว เป็นต้น

สมถวิล ลองหานาม (2553, น. 9) กล่าวว่า ความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อตัวเด็กปฐมวัยอย่างมาก ในการส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เด็กที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองสูง จะสามารถควบคุมตนเองและช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และภารกิจที่ตนเองได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีความเชื่อมั่นในตนเองและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

สรุปว่า ความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เด็กปฐมวัยควรได้รับการปลูกฝังและสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้มีความรับผิดชอบต่อเพื่อนเป็นพื้นฐานให้เด็กสามารถควบคุมตนเอง ช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นได้ ส่งผลให้เด็กสามารถปรับตัวและอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยโดยตรงยังไม่มีผู้ใดกล่าวถึง แต่เนื่องจากความรับผิดชอบเป็นจริยธรรมที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลและเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยเพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ตั้งถามเพื่อให้เด็กอยู่ร่วมใน

สังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2555, น. 38) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเรียนรู้จริยธรรม เพื่อให้รู้ถึงแนวทางในการปฏิบัติและการปฏิบัติที่ดีงามและการปฏิบัติที่นำมาซึ่งความสุขของตนเองและส่วนรวม ซึ่งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย มีดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก (Kohlberg) ศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลโดยการสร้างสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรมขึ้นมาให้เด็กและบุคคลวัยต่าง ๆ ตัดสินและให้เหตุผลว่าทำไมจึงตัดสินเช่นนั้น จากการวิเคราะห์คำตอบของผู้ตอบวัยต่าง ๆ โคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ (Levels) แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น (Stages) ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กมีทั้งหมด 6 ขั้น (สรวงศ์ โค้วตระกูล, 2552, น. 68-72) ดังต่อไปนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre-conventional Level) (อายุประมาณ 2 - 10 ปี) ในระดับนี้เด็กจะรับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ “ดี” “ไม่ดี” จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดามารดา ครูหรือเด็กโต และมักจะคิดถึงผลตามที่จะนำรางวัลหรือการลงโทษมาให้ กล่าวคือ พฤติกรรม “ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รางวัล พฤติกรรม “ไม่ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับโทษ ซึ่งโคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

1.1 การลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment and Obedience Orientation) ในขั้นนี้เด็กจะใช้ผลตามของพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้ว่า พฤติกรรมของตน “ถูก” หรือ “ผิด” เป็นต้นว่า ถ้าเด็กถูกลงโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ผิด” และจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำสิ่งนั้นอีก พฤติกรรมใดที่มีผลตามด้วยรางวัลหรือคำชม เด็กก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ถูก” และจะทำซ้ำอีกเพื่อหวังรางวัล

1.2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน (Instrumental Relativist Orientation) ในขั้นนี้เด็กจะสนใจทำตามกฎข้อบังคับ เพื่อประโยชน์หรือความพอใจของตนเอง หรือทำดีเพราะอยากได้ของตอบแทนหรือรางวัล ไม่ได้คิดถึงความยุติธรรมและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นหรือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น พฤติกรรมของเด็กในขั้นนี้ทำเพื่อสนองความต้องการของตนเอง แต่มักจะเป็นการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เช่น ประโยค “ถ้าเธอทำให้ฉัน ฉันจะให้

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional level) (อายุประมาณ 10 - 20 ปี) พัฒนาการจริยธรรมระดับนี้ ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดามารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติ เป็นสิ่งที่ควรจะทำหรือทำความผิดเพราะกลัวว่าตนจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง คือว่าความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีหน้าที่จะรักษามาตรฐานทางจริยธรรม ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

2.1 ความคาดหวังและการยอมรับในสังคมสำหรับ “เด็กดี” (Interpersonal Concordance of “Good boy, nice girl” Orientation) พัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้เป็นพฤติกรรมของ

“คนดี” ตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของบิดามารดาหรือเพื่อนวัยเดียวกัน พฤติกรรม “ดี” หมายถึง พฤติกรรมที่จะทำให้ผู้อื่นชอบและยอมรับ หรือไม่ประพฤตินิดเพราะเกรงว่าพ่อแม่จะเสียใจ

2.2 กฎและระเบียบ (Law and order Orientation) การทำถูกไม่ประพฤตินิด คือ การทำตามหน้าที่ประพฤตินิดไม่ผิดกฎหมาย และรักษาระเบียบแบบแผนของสังคม ซึ่งโคลเบอร์ก อธิบายว่า เหตุผลทางจริยธรรมในขั้นนี้ถือว่าสังคมจะอยู่ด้วยความมีระเบียบเรียบร้อยต้องมีกฎหมายและ ข้อบังคับ คนดีหรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้องคือ คนที่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับหรือกฎหมาย ทุกคนควร เคารพกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความเป็นระเบียบของสังคม

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจรรณญาณ หรือระดับเหนือ กฎเกณฑ์สังคม (Post Conventional Level) (อายุประมาณ 20 ปีขึ้นไป) นั่นคือ ผู้แสดงพฤติกรรมได้ พยายามที่จะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจรรณญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็น หลักของความประพฤติที่จะปฏิบัติตาม การตัดสินใจ “ถูก” “ผิด” “ไม่ควร” มาจากวิจรรณญาณของตนเอง ปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก กฎเกณฑ์ – กฎหมาย ควรจะตั้งอยู่บนหลักความ ยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก โคลเบอร์กแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

3.1 สัญญาสังคมหรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Social Contract Orientation) ขั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูก สมควรที่จะปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของบุคคลก่อนที่จะใช้เป็นมาตรฐานทางจริยธรรม ได้ใช้ความคิดและเหตุผลเปรียบเทียบว่าสิ่งไหนผิดและสิ่งไหนถูก

3.2 หลักการคุณธรรมสากล (Universal Ethical Principle Orientation) ขั้นนี้เป็นหลักการมาตรฐานจริยธรรมสากล เป็นหลักการที่มนุษยธรรมเพื่อความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชนและ เพื่อความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคน ในขั้นนี้สิ่งที่ “ถูก” “ผิด” เป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับมโนธรรมของแต่ละบุคคล ที่เลือกยึดถือ

จากการศึกษาทฤษฎีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก สรุปว่า จริยธรรม ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับที่ 1 หรือระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยจะขึ้นอยู่กับ ความต้องการส่วนตนและกฎเกณฑ์ของผู้อื่น เด็กเรียนรู้สิ่งที่ถูกต้องโดยยึดผู้ใหญ่เป็นหลัก เด็กทำตาม กฎเกณฑ์เพราะต้องการหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ ความดีและความเลวนั้นจะพิจารณาโดยผลที่เกิดจากการ กระทำ นั่นคือ ถ้าทำดีจะได้รับรางวัลตอบแทนหรือทำผิดจะถูกลงโทษ แต่พฤติกรรมนี้จะลดลงเมื่อเด็กโตขึ้น ครัว ผู้ปกครองและผู้ใกล้ชิดเด็กจึงควรใช้เหตุผลในการตัดสินใจความถูกต้องเพื่อให้เด็กวิเคราะห์และตัดสินใจ ด้วยตนเองมากขึ้น ถ้าเด็กทำได้ถูกต้องควรสนับสนุนและมีการเสริมแรงทันที เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าของ ตนเอง เป็นการส่งเสริมพฤติกรรมด้านบวกแก่เด็กด้วย

2.2.2 ทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน

ทฤษฎีจิตสังคมเล็งเห็นถึงความสำคัญของวัยเด็กที่มีผลต่อบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ ผลของพัฒนาการในขั้นต้นจะกระทบต่อความสามารถในการเรียนรู้และการก้าวผ่านวิกฤตการณ์ ในพัฒนาการขั้นต่อ ๆ ไป โดยธรรมชาติของเด็กถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าตามนาฬิกาชีวิตที่จะกำหนดลักษณะ และสิ่งที่เด็กจะต้องเรียนรู้ไว้ตามช่วงอายุ (ออร์ชา ตูลานันท์, 2553, น. 11) ซึ่งขั้นของพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยในทฤษฎีนี้มี 3 ขั้น (Erikson, 1950; Craver & Scheir, 2000 อ้างถึงใน ออร์ชา ตูลานันท์, 2553, น. 11 - 12) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความไว้วางใจ – ความไม่ไว้วางใจ (0 – 1 ปี) เป็นระยะของการสร้างความไว้วางใจหรือความไม่ไว้วางใจ ผ่านประสบการณ์ที่ได้จากผู้ใหญ่ใกล้ชิด โดยเฉพาะบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กในวัยนี้คือ แม่และผู้ทำหน้าที่เสมือนแม่ หากเด็กได้รับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เหมาะสม ก็จะเรียนรู้ว่าโลกนี้เป็นโลกที่ปลอดภัย ในทางตรงกันข้าม หากได้รับการปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม ความต้องการของเด็กถูกละเลย เด็กก็จะรู้สึกหวั่นกลัวและหวาดระแวง หากประสบความสำเร็จในการผ่านขั้นพัฒนาการอย่างสมดุล เด็กก็จะเป็นผู้ที่มีความหวัง นั่นคือมีความเชื่อว่าปัญหาต่าง ๆ สามารถที่จะแก้ไขได้และจะจบลงได้ด้วยดีคุณลักษณะนี้จะช่วยให้มนุษย์ผ่านความยากลำบากในชีวิตไปได้ในทุกช่วงวัย

ขั้นที่ 2 ความเป็นตัวของตัวเอง – ความไม่แน่ใจและละอาย (2 – 3 ปี) เป็นวัยที่เด็กเริ่มเรียนรู้ถึงความสามารถในการควบคุมตนเองและควบคุมผู้อื่น สิ่งที่เด็กจะต้องเรียนรู้ในขั้นพัฒนาการนี้คือ การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง และทำให้ความไม่แน่ใจกับความละอายเกิดขึ้นในระดับต่ำ บุคคลที่มีความสำคัญกับพัฒนาการขั้นที่สองคือ ผู้ที่ทำหน้าที่พ่อกับแม่ หากเด็กสามารถรับมือกับประสบการณ์แห่งวัย เช่น เรื่องการฝึกการขับถ่ายได้ เด็กจะรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง รู้สึกดีกับตนเองและรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมสิ่งต่าง ๆ รอบตัว แต่หากมีประสบการณ์ที่เป็นลบมากเกินไปเด็กก็จะรู้สึกไม่มั่นใจและละอายกับความสามารถของตน การประสบความสำเร็จในการผ่านขั้นพัฒนาการอย่างสมดุลจะทำให้เด็กเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ

ขั้นที่ 3 ความคิดริเริ่ม – ความรู้สึกผิด (3 – 5 ปี) เป็นวัยที่เด็กสามารถที่จะวางแผน และเริ่มมีความเข้าใจเกี่ยวกับความผิดชอบชั่วดี สิ่งที่เด็กจะต้องเรียนรู้ในขั้นพัฒนาการนี้คือ การพัฒนาการเรียนรู้ที่จะคิดริเริ่มได้โดยไม่รู้สึกผิดมากเกินไป บุคคลที่มีความสำคัญกับพัฒนาการขั้นที่สามคือ บุคคลในครอบครัวของเด็กและบุคคลรอบตัว หากประสบการณ์ที่ได้รับเป็นบวก เด็กจะรู้สึกว่าตนเองมีความเชี่ยวชาญ ตอบสนองได้อย่างเหมาะสมกับความท้าทายต่าง ๆ รอบตัว และพยายามทำสิ่งที่อยู่ในจินตนาการให้เป็นจริง ในทางตรงกันข้ามหากประสบการณ์ที่ได้รับเป็นลบ เด็กจะรู้สึกผิดกับความรู้สึกและความต้องการของตน การประสบความสำเร็จในการผ่านขั้นพัฒนาการอย่างสมดุลจะทำให้เด็กเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญและมีจุดมุ่งหมาย

สมถวิล ลองหานาม (2553, น. 12) ได้กล่าวว่า อีริคสัน ได้ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของพัฒนาการบุคลิกภาพแต่ละขั้นว่าเป็นขั้นพื้นฐานของความรู้สึกของบุคคลที่ซับซ้อนต่อเนื่องตามวัย การได้รับการตอบสนองตรงตามความต้องการอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงอายุ จะนำไปสู่การสร้างเสริมบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลและการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักความเอาใจใส่ ความเข้าใจและการปฏิบัติตนในการเป็นพ่อแม่ที่ดีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็ก เด็กที่ได้รับการรักความอบอุ่นจะมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้จักตนเอง มีความภูมิใจในตนเอง

จากการศึกษาทฤษฎีจิตสังคมของอีริคสัน สรุปว่า การพัฒนาเด็กให้ประสบความสำเร็จในการผ่านขั้นพัฒนาการอย่างสมดุลด้วยความรักความเอาใจใส่ของพ่อแม่ ครู และบุคคลผู้ใกล้ชิดเด็กนั้นจะทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจในตนเอง ถ้าเผชิญปัญหาต่างๆเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ เป็นเด็กที่มีความรับผิดชอบ มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และมีความภูมิใจในตนเอง

2.2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์

ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ (Skinner, 1957 อ้างถึงใน ประภาพรณ เอี่ยมสุภชาติ, 2553, น. 35 - 36) โดยสกินเนอร์เชื่อว่า “พฤติกรรมของบุคคลนั้นเป็นผลจากการที่ได้มีการปฏิสัมพันธ์ในสภาพแวดล้อม ผลกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นตัวกำหนดว่าพฤติกรรมดังกล่าวนั้นจะเกิดขึ้นอีกหรือไม่ในอนาคต โดยที่ผลกรรมที่ส่งผลทำให้พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นอีกในอนาคตเรียกว่าตัวเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcer) ส่วนผลกรรมที่ส่งผลให้พฤติกรรมนั้นลดลงหรือยุติในอนาคตเรียกว่า ตัวลงโทษ (Punisher)” โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นการเพิ่มความถี่ของการแสดงพฤติกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ

1.1 การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) คือ การให้ผลกรรมบางอย่างตามหลังพฤติกรรม แล้วทำให้พฤติกรรมนั้นเกิดเพิ่มความถี่ขึ้น เช่น การที่นักเรียนเข้าชั้นเรียนตรงเวลา (พฤติกรรม) แล้วครูชม (ผลกรรม) ผลปรากฏว่านักเรียนคนนั้นเข้าชั้นเรียนตรงเวลาบ่อยครั้งขึ้น แสดงว่าคำชมของครูเป็นตัวเสริมแรงทางบวก เป็นต้น โดยการเสริมแรงทางบวกนั้นมีความหมายแตกต่างจากการให้รางวัล กล่าวคือ การให้รางวัลเป็นเพียงการให้บางสิ่งบางอย่างเมื่อบุคคลกระทำบางสิ่งบางอย่างที่ดีโดยการให้มักจะให้เป็นวาระหรือโอกาสเท่านั้น เช่น การให้รางวัลเด็กเรียนดี ซึ่งให้ปีละครั้งซึ่งการให้นั้นไม่จำเป็นที่จะต้องให้ผลทำให้พฤติกรรมที่ได้รับรางวัลเพิ่มขึ้น แต่ทว่าการเสริมแรงทางบวกนั้นเป็นการให้บางสิ่งบางอย่าง (ผลกรรม) เมื่อบุคคลกระทำพฤติกรรมเป้าหมาย ซึ่งพฤติกรรมเป้าหมายนั้นจะต้องเกิดเพิ่มขึ้นหรือเกิดบ่อยครั้งขึ้น ถ้าไม่เกิดบ่อยครั้งขึ้นแสดงว่าการให้ผลกรรมนั้นไม่ใช่เป็นการเสริมแรงทางบวก

1.2 การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) เป็นการทำให้พฤติกรรมเพิ่มความถี่มากขึ้นเมื่อพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นสามารถถอดถอนสิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจออกได้ สิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจนั้นเรียกได้ว่าเป็นตัวเสริมแรงทางลบ

2. การลงโทษ (Punishment) เป็นการลดพฤติกรรมหรือยุติพฤติกรรมการแสดงออกอันเป็นผลจากการได้รับผลกระทบบางอย่างหลังจากการแสดงพฤติกรรมนั้น ผลกรรมที่ส่งผลทำให้พฤติกรรมนั้นลดลงหรือยุติลงเรียกว่า ตัวลงโทษ (Punisher) เช่น เมื่อเด็กมาโรงเรียนสายและถูกครูดูปรากฏว่าต่อจากนั้นเด็กไม่มาสายอีกเลย แสดงว่าการดูของครูเป็นการลงโทษต่อพฤติกรรมการมาโรงเรียนสาย หรือเมื่อเด็กชกต่อยกันแล้วถูกครูตีทำให้เด็กยุติการชกต่อยกัน การที่ครูตีถือได้ว่าเป็นการลงโทษต่อพฤติกรรมการชกต่อย เป็นต้น ซึ่งการลงโทษสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกันคือ

2.1 การลงโทษทางบวก (Positive Punishment) เป็นการให้บางสิ่งบางอย่างที่บุคคลไม่พึงพอใจ ภายหลังจากการที่บุคคลกระทำพฤติกรรมบางอย่างแล้วทำให้พฤติกรรมนั้นลดลงหรือยุติลง เช่น การตำหนิ การดู การตี เป็นต้น

2.2 การลงโทษทางลบ (Negative Punishment) เป็นการถอดถอนบางสิ่งบางอย่างที่บุคคลพึงพอใจ ภายหลังจากการที่บุคคลกระทำพฤติกรรมบางอย่างแล้วทำให้พฤติกรรมนั้นลดลงหรือยุติลง เช่น การปรับเงิน การถอดถอนสิทธิพิเศษ การยึดสิ่งของ เป็นต้น

จากแนวคิดของสกินเนอร์ สรุปได้ว่า พฤติกรรมของคนเรานั้นเกิดจากผลของการปฏิสัมพันธ์กับสังคม การที่เด็กจะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีทักษะทางสังคมที่เหมาะสมหรือไม่นั้นเป็นเพราะว่าพฤติกรรมดังกล่าวได้รับการเสริมแรงหรือการลงโทษ ถ้าพฤติกรรมนั้นได้รับการเสริมแรงพฤติกรรมนั้นจะเกิดขึ้นบ่อย แต่ถ้าได้รับการลงโทษ พฤติกรรมดังกล่าวจะลดลงหรือยุติลงในที่สุด ดังนั้นถ้าต้องการให้เด็กได้พัฒนาทักษะทางสังคมที่เหมาะสมก็ควรจะมีการได้รับการเสริมแรงบ่อยครั้งในพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับเด็กก็จะทำให้เด็กมีทักษะทางสังคมเพิ่มมากขึ้นนั่นเอง

2.2.4 ทฤษฎีการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบของแบนดูรา

การเรียนรู้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยการสังเกตจากตัวแบบพัฒนาโดยแบนดูรา (Bandura) โดยแบนดูรา (Bandura, 1977 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2555, น. 43) มีความเชื่อว่าคนเรานั้นส่วนใหญ่จะเรียนรู้ผ่านกระบวนการสังเกตจากตัวแบบ การที่让孩子ได้เห็นตัวแบบที่หลากหลายจะสามารถเปลี่ยนแปลงเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กได้ แต่การเปลี่ยนแปลงเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กนั้นจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมในขณะนั้น โดยตัวแบบจะมีหน้าที่ทั้งในแง่ของการระงับ (Inhibition) ไม่ให้บุคคลแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสมหรือไม่มีจริยธรรม ในขณะเดียวกันตัวแบบยังอาจมีหน้าที่เอื้ออำนวย (Facilitation) ในการช่วยให้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นด้วย ส่วนหน้าที่สุดท้ายของตัวแบบคือการหยุดยั้งการระงับ (Disinhibition) ของพฤติกรรมที่ถูกระงับไว้ไม่ให้เห็นแสดงออก เช่น พฤติกรรมที่เด็กไม่กล้าออกไปพูด

หน้าชั้นเพราะกลัวว่าจะไม่ได้รับการยอมรับ แสดงว่าพฤติกรรมการออกไปพูดหน้าชั้นนั้นเป็นพฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นด้วยความกลัวและเมื่อเด็กดูตัวแบบของเด็กคนอื่นไปพูดหน้าชั้นทำให้เด็กกล้าออกไปพูดหน้าชั้นได้ในกรณีเช่นนี้ตัวแบบก็ทำหน้าที่หยุดยั้งการกระตุ้นพฤติกรรมซึ่งแบนดูราได้เสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้เด็กสังเกตและลอกเลียนแบบมีอยู่ด้วยกัน 4 ปัจจัย (Bandura, 1977 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2555, น. 25 - 27) คือ

1. กระบวนการตั้งใจ (Attentional processes) เด็กจะไม่สามารถจำพฤติกรรมของตัวแบบได้เลยถ้าขาดความตั้งใจ ดังนั้น กระบวนการตั้งใจจัดได้ว่าเป็นกระบวนการแรกที่มีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้โดยการผ่านตัวแบบ ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กเกิดความตั้งใจนั้นมีอยู่ด้วยกัน 2 ปัจจัยหลัก คือ ลักษณะของตัวแบบนั่นเองคือตัวแบบที่เป็นบุคคลที่เด็กชื่นชอบ เด่น มีชื่อเสียงก็จะทำให้เกิดความสนใจมาก ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมที่ชัดเจนไม่ซับซ้อน และเมื่อแสดงแล้วได้รับการเสริมแรงก็จะทำให้เด็กสนใจและอยากลอกเลียนแบบ นอกจากลักษณะของตัวแบบแล้วยังขึ้นอยู่กับลักษณะของเด็กเองอีกด้วย ถ้าเด็กมีความสามารถในการรับรู้ที่ดี ตื่นตัว มีสติปัญญาพอควร และเคยได้รับการเสริมแรงจากการลอกเลียนแบบจากตัวแบบมาก่อน เด็กก็จะได้ให้ความสนใจต่อตัวแบบมากยิ่งขึ้นแน่นอนซึ่งสนใจมากเท่าใดก็จะทำให้จดจำและลอกเลียนแบบได้มากขึ้นเท่านั้น

2. กระบวนการเก็บจำ (Retention processes) บุคคลจะไม่สามารถแสดงพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าเกิดจากการลอกเลียนแบบได้เลย ถ้าเด็กไม่สามารถจดจำลักษณะของพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกได้ เด็กจะจดจำได้ดี ถ้าเด็กรู้จักวิธีการเก็บข้อมูล และจัดระบบของข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากความสามารถในการจัดระบบข้อมูลได้ดีแล้วถ้าเด็กได้เห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมบ่อย ๆ และมีโอกาสฝึกซ้อมการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวนั้นในรูปแบบของความคิด และการกระทำแล้ว ก็จะทำให้เด็กสามารถเก็บจำพฤติกรรมดังกล่าวได้ดียิ่งขึ้น

3. กระบวนการกระทำ (Production processes) เป็นกระบวนการที่เด็กจะนำเอาข้อมูลที่เก็บไว้มานำแสดงออกเป็นการกระทำซึ่งแน่นอนการกระทำจะกระทำได้ใกล้เคียงตัวแบบมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการจำ และความสามารถทางกายที่เด็กเคยมีอยู่แล้วด้วย

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational processes) เป็นกระบวนการที่จะบอกให้รู้ว่าเด็กจะแสดงพฤติกรรมที่ลอกเลียนแบบมานั้นหรือไม่ ทั้งนี้เด็กจะแสดงออกต่อเมื่อมีแรงจูงใจที่จะกระทำ นั่นคือ เมื่อเด็กกระทำแล้วเด็กคาดว่าตนจะต้องได้รับการเสริมแรง ถ้ากระทำแล้วโอกาสที่จะได้รับการเสริมแรงสูง เด็กก็จะกระทำทันที แต่ถ้าคาดแล้วว่าจะไม่ได้รับการเสริมแรงก็จะไม่กระทำ

จากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบของแบนดูรา สรุปได้ว่า พฤติกรรมส่วนใหญ่ของคนในสังคมเกิดจากการเรียนรู้โดยสังเกตจากตัวแบบทั้งที่มีชีวิตจริงและสัญลักษณ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ถ้าต้องการปลูกฝังพฤติกรรมความรับผิดชอบ

ให้กับเด็กปฐมวัย บุคคลที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก ชุมชนและสังคมต้องเป็นต้นแบบที่ดีให้กับเด็กเพื่อจะได้พัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมหล่อหลอมเป็นบุคลิกภาพของเด็กต่อไปในอนาคต

2.3 ประเภทของความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการรับผิดชอบไม่เท่ากับผู้ใหญ่และเด็กแต่ละวัยมีความสามารถในการรับผิดชอบแตกต่างกัน ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยพบว่า นักการศึกษาได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยไว้หลายแบบ ดังนี้

จินดา หีบเพชร (2558, น. 55) ได้แบ่งความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันให้สำเร็จด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีใครคอยว่ากล่าวตักเตือน ได้แก่

- 1.1 เก็บของเล่นเข้าที่เมื่อเล่นเสร็จ
- 1.2 ทำความสะอาดมือหลังจากทำกิจกรรมเสร็จ
- 1.3 แปรงฟันหลังจากรับประทานอาหาร
- 1.4 ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนต่อเพื่อนต่อสังคมให้สำเร็จด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีใครคอยว่ากล่าวตักเตือน ได้แก่

- 2.1 รอคอยและเข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง
- 2.2 ทิ้งขยะลงในถังขยะหรือที่กำหนดให้
- 2.3 ไม่ทำลายสิ่งของส่วนรวม
- 2.4 แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน

จิตตรา นุ่มพญา (2552, น. 56) ได้กล่าวถึงประเภทของพฤติกรรมความรับผิดชอบไว้ ดังนี้

1. มีความเข้าใจ รับรู้และความพยายามในการทำงาน
 - 1.1 ทำงานเสร็จตรงเวลา
 - 1.2 ไม่ทำกิจกรรมอื่นขณะครูสอน
 - 1.3 ปฏิบัติงานตรงแผนที่วางไว้จนสำเร็จ
2. ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง
 - 2.1 ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง
 - 2.2 ไม่ขาดเรียน
 - 2.3 เก็บของเล่นเข้าที่เมื่อเล่นเสร็จ
3. ดูแลรักษาสาธารณสมบัติของโรงเรียน ประกอบด้วย

- 3.1 ไม่ขีดเขียนหรือทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน
- 3.2 ร่วมกิจกรรมดูแลรักษาสาธารณสมบัติ
- 3.3 จัดเก็บของใช้เข้าที่หลังทำงานเสร็จ
4. ยอมรับการกระทำของตนเองและปรับปรุงแก้ไข
 - 4.1 รับฟังคำติชมของผู้อื่นอย่างเต็มใจ
 - 4.2 ไม่ปดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองแก่ผู้อื่น
 - 4.3 แก้ไขข้อบกพร่องของตนเองทันที

ประกาศ รัตนโรภาส (2551, น. 29) ได้แบ่งความรับผิดชอบในระดับปฐมวัย ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ เด็กที่มุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จด้วยตนเองทันเวลาที่กำหนด หยิบอุปกรณ์นำมาใช้กิจกรรมได้ด้วยตนเอง ดูแลตนเองถึงความปลอดภัยขณะใช้อุปกรณ์ทำกิจกรรมให้ถูกวิธี เก็บอุปกรณ์ได้ด้วยตนเองเมื่อเลิกใช้กิจกรรม มีมารยาทในการทำกิจกรรมไม่รบกวนผู้อื่น
2. ความรับผิดชอบต่อกลุ่ม ได้แก่ เด็กที่มีการช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มทำกิจกรรมจนเสร็จทันเวลาที่กำหนด การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการยอมรับของกลุ่ม การช่วยหยิบอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมของกลุ่ม การวางแผนในการทำกิจกรรมกลุ่ม การช่วยเก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้กิจกรรมของกลุ่ม
3. ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การแบ่งปันอุปกรณ์ให้กลุ่มอื่น ๆ ในการทำกิจกรรม การช่วยเก็บกวาดห้องเรียนหลังเลิกกิจกรรม รู้จักการใช้อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมอย่างประหยัด ช่วยกันเก็บอุปกรณ์เมื่อหลังเลิกใช้ทำกิจกรรม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของห้องเรียน

ประกาศพรณ เอี่ยมสุภาชิต (2555, น. 94 - 96) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยออกเป็น 3 ประเภท คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งแต่ละประเภทยังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ
 - 1.1 ความรับผิดชอบต่อกิจวัตรประจำวัน เช่น
 - 1.1.1 การตื่นนอนตามเวลาด้วยตนเอง
 - 1.1.2 การอาบน้ำให้สะอาดตามเวลาด้วยตนเอง
 - 1.1.3 การแต่งตัวให้เรียบร้อยหลังจากอาบน้ำด้วยตนเอง
 - 1.1.4 การรับประทานอาหารด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีการป้อนหรือการร้องเรียก
 - 1.1.5 การไปโรงเรียนให้ทันเวลาที่เข้าแถว
 - 1.2 ความรับผิดชอบต่อการกิจที่ได้รับมอบหมาย เช่น
 - 1.2.1 เก็บที่นอนให้เรียบร้อยก่อนออกจากห้องนอนตอนเช้า

- อาหารไปเก็บ
- 1.2.2 จัดโต๊ะอาหารเมื่อถึงเวลารับประทานอาหาร และนำภาชนะที่ใช้รับประทาน
 - 1.2.3 ทำงานบ้านตามที่ได้รับมอบหมาย
 - 1.2.4 วางเสื้อผ้าที่สวมใส่แล้วไว้ในที่ที่เหมาะสม
 - 1.2.5 เก็บของเล่นหลังจากเล่นเสร็จแล้วทุกครั้ง
2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว พฤติกรรมที่แสดงว่าเด็กมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว มีดังนี้
- 2.1 ช่วยครอบครัวประหยัดค่าใช้จ่าย เช่น ประหยัดไฟฟ้า น้ำ อาหาร และสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ
 - 2.2 เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่โดยปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง
 - 2.3 พบสิ่งของในบ้านที่ชำรุดไปบอกให้พ่อแม่ทราบทันที
 - 2.4 จัดสิ่งของเครื่องใช้ให้เป็นระเบียบ
3. ความรับผิดชอบต่อสังคม แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ สังคมโรงเรียน และสังคมในชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ ดังนี้
- 3.1 ความรับผิดชอบต่อสังคมโรงเรียน พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กมีความรับผิดชอบต่อสังคมโรงเรียน ได้แก่
 - 3.1.1 เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น
 - 3.1.2 รักษาความสะอาดของโรงเรียน
 - 3.1.3 รักษาสิ่งของเครื่องใช้ของโรงเรียน ถ้าพบสิ่งชำรุดต้องแจ้งให้ครูทราบ
 - 3.1.4 ไม่นำเอาสมบัติของโรงเรียนกลับไปบ้าน
 - 3.2 ความรับผิดชอบต่อสังคมในชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่
 - 3.2.1 ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
 - 3.2.2 รักษาทรัพย์สินสมบัติของสังคม
 - 3.2.3 เข้าร่วมกิจกรรมของสังคม และช่วยเหลือในสิ่งที่สามารถทำได้เพื่อพัฒนาชุมชน
 - 3.2.4 รักษาความสะอาดบริเวณวัด สนามเด็กเล่น
 - 3.2.5 ทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา
- มลฤดี ยุตินภา (2554, น. 16) ได้แบ่งความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการใช้อุปกรณ์การเล่น ได้อย่างถูกวิธี ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ ยอมรับผลการกระทำของตนเอง เก็บอุปกรณ์ของตนเองเมื่อทำกิจกรรมเสร็จ และการทำความสะอาดมือหลังจากทำกิจกรรมเสร็จ

2. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ได้แก่ พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการปฏิบัติตามข้อตกลงหรือกติกาการเล่น ช่วยเก็บอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม ช่วยเหลือผู้อื่นทั้งที่ขอร้องหรือไม่ขอร้อง แนะนำหรือบอกเพื่อนเมื่อเล่นหรือกระทำไม่ถูกวิธี ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้จนเสร็จ

ฤทัยรัตน์ สัมมีแสง (2553, น. 13) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน ที่โรงเรียนให้สำเร็จด้วยตนเอง ได้แก่ เก็บของเล่นเข้าที่เมื่อเล่นเสร็จ ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร แปรงฟัน หลังรับประทานอาหาร เก็บของใช้ส่วนตัวเข้าที่ ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การปฏิบัติตามข้อบังคับของห้องเรียนการปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของเพื่อนที่มีต่อเพื่อน และการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่มีต่อครู ได้แก่ เข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง ทั้งขยับลงในถึงขยับที่จัดไว้ เล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ แบ่งปันอุปกรณ์หรือของเล่นให้เพื่อน ไม่ชวนเพื่อนคุยขณะนอนพักผ่อน

สุจิตรา สิทธิไทย (2555, น. 35) จำแนกพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อออกเป็นรายด้าน 5 ด้าน คือ

1. การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย รู้หน้าที่ด้วยความเอาใจใส่ ร่วมกิจกรรมกลุ่มด้วยความเต็มใจ วางแผนการทำงานเป็นขั้นตอนจนสำเร็จตามเงื่อนไข

2. การยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ประกอบด้วย ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับ ดูแลรักษาความสะอาด

3. ความเพียรพยายาม ประกอบด้วย ทำงานสำเร็จตามเป้าหมายด้วยความภูมิใจ พุดปลอบให้กำลังใจในการทำงาน

4. ความตรงต่อเวลา ประกอบด้วย ปฏิบัติงานตามตารางเวลา ปฏิบัติงานตามข้อตกลง และทำงานเสร็จทันเวลา

5. ยอมรับการกระทำของตนเอง ประกอบด้วย รู้จักขอโทษเมื่อทำผิด และเก็บของเล่นของใช้ที่ตนเองเอามาเล่น

โสมอุษา สุขศิริศักดิ์ (2550, น. 7) ได้แบ่งความรับผิดชอบต่อออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การรักษาความสะอาดของร่างกายด้วยการอาบน้ำ การรักษาความสะอาดปากและฟัน การล้างมือก่อนรับประทานอาหาร การเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และการดื่มนม/น้ำหมดแก้วไม่เหลือทิ้ง

2. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ได้แก่ การเปิด/ปิดน้ำทุกครั้งหลังใช้ การไม่ขีดเขียนฝาผนัง การรดน้ำให้สะอาดหลังการขับถ่าย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยจากเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 26 - 31) ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบสำหรับเด็กอายุ 5 - 6 ปี วิเคราะห์ได้ ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี สภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ ล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วม เล่น ทำกิจกรรมและปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย

มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข สภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ แสดงความพอใจในผลงานและความสามารถของตนเองและผู้อื่น

มาตรฐานที่ 5 มีคุณธรรมจริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม สภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 6 มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ เก็บของเล่นของใช้เข้าที่อย่างเรียบร้อยด้วยตนเอง และใช้ของอย่างประหยัดและพอเพียงด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย สภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ ดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง ทิ้งขยะให้ถูกที่

มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ เล่นหรือทำงานร่วมกับเพื่อนอย่างมีเป้าหมาย

มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ สภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ ตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ และยอมรับผลที่เกิดขึ้น

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยแบ่งได้หลายประเภท โดยเริ่มจากความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ต่อส่วนรวมและต่อสังคมตามลำดับ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการรักษาความสะอาดของตนเอง การรักษาความปลอดภัยของตนเอง การปฏิบัติกิจกรรมได้สำเร็จตามเวลาและการยอมรับผลการกระทำของตนเอง

2. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ได้แก่ พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการรักษาความสะอาดของส่วนรวม การรักษาสมบัติของส่วนรวม การใช้สิ่งของ/อุปกรณ์อย่างประหยัด และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมจนประสบผลสำเร็จ

2.4 หลักการและแนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

การส่งเสริมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสำหรับเด็กปฐมวัยจะต้องส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยจัดในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูให้เด็กได้พัฒนาเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคลรวมทั้งจัดประสบการณ์ให้เด็กสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข (สมถวิล ลองหานาม, 2553, น. 15) ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงหลักการในการส่งเสริมความรับผิดชอบให้แก่เด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

2.4.1 หลักการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

ประดินันท์ อุปรมย์ (2543, น. 495 - 498 อ้างถึงใน สุจิตรา สิทธิไทย, 2555, น. 16 - 17) ได้กล่าวถึงหลักการในการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

1. คำนึงถึงพัฒนาการตามวัย ในการส่งเสริมความรับผิดชอบควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย เพื่อจะได้มีแนวทางในการประมาณความสามารถที่จะรับผิดชอบของเด็กได้

2. ความพร้อมและความสนใจ ควรตระหนักว่าช่วงเวลาสำคัญของการสอนให้เด็กเกิดความรับผิดชอบได้ดีที่สุดคือเวลาที่เด็กแสดงให้เห็นว่าเต็มใจและพร้อมที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเองเป็นครั้งแรกและพยายามสังเกตอยู่เสมอว่าเมื่อใดที่เด็กพร้อมที่จะรับผิดชอบมากขึ้นจึงควรปล่อยให้เด็กรู้จักที่จะรับผิดชอบต่อสิ่งนั้น ๆ เพิ่มขึ้น

3. การควบคุมตนเอง ควรฝึกความรับผิดชอบไปพร้อมกับการฝึกให้เด็กมีความเคารพเชื่อพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ เพราะการเคารพเชื่อฟังจะเป็นพื้นฐานในการสร้างวินัยให้กับเด็กซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กมีความรับผิดชอบเพราะการเชื่อฟังผู้ใหญ่คือการที่เด็กต้องพยายามควบคุมความต้องการของตนเองให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ใหญ่อันเป็นการฝึกการควบคุมตนเองเป็นเบื้องต้น จนในที่สุดเด็กก็จะเกิดความเคยชินต่อการควบคุมความต้องการของตนเอง

4. การสร้างความไว้วางใจ ในการส่งเสริมความรับผิดชอบควรสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน มีการให้อภัย มีการใช้เหตุผลและพยายามให้เด็กรู้ว่าพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ไว้วางใจในตัวเด็กเพื่อให้เด็กได้พัฒนาความรับผิดชอบควบคู่ไปกับความเชื่อมั่นในตนเอง

5. การเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กแสดงออกอย่างมีเหตุผล มีความรับผิดชอบ และไม่ลังเลที่จะกล่าวคำขอโทษเมื่อตัวเองทำผิด เพื่อเด็กจะได้รู้สึกว่าการทำผิดพลาดเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นได้และแก้ไขได้ และหากทำผิดต้องพยายามที่จะแก้ไขและไม่ทำผิดซ้ำอีก

นอกจากนี้ สมถวิล ลองหานาม (2553, น. 18) ได้กล่าวถึงหลักการส่งเสริมความรับผิดชอบให้แก่เด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

1. คำนึงถึงพัฒนาการตามวัย วุฒิภาวะ ความต้องการและความสามารถในการรับผิดชอบของเด็ก
2. การเป็นแบบอย่างที่ดี โดยให้เด็กได้เห็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบของพ่อแม่ ผู้ปกครองหรือบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก
3. ความสม่ำเสมอในการฝึกความรับผิดชอบให้แก่เด็ก การสร้างกฎเกณฑ์ความรับผิดชอบกับเด็กต้องทำอย่างเป็นประจำและมีความสม่ำเสมอ
4. การยอมรับนับถือ ผู้ใหญ่ควรให้ความรักความเอาใจใส่กับเด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้เด็กรู้สึกว่าเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น
5. การเสริมแรง ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการกระทำของตนเอง เมื่อเด็กทำสำเร็จผู้ใหญ่ควรรู้วิธีการเสริมแรงที่ถูกต้องเพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจและมีความต้องการในการทำสิ่งนั้นซ้ำอีก
6. การจัดสภาพแวดล้อม ผู้ใหญ่ควรรู้วิธีการจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการส่งเสริมความรับผิดชอบ
7. การไว้วางใจ ผู้ใหญ่ควรให้ความไว้วางใจเด็กว่าเด็กสามารถปฏิบัติสิ่งที่มอบหมายให้รับผิดชอบได้ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก

2.4.2 แนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

นักวิชาการหลายท่านต่างเห็นความสำคัญของการปลูกฝังความรับผิดชอบให้แก่เด็กปฐมวัย จึงได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมความรับผิดชอบให้กับเด็กปฐมวัยไว้ดังต่อไปนี้

Mitton and Harris (1962, pp. 407 - 416 อ้างถึงใน ดวงพร ทองชะอุม, 2550, น. 16 - 17) ได้กล่าวถึงแนวทางในการฝึกความรับผิดชอบไว้ ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก
2. เด็กทุกคนควรได้รับการฝึกความรับผิดชอบที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล ไม่ควรให้เด็กรับผิดชอบเกินความสามารถ
3. ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากเด็ก
4. ผู้ใหญ่ต้องยึดหยุ่น ไม่เร่งรัดเด็กจนเกินไปและต้องระลึกเสมอว่าเด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
5. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้รับผิดชอบตามสมควร

6. เจตคติและพฤติกรรมความรับผิดชอบของผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการความรับผิดชอบของเด็ก

ชัยพร วิชชาวุธ (2545, น. 251) ได้กล่าวว่า การฝึกฝนให้เด็กมีความรับผิดชอบ มีความร่วมมือ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมนั้น มีแนวทางในการสนับสนุนด้วยการกระทำดังนี้

1. จัดการให้เด็กร่วมกันรับผิดชอบเป็นหมู่คณะ มีการตกลงแบ่งภาระหน้าที่และมอบหมายหน้าที่แก่สมาชิกแต่ละคนอย่างเหมาะสมตามกระบวนการประชาธิปไตยและภายใต้การชี้นำของครูภายในหมู่คณะ

2. มีการติดตามการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3. มีการประเมินผลร่วมกัน

4. มีการช่วยกันวิจารณ์และเสนอแนะทางปฏิบัติที่ดีกว่าเดิม ระหว่างครูและสมาชิกในหมู่คณะ

5. มีการเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานแต่ละหมู่คณะ หากกระทำเช่นนี้ได้อย่างต่อเนื่อง เด็กจะสามารถเรียนรู้ความรับผิดชอบ ความร่วมมือการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมจากประสบการณ์ของเด็กเองและจะกลายเป็นลักษณะนิสัยติดตัวต่อไปในอนาคตด้วย

ประภาพรรณ เอี่ยมสุภาชิต (2555, น. 99 - 100) ได้เสนอแนวทางในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยไว้ดังต่อไปนี้

1. การให้ความรักความเอาใจใส่ การปลูกฝังความรับผิดชอบจะได้ผลดีก็ต่อเมื่อพ่อแม่ทำด้วยความรัก ความเอาใจใส่ ปฏิบัติต่อเด็กอย่างมีเหตุผลไม่ใช้อารมณ์ลงโทษเด็ก ซึ่งถ้าพ่อแม่ปฏิบัติได้แล้วจะทำให้เด็กยอมรับการอบรมสั่งสอนนั้น

2. การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับเด็ก พ่อแม่หรือครูต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละวัยแต่ละคน และมอบหมายงานให้เหมาะกับวุฒิภาวะของเด็ก ถ้าเด็กได้รับมอบหมายงานเกินความสามารถของตนแล้วอาจก่อให้เกิดความเสียหายหลายอย่าง เช่น เด็กจะเกิดความท้อถอย เด็กอาจเสียใจและทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

3. ในระยะเริ่มแรกของการปลูกฝังความรับผิดชอบ ควรหาโอกาสในช่วงเวลาที่เด็กแสดงความสนใจที่จะทำ แล้วจึงมอบหมายงานให้ทำ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีว่าการบังคับให้เด็กทำ หลังจากนั้นพ่อแม่ ครู และผู้เกี่ยวข้องคอยหมั่นสังเกตอยู่เสมอว่าเมื่อไรเด็กมีความพร้อมที่จะรับผิดชอบงานอื่น ๆ ได้อีก เพื่อจะมอบหมายให้เด็กรับผิดชอบต่อสิ่งอื่นมากขึ้น

4. การจัดหาตัวแบบที่แสดงความรับผิดชอบให้เด็กได้พบอยู่เสมอ เพื่อที่เด็กจะเลียนแบบ ตัวแบบที่เด็กจะสังเกตเห็นได้ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดคือบุคคลในครอบครัวและในสถานศึกษา

5. การให้ได้รับผลแห่งการกระทำทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ เช่น ถ้าเด็กแสดงความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดีก็ควรให้การเสริมแรงทันที เช่น การชมเชย การกอดจูบ การให้รางวัลอื่น ๆ และถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่มีความรับผิดชอบก็ต้องได้รับผลของการกระทำเช่นเดียวกัน เช่น ถ้าเด็กเล่นของเล่นแล้วไม่เก็บเข้าที่ เมื่อของเล่นหายไปเด็กก็จะไม่ได้รับของเล่นใหม่อีก

6. การมอบความรับผิดชอบควรมีการอธิบายถึงบทบาทของเด็กต่อความรับผิดชอบนั้น ๆ ให้ชัดเจน เพื่อเด็กจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง ทางที่ดีที่สุดควรปฏิบัติให้เด็กดูเป็นตัวอย่างก่อนมอบให้เด็กทำ เพื่อจะทำให้ได้ผลถูกต้องตามที่ต้องการและจะไม่ก่อให้เกิดผลเสียภายหลัง

7. การมอบความรับผิดชอบให้เด็กควรพูดให้สั้น กระชับ ชัดเจน เพื่อเด็กจะได้ปฏิบัติถูกต้องและจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งลงได้

8. การมอบความไว้วางใจให้กับเด็ก เช่น ให้เด็กตักน้ำจากแก้วโดยไม่ต้องกลัวว่าจะทำแตก แต่ควรเตือนให้เด็กได้ใช้ความระมัดระวังในการถือ วิธีนี้เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับเด็ก

9. การจัดตารางเวลาทำกิจกรรมให้แน่นอน จะช่วยให้เด็กปฏิบัติตามได้ถูกต้อง แต่เนื่องจากเด็กยังเล็กครุอาจให้ภาพนาฬิกาแสดงเวลานั้น ๆ พร้อมทั้งภาพและกิจกรรมให้สอดคล้องกับเวลา

ราศี ทองสวัสดิ์ (2540, น. 19 อ้างถึงใน มลฤดี ยุตินาวา, 2554, น. 23) กล่าวว่า การพัฒนาความรับผิดชอบให้กับเด็กปฐมวัยสามารถทำได้หลายแนวทาง คือ

1. การสอนโดยตรง เป็นการสอนให้ปฏิบัติทางกาย เช่น การแสดงความมีสัมมาคารวะ การใช้คำพูดสุภาพ ครูสอนให้เด็กปฏิบัติแล้วติดตามให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2. การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ได้แก่

2.1 สภาพแวดล้อมที่เป็นบุคคล เช่น ครู พี่เลี้ยง ตลอดจนครูอื่น ๆ ในโรงเรียน หรือพ่อแม่ญาติผู้ใหญ่ที่อยู่ที่บ้าน จะเป็นต้นแบบแก่เด็กได้ดี

2.2 สภาพแวดล้อมทางวัตถุ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน ในห้องเรียนหมายถึง การจัดวางสิ่งของทั้งของใช้ ของเล่น ที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมความรับผิดชอบ ส่วนนอกห้องเรียนนอกจากจะมีของเล่นหลากหลายแล้ว จะต้องมีความสะอาด ความเป็นระเบียบ ความร่มรื่นสวยงาม มีถังขยะ มีบริเวณให้เด็กได้รับผิดชอบในการดูแลรักษา

3. การจัดกิจกรรมที่เอื้อให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรม ด้วยการให้เด็กได้รับการฝึกปฏิบัติตนในกิจวัตรประจำวัน และจากการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันในโรงเรียน เช่น การเคารพธงชาติ การช่วยเหลือตนเองในการรับประทานอาหารเช้า การใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม การเตรียมที่นอน และการจัดเก็บการทำตามข้อตกลงในกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ การแบ่งปันของเล่นของใช้ในกิจกรรมเสรี เป็นต้น

ฤทัยรัตน์ สัมผัสแสง (2553, น. 21) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านหนึ่งที่ต้องปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็ก ความรับผิดชอบมีพื้นฐานมาจากการที่เด็กสามารถ

ช่วยเหลือตนเองได้ จนกระทั่งเกิดความรู้สึกที่ดีและเห็นคุณค่าของตัวเอง แล้วค่อยขยายขอบเขตเป็นความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น เคารพสิทธิของผู้อื่น

อันเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของเด็ก การปลูกฝังความรับผิดชอบจึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามแนวทางดังนี้

1. อาศัยความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยผู้ให้การปลูกฝังต้องมีทัศนคติและเห็นความสำคัญในบทบาทของตนเองเกี่ยวกับการเป็นต้นแบบที่ดีทั้งการกระทำการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อม

2. ต้องคำนึงถึงพัฒนาการ และวุฒิภาวะของเด็ก

สรุปได้ว่า หลักการและแนวทางในการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อให้แก่เด็กปฐมวัย มีดังต่อไปนี้ 1) คำนึงถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย ช่วงเวลาที่เด็กมีความสนใจในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ด้วยตนเองและความสามารถในการรับผิดชอบของเด็ก 2) กิจกรรมที่จัดควรเน้นในเรื่องการให้ความร่วมมือการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม 3) จัดกิจกรรมให้เด็กได้ปฏิบัติในกิจวัตรและกิจกรรมประจำวันอย่างสม่ำเสมอ 4) จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการฝึกความรับผิดชอบต่อ 5) ครูควรให้ความไว้วางใจและเป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ มีความยืดหยุ่นและให้อภัยในความผิดพลาดของเด็ก 6) ให้การเสริมแรงที่ถูกต้องเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม และ 7) ฝึกให้เด็กได้รับรู้ถึงผลของการกระทำของตนเองทั้งในส่วนดีและส่วนไม่ดี ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจและเห็นคุณค่าของการกระทำนั้นๆ ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล

2.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรับผิดชอบต่อของเด็กปฐมวัย

ในการส่งเสริมหรือพัฒนาความรับผิดชอบต่อให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น สิ่งแวดล้อมหรือบุคคลต่างๆ รอบตัวเด็กล้วนมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนาความรับผิดชอบต่อของเด็กปฐมวัย ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรับผิดชอบต่อของเด็กปฐมวัยไว้ดังต่อไปนี้

ประดิดินันท์ อุปรมัย (2541, น. 527 - 538 อ้างถึงใน นริศรา ปิตะระโค, 2558, น. 158 - 160) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรับผิดชอบต่อของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. ปัจจัยภายในครอบครัว ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาความรับผิดชอบต่อให้แก่เด็ก ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมมีความรับผิดชอบต่อของเด็กได้แก่

- 1.1 ความสม่ำเสมอของพ่อแม่ การฝึกความรับผิดชอบต่อให้แก่เด็ก พ่อแม่ต้องมีความสม่ำเสมอที่จะเอาใจใส่ต่อพฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อเพราะการฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อมิได้เป็นเรื่องที่ทำได้ด้วยการบอกกล่าวเพียงหนึ่งหรือสองครั้งแต่ต้องอาศัยเวลาโดยให้เด็กฝึกทำงานเขามีความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่หรือเป็นสิ่งที่เขาต้องทำได้เองโดยไม่มีใครควบคุม

- 1.2 ทัศนคติของพ่อแม่ การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อ พ่อแม่มีการถ่ายทอดความรู้สึกที่ตนมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะใดลักษณะหนึ่งให้แก่เด็ก เช่น เมื่อพ่อแม่พาเด็กไปเที่ยว เมื่อรับประทาน

ผลไม่เสร็จ พ่อแม่ไม่ควรทิ้งเปลือกผลไม้บนท้องถนน ก็เป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีให้กับเด็กแต่ถ้าพ่อแม่เห็นใครทิ้งเศษขยะบนท้องถนน ก็ควรแนะนำสั่งสอนว่าสิ่งเหล่านั้นเด็กไม่ควรปฏิบัติ

1.3 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของพ่อแม่ การเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นได้ทั้งจากการได้รับการสั่งสอนโดยตรงและจากการเลียนแบบ ดังนั้นการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของพ่อแม่จะมีผลโดยตรงมากกว่าการสั่งสอนอบรมเสียอีก ถ้าตัวแบบให้เห็นอยู่บ่อยครั้งกว่าเด็กจะนิยมเลื่อมใสที่จะเลียนแบบอยู่ตลอดเวลา

1.4 สภาพเศรษฐกิจในครอบครัว จากสภาพเศรษฐกิจภายในครอบครัวเด็กที่มีสภาพเศรษฐกิจที่แร้นแค้นมักมีผลต่อการมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวของเด็ก เนื่องจากเด็กมีความขัดสนมากจนทำให้เกิดความแร้นแค้นหรืออดทนจึงเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ต้องดิ้นรนรับผิดชอบต่อความอยู่รอด เช่น เด็กในชนบทที่อยู่ห่างไกลจากชุมชน จะต้องลุกขึ้นตั้งแต่เช้าตรู่ช่วยตนเองในเรื่องอาหารการกิน การแต่งกาย และต้องเดินทางด้วยเท้าด้วยตนเอง

1.5 ลำดับการเกิดของเด็กในครอบครัว ลำดับการเกิดไม่ใช่ปัจจัยโดยตรงต่อการมีความรับผิดชอบแต่มีผลทางอ้อม เพราะลำดับการเกิดมีผลต่อท่าทีของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อลูก ๆ ที่เกิดในแต่ละลำดับต่างกัน เช่น ลูกคนโตมักได้รับความคาดหวังและถูกมอบหมายให้มีความรับผิดชอบในภารกิจเกี่ยวกับตนเองและครอบครัว ส่วนลูกคนกลางมักถูกละเลยจากพ่อแม่จนต้องพยายามช่วยตัวเองมากกว่าคนอื่น ๆ หรือลูกคนสุดท้ายที่พ่อแม่มีลูกจำนวนหลาย ๆ คนทำให้ได้รับความเอาใจใส่น้อยลง จึงทำให้เด็กเหล่านี้มีความรับผิดชอบในตนเองได้มากกว่าครอบครัวที่มีลูกน้อย

1.6 บุคคลอื่นที่อยู่ในครอบครัว บุคคลภายในครอบครัวคือ ปู่ ย่า ตา ยาย บุคคลเหล่านี้ถ้ารักลูกหลานได้ถูกต้อง เป็นตัวอย่างที่ดีจะเป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีในการปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับเด็กได้มากขึ้น

2. ปัจจัยภายในโรงเรียน สำหรับปัจจัยภายในโรงเรียนมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็ก ได้แก่

2.1 ครู ครูมีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กด้วยการปฏิบัติตนของครูและด้วยการให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เขาจะต้องรับผิดชอบโดยตรง เช่น เมื่อครูให้การบ้านเด็กแต่ละวัน ครูต้องรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอต่อการตรวจตราดูแล้วเด็กทำการบ้านมาเรียบร้อยตามที่สั่งหรือไม่ ถ้าครูไม่สม่ำเสมอในการตรวจตราดูแล้วเด็กอาจไม่เห็นความสำคัญของการที่ต้องเชื่อฟังคำสั่งของครู จนอาจขาดความรับผิดชอบที่จะทำงานตามที่มอบหมายต่อไป

2.2 เพื่อน เพื่อนมีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของเด็ก เมื่อเด็กไปอยู่ในโรงเรียนมักมีพื้นฐานการอบรมจากครอบครัวมาในลักษณะต่าง ๆ กัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อนแต่ละคนจะทำให้ต่างฝ่ายต่างถ่ายทอดลักษณะนิสัยซึ่งกันและกัน ดังนั้นถ้าเด็กมีเพื่อนที่มีความรับผิดชอบจะส่งผลให้เด็กมี

ความรับผิดชอบมากขึ้นได้ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กได้พบกับเพื่อนที่ขาดความรับผิดชอบก็อาจทำให้เด็กขาดความรับผิดชอบไปด้วย

3. ปัจจัยในสังคม

การปฏิบัติตนของบุคคลในสังคมที่เด็กเข้าไปเป็นสมาชิก ด้วยชีวิตของเด็กโดยทั่วไปต้องพบปะและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหลายวัยหลายอาชีพและหลายฐานะ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ใหญ่ที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบจะเป็นแบบอย่าง que เด็กได้รับประสบการณ์ได้โดยตรงที่จะปลูกฝังความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับเด็กได้อีกทางหนึ่ง

มลฤดี ยูตินาวา (2554, น. 20) กล่าวว่า การพัฒนาความรับผิดชอบให้แก่เด็กปฐมวัยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นปัจจัยภายในครอบครัว ปัจจัยภายในโรงเรียนและปัจจัยในสังคม ซึ่งมีความสำคัญต่อการฝึกความรับผิดชอบให้เด็กทั้งสิ้น โดยเริ่มจากปัจจัยในครอบครัว เนื่องจากเด็กได้เห็นแบบอย่างจากผู้ปกครอง รวมถึงการมีส่วนร่วมในการฝึกความรับผิดชอบให้แก่เด็กเมื่ออยู่ที่บ้าน และเมื่อเด็กเข้าสู่โรงเรียนเด็กจะได้เห็นแบบอย่างจากเพื่อนและครู ส่วนปัจจัยภายในสังคมจะเกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่ที่อยู่ในสังคม และการเสนอภาพยนตร์หรือสิ่งบันเทิงทางโทรทัศน์ ซึ่งการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ใหญ่และการที่เด็กได้ดูภาพยนตร์นั้นถือว่าการปลูกฝังความรับผิดชอบให้แก่เด็กเช่นกัน

ฤทัยรัตน์ สัมมิแสง (2553, น. 22) กล่าวว่า ปัจจัยในโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยเพราะเด็กจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียน บุคคลในโรงเรียนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จึงมีส่วนส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็กทั้งด้านบวกและลบมีส่วนในการอบรมขัดเกลาทางสังคมแก่เด็กและมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น สื่อมวลชนจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมของเด็กปฐมวัย

นอกจากนี้ ศรีสุดา ธิติโสภี (2545, น. 24 อ้างถึงใน สุจิตรา สิทธิไทย, 2555, น. 18) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กสามารถปลูกฝังและส่งเสริมได้โดยเน้นให้มีความรับผิดชอบตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็กหรือในวัยปฐมวัยโดยการฝึกฝนให้เด็กปฏิบัติตามวุฒิกฎอย่างค่อยเป็นค่อยไปและฝึกด้วยการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องทั้งที่บ้านและโรงเรียนเริ่มจากการทำกิจกรรมง่าย ๆ เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละคนโดยการส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบจากพื้นฐานที่เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้จนกระทั่งเกิดความรู้สึกที่ดีและเห็นคุณค่าของตัวเองแล้วค่อย ๆ ขยายขอบเขตเป็นความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น เคารพสิทธิของผู้อื่นอันเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของเด็ก ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กควรปลูกฝังโดยการสร้างทัศนคติให้เด็กเห็นความสำคัญของบทบาทของตนเอง โดยต้องเป็นต้นแบบที่ดีทั้งการกระทำ การสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมความสม่ำเสมอในการฝึก

ความรับผิดชอบ ความยืดหยุ่นในการฝึกตลอดจนการเสริมแรงที่ถูกวิธีเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้เด็กมีจริยธรรมความรับผิดชอบที่คงทนและยั่งยืนตลอดไป

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยมีหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายในครอบครัว ปัจจัยภายในโรงเรียนและปัจจัยในสังคม เด็กจะเรียนรู้และพัฒนาความรับผิดชอบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กตั้งแต่ที่บ้าน โรงเรียนและบุคคลในสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียนจึงควรเน้นให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมที่ต้องรับผิดชอบต่อผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กเห็นบทบาทความสำคัญของหน้าที่ของตนเอง รู้จักปรับตัวและเคารพสิทธิของผู้อื่นตลอดจนเห็นความสำคัญของการมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

2.6 การวัดและประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

2.6.1 ความหมายของการวัดและประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยไว้ดังต่อไปนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2560, น. 44) กล่าวว่า การวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย หมายถึง การประเมินพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการเด็กต้องนำมาจัดทำสารนิทัศน์ หรือจัดทำข้อมูลหลักฐานหรือเอกสารอย่างเป็นระบบ ด้วยการรวบรวมผลงานสำหรับเด็กเป็นรายบุคคลที่สามารถบอกเรื่องราวหรือประสบการณ์ที่เด็กได้รับว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด

ดวงเดือน ศาสตราภรณ์ และพัชรี ผลโยธิน (2555, น. 6) กล่าวว่า การวัดประเมินเด็กปฐมวัย หมายถึง กระบวนการเก็บข้อมูลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอย่างหลากหลายวิธีการผ่านการสังเกตในรูปแบบต่าง ๆ หรือการทดสอบและนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาตัดสินความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม

นันทิยา น้อยจันทร์ (2548, น. 16) กล่าวว่า การวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย หมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้ข้อมูลที่ได้จากการวัดพัฒนาการของเด็กมาตัดสินใจอย่างเป็นขั้นตอนซึ่งควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ความสนใจและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนโดยใช้เครื่องมือทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การทดสอบ การสังเกต และแฟ้มผลงานเด็ก เป็นต้น

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2553, น. 22 - 23) กล่าวว่า การวัดและประเมินเด็กปฐมวัย เป็นการประเมินที่เน้นตัวเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยประเมินเด็กตามสภาพจริงในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดที่มีระบบและจุดมุ่งหมายในการมองความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์นักเรียน มีการรวบรวมข้อมูลที่เป็นตัวเลขปริมาณและค่าทางคุณลักษณะเพื่อ

ใช้สารสนเทศที่ได้เป็นข้อมูลย้อนกลับไปยังผู้เรียนเกี่ยวกับความก้าวหน้า จุดเด่นจุดด้อยของผู้เรียนและใช้การประเมินตัดสินประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและความพอใจเพียงของหลักสูตร

สรุปว่า การวัดและประเมินเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูล พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในขณะทำกิจกรรมผ่านการสังเกตในรูปแบบต่าง ๆ หรือการทดสอบและบันทึกลงในเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างขึ้นอย่างต่อเนื่องและนำข้อมูลที่ได้นำมาพิจารณาตัดสินความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคล

ส่วนการวัดและประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยขณะทำกิจกรรมผ่านการสังเกตและบันทึกข้อมูลรายบุคคลลงในเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำข้อมูลที่ได้นำมาเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

2.6.2 วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

1) วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2561, น. 119 - 121) ได้กล่าวถึงวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยไว้ว่าควรใช้วิธีการประเมินอย่างหลากหลายและกำหนดวิธีการประเมินให้เหมาะสมกับกิจกรรมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งวิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมและนิยมใช้ในการประเมินเด็กปฐมวัยมีหลายวิธีด้วยกัน ดังนี้

(1) การสังเกตและการบันทึก การสังเกตมีอยู่ 2 แบบ คือ การสังเกตแบบเป็นทางการ ได้แก่ การสังเกตอย่างมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนตามแผนที่วางไว้ เช่น แบบทดสอบต่าง ๆ และอีกแบบหนึ่งคือ การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ เป็นการสังเกตขณะที่เด็กทำกิจกรรมประจำวันและเกิดพฤติกรรมที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นและผู้สอนจดบันทึกไว้ เมื่อมีการสังเกตก็ต้องมีการบันทึก ซึ่งมีความสำคัญและควรทำอย่างสม่ำเสมอ การสังเกตและการบันทึกพัฒนาการเด็กสามารถใช้แบบง่าย ๆ คือ แบบบันทึกพฤติกรรม การบันทึกรายวัน และแบบสำรวจรายการ

(2) การสนทนา ใช้ได้ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล เพื่อประเมินความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและพัฒนาการด้านการใช้ภาษาของเด็กและบันทึกผลการสนทนาลงในแบบบันทึกพฤติกรรมหรือบันทึกรายวัน

(3) การสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการพูดคุยซึ่งผู้สอนควรใช้คำถามที่เหมาะสมเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและตอบอย่างอิสระและบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์

(4) การจัดทำสารนิทัศน์ เป็นการจัดทำข้อมูลที่เป็นหลักฐานหรือแสดงให้เห็นร่องรอยของการเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจากการทำกิจกรรมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ซึ่งมีหลายรูปแบบได้แก่ แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) การบรรยายเกี่ยวกับเรื่องราวหรือ

ประสบการณ์ที่เด็กได้รับ การสังเกตและบันทึกพัฒนาการเด็ก การสะท้อนตนเองของเด็กและผลงาน รายกลุ่มและรายบุคคล

(5) การประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก โดยการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง วัดเส้นรอบศีรษะแล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ปกติของกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข การตรวจสุขภาพปากและฟัน และการได้รับวัคซีนป้องกันโรคขั้นพื้นฐาน

สรุปได้ว่าวิธีการในการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยมี 2 ประเภท คือ การวัดประเมินแบบเป็นทางการ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบต่างๆและการวัดประเมินแบบไม่เป็นทางการ โดยใช้การสังเกตพฤติกรรมขณะเด็กทำกิจกรรมและจดบันทึกผลการสังเกตไว้การสนทนา การสัมภาษณ์ การรวบรวมผลงานที่แสดงออกถึงความก้าวหน้าแต่ละด้านของเด็กรายบุคคล เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบบันทึกพฤติกรรม แบบสำรวจรายการ แบบบันทึกรายวัน แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น ซึ่งการวัดและประเมินแบบไม่เป็นทางการเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับการวัดและประเมินผลเด็กปฐมวัยมากที่สุด

2) วิธีการในการวัดและประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามวัยของเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรมจริยธรรมที่มีขอบเขตอยู่ในด้านอารมณ์ จิตใจและสังคม เนื่องจากพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นความสามารถในการรู้สึกและแสดงความรู้สึกของเด็กปฐมวัยเมื่ออยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านสังคมที่เป็นความสามารถในการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น การช่วยเหลือตนเอง การรู้ผิดชอบชั่วดี คุณธรรม และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งนักวิชาการได้กล่าวถึงวิธีการวัดประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคมของเด็กปฐมวัยไว้ดังต่อไปนี้

ดวงเดือน ศาสตราจารย์และพัชรี ผลโยธิน (2555, น. 41 - 46) กล่าวว่า การวัดประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม มีทั้งการวัดประเมินแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ ดังนี้

(1) การวัดประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจและสังคมแบบเป็นทางการ การวัดประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจและสังคมแบบเป็นทางการเป็นการทดสอบเพื่อทราบความรู้สึกหรือพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการสร้างสถานการณ์(รูปภาพ) มาถามแล้วให้เด็กตอบโดยเลือกรูปภาพที่แสดงอารมณ์หรือพฤติกรรมทางสังคมต่าง ๆ กัน ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบถึงพฤติกรรมทางอารมณ์หรือทางสังคมของเด็กที่มีต่อเหตุการณ์ซึ่งเป็นสิ่งเร้า สำหรับแบบทดสอบเชิงสถานการณ์เพื่อวัดพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยอาจมีลักษณะเป็นภาพวาด ให้เด็กเลือกตอบคำถามที่ตั้งเป็นสถานการณ์ขึ้นมากระตุ้นให้เด็กคิดเลือกตอบจากภาพที่เป็นตัวเลือก 2 ภาพใน 1 คำถาม เช่น ภาพใดที่หนูควรทำเมื่อผู้ใหญ่ส่งของให้ เป็นต้น

(2) การวัดประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจและสังคมแบบไม่เป็นทางการ การวัดประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจและสังคมแบบไม่เป็นทางการ มีทั้งการสังเกต การสัมภาษณ์

สำหรับเครื่องมือที่นิยมใช้ในการสังเกตคือ แบบสังเกตรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ดังนี้

2.1 การสังเกต ในการสังเกตเพื่อศึกษาพัฒนาการและความพร้อมทางด้าน อารมณ์ จิตใจ และสังคมของเด็กปฐมวัยครูควรสังเกตจากสถานการณ์จริงที่เด็กใช้ชีวิตประจำวันซึ่งได้แก่ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็ก โดยการสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมที่พบเห็นหรือตรวจสอบตามรายการที่มีอยู่ สำหรับการใช่แบบมาตราส่วนประมาณค่านั้นใช้มาตราส่วนเพียง 3 ระดับ ตัวอย่างเช่น ระดับคะแนน 1 เท่ากับ พฤติกรรมที่พบน้อยมาก ระดับคะแนน 2 เท่ากับ พฤติกรรมที่พบเป็นบางครั้งและระดับคะแนน 3 เท่ากับ พฤติกรรมที่พบอยู่เป็นประจำ

2.2 การสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่ใช้ในการสัมภาษณ์เด็กหรือผู้ปกครองในเรื่องที่ครู ต้องการทราบในกรณีที่ครูมีความรู้สึกหรือได้ทราบข้อมูลมาก่อน เช่น ทราบจากการสังเกตว่าเด็กคนนั้น ต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติมนั้นอาจมีปัญหาด้านอารมณ์หรือสังคม เพื่อให้ทราบลักษณะพฤติกรรมของเด็ก เพิ่มเติมขณะอยู่ที่บ้าน เพื่อรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาเด็กในด้านอารมณ์ จิตใจและ สังคมต่อไป

นงเนตร ธรรมบวร (2544, น. 99 - 107) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการ ด้านอารมณ์ จิตใจและสังคมของเด็กมีวิธีการต่าง ๆ หลายวิธี ดังต่อไปนี้

1. การสังเกต เป็นการสังเกตเด็กจากสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ของเด็ก โดยครูอาจเลือกสังเกตเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้แล้วจดบันทึกพฤติกรรมไว้หรือใช้แบบ บันทึกพฤติกรรม (Checklist) ก็ได้

2. การรวบรวมผลงานเด็ก ผลงานต่าง ๆ หรือการบันทึกพฤติกรรมของเด็ก แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางอารมณ์ จิตใจและสังคมของเด็กเนื่องจากพัฒนาการทางอารมณ์ จิตใจและ สังคมของเด็กจะสะท้อนผ่านงานทางศิลปะ การใช้สีและภาพวาดของเด็กในช่วงอารมณ์ต่าง ๆ จะแตกต่างกัน เช่น ภาพวาดในขณะเด็กอารมณ์แจ่มใสจะแตกต่างจากภาพวาดในขณะที่เด็กมีความวิตกกังวล เป็นต้น

3. การสัมภาษณ์ พูดคุย โดยการสัมภาษณ์ พูดคุยอาจเกิดได้ทั้งกับตัวเด็กเอง และกับผู้ปกครองเพื่อให้ครูได้เข้าใจในตัวเด็กมากขึ้น เนื่องจากพัฒนาการทางด้านอารมณ์ จิตใจและสังคม เป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนละเอียดอ่อนและบางครั้งก็ยากแก่การสังเกต การพูดคุยกับเด็กโดยตรงจะช่วยให้ครู เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของเด็ก และไม่ด่วนสรุปตัดสินหรือตีความพฤติกรรมเด็กเร็วเกินไป

4. การใช้แบบทดสอบ เป็นการทดสอบเพื่อต้องการทราบความรู้สึกของเด็ก ปฐมวัยโดยการสร้างสถานการณ์ (รูปภาพ) มาถามแล้วให้เด็กตอบโดยเลือกรูปที่แสดงอารมณ์ต่าง ๆ กัน ทั้งนี้เพื่อประเมินความรู้สึกนึกคิดของเด็กที่มีต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ

นันทิยา น้อยจันทร์ (2548, น. 258) ได้กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการด้าน อารมณ์จิตใจ และสังคมของเด็กปฐมวัยเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน การจะประเมินพฤติกรรมในเรื่องใดเรื่อง

หนึ่งของด้านอารมณ์-จิตใจ หรือสังคม ครูจะต้องใช้การสังเกตจากหลาย ๆ พฤติกรรม รูปแบบของการประเมินก็ไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัว ครูจะต้องใช้การสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของเด็กเพื่อหาข้อสรุป และใช้วิธีการสรุปจากข้อมูลเพื่อประเมินพฤติกรรม นอกจากนี้พฤติกรรมหลาย ๆ อย่างของเด็กก็ยังขึ้นอยู่กับสถานการณ์และวัฒนธรรมด้วย พฤติกรรมบางอย่างเด็กสามารถแสดงได้อย่างเหมาะสมเมื่ออยู่ที่โรงเรียน แต่อาจมีการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมเมื่ออยู่ที่บ้านหรือพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมกับสถานการณ์หนึ่งอาจไม่เหมาะสมกับอีกสถานการณ์หนึ่งก็ได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้การประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์ - จิตใจ และสังคมของเด็กยากยิ่งขึ้น สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็ก ทั้งบ้าน โรงเรียน เพื่อน ชุมชน ล้วนมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก

นอกจากนี้สิริมา ภิญญโณนันตพงษ์ (2553, น. 120 - 126) ได้กล่าวถึงแนวทางของการประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์ - จิตใจ และสังคม ไว้ดังต่อไปนี้

1. การสังเกต เป็นการสังเกตสีหน้า ท่าทาง คำพูด หรือการแสดงทางพฤติกรรมที่บอกความรู้สึก ความต้องการ อารมณ์ของเด็กและการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามที่เด็กได้รับมอบหมาย จากกิจกรรมที่เด็กทำและเหตุการณ์ต่าง ๆ

2. การสนทนากับเด็ก เพื่อเข้าใจความรู้สึกที่เด็กมีต่อตนเองและผู้อื่นตลอดจนการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มของเด็ก

3. การสนทนากับผู้ปกครอง เกี่ยวกับคำพูด หรือการแสดงอารมณ์หรือการกระทำที่บอกความรู้สึก หรือความต้องการของเด็กตลอดจนการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นและความรับผิดชอบในงานที่เด็กได้รับมอบหมาย

3) เครื่องมือในการวัดและประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยของนักการศึกษาหลายท่าน พบว่า นักการศึกษาได้ใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

จิตตรา นุ่มพญา (2552, น, 56) ได้ใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. แบบสังเกตพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยแบบมาตรฐาน ประเมินค่า ทำการสังเกต 3 ระยะ คือ ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลองกำหนดตัวเลขและเกณฑ์การให้คะแนนการสังเกตพฤติกรรมออกเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับคะแนน 3 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบด้วยตนเอง

ระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทุกครั้งโดยมีผู้ชี้แนะ

ระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมนาน ๆ ทำครั้ง

จินดา หีบเพ็ชร (2558, น. 85 - 87) ได้ใช้เครื่องมือในการวัดและประเมิน
ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยแบบมาตรฐาน
ค่าทำการสังเกต 2 ระยะ คือ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับ ดังนี้
ระดับคะแนน 3 หมายถึง บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบ
อย่างสม่ำเสมอ

ระดับคะแนน 2 หมายถึง บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบได้
ด้วยตนเอง

ระดับคะแนน 1 หมายถึง บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบเมื่อมี
ผู้แนะนำหรือตักเตือน

ระดับคะแนน 0 หมายถึง บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบ
โดยกำหนดความหมายของระดับคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

2.25 - 3.00 หมายถึง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบสูง

1.49 - 2.24 หมายถึง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบปานกลาง

0.73 - 1.48 หมายถึง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่ำ

ประกายมาศ รัตนวโรภาส (2551, น. 78 - 89) ได้ใช้เครื่องมือในการวัดและ
ประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. แบบสังเกตคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
เป็นการบันทึกพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยแบบมาตรฐานค่า ทำการสังเกต 3 ระยะคือก่อนการทดลอง
ระหว่างการทดลองและหลังการทดลอง กำหนดตัวเลข 3 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน 2 เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบด้วยตนเอง

ระดับคะแนน 1 เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบเมื่อมีผู้แนะนำ

ตักเตือน

ระดับคะแนน 0 เมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบแม้มีผู้แนะนำ

ตักเตือน

โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลความรับผิดชอบ ดังนี้

1.50 - 2.00 อยู่ในระดับสูง

1.00 - 1.49 อยู่ในระดับปานกลาง

0.00 - 0.99 อยู่ในระดับต่ำ

มลฤดี ยุตินาวา (2554, น. 83 - 85) ได้ใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผล
ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นมาตรฐาน
ประมาณค่าและทำการสังเกตระดับ 3 ระยะ คือ ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลองและหลังการทดลอง
คุณภาพของพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกต จัดเป็น 3 ระดับคะแนน คือ

- 3 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบได้ด้วยตนเอง
- 2 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบได้ เมื่อมีผู้แนะนำ/ตักเตือน
- 1 หมายถึง เด็กไม่แสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบ แม้จะมีผู้แนะนำ/
ตักเตือน

ตักเตือน

ฤทัยรัตน์ สัมผัสแสง (2553, น. 78-80) ได้ใช้เครื่องมือในการวัดและประเมิน
ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย มีลักษณะแบบมาตรฐาน
ประมาณค่า กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ ดังนี้

- ระดับคะแนน 2 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบได้ด้วยตนเอง
- ระดับคะแนน 1 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบเมื่อมีผู้แนะนำ

หรือตักเตือน

ระดับคะแนน 0 หมายถึง เด็กไม่แสดงพฤติกรรมรับผิดชอบแม้มี
ผู้แนะนำตักเตือน

โดยมีความหมายของระดับเฉลี่ย คือ

- ระดับ 2 มีค่าเฉลี่ยที่ระหว่าง 1.50 – 2.00 หมายถึง มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูง
- ระดับ 1 มีค่าเฉลี่ยที่ระหว่าง 0.99 – 1.49 หมายถึง มีพฤติกรรมรับผิดชอบ

ปานกลาง

ระดับ 0 มีค่าเฉลี่ยที่ระหว่าง 0.00 – 0.89 หมายถึง มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่ำ

โสเมธญา สุขศิริศักดิ์ (2550, น. 82 - 86) ได้ใช้เครื่องมือในการวัดและประเมิน
ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนด้านความรับผิดชอบ
 2. แบบสอบถามผู้ปกครองนักเรียนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ
- โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนออกเป็น 4 ระดับ คือ
- ระดับคะแนน 3 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทำทุกครั้ง โดยไม่มีผู้ชี้แนะ
 - ระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทำทุกครั้ง โดยมีผู้ชี้แนะ
 - ระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทำบ้าง ไม่ทำบ้าง
 - ระดับคะแนน 0 บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรม
- และนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 0.49 หมายถึง ผลการประเมินในระดับปรับปรุง

คะแนนเฉลี่ย 0.50 – 1.49 หมายถึง ผลการประเมินในระดับพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ผลการประเมินในระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.00 หมายถึง ผลการประเมินในระดับดีมาก

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวัดและประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย สามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ 1) การทดสอบ โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามเชิงสถานการณ์ และมีคำตอบในลักษณะรูปภาพให้เด็กเลือกตอบจำนวน 2 หรือ 3 ภาพ ต่อการประเมิน 1 ข้อ โดยให้เด็กเลือกภาพของคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว 2) การสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยขณะเด็กทำกิจกรรมและจัดบันทึก ตรวจสอบรายการหรือใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่าซึ่งมีระดับการให้คะแนน 3 ระดับ และ 3) การสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เด็กหรือผู้ปกครองในเรื่องที่ครูต้องการทราบ ซึ่งในการวัดและประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยนั้นสามารถใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดประเมินร่วมกันได้หลายวิธีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

สำหรับการวัดและประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยขณะเด็กปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดินเรื่อง และบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยซึ่งมีลักษณะของแบบสังเกตเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีระดับการให้คะแนน 3 ระดับ และทำการสังเกตก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลองและหลังการทดลอง

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

2.7.1 งานวิจัยในประเทศ

จิตตรา นุ่มพญา (2552, น. 68 - 69) ได้ศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองใช้กิจกรรมการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมุติประกอบ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนจันทร์ทองเอี่ยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบมีคะแนนเฉลี่ยหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

จินดา หีบเพชร (2558, น. 130 - 131) ได้ศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบสถานการณ์จำลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดเขาขุนพนม จังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบสถานการณ์จำลองเด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จินตนา จันทร์ดา (2550, น. 47 - 49) ได้ศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมรับผิดชอบของนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาโดยการใช้นิทานใฝ่สัมฤทธิ์หลังการทดลองกับ

ก่อนการทดลอง เปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมการรับผิดชอบของนักเรียนที่ได้รับการพัฒนา โดยการใช้นิทานใฝ่สัมฤทธิ์หลังการทดลองของกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนกุสุมาวดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมการรับผิดชอบของกลุ่มทดลองหลังได้รับการพัฒนาโดยการใช้นิทานใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนได้รับการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมการรับผิดชอบของกลุ่มทดลองหลังได้รับการพัฒนาโดยการใช้นิทานใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประกายมาศ รัตนวิภาส (2551, น. 55 - 57) ได้ศึกษาคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนนิคมสร้างตนเองกระเสี้ยว 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ แบบบูรณาการมีความรับผิดชอบต่อภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อกลุ่มและความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับสูงทุกด้าน (2) เมื่อเปรียบเทียบ ความรับผิดชอบต่อเด็กปฐมวัยเป็นรายด้าน พบว่า ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อกลุ่มและต่อสังคม หลัง การจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (3) ผลการเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อภาพรวมก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ พบว่า ความ รับผิดชอบต่อเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการสูงกว่าก่อนได้รับการจัด ประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภัทวิภา ภารติลล (2556, น. 74 - 75) ได้ศึกษาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ และพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์ตามแนวมอนเตสซอร์รี่ กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลคูนาคูมหนองคู สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 32 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) เด็กปฐมวัยมีความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์อยู่ในระดับดีค่าเฉลี่ย 23.91 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 79.70 มีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 27 คน คิดเป็นร้อย ละ 84.34 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (2) เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบต่ออยู่ใน ระดับดีคิดเป็นร้อยละ 73.40 ของนักเรียนทั้งหมด มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 83.37 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

มลฤดี ยุตินาวา (2554, น. 63 - 65) ได้ศึกษาระดับการเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบต่อ เด็กปฐมวัย ก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย และเปรียบเทียบความ รับผิดชอบต่อเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย กลุ่มตัวอย่างคือเด็กปฐมวัย ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านรถไฟ จังหวัดชลบุรี จำนวน 24 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยมีระดับคะแนนความรับผิดชอบต่อก่อนการ

ทดลองส่วนใหญ่ร้อยละ 91.67 อยู่ในระดับต่ำ ระหว่างการทดลองเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ร้อยละ 75 มีระดับคะแนนปานกลางและหลังการทดลองเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ร้อยละ 70.83 มีคะแนนระดับสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระดับคะแนนความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้น และ (2) หลังการทดลองจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฤทัยรัตน์ ส้งมีแสง (2553, น. 61 - 62) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานโดยใช้หุ่นมือประกอบกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนโพธิ์กลางวิทยา จังหวัดหนองคายจำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานโดยใช้หุ่นมือประกอบเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วันเพ็ญ ชันขวา (2558, น. 70 - 72) ได้ศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเขียนร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนดอนบอวิทยา จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนร่วมกันมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในภาพรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนร่วมกันมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในภาพรวมสูงขึ้นระหว่างการทดลองตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์

สุจิตรา สิทธิไทย (2555, น. 55 - 56) ได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี จำนวน 22 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านงิ้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า (1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองแต่ละสัปดาห์มีค่าเฉลี่ยของการแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง (2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองแต่ละสัปดาห์ มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองสูงขึ้น

สมถวิล ลองทานาม (2553, น. 61-63) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเล่นนิทานแบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมที่มีต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุ 5 - 6 ปี ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมเล่นนิทานมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Johnson and Salt (1977 อ้างถึงในจินตนา จันทร์ดา, 2550, น. 23) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมให้เด็กอนุบาลอายุ 3 - 4 ปี ที่โรงเรียนเมืองดีทรอยต์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 146 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 4 กลุ่ม โดยกลุ่มแรกเล่านิทานให้ฟังแล้วให้เด็กแสดงบทบาทประกอบตามเรื่อง กลุ่มที่สองเล่านิทานให้ฟังพร้อมกับพาไปดูของจริงนอกสถานที่ กลุ่มที่สาม สนทนากับเด็กเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าให้ฟัง กลุ่มที่สี่เป็นกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่เล่านิทานให้ฟังแล้วให้เด็กแสดงบทบาทประกอบตามเรื่อง สามารถพัฒนาจิตลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียรได้ดีที่สุด

Sears and Levin (1975, p. 184 อ้างถึงใน ฤทัยรัตน์ สัมผัสแสง, 2553, น. 24) ได้สัมภาษณ์พ่อแม่ของเด็กอนุบาล 370 คน เกี่ยวกับการฝึกอบรมเด็กและพบว่า การให้ความรักและการให้การยอมรับลูกในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัวและฝึกวินัยโดยให้เหตุผล คือการให้ความรัก ความอบอุ่นแบบประชาธิปไตย จะช่วยให้เด็กทำตามที่พ่อแม่ต้องการและเด็กจะมีพัฒนาการทางด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Zunick (1993, p. 49 อ้างถึงใน สุจิตรา สิทธิไทย, 2555, น. 31 - 32) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการด้านความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมต่ำและฐานะทางสังคมปานกลางเพื่อต้องการทราบว่า การรับรู้ของเด็กในด้านความรับผิดชอบนั้นแปรตามระดับชั้นทางสังคมหรือไม่ พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางมีความรู้สึกด้านความรับผิดชอบได้เร็วกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีต่ำ

จากการศึกษาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ สรุปได้ว่าความรับผิดชอบเป็นจริยธรรมที่สำคัญที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในตัวเด็กเนื่องจากเมื่อเด็กมีความรับผิดชอบจะส่งเสริมให้มีคุณลักษณะอื่นๆ ดีไปด้วย ความรับผิดชอบสามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นในตัวเด็กโดยผ่านการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมการเล่านิทาน การจัดกิจกรรมแบบให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม กิจกรรมการเล่นที่บ้านไทยและการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ เป็นต้น วิธีการหนึ่งที่น่าสนใจและเหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยคือ กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความ
รับผิดชอบของเด็กปฐมวัย โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน
ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3
โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้น
อนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน
26 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

2.1.1 คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

2.1.2 แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย

- 1) แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองของเด็กปฐมวัย
- 2) แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัย

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง
และพัฒนาคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบเดินเรื่องของ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551) ชาตรี สำราญ (2545) ดวงดาว เทียมศิริ (2556) ทิศนา แคมมณี (2556) ประภารัตน์ แสนประสิทธิ์ (2552) ปิยะพร ทองสิงห์ (2552) พัชรา พุ่มพชาติ (2550) พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และเพียว ยินดีสุข (2548) วลัย พานิช (2547) และอรรถพล อนันตวรสกุล (2545) สรุปหลักการและขั้นตอนการจัด กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องได้ดังนี้

(1) หลักการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องประกอบด้วย 1) หลักของการ สร้างเรื่อง 2) หลักของการดำเนินกิจกรรม 3) หลักของครูผู้สอน และ 4) หลักของผู้เรียน

(2) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องมี 2 ระยะ คือ 1) ระยะ เตรียมการและ 2) ระยะดำเนินกิจกรรม ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 3.1

2) ศึกษาหลักการและแนวทางการสร้างเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็ก ปฐมวัยของ ชัยพร วิชชาวุธ (2545) ดวงพร ทองชะอุ่ม (2550) ประภาพรรณ เอี่ยมสุภาชิต (2555) ประดินันท์ อุปรมัย (2543 อ่างถึงใน สุจิตรา สิทธิไทย, 2555) ราศี ทองสวัสดิ์ (2540 อ่างถึงใน มลฤดี ยุตินาวา, 2553) ฤทัยรัตน์ สัมมิแสง (2553) และสมถวิล ลองทานาม (2553) สรุปได้ดังนี้

(1) คำนึงถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย ช่วงเวลาที่เด็กมีความสนใจในการทำ หน้าที่ต่างๆด้วยตนเองและความสามารถในการรับผิดชอบของเด็ก

(2) กิจกรรมที่จัดควรเน้นในเรื่องการให้ความร่วมมือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

(3) จัดกิจกรรมให้เด็กได้ปฏิบัติในกิจวัตรและกิจกรรมประจำวันอย่าง สม่ำเสมอ

(4) จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการฝึกความรับผิดชอบ

(5) ผู้ใหญ่ควรให้ความไว้วางใจและเป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับพฤติกรรมความ รับผิดชอบ ให้อภัยในความผิดพลาดของเด็ก

(6) ให้การเสริมแรงที่ถูกต้องเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

(7) ฝึกให้เด็กได้รับรู้ถึงผลของการกระทำของตนเองทั้งในส่วนดีและส่วนไม่ดี ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจและเห็นคุณค่าของการกระทำนั้น ๆ ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล

3) กำหนดหลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เพื่อส่งเสริม ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย โดยมีการดำเนินการ 2 ระยะ คือ

(1) ระยะเตรียมการ เป็นการกำหนดหัวข้อเรื่องที่จะสอน แนวคิดสำคัญ (Concept) จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรม วางแผนเส้นทางการเดินเรื่อง โดยคำนึงองค์ประกอบสำคัญ คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต เหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข ตั้งคำถามสำคัญ และจัดเตรียม สภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมให้เหมาะสม

(2) ระยะดำเนินกิจกรรม ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ฉากและตัวละคร ขั้นที่ 2 การดำเนินชีวิตและเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข ขั้นที่ 3 ทบทวนและสรุป และขั้นที่ 4 การนำไปใช้ ซึ่งสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงความสัมพันธ์ของกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่ส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรม การสอนแบบเดินเรื่อง	หลักการและแนวทางการส่งเสริม ความรับผิดชอบ ของเด็กปฐมวัย	หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อ ส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
<p>หลักการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง</p> <p>1. หลักของการสร้างเรื่อง</p> <p>1.1 เนื้อเรื่อง ควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือประสบการณ์ที่เด็กเคยพบเห็นคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน สามารถนำมาใช้ในการเรียนรู้ได้อย่างมีความหมาย</p> <p>1.2 เรียนรู้จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวสู่สิ่งไกลตัว</p> <p>1.3 ระยะเวลาในการสอนยืดหยุ่นแล้วแต่หัวข้อเรื่อง</p> <p>2. หลักของการดำเนินกิจกรรม</p> <p>2.1 ควรเริ่มต้นด้วยการทบทวนความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมของผู้เรียน</p>	<p>1. คำนึงถึงพัฒนาการตามวัยของเด็ก ช่วงเวลา ที่เด็กมีความสนใจในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ด้วยตนเองและความสามารถในการรับผิดชอบของเด็ก</p>	<p>หลักการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความ รับผิดชอบของเด็กปฐมวัย</p> <p>1. หลักของการสร้างเรื่อง</p> <p>1.1 เนื้อเรื่องควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือประสบการณ์ที่เด็กเคยพบเห็นคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน ที่สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมความ รับผิดชอบของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยของ เด็ก</p> <p>1.2 เริ่มเรียนรู้จากเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่เรื่องที่อยู่ไกลตัว</p> <p>1.3 ระยะเวลาในการสอนยืดหยุ่นแล้วแต่หัวข้อเรื่อง หรือตามความ สนใจและความสามารถของเด็ก</p> <p>2. หลักของการดำเนินกิจกรรม</p> <p>2.1. ควรเริ่มต้นด้วยการทบทวนความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมของ ผู้เรียน</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรม การสอนแบบเดินเรื่อง	หลักการและแนวทางการส่งเสริม ความรับผิดชอบ ของเด็กปฐมวัย	หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อ ส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
<p>2.2 กิจกรรมต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการคิดและลงมือปฏิบัติร่วมกัน</p> <p>2.3 เน้นการจัดกิจกรรมกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ถึง 6 คน หรือทั้งชั้นเรียน ขึ้นอยู่กับลักษณะกิจกรรม</p> <p>2.4 กิจกรรมต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องด้วยการร่วมมือระหว่างครูผู้สอนและเด็ก</p> <p>2.5 กิจกรรมควรมีความหลากหลาย น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก</p> <p>2.6 กิจกรรมต้องทำให้เด็กได้ประสานประสบการณ์และความคิดที่หลากหลาย ให้เด็กได้ฝึกทักษะต่าง ๆ อย่างซ้ำ ๆ</p> <p>2.7 ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขสนุกสนานและเห็นคุณค่าของงานที่ทำ</p>	<p>2. กิจกรรมที่จัดควรเน้นในเรื่องการให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม</p> <p>3. จัดกิจกรรมให้เด็กได้ปฏิบัติในกิจวัตรและกิจกรรมประจำวันอย่างสม่ำเสมอ</p>	<p>2.2 กิจกรรมต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและลงมือปฏิบัติ เน้นเรื่อง การให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม</p> <p>2.3 เน้นการจัดกิจกรรมกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปถึง 6 คน หรือทั้งชั้นเรียน ขึ้นอยู่กับลักษณะกิจกรรม</p> <p>2.4 กิจกรรมต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องด้วยการร่วมมือระหว่างครูผู้สอนและเด็ก</p> <p>2.5 กิจกรรมควรมีความหลากหลาย น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก</p> <p>2.6 กิจกรรมต้องทำให้เด็กได้ประสานประสบการณ์และความคิดที่หลากหลาย ให้เด็กได้ฝึกทักษะความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม และทักษะด้านอื่น ๆ อย่างซ้ำ ๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องและในกิจกรรมประจำวัน</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรม การสอนแบบเดินเรื่อง	หลักการและแนวทางการส่งเสริม ความรับผิดชอบ ของเด็กปฐมวัย	หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริม ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
<p>2.8 มีการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้จากกิจกรรมไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน</p> <p>3. หลักของครูผู้สอน</p> <p>3.1 วางแผนเรื่องราวอย่างต่อเนื่องและกระตุ้นการดำเนินเรื่องให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้</p> <p>3.2 ตั้งคำถามสำคัญซึ่งเป็นคำถามที่มีความหมายเพื่อ</p> <p>3.2.1 นำไปสู่กิจกรรมที่หลากหลาย</p> <p>3.2.2 เชื่อมโยงการดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องกันเป็นลำดับภายในหัวข้อเดียวกัน</p> <p>3.2.3 กระตุ้นให้เด็กถกคิดคำตอบที่เป็นข้อความรู้จากการกระทำ</p>		<p>2.7 ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขสนุกสนานและเห็นคุณค่าของงานที่ทำ</p> <p>2.8 มีการเชื่อมโยงพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อที่เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องไปสู่การนำไปใช้ในกิจวัตรและกิจกรรมประจำวันอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>3. หลักของครูผู้สอน</p> <p>3.1 วางแผนเรื่องราวอย่างต่อเนื่องและกระตุ้นการดำเนินเรื่องให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้</p> <p>3.2 ตั้งคำถามสำคัญซึ่งเป็นคำถามที่มีความหมาย เพื่อ</p> <p>3.2.1 นำไปสู่กิจกรรมที่หลากหลาย</p> <p>3.2.2 เชื่อมโยงการดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องกันเป็นลำดับภายในหัวข้อเดียวกัน</p> <p>3.2.3 กระตุ้นให้เด็กถกคิดคำตอบที่เป็นข้อความรู้จากการกระทำ</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

<p>หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรม การสอนแบบเดินเรื่อง</p>	<p>หลักการและแนวทางการส่งเสริม ความรับผิดชอบ ของเด็กปฐมวัย</p>	<p>หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อ ส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย</p>
<p>3.3 สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง</p> <p>3.4 วัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นระยะอย่างเป็น ระบบตามสภาพจริง</p>	<p>4. จัดสภาพแวดล้อมและสร้าง บรรยากาศที่เอื้อต่อการฝึกความ รับผิดชอบ</p> <p>5. ครูควรให้ความไว้วางใจ และเป็น แบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับพฤติกรรมความ รับผิดชอบ ให้อภัยในความผิดพลาด ของเด็ก</p> <p>6. ให้การเสริมแรงที่ถูกต้องเมื่อเด็ก แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม</p> <p>7. ฝึกให้เด็กได้รับรู้ถึงผลของการ กระทำของตนเองทั้งในส่วนดีและส่วน ไม่ดี เพื่อให้เด็กเข้าใจและเห็นคุณค่า ของการกระทำนั้น ๆ ด้วยตนเองอย่าง มีเหตุผล</p>	<p>3.3 จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม การสอนแบบเดินเรื่องและการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย</p> <p>3.4 ให้ความไว้วางใจและเป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับพฤติกรรมความ รับผิดชอบ ให้อภัยในความผิดพลาดของเด็ก</p> <p>3.5 ให้การเสริมแรงที่ถูกต้องเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบ และพฤติกรรมด้านอื่น ๆ ที่เหมาะสม</p> <p>3.6 ฝึกให้เด็กได้รับรู้ถึงผลของการกระทำของตนเองทั้งในส่วนดีและ ส่วนไม่ดี เพื่อให้เด็กเข้าใจและเห็นคุณค่าของการกระทำนั้น ๆ ด้วย ตนเองอย่างมีเหตุผล</p> <p>3.7 วัดและประเมินผู้เรียนเป็นระยะอย่างเป็นระบบตามสภาพจริง</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

<p>หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรม การสอนแบบเดินเรื่อง</p>	<p>หลักการและแนวทางการส่งเสริม ความรับผิดชอบ ของเด็กปฐมวัย</p>	<p>หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อ ส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย</p>
<p>4. หลักของผู้เรียน</p> <p>4.1 เป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง</p> <p>4.2 มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>4.3 สรุปลงความรู้อย่างมีความหมาย</p> <p>ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง</p> <p>1. ระยะเวลาเตรียมการ</p> <p>1.1 กำหนดหัวข้อเรื่องที่จะสอนและกำหนดแนวคิดสำคัญ (Concept) ที่ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้</p> <p>1.2 ผู้ก่เรื่องหรือเขียนเส้นทางการดำเนินเรื่องแบ่งเป็นตอนโดยคำนึงถึง 4 องค์ประกอบสำคัญคือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และ เหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข</p>		<p>4. หลักของผู้เรียน</p> <p>4.1 เป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง</p> <p>4.2 มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>4.3 สรุปลงความรู้อย่างมีความหมาย</p> <p>ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความ รับผิดชอบของเด็กปฐมวัย</p> <p>1. ระยะเวลาเตรียมการ</p> <p>1.1 กำหนดหัวข้อเรื่องที่จะสอนและแนวคิดสำคัญ (Concept) ที่จะนำไปสู่การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้</p> <p>1.2 กำหนดจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องซึ่งเป็นจุดประสงค์ที่สอดคล้องกับหัวเรื่องและแนวคิดสำคัญ</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

<p>หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรม การสอนแบบเดินเรื่อง</p>	<p>หลักการและแนวทางการส่งเสริม ความรับผิดชอบ ของเด็กปฐมวัย</p>	<p>หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อ ส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย</p>
<p>1.3 กำหนดคำถามสำคัญเพื่อใช้ในการเปิดประเด็นเข้าสู่กิจกรรม เชื่อมโยงเรื่องราวและผูกคิดคำตอบที่เป็นข้อความรู้จากการกระทำ</p> <p>1.4 จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งคาดว่าเด็กอาจมีความต้องการที่จะใช้ในการดำเนินเรื่องราวของกลุ่ม ให้เหมาะสมและเพียงพอ</p>		<p>1.3 วางแผนเส้นทางการเดินเรื่อง โดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญของการสอนแบบเดินเรื่อง คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข</p> <p>1.4 ตั้งคำถามสำคัญในการเปิดประเด็นเข้าสู่กิจกรรม เชื่อมโยงเรื่องราวและผูกคิดคำตอบที่เป็นข้อความรู้จากการกระทำที่เชื่อมโยงไปสู่การส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัย</p> <p>1.5 จัดเตรียมสภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมให้เหมาะสมและเพียงพอ</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรม การสอนแบบเดินเรื่อง	หลักการและแนวทางการส่งเสริมความ รับผิดชอบของเด็กปฐมวัย	หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริม ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
<p>2. ระยะดำเนินกิจกรรม</p> <p>2.1 ดำเนินกิจกรรมตามเส้นทางการเดินเรื่องตามองค์ประกอบของการสอนแบบเดินเรื่อง ได้แก่ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต เหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข แบ่งเป็น 6 ขั้นตอน คือ</p> <p> ขั้นที่ 1 การจัดฉาก</p> <p> - ใช้คำถามเพื่อให้เด็กสร้างสรรค์ฉากสถานที่หรือสิ่งแวดล้อมที่เกิดเหตุการณ์เพื่อตอบคำถามสำคัญ</p> <p> ขั้นที่ 2 ตัวละคร</p> <p> - ใช้คำถามเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ลักษณะของตัวละครที่เกี่ยวข้องกับฉากหรือกำหนดไว้ในหัวเรื่อง</p> <p> ขั้นที่ 3 การดำเนินชีวิต</p> <p> - ใช้คำถามในการดำเนินชีวิตของตัวละครตามปกติในชีวิตประจำวัน</p>		<p>2. ระยะดำเนินกิจกรรม</p> <p>2.1 ดำเนินกิจกรรมตามเส้นทางการเดินเรื่องตามองค์ประกอบของการสอนแบบเดินเรื่อง ได้แก่ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต เหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ</p> <p> ขั้นที่ 1 ฉากและตัวละคร</p> <p> - ครูใช้คำถามเปิดฉากเปิดประเด็นที่ทำให้เด็กได้นึกถึงสถานที่ สภาพแวดล้อมและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับฉากเพื่อเป็นการนำเข้าสู่เรื่องราวที่เด็กจะได้เรียนรู้ เช่น ที่ไหน ลักษณะอย่างไร ใครมีส่วนเกี่ยวข้องบ้าง มีหน้าที่อย่างไร เป็นต้น โดยในการวิจัยครั้งนี้เด็กคือตัวละครที่สำคัญในการดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ</p> <p> ขั้นที่ 2 การดำเนินชีวิตและเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข</p> <p> - ครูใช้คำถามเปลี่ยนฉากเป็นคำถามกระตุ้นให้เด็กคิดถึงการดำเนินชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับฉากและเรื่องที่เรียนรู้เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้อภิปรายและนำเสนอวิธีการในการแก้ปัญหา เลือกรวิธีการ วางแผนและลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบในการแก้ปัญหาร่วมกัน</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

<p>หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรม การสอนแบบเดินเรื่อง</p>	<p>หลักการและแนวทางการส่งเสริมความ รับผิดชอบ ของเด็กปฐมวัย</p>	<p>หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริม ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย</p>
<p> ขั้นที่ 4 เหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข - ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กเสนอแนะวิธีการ ที่จะนำมาพัฒนาหรือวิธีการในการแก้ปัญหา ขั้นที่ 5 การปิดฉาก/สิ้นสุดเหตุการณ์ - เป็นขั้นจบเรื่องหรือสิ้นสุดเหตุการณ์ด้วย การออกไปสถานที่จริงหรือจัดกิจกรรมแสดงผลงาน ขั้นที่ 6 ทบทวนและสะท้อนคิด - อภิปรายสรุปองค์ความรู้ที่เด็กได้เรียนรู้ หรือค้นพบร่วมกัน 2.2 ในแต่ละขั้นตอนมีการจัดลักษณะชั้นเรียนในการทำ กิจกรรมหลายรูปแบบ ได้แก่ รายบุคคล รายกลุ่มตั้งแต่ 2 - 6 คน และทั้งชั้นเรียน ขึ้นอยู่กับ ลักษณะกิจกรรม </p>		<p> ขั้นที่ 3 ทบทวนและสรุป - ครูนำอภิปรายโดยใช้คำถามสรุปองค์ความรู้เพื่อทบทวน และเปิดโอกาสให้เด็กสะท้อนความคิด ความรู้สึกจากกิจกรรมที่ปฏิบัติและ สรุปองค์ความรู้ร่วมกันว่าเด็กได้เรียนรู้อะไรบ้าง มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง มี แนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไรและสามารถนำแนวทางที่พบไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างไร - นำข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบของ เด็กปฐมวัยมาสร้างเป็นข้อตกลงเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม ประจำวัน ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ - เด็กร่วมกันเขียนข้อตกลงที่ได้จากขั้นทบทวนและสรุปโดย แต่ละกลุ่มเขียนตามแบบที่ครูเขียนเป็นตัวอย่างในกระดาษและวาดภาพสื่อ ความหมายของข้อตกลงนั้น และนำไปติดแสดงที่ป้ายข้อตกลงของเราเพื่อใช้ เป็นข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันต่อไป </p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรม การสอนแบบเดินเรื่อง	หลักการและแนวทางการส่งเสริม ความรับผิดชอบ ของเด็กปฐมวัย	หลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อ ส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
		2.2 ในแต่ละชั้นตอนมีการจัดลักษณะชั้นเรียนในการทำกิจกรรม แบบรายกลุ่มๆละ 5 - 6 คน และทั้งชั้นเรียน ขึ้นอยู่กับลักษณะ กิจกรรม

4) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ ในส่วนของสาระที่ควรเรียนรู้ 4 สาระ ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่ แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆรอบตัว เพื่อนำมากำหนดหัวเรื่องที่จะจัดทำแผนการจัด กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยโดยนำหัวข้อต่าง ๆ ของ ความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นมาออกแบบ เส้นทางเดินเรื่องโดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญของการสอนแบบเดินเรื่อง ได้แก่ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข โดยประกอบไปด้วยแผนการจัดกิจกรรม ทั้งหมด 4 แผน คือ

แผนที่ 1 เรื่องห้องน้ำของหนู

แผนที่ 2 เรื่องนมโรงเรียน

แผนที่ 3 เรื่องต้นไม้ที่รัก

แผนที่ 4 นิทานเรื่องเม่นหลบฝน

5) สร้างคู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความรับผิดชอบ ของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบไปด้วย ความเป็นมาและความสำคัญ จุดมุ่งหมาย รูปแบบการจัดกิจกรรม หลักการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ขั้นตอนการจัด กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย บทบาทครู บทบาทเด็ก และ แผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย จำนวน 4 แผน แต่ ละแผนใช้เวลาในการจัดกิจกรรมจำนวน 10 วัน รวมทั้งสิ้น 40 วัน/8 สัปดาห์

6) นำคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความรับผิดชอบ ของเด็กปฐมวัย เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม

7) แก้ไขปรับปรุงคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความ รับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

8) นำคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความ รับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเรียบร้อยแล้วเสนอต่อ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (ภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมของคู่มือและแผนการจัด กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย โดยการประเมินคุณภาพ ความเหมาะสมของ ความเป็นมาและความสำคัญ จุดมุ่งหมาย รูปแบบการจัดกิจกรรม หลักการจัดกิจกรรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรม บทบาทครู และบทบาทเด็ก ส่วนแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อ ส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ประเมินในเรื่อง แนวคิดสำคัญ จุดประสงค์ เส้นทางเดินเรื่อง การดำเนินกิจกรรม สื่อการเรียนรู้และการประเมินผล โดยใช้แบบตรวจสอบที่มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบลิเคอร์ท (Likert) (พัชรา พุ่มพชาติ, 2550, น. 72) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก

ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย (ควรปรับปรุง)

ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด (ต้องปรับปรุงอีกมาก)

แล้วนำแบบประเมินคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยซึ่งมี 5 ระดับ คือ ระดับความเหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น, 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านได้ประเมินคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวม ปรากฏว่าอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยได้ระดับความเหมาะสม 4.78

9) ปรับปรุงคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยในส่วนของคู่มือและแผนการจัดกิจกรรม โดยในส่วนของคู่มือได้ดำเนินการเพิ่มรายละเอียดในขั้นการนำไปใช้เกี่ยวกับการนำข้อตกลงไปใช้ในกิจวัตรประจำวันให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและในส่วนของแผนการจัดกิจกรรม ได้ดำเนินการเขียนแนวคิดสำคัญให้กระชับ สั้น และแยกส่วนที่เป็นเนื้อหาออกมาเป็นสาระที่ควรเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ก่อนนำไปใช้จัดกิจกรรม

10) นำคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เกี่ยวกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ ที่มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

2) ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

3) ศึกษาการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยของ

จิตตรา นุ่มพญา (2552) จินดา ทีบเพ็ชร (2558) ประกายมาศ รัตนวิโรภาส (2551) มลฤดี ยุตินาวา (2554) ฤทัยรัตน์ สังข์มีแสง (2553) และ โสมอุษา สุขศิริศักดิ์ (2550) พบว่า ขอบข่ายของพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย มีดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง เป็นพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน เช่น การรู้จักดูแลรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของตนเอง การรู้จักใช้ของใช้อย่างถูกวิธี ความเพียรพยายามในการทำงานให้สำเร็จและยอมรับผลการกระทำของตนเอง

2. ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม เป็นพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนและกฎระเบียบของโรงเรียน การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของเพื่อนที่มีต่อเพื่อนและการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่มีต่อครู เช่น การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ การเล่นของเล่นหรือการหยิบใช้วัสดุอุปกรณ์ การจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ และการรักษาความสะอาดของห้องเรียนและโรงเรียน เป็นต้น

4) สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ดังนี้

(1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง มีรายการพฤติกรรมดังนี้

ก. การรักษาความสะอาดของตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการปฏิบัติตนตามหลักอนามัยเพื่อให้ร่างกายสะอาด ได้แก่

(ก) ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร

(ข) ล้างมือหลังการใช้ห้องน้ำห้องส้วม

(ค) ล้างมือหลังการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ

ข. การรักษาความปลอดภัยของตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการรู้จักระมัดระวังตนเองให้ปลอดภัยขณะปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่

(ก) ใช้ของใช้อย่างถูกวิธี

(ข) ปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรม

(ค) ไม่ใช้หรือไม่เข้าใกล้สิ่งนี้อาจก่อให้เกิดอันตราย

ค. การปฏิบัติกิจกรรมได้สำเร็จตามเวลา หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการเพียรพยายามในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามเวลาด้วยตนเอง ได้แก่

(ก) แสดงอาการจดจ่ออยู่ในกิจกรรมที่ปฏิบัติ

(ข) ปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบโดยไม่ละทิ้งหรือเปลี่ยนงาน

- (ค) ปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการใหม่เมื่อไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้
- ง. การยอมรับผลการกระทำของตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการยอมรับผลการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ได้แก่
- (ก) พูดชื่นชมหรือแสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงานหรือความสามารถของตนเอง
- (ข) ไม่พูดกล่าวโทษหรือพูดโยนความผิดให้ผู้อื่น
- (ค) ปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำ
- (2) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีรายการพฤติกรรม ดังนี้
- ก. การรักษาความสะอาดของส่วนรวม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียน โรงเรียนและสถานที่ปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่
- (ก) ทิ้งขยะลงในถังขยะหรือที่ที่กำหนดให้
- (ข) ใช้สิ่งของต่าง ๆ โดยไม่ทำเลอะเทอะ
- (ค) เก็บกวาดบริเวณที่ทำกิจกรรมหลังเลิกกิจกรรม
- ข. การรักษาสมบัติของส่วนรวม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการรักษาเครื่องมือเครื่องใช้และดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของส่วนรวม ได้แก่
- (ก) ไม่ขีดเขียนพื้นหรือฝาผนัง
- (ข) กีบของเข้าที่ทุกครั้งหลังเลิกใช้
- (ค) ไม่เด็ดใบไม้ดอกไม้หรือทำลายสภาพแวดล้อม
- ค. การใช้สิ่งของ/อุปกรณ์อย่างประหยัด หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการใช้วัสดุอุปกรณ์ สิ่งของและน้ำอย่างคุ้มค่า ได้แก่
- (ก) หยิบหรือใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานแต่พอดีไม่มากเกินไป
- (ข) ปิดน้ำทุกครั้งหลังเลิกใช้
- (ค) ดื่มนมหมดกล่องไม่เหลือทิ้ง
- ง. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมจนประสบผลสำเร็จ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่มจนประสบความสำเร็จ ได้แก่
- (ก) พูด/บอกความเห็นของตนต่อกลุ่มหรือส่วนรวม
- (ข) เมื่อผู้อื่นเสนอความคิดเห็นนั่งฟังอย่างสงบ
- (ค) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย
- 5) จัดทำคู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย คำชี้แจงที่กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของแบบสังเกต เวลาที่ใช้ในการสังเกต วิธีการบันทึกผล

พฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย เกณฑ์การให้คะแนน โดยแบบสังเกตมีลักษณะเป็นมาตรา
ประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับคะแนน 3 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบด้วยตนเอง
อย่างสม่ำเสมอ

ระดับคะแนน 2 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบได้ด้วยตนเอง
เป็นบางครั้ง

ระดับคะแนน 1 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบได้เมื่อมี
ผู้แนะนำหรือตักเตือน

การแปลผลระดับคะแนนเฉลี่ย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกณฑ์การแปลผลคะแนนเฉลี่ยด้านความรับผิดชอบของ จินดา
หีบเพชร (2558) ประกายมาศ รัตนวโรภาส (2551) โสมอุษา สุขศิริศักดิ์ (2550) และฤทัยรัตน์
สังข์มีแสง (2553) และกำหนดค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.25 - 3.00 หมายถึง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบสูง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.24 หมายถึง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบปาน
กลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.49 หมายถึง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่ำ

6) นำแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยและคู่มือการใช้แบบ
สังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อ
พิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

7) นำแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่แก้ไขปรับปรุงตาม
คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (ภาคผนวก ก) เพื่อ
ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยกับพฤติกรรมความ
รับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ปรากฏว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านได้ประเมินความสอดคล้องของแบบสังเกต
พฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80 – 1.00
ซึ่งแสดงว่าเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองมีความเหมาะสม

8) ผู้วิจัยปรับแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยตาม
ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 10 สัปดาห์ เป็นการสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง 1 สัปดาห์ ทดลองการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยจำนวน 8 สัปดาห์ และสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง 1 สัปดาห์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัยเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ก่อนการทดลอง โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สังเกตในกิจกรรมประจำวันตลอดทั้งวัน โดยกำหนดกลุ่มเด็กที่ต้องการสังเกตวันละ 5 - 6 คน ใช้เวลาในการสังเกต 5 วัน (วันจันทร์ – วันศุกร์) รวม 26 คน

3.2 ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องจำนวน 4 แผน ๆ ละ 10 วันวันละ 30 นาที โดยจัดในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ช่วงเวลา 09.00 – 09.30 น. รวมเวลา 8 สัปดาห์

3.3 ระหว่างการดำเนินการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยในแต่ละวัน ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยขณะปฏิบัติกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องและขณะปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยสังเกตพฤติกรรมเด็ก 5 - 6 คนในแต่ละวัน จำนวน 5 วันรวมสัปดาห์ละ 26 คน

3.4 สังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยทั้ง 2 ด้านหลังการทดลองโดยดำเนินการเช่นเดียวกับการปฏิบัติในช่วงก่อนการทดลอง

3.5 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนระหว่าง และหลังการทดลองไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับคอมพิวเตอร์ โดยหาค่าสถิติ ดังนี้

4.1 นำข้อมูลพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่วัดได้จากแบบสังเกตมาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งก่อน ระหว่างและหลังการทดลอง

4.2 เปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าที แบบ Dependent Samples

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง โดยภาพรวมและรายด้าน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง โดยภาพรวมและรายด้าน

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution

df แทน ค่าขององศาอิสระ

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

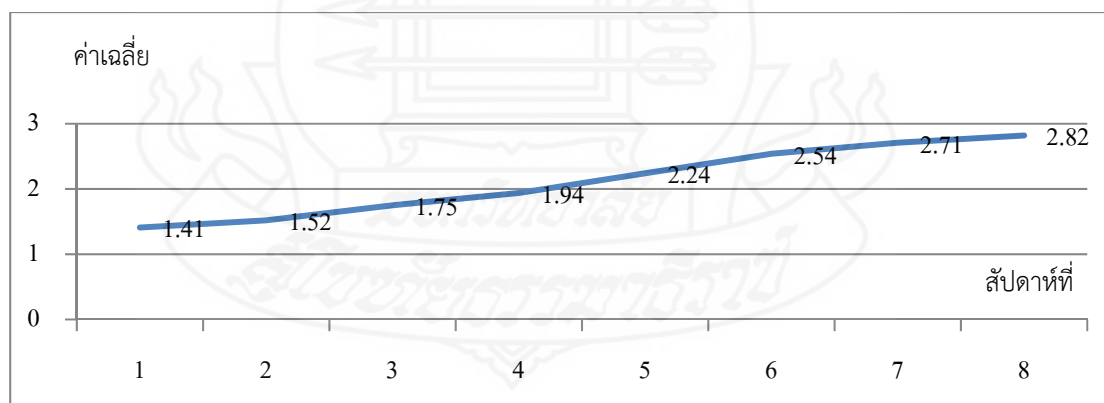
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง โดยภาพรวมและรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องโดยภาพรวมและรายด้านปรากฏดังตารางที่ 4.1 ตารางที่ 4.2 และตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.1 การศึกษาความรับผิดชอบโดยรวมของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

ความรับผิดชอบ	ค่าสถิติ		ระดับความรับผิดชอบ
	\bar{X}	S.D.	
สัปดาห์ที่ 1	1.41	0.22	ต่ำ
สัปดาห์ที่ 2	1.52	0.25	ปานกลาง
สัปดาห์ที่ 3	1.75	0.20	ปานกลาง
สัปดาห์ที่ 4	1.94	0.16	ปานกลาง
สัปดาห์ที่ 5	2.24	0.23	ปานกลาง
สัปดาห์ที่ 6	2.54	0.21	สูง
สัปดาห์ที่ 7	2.71	0.18	สูง
สัปดาห์ที่ 8	2.82	0.15	สูง

จากตารางที่ 4.1 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวม สัปดาห์ที่ 1 อยู่ในระดับต่ำ สัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 5 อยู่ในระดับปานกลาง และสัปดาห์ที่ 6 ถึงสัปดาห์ที่ 8 อยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมสูงขึ้นตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 4.1

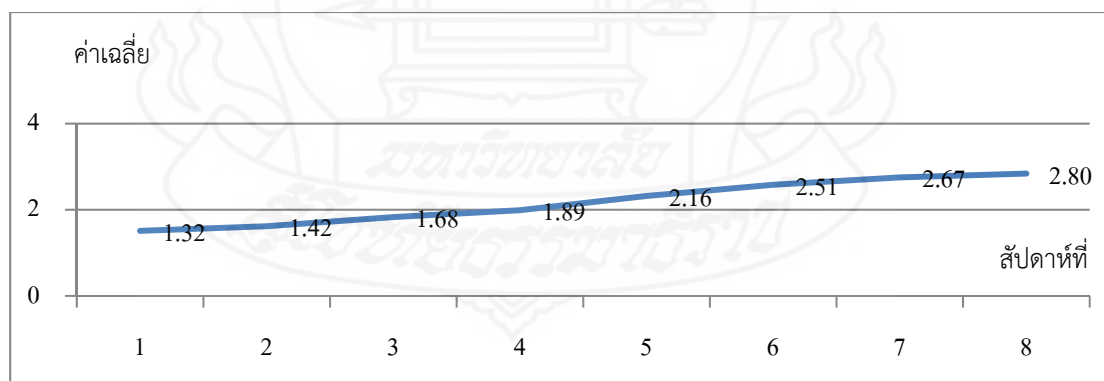

ภาพที่ 4.1 แผนภูมิแสดงระดับความรับผิดชอบโดยรวมของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

ตารางที่ 4.2 การศึกษาความรับผิดชอบต่อตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

ความรับผิดชอบต่อ	ค่าสถิติ		ระดับความรับผิดชอบต่อ
	\bar{X}	S.D.	
สัปดาห์ที่ 1	1.32	0.25	ต่ำ
สัปดาห์ที่ 2	1.42	0.27	ต่ำ
สัปดาห์ที่ 3	1.68	0.23	ปานกลาง
สัปดาห์ที่ 4	1.89	0.17	ปานกลาง
สัปดาห์ที่ 5	2.16	0.23	ปานกลาง
สัปดาห์ที่ 6	2.51	0.23	ปานกลาง
สัปดาห์ที่ 7	2.67	0.21	สูง
สัปดาห์ที่ 8	2.80	0.17	สูง

จากตารางที่ 4.2 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง สัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 2 อยู่ในระดับต่ำ สัปดาห์ที่ 3 ถึงสัปดาห์ที่ 6 อยู่ในระดับปานกลาง และสัปดาห์ที่ 7 ถึงสัปดาห์ที่ 8 อยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองสูงขึ้นตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 4.2

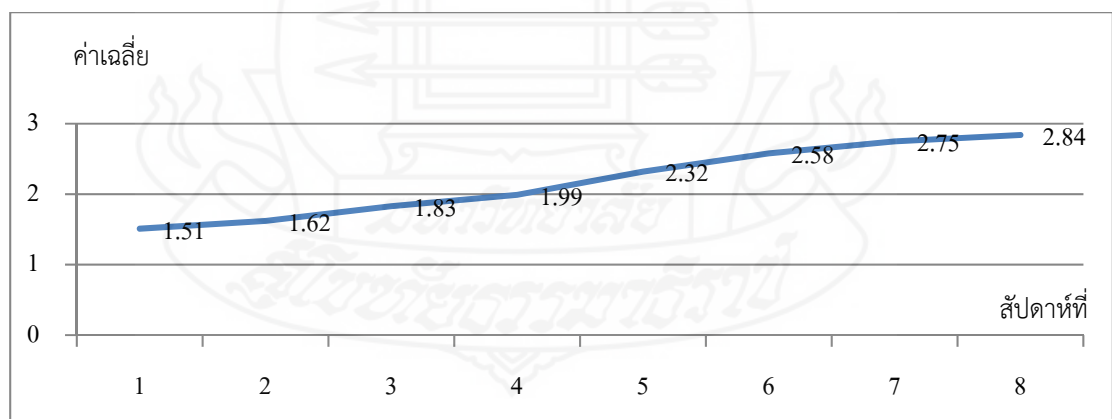

ภาพที่ 4.2 แผนภูมิแสดงระดับความรับผิดชอบต่อตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

ตารางที่ 4.3 การศึกษาความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

ความรับผิดชอบต่อ	ค่าสถิติ		ระดับความรับผิดชอบต่อ
	\bar{X}	S.D.	
สัปดาห์ที่ 1	1.51	0.20	ต่ำ
สัปดาห์ที่ 2	1.62	0.22	ปานกลาง
สัปดาห์ที่ 3	1.83	0.18	ปานกลาง
สัปดาห์ที่ 4	1.99	0.16	ปานกลาง
สัปดาห์ที่ 5	2.32	0.23	ปานกลาง
สัปดาห์ที่ 6	2.58	0.19	สูง
สัปดาห์ที่ 7	2.75	0.16	สูง
สัปดาห์ที่ 8	2.84	0.14	สูง

จากตารางที่ 4.3 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สัปดาห์ที่ 1 อยู่ในระดับต่ำ สัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 5 อยู่ในระดับปานกลาง และสัปดาห์ที่ 6 ถึงสัปดาห์ที่ 8 อยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อส่วนรวมสูงขึ้นตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.3 แผนภูมิแสดงระดับความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง โดยภาพรวมและรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องจำแนกตามความรับผิดชอบโดยรวม ความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ปรากฏดังตารางที่ 4.4 ตารางที่ 4.5 และตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.4 การเปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยโดยรวมก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

ความรับผิดชอบ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความรับผิดชอบ	df	t
ก่อนการจัดกิจกรรม	1.41	0.21	ต่ำ	25	41.63*
หลังการจัดกิจกรรม	2.91	0.11	สูง		

df = 25, α (one - tailed) .05, t = 41.63

จากตารางที่ 4.4 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องมีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมอยู่ในระดับสูง ส่วนพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมก่อนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องอยู่ในระดับต่ำ

ตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

ความรับผิดชอบ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความรับผิดชอบ	df	t
ก่อนการจัดกิจกรรม	1.31	0.25	ต่ำ	25	36.28*
หลังการจัดกิจกรรม	2.90	0.13	สูง		

df = 25, α (one - tailed) .05, t = 36.28

จากตารางที่ 4.5 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องมีพฤติกรรมความ
 รับผิดชอบต่อตนเองหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 โดยหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองอยู่ใน
 ระดับสูง ส่วนพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองก่อนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องอยู่ในระดับต่ำ

ตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม
 การสอนแบบเดินเรื่อง

ความรับผิดชอบ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความรับผิดชอบ	df	t
ก่อนการจัดกิจกรรม	1.51	0.20	ปานกลาง	25	40.92*
หลังการจัดกิจกรรม	2.91	0.10	สูง		

df = 25, α (one - tailed) .05, t = 40.92

จากตารางที่ 4.6 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องมีพฤติกรรมความ
 รับผิดชอบต่อส่วนรวมหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 โดยหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อส่วนรวมอยู่ใน
 ระดับสูง ส่วนพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อส่วนรวมก่อนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องอยู่ในระดับ
 ปานกลาง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องผลการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ
มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบ
เดินเรื่อง

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม
การสอนแบบเดินเรื่อง

1.2 สมมติฐานการวิจัย

ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องสูงกว่า
ก่อนการจัดกิจกรรม

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ศึกษาอยู่
ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนประตู่ชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี กำลัง
ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
จำนวน 26 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

1.3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

- 1) ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง
- 2) ตัวแปรตาม คือ ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

1.3.3 ระยะเวลาในการวิจัย

ทำการวิจัยในปีการศึกษา 2561 และ 2562 โดยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน รวมทั้งสิ้น 40 วัน

1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1.4.1 คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

1.4.2 แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 10 สัปดาห์ เป็นการสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง 1 สัปดาห์ ทดลองการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยจำนวน 8 สัปดาห์ และสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง 1 สัปดาห์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.5.1 ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัยเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ก่อนการทดลอง โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สังเกตในกิจกรรมประจำวันตลอดทั้งวัน โดยกำหนดกลุ่มเด็กที่ต้องการสังเกตวันละ 5 - 6 คน ใช้เวลาในการสังเกต 5 วัน (วันจันทร์ – วันศุกร์) รวม 26 คน

1.5.2 ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องจำนวน 4 แผนๆละ 10 วันวันละ 30 นาที โดยจัดในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ช่วงเวลา 09.00 – 09.30 น. รวมเวลา 8 สัปดาห์

1.5.3 ระหว่างการดำเนินการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยในแต่ละวัน ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยขณะปฏิบัติกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องและขณะปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยสังเกตพฤติกรรมเด็ก 5 - 6 คน ในแต่ละวัน จำนวน 5 วัน รวมสัปดาห์ละ 26 คน

1.5.4 สังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยทั้ง 2 ด้านหลังการทดลอง โดยดำเนินการเช่นเดียวกับการปฏิบัติในช่วงก่อนการทดลอง

1.5.5 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่าง และหลังการทดลองไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับคอมพิวเตอร์ โดยหาค่าสถิติ ดังนี้

1.6.1 นำข้อมูลพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่วัดได้จากแบบสังเกตมาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งก่อน ระหว่างและหลัง การทดลอง

1.6.2 เปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าที่ แบบ Dependent Samples

1.7 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1.7.1 ก่อนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ ระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงขึ้นตามลำดับ โดยสัปดาห์ที่ 1 มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ สัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 5 มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง และสัปดาห์ที่ 6 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง

1.7.2 หลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงกว่า ก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องผลการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ ระหว่างดำเนินการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงขึ้นตามลำดับ และหลังการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการทดลองเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้คือ ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องสามารถส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมความรับผิดชอบที่สูงขึ้น ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเป็นการจัดกิจกรรมที่มีการผูกเรื่องราวในแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผ่านองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบคือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และ

เหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข โดยในแต่ละตอนใช้คำถามสำคัญเป็นตัวกระตุ้นไปสู่การเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลายด้วยตนเองร่วมกับเพื่อนทั้งในกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย มีการวางแผนในการทำงานร่วมกัน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคน มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ สามารถค้นหาคำตอบหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ เด็กได้เรียนรู้ทักษะต่าง ๆ รวมถึงทักษะความรับผิดชอบผ่านกิจกรรมและประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและนำไปปฏิบัติในกิจกรรมประจำวันได้ ดังที่ วลัย พานิช (2547, น. 45 - 47) ได้กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน เน้นการปรึกษาหารือพูดคุยร่วมวางแผน ได้คิด ได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกการแก้ปัญหา การตัดสินใจและสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นเด็กต้องรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่เพื่อทำให้การเรียนรู้ใหม่เกิดขึ้น สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545, น. 45 - 46 อ้างถึงใน อัญชลี นิมพลี, 2551, น. 41) ที่ได้กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องฝึกให้เด็กได้สร้างความรู้ด้วยตนเองจากการทำงานกลุ่มที่เด็กได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นระหว่างการทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อน ทำให้เด็กเกิดความตระหนักรู้ด้วยตนเองและสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.2 การเตรียมการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง ผู้วิจัยได้มีการเตรียมการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีมุ่งเน้นการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 หัวเรื่องที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก ซึ่งเด็กมีประสบการณ์ เคยพบเห็นหรือคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน โดยเรียงลำดับเรื่องจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่อยู่ไกลตัวและสอดคล้องกับสาระที่ควรเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ได้แก่ เรื่อง ห้องน้ำของหนู นมโรงเรียน ต้นไม้ที่รัก และนิทานเรื่องเม่นหลบฝนซึ่งเป็นนิทานที่มีตัวละครเป็นสัตว์ที่เด็กคุ้นเคยมากมาย เช่น ช้าง ลิง สิงโต เสือ เป็นต้น เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์หรือความรู้เดิมผนวกกับการลงมือปฏิบัติกิจกรรมนำไปสู่การคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ ดังที่ สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2553, น. 199 - 202) ได้กล่าวว่า เด็กเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเอง ความรู้ ประสบการณ์และทักษะเดิมของเด็กจะเป็นข้อมูลพื้นฐานหรือจุดเริ่มต้นของการออกแบบหัวเรื่องเพื่อสร้างความรู้ ประสบการณ์และทักษะใหม่ของเด็ก สอดคล้องกับกุลยา ตันติผลาชีวะ (2551, น. 155 - 156) ที่ได้กล่าวว่า เด็กสร้างความรู้ด้วยตนเองจากการเดินเรื่องที่ออกมาจากประสบการณ์ของบริบทของชีวิตจริงที่เด็กได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดระหว่างทำกิจกรรม ทำให้เด็กเกิดการตระหนักรู้ด้วยตนเองและการที่เด็กเรียนจากสิ่งใกล้ตัวช่วยให้สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้

2.2.2 แนวคิดสำคัญที่กำหนดในแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องแต่ละเรื่อง นำไปสู่การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย โดยมีพฤติกรรมย่อยของพฤติกรรมความรับผิดชอบที่ผู้วิจัยกำหนดเป็นจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้บรรลุตามจุดประสงค์และแนวคิดสำคัญที่กำหนดไว้ วางแผนเส้นทางการเดินเรื่องโดยคำนึงถึงองค์ประกอบ

4 องค์ประกอบ คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิตและเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข ตั้งคำถามสำคัญในการเปิดประเด็น เข้าสู่กิจกรรม เพื่อให้เด็กได้เชื่อมโยงเรื่องราวและผูกคิดคำตอบของการเดินเรื่องที่เป็นข้อความรู้ไปสู่การส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัย ภายในระยะเวลาการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม โดยแนวคิดสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ การวางแผนเส้นทางการเดินเรื่อง การตั้งคำถามสำคัญและพฤติกรรมความรับผิดชอบที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นมีความเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบได้อย่างมีความสุขภายในระยะเวลาที่เหมาะสมกับความสนใจของเด็ก ดังที่ จินดา ทิพย์เพชร (2558, น. 61) มลฤดี ยุตินาวา (2554, น. 22) และฤทัยรัตน์ สัมมีแสง (2553, น. 18) ได้กล่าวไว้สอดคล้องกันว่าในการส่งเสริมความรับผิดชอบให้กับเด็กปฐมวัยต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย ช่วงเวลาที่เด็กมีความสนใจและความสามารถในการรับผิดชอบของเด็ก

2.2.3 เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติ

กิจกรรม เพื่อเป็นการฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองรับอาสาหรือได้รับมอบหมายตลอดจนเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาาร่วมกันเพื่อให้กิจกรรมของกลุ่มหรือส่วนรวมดำเนินไปจนสำเร็จ เช่น เรื่องห้องน้ำของหนู เด็กแต่ละกลุ่มได้รับมอบหมายให้นำสบู่ก้อนหรือสบู่เหลวมาใช้สำหรับการปฏิบัติกิจกรรมการล้างมือหลังการใช้ห้องน้ำห้องส้วม มีเด็กบางกลุ่มไม่นำสบู่มา ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กช่วยกันคิดว่า ทำอย่างไรเพื่อนทุกกลุ่มจึงจะมีสบู่สำหรับปฏิบัติกิจกรรมการล้างมือ เด็ก ๆ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและสรุปว่าให้นำสบู่ที่เด็กนำมาทั้งหมดมารวมกันและแบ่งกันใช้ให้ครบทั้ง 5 กลุ่ม และหลังการจัดกิจกรรมครูใช้คำถามเพื่อให้เด็กได้สรุปและเรียนรู้ร่วมกันจากปัญหาที่เกิดขึ้นในครั้งนั้นว่าส่งผลต่อการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองและส่วนรวมอย่างไรและในครั้งต่อไปเมื่อได้รับมอบหมายสิ่งใดแล้ว เด็กควรปฏิบัติอย่างไร เพราะอะไร เป็นต้น เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากความผิดพลาดของตนเอง ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นและรับฟังคำแนะนำของเพื่อนและครูและร่วมกันคิดวิธีการแก้ไขเพื่อให้กิจกรรมในครั้งต่อไปดำเนินไปอย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จ ซึ่งจากสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมนั้นสามารถส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบสูงขึ้นตามลำดับ ซึ่งการให้เด็กมีส่วนร่วมนั้นเป็นแนวคิดพื้นฐานของการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง ที่ Bell and Fifield (1998, pp. 5 - 6 อ้างถึงใน กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551, น. 155 - 156) ได้กล่าวไว้ว่า ควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดและทำโดยฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ชัยพร วิชชาวุธ (2545, น. 251) ได้กล่าวว่า การฝึกฝนให้เด็กมีความรับผิดชอบ มีความร่วมมือและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมควรจัดการให้เด็กร่วมกันรับผิดชอบเป็นหมู่คณะ มีการตกลงแบ่งหน้าที่และมอบหมายหน้าที่แก่สมาชิกตามความเหมาะสมภายใต้การแนะนำของครู มีการติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และเสนอแนะแนวทางปฏิบัติที่ดีกว่าเดิมระหว่างครูผู้สอนและสมาชิกในหมู่คณะ

2.3 การดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง ผู้วิจัยได้ดำเนิน

กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องตามเส้นทางการเดินเรื่องและองค์ประกอบของการสอนแบบเดินเรื่องตามขั้นตอนที่ได้ออกแบบไว้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ฉากและตัวละคร ขั้นที่ 2 การดำเนินชีวิตและเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข ขั้นที่ 3 ทบทวนและสรุปและขั้นที่ 4 การนำไปใช้ โดยในแต่ละขั้นตอนครูใช้คำถามสำคัญในการเปิดประเด็น เชื่อมโยงเรื่องราวเพื่อให้เด็กได้ใช้กระบวนการทางความคิด และฝึกทักษะความรับผิดชอบผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรม สืบค้น แสวงหาคำตอบจากประสบการณ์ตรงด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยคำถามที่ใช้อาจมีหลายคำถามเพื่อให้เด็กคิดและค้นหาคำตอบโดยใช้วิธีการที่หลากหลายนำไปสู่การสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังที่สุมนทิพย์ บุญสมบัติ (2551, น. 36) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้คำถามนำในแต่ละตอนจะช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนของเด็กได้อย่างไม่จำกัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความน่าสนใจของประเด็นหลัก ความสามารถของครู ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคนที่จะแลกเปลี่ยนถ่ายทอดซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับกุลยา ตันติผลาชีวะ (2551, น. 156 - 158) ที่ได้กล่าวถึงคำถามสำคัญว่าเป็นคำถามที่เป็นตัวกระตุ้นให้เด็กค้นหาและลงมือปฏิบัติ ดังนั้นคำถามควรมีความหลากหลาย และกระตุ้นให้คิดค้นหาคำตอบที่จะนำไปสู่การสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองของเด็ก ผ่านการจัดกิจกรรมตามขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 ขั้นที่ 1 ฉากและตัวละคร ผู้วิจัยตั้งคำถามสำคัญเกี่ยวกับสถานที่ สภาพแวดล้อม และบุคคลหรือตัวละครที่เกี่ยวข้องกับฉาก เพื่อเป็นการนำเข้าสู่เรื่องราวที่เด็กจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับหัวเรื่องนั้นๆ ดังตัวอย่างคำถามเรื่องห้องน้ำของหนู เช่น อาคารอนุบาลมีห้องน้ำอยู่บริเวณใด มีลักษณะอย่างไร ใครมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หรือดูแลห้องน้ำบ้าง ตัวอย่างคำถามจากนิทานเรื่องเม่นหลบฝน เช่น เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นที่ไหน ในป่ามีลักษณะอย่างไร ตัวละครในเรื่องนี้มีใครบ้าง ถ้าให้เด็กเลือกเป็นตัวละครในนิทานเด็กจะเลือกเป็นสัตว์ตัวใด เพราะเหตุใด เป็นต้น ในขั้นนี้เด็กมีโอกาสดูอภิปรายร่วมกัน สสำรวจ สังเกตฉากและตัวละครจากสถานที่จริงในเรื่องห้องน้ำของหนู นมโรงเรียน และต้นไม้ที่รัก ได้สร้างฉากและเล่นบทบาทสมมติเป็นตัวละครจากการฟังนิทานเรื่องเม่นหลบฝน ได้ฝึกความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อส่วนรวมในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ตัวละครที่สำคัญคือตัวเด็กและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กซึ่งจะเป็นผู้ดำเนินเรื่องราวผ่านการปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ ดังที่ พัชรา พุ่มพชาติ (2550, น. 57) ได้กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเอง เพราะทุกคนต่างมีประสบการณ์และทักษะเดิมที่จะสร้างความรู้และประสบการณ์ใหม่ การใช้คำถามสำคัญที่นำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมในขั้นนี้ทำให้เด็กได้รับรู้หรือมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของฉากส่งผลให้เด็กมีความสนใจในการเรียนรู้และมีความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันให้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ ประภาพรณ เยี่ยมสุภาชิต (2555, น. 99 - 100) ได้กล่าวไว้ว่า ในการปลูกฝังความรับผิดชอบควรหาโอกาสในช่วงเวลาที่

เด็กแสดงความสนใจที่จะทำซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีกว่าการบังคับให้เด็กทำและเมื่อเด็กมีความพร้อมที่จะรับผิดชอบงานอื่น ๆ ได้อีกจึงมอบหมายให้เด็กรับผิดชอบต่อสิ่งอื่นมากขึ้นต่อไป

2.3.2 ขั้นที่ 2 การดำเนินชีวิตและเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข เป็นขั้นตอนที่เด็กเกิดการเรียนรู้จากการถามคำถามสำคัญของครูเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 1 ดังที่ Steve Bell (2000 อ้างถึงใน สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ, 2552, น. 199 - 202) ได้กล่าวว่าการตั้งคำถามสำคัญของครู เป็นหัวใจสำคัญของการสอนแบบเดินเรื่อง เพราะจะเป็นสื่อนำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนอย่างหลากหลายและเป็นตัวเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องเป็นลำดับภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน โดยใช้คำถามสำคัญกระตุ้นให้เด็กคิดถึงการดำเนินชีวิตของตัวละครในแต่ละเรื่อง โดยการดำเนินชีวิตของตัวละครเป็นสิ่งที่เด็กได้ปฏิบัติหรือเคยพบเห็นในชีวิตประจำวันหรือมีประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ดังตัวอย่างคำถาม เช่น เด็กปฏิบัติตนในการใช้ห้องน้ำอย่างไรบ้าง เด็กปฏิบัติตนอย่างไรในการดื่มนมโรงเรียน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลต้นไม้แต่ละคนทำหน้าที่อย่างไร เด็กอนุบาลมีส่วนร่วมในการดูแลต้นไม้และสภาพแวดล้อมอย่างไรบ้างและถ้าเด็กเป็นตัวละครในนิทานเรื่องเม่นหลบฝนหนูจะหลบฝนที่ไหน เพราะอะไร เป็นต้น จากคำถามสำคัญดังกล่าวนำไปสู่การอภิปรายเพื่อหาคำตอบโดยเด็กจะเล่าหรือนำเสนอเรื่องราวในการตอบคำถามของครูโดยใช้ประสบการณ์เดิมของเด็ก จากนั้นครูใช้คำถามสำคัญเชื่อมโยงไปสู่เหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่เด็กต้องการแก้ไขหรือพัฒนาให้ดีขึ้นที่เด็กพบเห็นจากการดำเนินชีวิต โดยครูเปิดโอกาสให้เด็กอภิปรายร่วมกันเพื่อนำเสนอและคัดเลือกปัญหา ค้นหาวิธีการในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก เช่น การค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต การสอบถามครู พี่เลี้ยง หรือผู้ปกครอง เป็นต้น และลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งเป็นไปตามหลักของการสอนแบบเดินเรื่องที่ Cresswell (2001, pp. 1 - 2) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ใหม่ จะเชื่อมโยงกับความรู้เดิม เด็กสร้างความเข้าใจจากสิ่งที่รู้แล้วไปยังสิ่งที่ยังไม่รู้ การสร้างเรื่องที่สะท้อนชีวิตจริงจะทำให้เด็กมองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องที่เรียนกับชีวิตจริงมีความกระตือรือร้นที่จะค้นคว้าฝึกทักษะและการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ โดยครูต้องให้เด็กมีรูปแบบแนวคิดของตนเองได้แสวงหาข้อมูล มีการค้นพบ เสนอข้อค้นพบและพิสูจน์สิ่งที่เด็กได้คิดด้วยการเรียนรู้จากกิจกรรมและทักษะหลาย ๆ อย่าง ซึ่งในการปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวเป็นการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มทั้งกลุ่มย่อย 5 - 6 คน และกลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน ซึ่งเด็กได้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ศึกษาวิธีการใช้และข้อควรระวังในการใช้วัสดุอุปกรณ์ วางแผนในการทำงานร่วมกัน มีการแบ่งงานและหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคน โดยมีจุดมุ่งหมายในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน เด็กได้นำเสนอและแสดงความรู้สึกรู้สึกต่อการทำงานของตนเองและผลงานของกลุ่มดังที่ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2548, น. 38 - 40) ได้กล่าวว่าการสอนแบบเดินเรื่องเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม เป็นการพัฒนาเด็กโดยการทำกิจกรรมตามประสบการณ์ชีวิตของคนและเป็นประสบการณ์จริงในชีวิตของผู้เรียน สอดคล้องกับ พัชรา พุ่มพชาติ (2550, น. 57) ที่ได้กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องเน้นการพัฒนาความรู้สึกรู้สึกส่งผลให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจกับผลงานที่ตนเองปฏิบัติจากสิ่งแวดล้อมภายในและ

ภายนอกห้องเรียนที่มีความสุข ช่วยให้เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ก่ได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย เช่น กิจกรรมการล้างมือ 7 ขั้นตอน การทำป้ายและสัญลักษณ์ติดแสดงเส้นทางไปห้องน้ำผู้ชายและห้องน้ำผู้หญิง ทำไอศกรีมจากนมโรงเรียน ประดิษฐ์ของใช้จากกล่องนมและลังนมโรงเรียน ปลูกต้นไม้และทำป้ายเชิญชวนให้ดูแลต้นไม้และสภาพแวดล้อมและร่วมกันออกแบบและสร้างที่หลบฝนให้เม่น (จากการฟังนิทานเรื่องเม่นหลบฝน) ในขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้นำเสนอความคิดของตนเอง รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ได้ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองร่วมกับเพื่อน จากการสังเกตพบว่า เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบจากเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรม เช่น การปฏิบัติกิจกรรมทำป้ายและสัญลักษณ์เพื่อติดแสดงเส้นทางไปห้องน้ำผู้ชายและห้องน้ำผู้หญิงในแผนการจัดกิจกรรมเรื่องห้องน้ำของหนู พบว่า หลังการสำรวจเส้นทางและสรุปจำนวนลูกศร จำนวนภาพสัญลักษณ์(ภาพครุ ภาพเด็กชาย และภาพเด็กหญิง)ที่เด็กต้องร่วมกันทำแล้ว ครูเปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มเลือกสิ่งที่ต้องการทำ โดยเฉลี่ยงานให้เท่าๆกัน เช่น กลุ่มที่ 1 รับอาสาทำลูกศร 1 ขึ้น ภาพครุ 1 ภาพ และภาพเด็กชาย 1 ภาพ กลุ่มที่ 2 รับอาสาทำลูกศร 2 ขึ้นและภาพครุ 1 ภาพ กลุ่มที่ 3 รับทำ ลูกศร 1 ขึ้น ภาพเด็กหญิง 2 ภาพและภาพเด็กชาย 1 ภาพ เป็นต้น เมื่อเด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมจนหมดเวลาพบว่า แต่ละกลุ่มทำงานไม่สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย ทำให้มีผลงานไม่ครบตามที่ได้วางแผนร่วมกันไว้ จึงไม่สามารถนำลูกศรและภาพสัญลักษณ์ไปติดตามเส้นทางในวันต่อไปตามที่วางแผนไว้ได้ หลังการปฏิบัติกิจกรรมครูเปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตนเอง สาเหตุที่ทำงานไม่ครบตามที่ได้รับมอบหมาย และสรุปร่วมกันทั้งชั้นเรียนถึงผลการทำงานที่เกิดขึ้นว่าส่งผลอย่างไรกับกลุ่มและกับงานของส่วนร่วมที่ได้วางแผนไว้บ้างและมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร จะเห็นได้ว่า เด็กรับรู้ถึงสาเหตุที่นำไปสู่ผลที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมและค้นพบแนวทางการแก้ไขด้วยตัวเอง คือ ในการปฏิบัติกิจกรรมครั้งต่อไปเด็กต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนเองและกลุ่มได้รับมอบหมาย ต้องมีการวางแผนในกลุ่ม นำเสนอความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ไม่พูดกล่าวโทษหรือโยนความผิดให้ผู้อื่น ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมให้เสร็จโดยไม่ละทิ้งงานที่ทำ ถ้าทำไม่ได้ให้ลองหาวิธีการใหม่หรือถามเพื่อนหรือครูและปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำ เป็นต้น ซึ่งจากเหตุการณ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยความรู้สึกเหมือนตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม พฤติกรรมความรับผิดชอบเกิดขึ้นจากการที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ได้ทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อน ได้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งวิธีการในการแก้ไขนั้นเด็กเป็นผู้เสนอร่วมกันแสดงให้เห็นว่าเด็กมีประสบการณ์เดิมในเรื่องนั้น ๆ และเชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่นำไปสู่การสรุปองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบได้ด้วยตนเอง ดังที่ Cresswell (2001, pp. 1 - 2) ได้กล่าวถึงหลักของความเป็นเจ้าของของการสอนแบบเดินเรื่องไว้ว่า การสอนแบบเดินเรื่องทำให้เด็กรู้สึกรับผิดชอบ ภาคภูมิใจและกระตือรือร้นในการแสดงบทบาท ครูกระตุ้นด้วยคำถามให้เด็กสร้างรูปแบบแนวคิดของตนเองและนำความรู้หรือประสบการณ์เดิมของตนมาวิเคราะห์

เชื่อมโยงเพื่อตอบคำถามสำคัญของครูหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับ วลัย พานิช (2547, น. 45 - 47) ที่ได้กล่าวว่า ในการสอนแบบเดินเรื่อง การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการแก้ปัญหา ซึ่งเด็กได้วิเคราะห์และแสวงหาแนวทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหาและเป็นผู้ดำเนินการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

2.3.3 ขั้นที่ 3 ทบทวนและสรุป ครูใช้คำถามสรุปองค์ความรู้เพื่อทบทวนและเปิดโอกาสให้เด็กสะท้อนความคิดความรู้สึกจากกิจกรรมที่ปฏิบัติและสรุปองค์ความรู้ร่วมกันว่าเด็กได้เรียนรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับหัวเรื่องนั้นๆ มีปัญหาหรือเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง มีแนวทางในการแก้ปัญหอย่างไรและสามารถนำแนวทางที่พบไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ตัวอย่างคำถาม เช่น ตั้งแต่วันแรกจนถึงวันนี้เด็กๆ ได้ทำอะไรบ้าง มีเหตุการณ์หรือปัญหาอะไรเกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติกิจกรรมบ้าง เด็กแก้ปัญหานั้นๆอย่างไร รู้สึกอย่างไรกับผลงานหรือสิ่งที่ได้ปฏิบัติ สิ่งที่เด็กทำส่งผลกับต้นไม้และสภาพแวดล้อมหน้าอาคารอนุบาลอย่างไร/สิ่งที่เด็กทำส่งผลต่อการใช้ห้องน้ำร่วมกันอย่างไร มีข้อตกลงในการใช้ห้องน้ำร่วมกันอย่างไรบ้าง สิ่งที่ควรปฏิบัติในการทำงานร่วมกันคืออะไรบ้าง เป็นต้น จากนั้นเด็กและครูอภิปรายร่วมกันเพื่อนำข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับหัวเรื่องและตัวแปรตามสร้างเป็นข้อตกลงเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน เช่น ข้อตกลงของแผนที่ 1 เรื่องห้องน้ำของหนู สรุปเป็นข้อตกลงได้ดังนี้ 1. วางแผนก่อนทำงาน 2. ช่วยกันทำงานไม่เล่น 3. เข้าห้องน้ำให้ถูกที่ 4. เข้าห้องน้ำแล้วล้างมือ 5. เปิดน้ำเบา ๆ และ 6. ปิดน้ำทุกครั้งที่ไม่ใช้ ข้อตกลงของแผนที่ 3 เรื่องต้นไม้ที่รัก สรุปเป็นข้อตกลงได้ดังนี้ 1. ไม่เด็ดดอกไม้ใบไม้ 2. ทิ้งขยะลงในถังขยะ 3. ไม่เขียนที่พื้นหรือฝาผนัง 4. ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย 5. เก็บของทุกครั้งหลังเลิกใช้ และ 6. ล้างมือทุกครั้งหลังทำงาน เป็นต้น จากนั้น ครูเขียนข้อตกลงใส่กระดาษ A4 เพื่อเป็นตัวอย่างให้เด็กเขียนใส่กระดาษที่ครูจัดเตรียมไว้ในชั้นการนำไปใช้ต่อไป สำหรับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยในการวิจัยครั้งนี้ ขั้นทบทวนและสรุปมีความสำคัญมากเนื่องจากการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละเรื่องเด็กได้พบเหตุการณ์หลายเหตุการณ์ ครูจึงต้องใช้คำถามสำคัญที่มีลักษณะเป็นคำถามสรุปองค์ความรู้มาใช้ในขั้นนี้เพื่อให้เด็กสามารถสรุปและเกิดองค์ความรู้ที่ชัดเจนสอดคล้องกับหัวเรื่องและความรับผิดชอบที่ต้องการให้เด็กได้รับการส่งเสริม ดังที่ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551, น. 156 - 158) ได้กล่าวถึงลักษณะของคำถามสำคัญไว้ 3 ลักษณะคือ คำถามเปิดฉาก คำถามเปลี่ยนฉากและคำถามสรุปองค์ความรู้ซึ่งเป็นคำถามสุดท้ายที่ครูให้เด็กได้คิดสรุปตามโมโนทัศน์การเรียนรู้ที่ตั้งเป้าหมายให้เด็กได้ศึกษาและในการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องแต่ละเรื่องเด็กจะดำเนินเรื่องราวไปตามความคิดของตนซึ่งมีความหลากหลาย ในตอนท้ายของกิจกรรมหรือจบเรื่องควรให้เด็กสรุปกรอบแนวคิดของตนที่เป็นความรู้หรือโมโนทัศน์ที่ต้องเรียนรู้เพื่อให้เด็กมีองค์ความรู้ที่ชัดเจน

2.3.4 ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ ในขั้นตอนนี้เด็กแต่ละกลุ่มได้รับมอบหมายให้ร่วมกันเขียนข้อตกลงที่ได้จากขั้นทบทวนและสรุปลงในกระดาษที่ครูจัดเตรียมไว้ให้โดยเขียนตามแบบที่ครูเขียนไว้เป็นตัวอย่างและวาดภาพตกแต่งเพิ่มเติมตามความคิดของกลุ่ม ซึ่งในขั้นนี้เด็กต้องมีความรับผิดชอบในการทำ

ผ่านป้ายข้อตกลงร่วมกันให้สำเร็จ นำเสนอผลงานและนำผลงานไปใส่ในป้ายข้อตกลงของเราซึ่งเป็นข้อตกลงที่เด็กทุกคนนำไปปฏิบัติร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยครูจะทบทวนข้อตกลงทุกวันในตอนเช้า และก่อนเริ่มกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง จากการสังเกตพบว่า ก่อนเด็กเดินออกจากห้องเรียนเด็กจะเข้าไปชี้และอ่านข้อตกลงด้วยตนเอง เด็กสามารถจำข้อตกลงทุกข้อได้เนื่องจาก ข้อตกลงนั้นมาจากเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมที่เด็กได้ปฏิบัติและพบด้วยตัวเองทำให้เด็กมีความสนใจจำได้ และมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยตนเองได้ดีขึ้นในแต่ละสัปดาห์ ดังที่อรรถพล อนันตวรสกุล (2542, น. 8 อ้างถึงใน ประภารัตน์ แสนประสิทธิ์, 2552, น. 86 - 87) ได้กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องเป็นการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง เด็กเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทน เป็นวิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงโดยเด็กมีส่วนร่วมสูงทั้งการเรียนรู้ การคิดการปฏิบัติ ทำให้เด็กสามารถเชื่อมโยงไปใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกความรับผิดชอบให้แก่เด็กปฐมวัยควรทำอย่างเป็นประจำและมีความสม่ำเสมอ (สมถวิล ลองหานาม, 2553, น. 18) และควรจัดกิจกรรมด้วยการให้เด็กได้รับการฝึกปฏิบัติตนในกิจวัตรประจำวัน (ราศรี ทองสวัสดิ์, น. 19 อ้างถึงใน มลฤดี ยุตินาวา, 2554, น. 23)

2.4 บทบาทครู ในการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ครูมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมความรับผิดชอบได้โดย

2.4.1 เป็นผู้กระตุ้นการดำเนินเรื่องให้เป็นไปตามเส้นทางการเดินเรื่องซึ่งครูให้ความสำคัญกับเด็กทุกคน ครูคอยสังเกตพฤติกรรมและเชิญชวนให้เด็กเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อนอย่างทั่วถึง ใช้คำถามกระตุ้นความสนใจเพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง กล่าวแสดงออก กล่าวคิดและแสดงความคิดเห็นในการอภิปรายร่วมกัน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำงานของกลุ่ม ประสบผลสำเร็จ เพื่อให้เรื่องดำเนินไปตามเส้นทางที่วางแผนไว้และส่งผลให้เด็กเกิดพฤติกรรมความรับผิดชอบตามจุดประสงค์และแนวคิดสำคัญที่ตั้งไว้ ดังที่ Steve Bell (2000 อ้างถึงใน สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ, 2553 น. 199 - 202) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนกับเด็ก ครูสร้างการมีส่วนร่วมของเด็กให้เกิดการเรียนรู้เพื่อที่จะทำให้เรื่องราวต่างๆดำเนินหน้าต่อไป สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551, น. 162 - 163) ที่ได้กล่าวว่า ครูมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นการดำเนินเรื่อง ครูต้องให้การสังเกตเด็กในการทำกิจกรรมการเดินเรื่องเกี่ยวกับการสร้างเรื่องตามคำถาม การมีส่วนร่วม การช่วยกันคิดช่วยกันทำ ครูต้องตอบคำถาม ใช้คำถามกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมการเรียนอย่างแท้จริง โดยในการปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละเรื่องมีเหตุการณ์ที่ทำให้กิจกรรมไม่สามารถดำเนินไปตามแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้ได้ เช่น เรื่องนมโรงเรียน ในกิจกรรมการประดิษฐ์ของเล่นของใช้จากกล่องนมและลังนม ในขั้นตอนของการออกแบบการประดิษฐ์ที่ใส่หนังสือจากลังนม ที่ใส่สี่เทียนและสี่ไม้จากกล่องนม และการประดิษฐ์รถของเล่นจากกล่องนม ครูสังเกตเห็นว่าแต่ละกลุ่มไม่สามารถวาดภาพออกแบบสิ่งที่ต้องการประดิษฐ์ได้และเริ่มแสดงท่าทาง

วิตกกังวล ครูจึงเข้าไปสอบถาม เด็กตอบว่าหนูไม่รู้จะวาดยังไง หนูวาดไม่ได้แต่หนูบอกได้ว่าหนูจะทำอะไร ครูจึงแก้ปัญหาโดยการปรับกิจกรรมการออกแบบโดยการวาดภาพ เป็นการให้เด็กแต่ละกลุ่มพูดให้ครูฟังว่าแต่ละกลุ่มจะทำอะไร ทำอย่างไร ใช้วัสดุอะไร บางกลุ่มนำกล่องนมของจริงมาจัดวางเรียงให้ดูเป็นตัวอย่าง ครูจดบันทึกคำพูดของเด็กเพื่อเป็นข้อมูลการออกแบบของแต่ละกลุ่ม จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่าครูมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรม ไม่เร่งรัดในสิ่งที่เด็กทำไม่ได้ และหาทางออกเพื่อให้เด็กได้ผ่อนคลาย และสามารถปฏิบัติกิจกรรมการออกแบบสิ่งประดิษฐ์ได้สำเร็จได้โดยใช้วิธีการอื่น ซึ่งในการสอนแบบเดินเรื่องกิจกรรมสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์และความสามารถของเด็ก แต่อยู่ภายใต้เส้นทางของการเดินเรื่องที่ได้วางแผนไว้ซึ่งสิ่งที่ครูปฏิบัติเป็นไปตามแนวทางในการส่งเสริมความรับผิดชอบที่ Mitton and Harris (1962, pp. 407 - 416 อ้างถึงใน ดวงพร ทองชะอุ่ม, 2550, น. 16 - 17) ได้กล่าวไว้ว่าเด็กแต่ละคนควรได้รับการฝึกความรับผิดชอบที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถ ควรให้เด็กรู้ว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากเด็ก ผู้ใหญ่ต้องยืดหยุ่นไม่เร่งรัดจนเกินไปและต้องระลึกเสมอว่า เด็กต้องการคำแนะนำและความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้รับผิดชอบตามสมควร ครูสังเกตพบว่าเมื่อครูปรับกิจกรรมให้เด็กได้ทำตามความสามารถของตนเองแล้ว แต่ละกลุ่มสามารถพูดอธิบายรูปแบบการประดิษฐ์ของเล่นของใช้ตามความคิดของเด็กได้เป็นอย่างดี แสดงให้เห็นว่าเด็กมีความภูมิใจที่ทำได้มีความสุขกับการเรียนรู้ และมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองซึ่งเป็นไปตามพัฒนาการขั้นที่ 3 ความคิดริเริ่ม-ความรู้สึกผิด ของทฤษฎีจิตสังคมของอีริคสันที่เล็งเห็นความสำคัญของวัยเด็กที่มีผลต่อบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ โดยอีริคสันได้กล่าวว่า เด็กวัย 3 - 5 ปี เป็นวัยที่สามารถจะวางแผนและเริ่มเข้าใจเกี่ยวกับความผิดชอบชั่วดี สิ่งที่เด็กจะต้องเรียนรู้ในขั้นพัฒนาการนี้คือการพัฒนาการเรียนรู้ที่จะคิดริเริ่มได้โดยไม่รู้สึกล้มเหลวมากเกินไป บุคคลที่มีความสำคัญกับพัฒนาการในขั้นนี้คือบุคคลในครอบครัว ครูและบุคคลอื่นๆรอบตัวเด็ก หากได้รับประสบการณ์ทางบวกเด็กจะรู้สึกว่าคุณมีความเชี่ยวชาญ ตอบสนองได้อย่างเหมาะสมกับความท้าทายต่าง ๆ รอบตัวและพยายามทำสิ่งที่อยู่ในจินตนาการให้เป็นจริง แต่หากได้รับประสบการณ์เป็นลบเด็กจะรู้สึกผิดกับความรู้สึกและความต้องการของตน การประสบความสำเร็จในการผ่านขั้นพัฒนาการอย่างสมดุลจะทำให้เด็กเป็นผู้มีความกล้าหาญและมีจุดมุ่งหมาย มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองซึ่งส่งผลให้เด็กมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ มีความรับผิดชอบและภูมิใจในตนเอง

2.4.2 จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย โดยให้ความไว้วางใจและเป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบ ให้อภัยในความผิดพลาดของเด็กและให้การเสริมแรงที่ถูกวิธีเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กได้รับรู้ถึงผลของการกระทำของตนเองทั้งในส่วนที่ดีและส่วนที่ไม่ดีเพื่อให้เด็กเข้าใจและเห็นคุณค่าของการกระทำนั้นด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล โดยการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่คาดว่าเด็กจะใช้ให้เพียงพอและจัดวางอย่างเป็นหมวดหมู่ ให้เด็กสามารถหยิบใช้และเก็บเข้าที่ได้อย่างสะดวก จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นสถานที่ สื่อเทคโนโลยีและตัวบุคคลที่ต้องใช้ในการจัดกิจกรรมให้พร้อม คอยสังเกต

และดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดขณะเด็กปฏิบัติกิจกรรม เมื่อเด็กเกิดปัญหาหรือครูปบบปัญหาต่างๆ ครูจะให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม ด้วยความสุภาพอ่อนโยน โดยพยายามใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดหาทางออกหรือแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองและยืดหยุ่นเวลาในการจัดกิจกรรมเมื่อเด็กไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมเสร็จตามเวลาหรือต้องการทำผลงานของตนเองเพิ่มเติมจากที่วางแผนร่วมกันไว้โดยมีเหตุผลที่เหมาะสมในขณะปฏิบัติกิจกรรมที่เด็กต้องใช้ของมีคม เช่น กรรไกร ที่เจาะกระดาษ หรือส้อมพรวนดิน ครูจะดูแลอย่างใกล้ชิดตลอดจนให้คำแนะนำให้เด็กใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างปลอดภัยเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายกับตัวเด็กและผู้อื่นและเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบที่เหมาะสม เช่น ช่วยเพื่อนทำงานช่วยกันเก็บของเข้าที่หลังเลิกใช้หรือเสร็จกิจกรรม ทั้งขณะลงในถังขยะ ช่วยกันดูแลรดน้ำต้นไม้ ช่วยกันทำความสะอาด เก็บกวาดเช็ดถูบริเวณที่ทำกิจกรรม ล้างมือหลังการปฏิบัติกิจกรรม เป็นต้น ครูจะแสดงสีหน้าท่าทางชื่นชมหรือให้คำชมเชยในทันทีเพื่อให้เด็กมีความภูมิใจในสิ่งที่ทำและเด็กจะมีความตั้งใจในการปฏิบัติสิ่งนั้นๆ ซ้ำอีก และหากมีปัญหาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมซึ่งส่งผลไม่ดีต่อตัวเด็กหรือส่วนรวม ครูจะนำมาเป็นประเด็นในการอภิปรายหลังจากการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กรับรู้ถึงผลดีและผลเสียของการกระทำของตนเองอย่างมีเหตุผล เรียนรู้และยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ ที่ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลนั้นเป็นผลจากการที่ได้มีการปฏิสัมพันธ์ในสภาพแวดล้อมถ้าต้องการให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมก็ควรจะมีการให้การเสริมแรงบ่อยครั้งในพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับเด็ก จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ การที่ครูปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักความเอาใจใส่และเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อเด็กได้เห็นจะทำให้เด็กซึมซับและเกิดพฤติกรรมเลียนแบบโดยไม่รู้ตัว ดังที่ประภาพรรณ เอี่ยมสุภาชิต (2555, น. 99 - 100) ได้กล่าวถึงแนวทางในการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อผู้ว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อผู้ว่าเมื่อเด็กได้รับความรักความเอาใจใส่จากบุคคลใกล้ชิด ปฏิบัติต่อเด็กอย่างมีเหตุผล และเป็นตัวแบบที่แสดงความรับผิดชอบต่อเด็กพบอยู่เสมอเพื่อที่เด็กจะเลียนแบบ โดยตัวแบบที่เด็กจะสังเกตเห็นได้ใกล้ชิดคือบุคคลในครอบครัวและในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ราศี ทองสวัสดิ์ (2540, น. 19 อ้างถึงใน มลฤดี ยุตินาวา, 2554 น. 23) ที่ได้กล่าวว่า การพัฒนาความรับผิดชอบต่อเด็กปฐมวัยสามารถทำได้โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ได้แก่สภาพแวดล้อมที่เป็นบุคคล เช่น ครู พี่เลี้ยง ตลอดจนครูอื่น ๆ ในโรงเรียน สามารถเป็นต้นแบบแก่เด็กได้ดี ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ ประภารัตน์ แสนประสิทธิ์ (2552, น. 121 - 122) ที่ศึกษาผลการใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย พบว่า ผลการใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวสูงกว่าก่อนการทดลองและคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับปฐมวัยที่อยู่ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมความรับผิดชอบจากการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องอย่างซ้ำ ๆ โดยที่เด็กไม่รู้สึกรำคาญ เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนาน ผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเด็กนำข้อค้นพบจากเหตุการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมถึงข้อตกลงที่ได้จากการสรุปร่วมกันในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมมาเป็นแนวทางในการทำงานร่วมกัน ในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันหรือแก้ไขข้อผิดพลาดของตนเองให้ดีขึ้นเพื่อความสำเร็จของส่วนรวมโดยมีครูคอยดูแลแนะนำ เป็นแบบอย่างที่ดีและให้การเสริมแรงตามความเหมาะสมตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมความรับผิดชอบที่สูงขึ้นตามลำดับและหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ทุกประการ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

3.1.1 ในการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง ครูควรมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรม ทั้งในเรื่องของรูปแบบและเวลาในการจัดกิจกรรม โดยคำนึงถึงความสนใจ ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมของเด็กและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะนำไปใช้

3.1.2 ครูต้องฝึกทักษะในการใช้คำถามปลายเปิด เนื่องจากการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง ต้องใช้คำถามย่อยในการถามเด็กระหว่างการทำกิจกรรม เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3.1.3 ครูควรหลีกเลี่ยงการเข้าไปช่วยเด็กโดยคิดว่าเด็กทำซ้ำหรือทำไม่ได้ ควรให้ความไว้วางใจเด็กและให้คำแนะนำตามความเหมาะสม

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อพฤติกรรมความสามารถหรือทักษะในด้านอื่นๆของเด็กปฐมวัย เช่น พฤติกรรมทางสังคม การใช้ภาษา ทักษะทางคณิตศาสตร์ ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เป็นต้น

3.2.2 ควรมีการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมในรูปแบบอื่น เช่น การเรียนรู้แบบจิตตปัญญา การเรียนรู้แบบโครงการ และการจัดการเรียนรู้โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม เป็นต้น

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (สำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี)*. เอกสารอัดสำเนา.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). การเรียนการสอนแบบเดินเรื่อง (Storyline Method). ใน *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค.
- จามรี สุนานันท์. (2545). *ผลของการใช้ตัวแบบต่อการปลูกฝังพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- จิตตรา นุ่มพญา. (2552). *การพัฒนากิจกรรมการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมุติประกอบเพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานนทบุรี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพฯ.
- จินดา หีบเพชร. (2558). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบสถานการณ์จำลองที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยโรงเรียนวัดเขาขุนพนม จังหวัดนครศรีธรรมราช*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- จินตนา จันทร์ดา. (2550). *ผลของนิทานใฝ่สัมฤทธิ์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2545). *เด็กกับการเรียนรู้*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก*. (หน่วยที่ 4). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชาติรี สารานู. (2543). *เส้นทาง Story Line สู่การเรียนรู้*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสตศรี-สุภะดีวงศ์.
- ดวงดาว เทียมศิริ. (2556). *ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนวัดทุ่งครุ (ฝั่งสายอนุสรณ์) กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ดวงเดือน ศาสตรภัทร, และพัชรี ผลโยธิน. (2555). *การวัดประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา*. (หน่วยที่ 9). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดวงพร ทองชะอุ่ม. (2550). *คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย*. (สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

- ทิตินา แคมมณี. (2556). *รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรพงษ์ จันเป็เรียง. (2555). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยการวาดภาพด้วยวิธีการสร้างเรื่องของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลสิริสุนทร อําเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ
- ธีรรัตน์ ศรีวิรัตน์. (2551). *ผลการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2544). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริศรา ปิตะระโค. (2558). *การวิจัยเพื่อพัฒนาคู่มือการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบและทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- นันทิยา น้อยจันทร์. (2548). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. นครปฐม: นิตินัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประกายมาศ รัตนโรภาส. (2551). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- ประภาพรรณ เอี่ยมสุภาชาติ. (2553). *การเรียนรู้กับการเรียนการสอน*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสัมมนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยศึกษา*. (หน่วยที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประภาพรรณ เอี่ยมสุภาชาติ. (2555). *การวิเคราะห์และการพัฒนาพฤติกรรมเด็กปฐมวัย*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา*. (หน่วยที่ 6). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประภารัตน์ แสนประสิทธิ์. (2552). *ผลของการใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว (Storyline Approach) เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ปาริฉัตร คำปล้อง. (2555). *ผลการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้วิธีสอนแบบสตอรี่ไลน์เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ท้องสำหรับเด็กปฐมวัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.

- ปิยะพร ทองสิงห์. (2552). ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่มีต่อพฤติกรรมพื้นฐาน
ความสามัคคีในเด็กปฐมวัย. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ปวีดา อินแก้ว. (2556). การจัดประสบการณ์โดยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนมานิตวิทยา ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย
จังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัย-
ราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- พัชรา พุ่มพชาติ. (2550). รูปแบบการจัดประสบการณ์สตอรีไลน์เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของ
เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2548). Storyline Approach หน่วยการเรียนรู้สู่การเรียนรู้
การสอนแบบบูรณาการ เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทวิภา ภารติลก. (2556). การศึกษาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์และพฤติกรรมความรับผิดชอบของ
เด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวมอนเตสซอรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- มลฤดี ยุตินาวา. (2554). ผลการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
โรงเรียนบ้านรถไฟ จังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ฤทัยรัตน์ สัมมิแสง. (2553). ผลการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือประกอบที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
โรงเรียนโพนคิลาขามวิทยา จังหวัดหนองคาย (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วลัย พานิช. (2547). การสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ (Storyline) เรื่อง สถานีวิทยุท้องถิ่น Local Radio
Station. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันเพ็ญ ชันขวา. (2558). ผลการจัดกิจกรรมการเขียนร่วมกันที่มีต่อความสนใจในการเขียนและพฤติกรรม
ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย โรงเรียนคอนปอวิทยา จังหวัดหนองบัวลำภู. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สมถวิล ลองหานาม. (2553). ผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานแบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมที่มีต่อพฤติกรรมความ
รับผิดชอบต่อตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. (การศึกษาค้นคว้า
อิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
นนทบุรี.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชิต. (2555). การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการและแนวคิด
ทางการปฐมวัยศึกษา. (หน่วยที่ 8). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 3)*. กรุงเทพฯ: สยามสปอร์ต ซินดิเคท.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2553). *การวัดและประเมินแนวใหม่: เด็กปฐมวัย ฉบับปรับปรุงล่าสุด*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้าวิชาการ.
- สุจิตรา สิทธิไทย. (2555). *การพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง โรงเรียนบ้านจิว จังหวัดชัยภูมิ (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- สุนทิตพย์ บุญสมบัติ. (2551). การสอนแบบบูรณาการ. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาการการจัดการเรียนรู้*. (หน่วยที่ 14). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2552). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2553). *19 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- โสมอุษา สุขศิริศักดิ์. (2550). *การเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 วิธี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.
- อรชา ตูลานันท์. (2553). *ธรรมชาติและ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสัมมนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยศึกษา*. (หน่วยที่ 7). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรทัย มูลคำ และคณะ. (2544). *Child Centered: Storyline Method: การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- อรรถพล อนันตวรสกุล. (2545). *การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธี Storyline*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี ฉิมพลี. (2551). *ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- Cresswell, J. (2001). *It's the Thing*. Retrieved from <http://www.storyline.org/history6.html>.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ขจรชัยกุล
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยมหิดล
วุฒิการศึกษา ค.ด. (จิตวิทยาการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประสบการณ์หรือความชำนาญ อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
คณะสาธารณสุขศาสตร์ ภาควิชาอนามัยครอบครัว
2. ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทรา คงเรือง
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
วุฒิการศึกษา ค.ด. (การศึกษาปฐมวัย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประสบการณ์หรือความชำนาญ อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
3. ชื่อ นางจุฬาลักษณ์ พงษ์สังข์
สถานที่ทำงาน โรงเรียนวัดไม้ไทรสามาชิการาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
วุฒิการศึกษา ศษ.ม. (ปฐมวัยศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ครูชำนาญการพิเศษ (การศึกษาปฐมวัย)
4. ชื่อ นางศิริรัตน์ คอยเกษม
สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2
วุฒิการศึกษา ศษ.ม. (ปฐมวัยศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ (การศึกษาปฐมวัย)
5. ชื่อ นางสุดารัตน์ พลแพงพา
สถานที่ทำงาน โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ สพป.กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ผู้อำนวยการชำนาญการ

ภาคผนวก ข

คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง
เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง
เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

โดย

นางพัชรินทร์ พรหมเมศ

ครูโรงเรียนประตู่ชัย

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ควรปลูกฝังในตัวเด็ก เนื่องจากความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคมและสติปัญญา (ฤทัยรัตน์ สัมมิแสง, 2553, น. 10) เด็กที่มีความรับผิดชอบจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ เด็กที่มีความรับผิดชอบสูงจะสามารถปฏิบัติภารกิจที่พึงกระทำได้เองโดยไม่ต้องให้ผู้อื่นตักเตือนหรือควบคุมและสามารถปฏิบัติภารกิจอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี (จามรี สุวานันท์, 2545, น. 10) สอดคล้องกับประภาพรรณ เอี่ยมสุภาชิต (2555, น. 97) ที่กล่าวว่า เด็กที่มีความรับผิดชอบสูงมักจะเป็นคนที่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี มีความเชื่อมั่นสูง มีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ มีความซื่อสัตย์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า คนที่มีความรับผิดชอบสูงจะมีลักษณะของความเป็นพลเมืองดีสูงด้วย ดังนั้น จริยธรรมด้านความรับผิดชอบจึงเป็นสิ่งที่ควรสร้างเสริมให้กับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง ดังที่สุนีย์ นัยเจริญ (2539, น. 1 อ้างถึงใน สมถวิล ลองทานาม, 2553, น. 1) ได้กล่าวว่า แม้ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับในวัยที่เจริญแล้วจะมีเพิ่มขึ้นอีกมากจากวัยทารกและเด็กแล้วก็ตาม แต่ประสบการณ์เหล่านี้ก็หาได้มีอิทธิพลลึกซึ้งไปกว่าประสบการณ์เดิมอันเป็นรากฐานที่ได้รับการสั่งสมกันมาแต่เยาว์วัย โดยเฉพาะช่วงวัย 3 – 6 ปี ซึ่งเป็นระยะที่มีการเจริญเติบโตและการพัฒนาการทุกๆด้านเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์ที่ได้รับในช่วงนี้จะเป็นการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในอนาคต จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะปลูกฝังจริยธรรมความรับผิดชอบให้เด็กตั้งแต่ระยะปฐมวัยการส่งเสริมความรับผิดชอบให้กับเด็กปฐมวัยนั้นสามารถทำได้หลากหลายวิธีดังที่ ราศี ทองสวัสดิ์ (2540, น. 19 อ้างถึงใน มลฤดี ยุตินาวา, 2554, น. 23) ได้กล่าวว่า การพัฒนาความรับผิดชอบให้กับเด็กปฐมวัยสามารถทำได้หลายแนวทาง เช่น การสอนโดยตรงและเน้นการปฏิบัติจริง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมความรับผิดชอบโดยให้เด็กเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่เป็นบุคคลทั้งที่บ้านและโรงเรียน เช่น ครู พี่เลี้ยง พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ทางบ้าน ซึ่งจะเป็นต้นแบบที่ดีให้กับเด็ก เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางวัตถุทั้งในและนอกห้องเรียน และการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนในรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่เอื้อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมจากการฝึกปฏิบัติในกิจวัตรประจำวันและจากการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันในโรงเรียน สอดคล้องกับหลักการและแนวทางในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 41) ที่เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการบูรณาการผ่านการเล่น การลงมือกระทำจากประสบการณ์ตรงที่หลากหลายเด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าได้เคลื่อนไหว สำรวจ สังเกต สืบค้น ทดลอง คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้คิดริเริ่ม วางแผน ตัดสินใจลงมือกระทำและนำเสนอความคิดผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งเรียนรู้และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการผูกเรื่องเป็นฉาก ๆ หรือเป็นตอน ๆ อย่างต่อเนื่องเป็นลำดับเหมือนเดินเรื่อง โดยแต่ละฉากของเรื่องต่อกัน

ด้วยการใช้คำถามสำคัญเป็นตัวเชื่อมเรื่องและขยายการเรียนรู้ ซึ่งเส้นทางการเดินเรื่องประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ 1. ฉาก ได้แก่ สถานที่ หรือภาพกว้างๆ เป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของตัวละครในเรื่องนั้น ๆ 2. ตัวละคร ได้แก่ คนหรือสัตว์ที่มีชีวิตโลดแล่นอยู่ในเรื่อง ผู้เรียนมีฐานะเป็นตัวละครหนึ่งในเรื่อง 3. การดำเนินชีวิต ได้แก่ เรื่องราวที่เป็นการดำรงชีวิตของตัวละครโดยปกติ และ 4. เหตุการณ์สำคัญ ได้แก่ เหตุการณ์หรือปัญหา หรือสถานการณ์สมมุติขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนฝึกการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยผู้เรียนจะเข้าไปเกี่ยวข้องในลักษณะการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละฉากที่เป็นการกำหนดสถานการณ์ที่ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า แสวงหาคำตอบจากประสบการณ์โดยตรง สร้างผลงานร่วมกันในแต่ละตอน ทำให้เด็กได้รู้จักบทบาทหน้าที่ เห็นคุณค่าและความสามารถของตนเองในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันให้ประสบความสำเร็จอย่างตั้งใจ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือพัฒนาการของความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกันจะช่วยส่งผลให้เกิดพัฒนาการและศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนให้สูงขึ้นเป็นลำดับ

2. จุดมุ่งหมาย

เพื่อพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัย

3. รูปแบบการจัดกิจกรรม

3.1 การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย จัดในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน รวม 40 วัน วันละประมาณ 30 นาที

3.2 จัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย โดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญของการสอนแบบเดินเรื่อง ได้แก่ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข โดยการนำหัวข้อต่าง ๆ ของความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นมาผูกเป็นเส้นทางการเดินเรื่องและสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเดินเรื่อง ซึ่งประกอบไปด้วยแผนการจัดกิจกรรมทั้งหมด 4 แผน แต่ละแผนใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 2 สัปดาห์ (10 วัน) รวม 8 สัปดาห์ (40 วัน) ดังนี้

3.2.1 แผนที่ 1 ห้องน้ำของหนู

3.2.2 แผนที่ 2 นมโรงเรียน

3.2.3 แผนที่ 3 ต้นไม้ที่รัก

3.2.4 แผนที่ 4 เม่นหלבฝน

4. หลักการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

4.1 หลักของการสร้างเรื่อง

4.1.1 เนื้อเรื่องควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือประสบการณ์ที่เด็กเคยพบเห็นคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน ที่สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก

4.1.2 เริ่มเรียนรู้จากเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่เรื่องที่อยู่ไกลตัว

4.1.3 ระยะเวลาในการสอนสามารถยืดหยุ่นได้แล้วแต่หัวข้อเรื่องหรือตามความสนใจและความสามารถของเด็ก

4.2 หลักของการดำเนินกิจกรรม

4.2.1 ควรเริ่มต้นด้วยการทบทวนความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

4.2.2 กิจกรรมต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและลงมือปฏิบัติ เน้นเรื่องการให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

4.2.3 เน้นการจัดกิจกรรมกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปถึง 6 คน หรือทั้งชั้นเรียน ขึ้นอยู่กับลักษณะกิจกรรม

4.2.4 กิจกรรมต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องด้วยการร่วมมือระหว่างครูผู้สอนและเด็ก

4.2.5 กิจกรรมควรมีความหลากหลาย น่าสนใจเหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก

4.2.6 กิจกรรมต้องทำให้เด็กได้ประสานประสบการณ์และความคิดที่หลากหลาย ให้เด็กได้ฝึกทักษะความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวมและทักษะด้านอื่น ๆ อย่างซ้ำ ๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องและในกิจกรรมประจำวัน

4.2.7 ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขสนุกสนานและเห็นคุณค่าของงานที่ทำ

4.2.8 มีการเชื่อมโยงพฤติกรรมความรับผิดชอบที่เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องไปสู่การนำไปใช้ในกิจวัตรและกิจกรรมประจำวันอย่างสม่ำเสมอ

4.3. หลักของครูผู้สอน

4.3.1 วางแผนเรื่องราวอย่างต่อเนื่องและใช้คำถามสำคัญในการกระตุ้นการดำเนินเรื่องให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

4.3.2 ตั้งคำถามสำคัญซึ่งเป็นคำถามที่มีความหมาย เพื่อ

- 1) นำไปสู่กิจกรรมที่หลากหลาย
- 2) เชื่อมโยงการดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องกันเป็นลำดับภายในหัวข้อเดียวกัน
- 3) กระตุ้นให้เด็กถกคิดคำตอบที่เป็นข้อความรู้จากการกระทำ

4.3.3 จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องและการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

4.3.4 ให้ความไว้วางใจและเป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบ ให้อภัยในความผิดพลาดของเด็ก

4.3.5 ให้การเสริมแรงที่ถูกต้องเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบและพฤติกรรมด้านอื่น ๆ ที่เหมาะสม

4.3.6 ฝึกให้เด็กได้รับรู้ถึงผลของการกระทำของตนเองทั้งในส่วนดีและส่วนไม่ดี เพื่อให้เด็กเข้าใจและเห็นคุณค่าของการกระทำนั้นๆด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล

4.3.7 วัดและประเมินเด็กเป็นระยะอย่างเป็นระบบตามสภาพจริง

4.4 หลักของผู้เรียน

4.4.1 เป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง

4.4.2 มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

4.4.3 สรุปลงความรู้อย่างมีเพื่อนและครูได้อย่างมีความหมาย

5. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

การดำเนินการมี 2 ระยะ ดังนี้

5.1 ระยะเตรียมการ

5.1.1 กำหนดหัวข้อเรื่องที่จะสอนและแนวคิดสำคัญ (Concept) ที่จะนำไปสู่การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้

5.1.2 กำหนดจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องซึ่งมีความสอดคล้องกับหัวข้อเรื่องและแนวคิดสำคัญ

5.1.3 วางแผนเส้นทางการเดินเรื่อง โดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญของการสอนแบบเดินเรื่อง คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข

5.1.4 ตั้งคำถามสำคัญในการเปิดประเด็นเข้าสู่กิจกรรม เชื่อมโยงเรื่องราวและผูกคิดคำตอบที่เป็นข้อความรู้จากการกระทำที่เชื่อมโยงไปสู่การส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัย

5.1.5 จัดเตรียมสภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมให้เหมาะสมและเพียงพอ

5.2 ระยะดำเนินกิจกรรม

5.2.1 ดำเนินกิจกรรมตามเส้นทางการเดินเรื่องตามองค์ประกอบของการสอนแบบเดินเรื่อง ได้แก่ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต เหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอน	วันที่	ลักษณะของคำถามสำคัญ	ลักษณะของคำถามต่อการปฏิบัติกิจกรรม
ขั้นที่ 1 ฉากและตัวละคร	1	คำถามเปิดฉาก	- เป็นคำถามเปิดประเด็นที่ทำให้เด็กได้นึกถึงสถานที่ สภาพแวดล้อมและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับฉากเพื่อเป็นการนำเข้าสู่เรื่องราวที่เด็กจะได้เรียนรู้ เช่น ที่ไหน ลักษณะอย่างไร ใครมีส่วนเกี่ยวข้องบ้าง มีหน้าที่อย่างไร เป็นต้น โดยการวิจัยครั้งนี้เด็กคือตัวละครที่สำคัญในการดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ
ขั้นที่ 2 การดำเนินชีวิตและเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข	2-8	คำถามเปลี่ยนฉาก	- เป็นคำถามกระตุ้นให้เด็กคิดถึงการดำเนินชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับฉากและเรื่องที่เรียนรู้เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้อภิปรายและนำเสนอวิธีการในการแก้ปัญหา เลือกวิธีการ วางแผนและลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบในการแก้ปัญหาร่วมกัน
ขั้นที่ 3 ทบทวนและสรุป	9	คำถามสรุปองค์ความรู้	- ครูนำอภิปรายโดยใช้คำถามสรุปองค์ความรู้เพื่อทบทวนและเปิดโอกาสให้เด็กสะท้อนความคิด ความรู้สึกจากกิจกรรมที่ปฏิบัติและสรุปองค์ความรู้ร่วมกันว่าเด็กได้เรียนรู้อะไรบ้าง มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง มีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร และสามารถนำแนวทางที่พบไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างไร - นำข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยมาสร้างเป็นข้อตกลงเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
ขั้นที่ 3 ทบทวนและสรุป	9	คำถามสรุปองค์ความรู้	- ครูนำอภิปรายโดยใช้คำถามสรุปองค์ความรู้เพื่อทบทวนและเปิดโอกาสให้เด็กสะท้อนความคิด ความรู้สึกจากกิจกรรมที่ปฏิบัติและสรุปองค์ความรู้ร่วมกันว่าเด็กได้เรียนรู้อะไรบ้าง มีปัญหา

ขั้นตอน	วันที่	ลักษณะของคำถาม สำคัญ	ลักษณะของคำถามต่อการปฏิบัติกิจกรรม
			อะไรเกิดขึ้นบ้าง มีแนวทางในการแก้ปัญหา อย่างไร และสามารถนำแนวทางที่พบไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างไร - นำข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความ รับผิดชอบของเด็กปฐมวัยมาสร้างเป็นข้อตกลง เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
ขั้นที่ 4 การ นำไปใช้	10	- เด็กร่วมกันเขียนข้อตกลงที่ได้จากขั้นพบทวนและสรุปโดยแต่ละกลุ่ม เขียนตามแบบที่ครูเขียนเป็นตัวอย่างในกระดาษและวาดภาพสื่อความหมาย ของข้อตกลงนั้น และนำไปติดแสดงที่ป้ายข้อตกลงของเราเพื่อใช้เป็นข้อตกลง ในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันต่อไป	

5.2.2 ในแต่ละขั้นตอนมีการจัดลักษณะชั้นเรียนในการทำกิจกรรมแบบ รายกลุ่ม ๆ
ละ 5 -6 คน และทั้งชั้นเรียน ขึ้นอยู่กับลักษณะและความเหมาะสมของกิจกรรม

6. บทบาทครู

ในการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อเด็กปฐมวัย บทบาท
ครูมีดังนี้

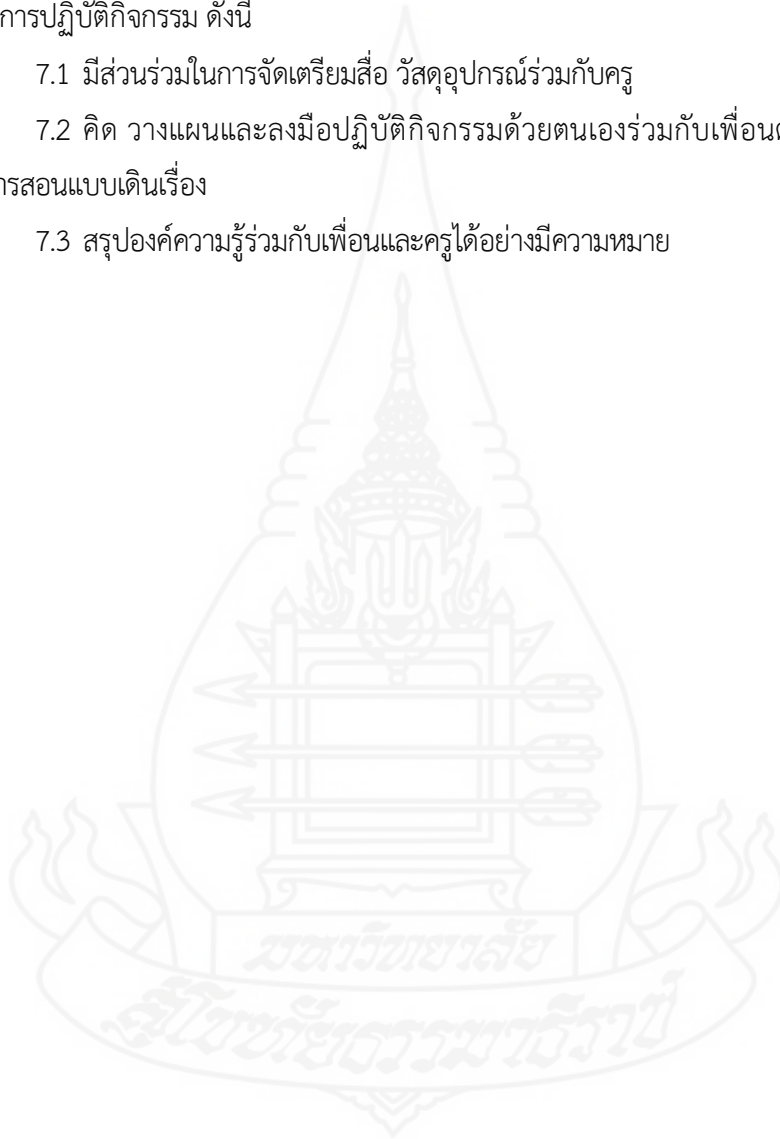
- 6.1 ศึกษาแผนการจัดการจัดการสอนแบบเดินเรื่องให้เข้าใจ
- 6.2 จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องให้เพียงพอ
และคอยดูแลความเรียบร้อยในขณะดำเนินกิจกรรม
- 6.3 ถามคำถามสำคัญสำหรับการเดินเรื่องและกระตุ้นการดำเนินเรื่องอย่างต่อเนื่องให้เป็นไป
ตามจุดประสงค์และแนวคิดสำคัญที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้
- 6.4 เป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นโดยการใช้
คำพูดและการแสดงออกที่สุภาพอ่อนโยน ให้กำลังใจและให้การเสริมแรงเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม
- 6.5 เปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระ โดยครูคอยสนับสนุน ให้คำปรึกษาและให้
การช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
- 6.6 ให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับเด็กทุกคนโดยสังเกตพฤติกรรมและเชิญชวนให้เด็ก
ได้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมอย่างทั่วถึง

6.7 สรุปลองค์ความรู้หรือแนวคิดสำคัญที่ชัดเจนให้กับเด็ก หากเด็กไม่สามารถสรุปได้ตรงตามที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้

7. บทบาทเด็ก

ในการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย เด็กมีบทบาทในการปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

- 7.1 มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ร่วมกับครู
- 7.2 คิด วางแผนและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองร่วมกับเพื่อนตามแนวทางการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง
- 7.3 สรุปลองค์ความรู้ร่วมกับเพื่อนและครูได้อย่างมีความหมาย

แผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
 แผนที่ 3 เรื่อง ต้นไม้ที่รัก
 สัปดาห์ที่ 5 - 6 (จำนวน 10 วัน) เวลา 09.00 – 09.30 น.

แนวคิดสำคัญ

บริเวณโรงเรียนมีต้นไม้อยู่โดยรอบ การให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการดูแล แก้ปัญหาหรือพัฒนา
 ให้ต้นไม้และสภาพแวดล้อมหน้าอาคารมีความร่มรื่นสวยงาม โดยการสำรวจ สังเกต คิดวางแผนและลงมือ
 ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ทำให้เด็กได้ฝึกความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบในการทำงาน
 เพื่อส่วนรวมและมีส่วนร่วมในการสร้างข้อตกลงเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

จุดประสงค์

เพื่อให้เด็ก

1. ไม่เด็ดใบไม้ดอกไม้หรือทำลายสภาพแวดล้อม
2. เก็บของเข้าที่ทุกครั้งหลังเลิกใช้
3. หยิบหรือใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานแต่พอดีไม่มากเกินไป
4. ทิ้งขยะลงในถังขยะหรือที่ที่กำหนดให้
5. ใช้สิ่งของต่างๆโดยไม่ทำเลอะเทอะ
6. เก็บกวาดบริเวณที่ทำกิจกรรมหลังเลิกกิจกรรม
7. ปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรม
8. ใช้ของใช้อย่างถูกวิธี
9. ไม่ใช้หรือไม่เข้าใกล้สิ่งนี้อาจก่อให้เกิดอันตราย
10. แสดงอาการจดจ่ออยู่ในกิจกรรมที่ปฏิบัติ
11. ปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบโดยไม่ละทิ้งหรือเปลี่ยนงาน
12. ปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีใหม่เมื่อไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้
13. ไม่ขีดเขียนพื้นหรือฝาผนัง
14. ปิดน้ำทุกครั้งหลังเลิกใช้
15. ดื่มนมหมดกล่องไม่เหลือทิ้ง
16. พูด/บอกความเห็นของตนต่อกลุ่มหรือส่วนรวม
17. เมื่อผู้อื่นเสนอความคิดเห็นนั่งฟังอย่างสงบ

18. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย
19. ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร
20. ล้างมือหลังการใช้ห้องน้ำห้องส้วม
21. ล้างมือหลังการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ
22. พุดชื่นชมหรือแสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงานหรือความสามารถของตนเอง
23. ไม่พุดกล่าวโทษหรือพุดโยนความผิดให้ผู้อื่น
24. ปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำได้

สาระการเรียนรู้

สาระที่ควรเรียนรู้

1. การรักษาความสะอาดของตนเองหลังปฏิบัติกิจกรรม
2. การรักษาความปลอดภัยของตนเองในการปฏิบัติกิจกรรม
3. การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆได้สำเร็จตามเวลา
4. การแสดงออกถึงการยอมรับผลการกระทำของตนเอง
5. การรักษาความสะอาดของห้องเรียนและบริเวณที่ทำกิจกรรม
6. การรักษาสมบัติของส่วนรวม
7. การใช้สิ่งของ/อุปกรณ์อย่างประหยัดและคุ้มค่า
8. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมจนประสบความสำเร็จ

ประสบการณ์สำคัญ

ด้านร่างกาย

1. การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย สุขอนามัยที่ดีในกิจวัตรประจำวัน
2. การปฏิบัติตนให้ปลอดภัยในกิจวัตรประจำวัน

ด้านอารมณ์ – จิตใจ

1. การพุดสะท้อนความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น
2. การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆตามความสามารถของตนเอง

ด้านสังคม

1. การร่วมสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
2. การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. การปฏิบัติตนตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า
5. การร่วมกันกำหนดข้อตกลงของห้องเรียน
6. การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของห้องเรียน

7. การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ
8. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน
9. การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้

ด้านสติปัญญา

1. การฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำ
2. การพูดแสดงความคิด ความรู้สึกและความต้องการ
3. การสืบเสาะหาความรู้เพื่อค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่างๆ
4. การตัดสินใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหา

เส้นทางการเดินเรื่อง การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
เรื่อง “ต้นไม้ที่รัก”

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามสำคัญ	กิจกรรม	การจัดชั้นเรียน	ผลงาน
<p>ชั้นที่ 1</p> <p>ฉากและตัวละคร</p> <p>วันที่ 1</p> <p>- ต้นไม้บริเวณโรงเรียนและอาคารอนุบาล และบุคคลที่ดูแลรักษา</p>	<p>- โรงเรียนของเรามีต้นไม้ อยู่บริเวณใดบ้าง</p> <p>- อาคารอนุบาลมีต้นไม้ อยู่บริเวณใดบ้าง</p> <p>- ต้นไม้แต่ละบริเวณมีลักษณะอย่างไร</p> <p>- ใครมีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลต้นไม้บริเวณโรงเรียนบ้างและดูแลอย่างไร</p>	<p>- สำรวจต้นไม้บริเวณโรงเรียนและหน้าอาคารอนุบาล</p> <p>- อภิปรายร่วมกัน</p> <p>- อภิปรายร่วมกัน</p>	<p>- ทั้งชั้นเรียน</p>	<p>- การสำรวจต้นไม้บริเวณโรงเรียนและหน้าอาคารอนุบาล</p> <p>- การสังเกตและบอกลักษณะของต้นไม้ในแต่ละบริเวณ</p> <p>- บุคคลที่ดูแลต้นไม้ของโรงเรียน</p>
<p>ชั้นที่ 2</p> <p>การดำเนินชีวิตและเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข</p> <p>วันที่ 2</p> <p>- การปฏิบัติตนในการดูแลต้นไม้และสภาพแวดล้อมหน้าอาคารอนุบาล</p>	<p>- ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลต้นไม้แต่ละคนทำหน้าที่อย่างไร</p> <p>- เด็กอนุบาลมีส่วนร่วมในการดูแลต้นไม้และสภาพแวดล้อมอย่างไร</p>	<p>- สังเกตการทำงานของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลต้นไม้ (ภารโรงพี่เลี้ยง)</p> <p>- อาสาสมัครเด็กเล่าสิ่งที่ตนเองและเพื่อนปฏิบัติ</p>	<p>- ทั้งชั้นเรียน</p> <p>- รายกลุ่ม 5 - 6 คน</p>	<p>- การสังเกต/สัมภาษณ์การทำงานของภารโรงและพี่เลี้ยง</p> <p>- การเล่าสิ่งที่เด็กปฏิบัติในการดูแลต้นไม้และสภาพแวดล้อม</p>

เส้นทางการเดินเรื่อง การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
เรื่อง “ต้นไม้ที่รัก”

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามสำคัญ	กิจกรรม	การจัดชั้นเรียน	ผลงาน
วันที่ 2 (ต่อ) - ปัญหา/ เหตุการณ์หรือสิ่ง ที่ต้องการพัฒนา ให้ดีขึ้น	- จากการสำรวจต้นไม้ บริเวณโรงเรียนและอาคาร อนุบาล มีสิ่งใดควรแก้ไข หรือทำให้ดีขึ้นบ้าง - จากสิ่งที่เสนอ เด็ก สามารถทำอะไรได้บ้าง และควรทำอะไรก่อน หรือหลัง เพราะอะไร	- อภิปรายร่วมกัน และจดบันทึกปัญหา ที่พบ - อภิปรายร่วมกัน เพื่อคัดเลือกปัญหา หรือสิ่งที่ต้องการ พัฒนาซึ่งควรมี ลักษณะดังนี้ * เป็นสิ่งที่ เกี่ยวข้องกับเด็กและ ส่วนรวม * เป็นกิจกรรมหรือ สิ่งที่ท้าทาย ความสามารถของเด็ก - เรียงลำดับ ความสำคัญของ ปัญหาสิ่งที่ต้องการ พัฒนา		- ปัญหาที่พบหรือสิ่ง ที่ต้องการทำให้ดีขึ้น ในการดูแลต้นไม้และ สภาพแวดล้อมหน้า อาคารอนุบาล - คัดเลือกปัญหาที่ ควรได้รับการแก้ไข และเรียงลำดับ ความสำคัญของ ปัญหา

เส้นทางการเดินเรื่อง การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
เรื่อง “ต้นไม้ที่รัก”

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามสำคัญ	กิจกรรม	การจัดชั้นเรียน	ผลงาน
วันที่ 3 - คิดวิธีการ/ วางแผน ในการแก้ปัญหา (ปัญหาที่ 1)	- มีวิธีการในการ แก้ปัญหา(ที่เด็กเลือก) อย่างไร - วิธีการใดเหมาะสม ที่สุด เพราะอะไร - มีขั้นตอนในการปฏิบัติ กิจกรรมอย่างไร - วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ใน การปฏิบัติกิจกรรมมี อะไรบ้าง	- อภิปรายร่วมกัน เกี่ยวกับวิธีการใน การแก้ปัญหา เพื่อ * หาวิธีการที่ เหมาะสมกับวัยและ ความสามารถของ เด็ก * วางแผนขั้นตอน การปฏิบัติกิจกรรม * วางแผนในการ เตรียมวัสดุอุปกรณ์	- ทั้งชั้น เรียน - รายกลุ่ม 5-6 คน	- วิธีการในการ แก้ปัญหา - วิธีการที่เหมาะสม ที่สุดในการแก้ปัญหา - ขั้นตอนในการ ปฏิบัติกิจกรรม - วัสดุอุปกรณ์ที่จะ ใช้ในการปฏิบัติ กิจกรรม
วันที่ 4 - ลงมือปฏิบัติ ตามวิธีการ/ ขั้นตอนในการ แก้ปัญหา	- วัสดุอุปกรณ์ที่ จัดเตรียมมามีอะไรบ้าง - แต่ละอย่างใช้สำหรับ ทำอะไรและมีข้อควร ระวังในการใช้อย่างไร - ขณะปฏิบัติกิจกรรม เกิดปัญหาอะไรบ้าง และแก้ไขปัญหานั้น อย่างไร - หลังเลิกกิจกรรมแล้ว ควรทำอย่างไร	- จัดวางอุปกรณ์และ สนทนาร่วมกัน - อภิปรายร่วมกัน และลงมือปฏิบัติ กิจกรรม - อภิปรายร่วมกัน เกี่ยวกับปัญหาหรือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ขณะปฏิบัติกิจกรรม และวิธีการแก้ไข - ทบทวนสิ่งที่ควร ปฏิบัติหลังเลิก กิจกรรมและปฏิบัติ	- รายกลุ่ม 5-6 คน - ทั้งชั้น เรียน	- การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ - วิธีการใช้วัสดุ อุปกรณ์และข้อควร ระวังในการใช้ - ปัญหาที่เกิดขณะ ปฏิบัติกิจกรรม - วิธีการ/แนวทาง แก้ปัญหา - การปฏิบัติตนหลัง เลิกกิจกรรม

เส้นทางการเดินเรื่อง การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
เรื่อง “ต้นไม้ที่รัก”

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามสำคัญ	กิจกรรม	การจัดชั้นเรียน	ผลงาน
วันที่ 5 นำวิธีการ แก้ปัญหาไปใช้ และสรุปผลจาก การปฏิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> - มีวิธีการในการจัดวางผลงาน(ต้นไม้)อย่างไร - รูปแบบการจัดวางเป็นไปตามความต้องการของส่วนรวมหรือไม่อย่างไร - รู้สึกอย่างไรกับผลงานของกลุ่มและส่วนรวม - สิ่ง queทุกคนทำส่งผลต่ออาคารอนุบาลอย่างไร 	<ul style="list-style-type: none"> - อภิปรายร่วมกัน - จัดวางผลงาน(ต้นไม้) - อภิปรายและปรับเปลี่ยนตามข้อเสนอของส่วนรวม - พุดแสดงความรู้สึก - อภิปรายร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ทั้งชั้นเรียน - รายกลุ่ม 5-6 คน - ทั้งชั้นเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดวางต้นไม้หน้าอาคารอนุบาล - การอภิปรายเพื่อปรับตำแหน่งหรือรูปแบบ - ความรู้สึกที่มีต่อผลงานของกลุ่มและส่วนรวม - ผลงานการปลูกต้นไม้และการจัดวางหน้าอาคารอนุบาล
วันที่ 6 - คิดวิธีการ/ วางแผนในการ แก้ปัญหาพัฒนา (ปัญหาที่ 2)	<ul style="list-style-type: none"> - สิ่ง queควรปฏิบัติต่อเนื่องจากการแก้ปัญหาที่ 1 คืออะไร เช่น * หลังจากปลูกต้นไม้และจัดวางไว้ด้านหน้าอาคารแล้วมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้างหรือไม่ * มีวิธีการในการแก้ปัญหาอย่างไร หรือ * เด็ก ๆ มีวิธีการในการดูแลต้นไม้ที่ร่วมกันปลูกอย่างไรบ้าง 	<ul style="list-style-type: none"> - อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการในการแก้ปัญหา หรือ สิ่ง queควรปฏิบัติในการดูแลรักษาสิ่ง queทำไว้ใน การแก้ปัญหาที่ 1 - อภิปรายร่วมกันเพื่อ * หาวิธีการที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก 	<ul style="list-style-type: none"> - ทั้งชั้นเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - การคิดหาวิธีการในการแก้ปัญหาหรือกิจกรรมที่จะปฏิบัติต่อเนื่อง - วิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการปฏิบัติ - ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม

	- วิธีการใดเหมาะสมที่สุด เพราะอะไร			
--	------------------------------------	--	--	--

เส้นทางการเดินเรื่อง การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
เรื่อง “ต้นไม้ที่รัก”

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามสำคัญ	กิจกรรม	การจัดชั้นเรียน	ผลงาน
วันที่ 6 - คิดวิธีการ/ วางแผนในการ แก้ปัญหาพัฒนา (ปัญหาที่ 2) (ต่อ)	- วัสดุอุปกรณ์ที่คาดว่าจะใช้คืออะไรบ้าง	* วางแผนในการเตรียมวัสดุอุปกรณ์		- วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรม
วันที่ 7 - ลงมือปฏิบัติตามวิธีการหรือขั้นตอนที่ได้วางแผนร่วมกัน	- วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้มีอะไรบ้าง - แต่ละอย่างใช้สำหรับทำอะไรและมีข้อตกลงในการใช้อย่างไร - มีขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมหรือทำสิ่งที่ตกลงกันไว้อย่างไร - รู้สึกอย่างไรกับผลงานของกลุ่ม - มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นในการปฏิบัติกิจกรรมบ้างและมีแนวทางการแก้ไขอย่างไร	- จัดวางและสนทนาเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ - ทบทวนวิธีการและข้อตกลงในการใช้วัสดุอุปกรณ์ - อภิปรายกลุ่มย่อยเพื่อวางแผน/ออกแบบการปฏิบัติกิจกรรม - ลงมือปฏิบัติกิจกรรม - อภิปรายและสรุปผลการปฏิบัติกิจกรรม(สำเร็จไม่สำเร็จ/ปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางในการแก้ไข)	- ทั้งชั้นเรียน - รายกลุ่ม 5-6 คน - ทั้งชั้นเรียน	- การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ - ข้อตกลงในการใช้วัสดุอุปกรณ์ - ขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม - ผลงานที่ปฏิบัติ - ผลการปฏิบัติกิจกรรม

เส้นทางการเดินเรื่อง การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
เรื่อง “ต้นไม้ที่รัก”

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามสำคัญ	กิจกรรม	การจัดชั้นเรียน	ผลงาน
วันที่ 8 - ปฏิบัติกิจกรรมต่อเนื่องจากวันที่ 7 ตามวิธีการหรือขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้และสรุปผลที่เกิดจากการปฏิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> - สิ่งในแต่ละกลุ่มต้องทำต่อคืออะไรบ้าง - รู้สึกอย่างไรกับผลงานของกลุ่ม - เพื่อนแต่ละคนช่วยกันทำงานอย่างไรบ้าง - สิ่งที่ได้ปฏิบัติมีประโยชน์ต่อการดูแลต้นไม้และสภาพแวดล้อมอย่างไร - มีปัญหาหรือเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้างระหว่างทำกิจกรรม - แก้ไขปัญหาอย่างไร 	<ul style="list-style-type: none"> - ทบทวนผลการทำงานและวางแผนทำผลงานต่อเนื่อง - นำเสนอและแสดงความรู้สึกต่อผลงานและการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม - อภิปรายร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ทั้งชั้นเรียน - รายกลุ่ม 5-6 คน - ทั้งชั้นเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - การทบทวนผลการปฏิบัติกิจกรรม - ความรู้สึกที่มีต่อผลงานและการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม - ประโยชน์ของกิจกรรมที่มีต่อต้นไม้และสภาพแวดล้อม - ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรม - การแก้ไข/แนวทางการแก้ไข
วันที่ 3 ทบทวนและสรุปวันที่ 9 - ทบทวนและสรุปสิ่งที่เด็กได้ปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 1 ถึงวันที่ 8 และสร้างเป็นข้อตกลงในการ	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งแต่วันแรกจนถึงวันนี้เด็กๆ ได้ทำอะไร - รู้สึกอย่างไรกับผลงานหรือสิ่งที่ได้ปฏิบัติ - สิ่งที่ทำส่งผลกับต้นไม้และสภาพแวดล้อมหน้าอาคารอนุบาลอย่างไร 	<ul style="list-style-type: none"> - ทบทวนกิจกรรม - เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความรู้สึก - อภิปรายร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ทั้งชั้นเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - การเล่าสิ่งที่ได้ปฏิบัติร่วมกัน - การแสดงความรู้สึกต่อผลงาน/สิ่งที่ได้ปฏิบัติ - ประโยชน์ของการปลูกต้นไม้และการดูแลสภาพแวดล้อม

ปฏิบัติกิจกรรม ร่วมกัน	- สิ่งที่ควรปฏิบัติในการ ดูแลสภาพแวดล้อมและ ต้นไม้คืออะไรบ้าง	- สรุปลงและสร้าง ข้อตกลงร่วมกัน		- ข้อตกลงในการ ปฏิบัติกิจกรรม
---------------------------	---	------------------------------------	--	----------------------------------

เส้นทางการเดินเรื่อง การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
เรื่อง “ต้นไม้ที่รัก”

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามสำคัญ	กิจกรรม	การจัดชั้นเรียน	ผลงาน
<p>ชั้นที่ 3</p> <p>ทบทวนและสรุปร่วมกัน</p> <p>วันที่ 9</p> <p>-ทบทวนและสรุปลงสิ่งที่เด็กได้ปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 1 ถึงวันที่ 8 และสร้างเป็นข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน</p> <p>(ต่อ)</p>	- สิ่งที่เด็กควรปฏิบัติในการทำงานร่วมกันคืออะไรบ้าง	- เขียนข้อตกลงในกระดาษเพื่อใช้เป็นตัวอย่างให้เด็กเขียนในวันต่อไป		- กระดาษบันทึกข้อตกลง
<p>ชั้นที่ 4</p> <p>การนำไปใช้</p> <p>วันที่ 10</p> <p>- การสื่อความหมายข้อตกลงที่สร้างร่วมกันและการนำไปสู่การปฏิบัติในกิจกรรมประจำวัน</p>	-	<p>- ทบทวนข้อตกลงที่สร้างร่วมกัน</p> <p>- เขียนข้อความข้อตกลงและวาดภาพสื่อความหมาย</p> <p>- นำไปติดในป้ายข้อตกลงของเรา</p>	<p>- ทั้งชั้นเรียน</p> <p>- รายกลุ่ม</p> <p>5-6 คน</p>	<p>- การอ่านทบทวนข้อตกลง</p> <p>- ป้ายข้อตกลงของเรา</p>

หมายเหตุ เส้นทางการเดินเรื่องและการดำเนินกิจกรรม ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม สามารถปรับเปลี่ยนหรือยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะนำไปใช้

การดำเนินกิจกรรม

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรม ความรับผิดชอบ
<p>ชั้นที่ 1</p> <p>ฉากและ ตัวละคร</p> <p>วันที่ 1</p> <p>- ต้นไม้บริเวณโรงเรียน และอาคารอนุบาลและ บุคคลที่ดูแลรักษา</p>	<p>- โรงเรียนของเรามีต้นไม้อยู่ บริเวณใดบ้าง</p> <p>- อาคารอนุบาลมีต้นไม้อยู่ บริเวณใดบ้าง</p> <p>- ต้นไม้แต่ละบริเวณมีลักษณะ อย่างไร</p> <p>- ใครมีส่วนเกี่ยวข้องในการ ดูแลต้นไม้บริเวณโรงเรียนบ้าง และดูแลอย่างไร</p>	<p>1. สร้างข้อตกลงร่วมกันในการไป สำรวจต้นไม้บริเวณโรงเรียน</p> <p>2. นำเด็กไปกลางสนามหญ้าหน้า โรงเรียน มองไปรอบๆ และอภิปราย ร่วมกันเกี่ยวกับสิ่งที่เห็น</p> <p>3. เดินสำรวจต้นไม้บริเวณสนามหญ้า จนมาถึงหน้าอาคารอนุบาล</p> <p>4. สังเกตและเปรียบเทียบลักษณะของ ต้นไม้ที่อยู่บริเวณถนน ด้านหน้า อาคารสีม่วงและต้นไม้ที่อยู่ด้านหน้า อาคารอนุบาลและสรุปร่วมกัน</p>	<p>- ทั้งชั้น เรียน</p>	<p>- ต้นไม้ บริเวณ โรงเรียน</p>	<p>- การสำรวจต้นไม้ บริเวณโรงเรียนและหน้า อาคารอนุบาล</p> <p>- การสังเกตและบอก ลักษณะของต้นไม้ในแต่ละ บริเวณ</p> <p>- บุคคลที่ดูแลต้นไม้ บริเวณโรงเรียน</p>	<p>- พูด/บอกความเห็นของ ตนเองต่อกลุ่มหรือส่วนรวม</p> <p>- เมื่อผู้อื่นเสนอความ คิดเห็น นั่งฟังอย่างสงบ</p> <p>- ปฏิบัติตามข้อตกลงใน การทำกิจกรรม</p> <p>- แสดงอาการจดจ่ออยู่ ในกิจกรรมที่ปฏิบัติ</p>

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทางเรื่อง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรม ความรับผิดชอบ
วันที่ 1 (ต่อ)		5. อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับบุคคลที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาต้นไม้บริเวณโรงเรียน 6. สรุปผลการอภิปราย 7. ทบทวนข้อตกลงร่วมกันและเดินกลับเข้าห้องเรียน				
ขั้นที่ 2 การดำเนินชีวิตและ เหตุการณ์สำคัญหรือ ปัญหาที่ต้องแก้ไข วันที่ 2 - การปฏิบัติตนในการ ดูแลต้นไม้และ สภาพแวดล้อม	- ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแล ต้นไม้แต่ละคนทำหน้าที่ อย่างไร	1. ทบทวนข้อตกลงในการนำเด็กไปดู การทำงานของอาคารโรง และพี่เลี้ยงใน การดูแลต้นไม้ของแต่ละอาคาร 2. นำเด็กไปดูการทำงานของอาคารโรงและ พี่เลี้ยงในการดูแลต้นไม้บริเวณอาคารสี ม่วงและอาคารอนุบาล โดยเปิดโอกาสให้ เด็กซักถามในสิ่งที่สงสัยเกี่ยวกับการดูแล ต้นไม้และบริเวณโดยรอบ จากนั้นนำเด็ก กลับเข้าห้องเรียน	- ทั้งชั้น เรียน	- ต้นไม้ บริเวณ ด้านหน้า อาคารสีม่วง และอาคาร อนุบาล	- การสังเกต/สัมภาษณ์ การทำงานของอาคารโรง และพี่เลี้ยง	- ปฏิบัติตามข้อตกลงใน การทำกิจกรรม - แสดงอาการจดจ่ออยู่ ในกิจกรรมที่ปฏิบัติ - ไม่เข้าใกล้สิ่งนี้อาจ ก่อให้เกิดอันตราย

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความ รับผิดชอบ
วันที่ 2 (ต่อ)	- เด็กอนุบาลมีส่วนร่วมใน การดูแลต้นไม้และ สภาพแวดล้อมอย่างไร	3. อภิปรายและสรุปร่วมกันเกี่ยวกับ สิ่งที่ได้ไปสังเกตและสัมภาษณ์การ ทำงานของภารโรงและพี่เลี้ยง 4. เลือกอาสาสมัครเด็กออกมาเล่าสิ่ง ที่ตนเองปฏิบัติหรือสิ่งที่เคยเห็น เพื่อนปฏิบัติในการดูแลต้นไม้และ รักษาสภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียน		- ภารโรงและ พี่เลี้ยง - วัสดุอุปกรณ์ ในการดูแล ต้นไม้	- การเล่าสิ่งที่เด็กปฏิบัติ ในการดูแลต้นไม้และ สภาพแวดล้อม	- ไม่เดินไปไม้ดอกไม้ หรือทำลาย สภาพแวดล้อม
- ปัญหา/เหตุการณ์หรือสิ่ง ที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา ให้ดีขึ้น	- จากการสำรวจต้นไม้ บริเวณโรงเรียนและอาคาร อนุบาล มีสิ่งใดควรแก้ไขหรือทำให้ ดีขึ้นบ้าง	5. อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับปัญหา หรือเหตุการณ์ที่ควรแก้ไขหรือพัฒนา ให้ดีขึ้น ที่เด็กพบเห็นเกี่ยวกับการ ดูแลต้นไม้และสภาพแวดล้อมหน้า อาคารอนุบาล 6. สรุปและจัดบันทึกปัญหาที่เด็ก นำเสนอ เช่น - อยากให้หน้าอาคารอนุบาลมี ดอกไม้สวยๆ เหมือนตีแก้ว	- ทั้งชั้นเรียน	- กระดาษ A4 - คลิปบอร์ด - ดินสอ	- ปัญหาที่พบหรือสิ่งที่ ต้องการทำให้ดีขึ้นในการ ดูแลต้นไม้และ สภาพแวดล้อมหน้า อาคารอนุบาล	- พูด/บอกความเห็น ของตนต่อกลุ่มหรือ ส่วนรวม - เมื่อผู้อื่นเสนอความ คิดเห็น นั่งฟังอย่าง สงบ - แสดงอาการจดจ่ออยู่ ในกิจกรรมที่ปฏิบัติ

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

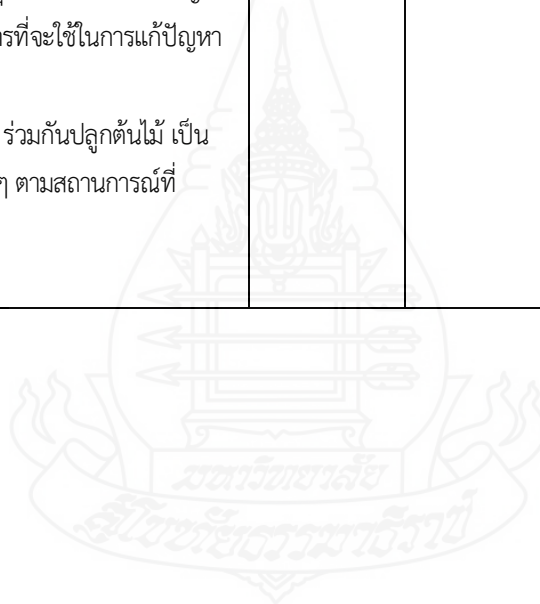
เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความ รับผิดชอบ
	<p>- จากสิ่งที่นำเสนอเด็ก สามารถทำอะไรได้บ้างและ ควรทำอะไรก่อนหรือหลัง เพราะอะไร</p>	<p>- ให้อ่างน้ำที่สวนหย่อมหน้า อาคารอนุบาลสะอาดกว่านี้ เพราะมี คนทิ้งขยะลงไปบ่อยๆ เป็นต้น -อื่น ๆ (ตามสถานการณ์จริง)</p> <p>7. อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับแต่ละ ปัญหาและร่วมกันคัดเลือกปัญหาที่ เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและส่วนรวมที่เด็ก สามารถแก้ไขร่วมกันได้</p> <p>8. จัดบันทึกปัญหาที่คัดเลือก หากมี หลายปัญหาให้เรียงลำดับความสำคัญ ของปัญหาและบันทึกผลการอภิปราย ลงในกระดานหรือกระดานไวท์ บอร์ด</p>	<p>- ทั้งชั้น เรียน</p>	<p>- กระดาษรูป - ปากกาคอมพิวเตอร์ - กระดานไวท์ บอร์ด</p>	<p>-คัดเลือกและเรียงลำดับ ปัญหาที่ควรได้รับการ แก้ไข</p>	

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความ รับผิดชอบ
<p>วันที่ 3</p> <p>- คิดวิธีการ/วางแผนในการ แก้ปัญหา (ปัญหาที่ 1)</p>	<p>- มีวิธีการในการแก้ปัญหา (ที่เด็กเลือก)อย่างไร</p>	<p>1. ทบทวนปัญหาที่ได้สรุปร่วมกัน และ นำปัญหาที่ 1 (หรือปัญหาที่เด็กเลือก) มาอภิปรายร่วมกันเพื่อคิดหาวิธีการใน การแก้ปัญหา และจดบันทึกคำตอบ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ซื้อดอกไม้จริงมาใส่แทนดอกไม้ พลาสติก - เด็กๆ ช่วยกันปลูกต้นไม้ใส่กระถาง - ขอดต้นไม้ที่ปลูกง่าย ๆ จากหน้าตึก <p>มุ่งมาปลูกหน้าอาคารอนุบาล เป็นต้น หรืออื่นๆ ตามสถานการณ์จริง</p>	<p>- ทั้งชั้นเรียน</p>	<p>- บันทึกผลการ อภิปรายของ วันที่ 2 ของ การจัด กิจกรรม</p> <p>- กระดาษ A4 - คลิปบอร์ด</p>	<p>- วิธีการในการแก้ปัญหา</p>	<p>- พุด/บอก ความเห็นของตน ต่อกลุ่มหรือ ส่วนรวม</p>

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความ รับผิดชอบ
	- วิธีการใดเหมาะสมที่สุด เพราะอะไร	3. อภิปรายร่วมกันเพื่อหาวิธีการที่ เหมาะสมที่สุดที่จะใช้ในการแก้ปัญหา 4. สรุปวิธีการที่จะใช้ในการแก้ปัญหา เช่น - ให้เด็กๆ ร่วมกันปลูกต้นไม้ เป็น ต้น หรืออื่นๆ ตามสถานการณ์ที่ เกิดขึ้นจริง	- ทั้งชั้นเรียน		- วิธีการที่เหมาะสม ที่สุดในการ แก้ปัญหา	- เมื่อผู้อื่นเสนอความ คิดเห็น นั่งฟังอย่างสงบ - แสดงอาการจดจ่ออยู่ ในกิจกรรมที่ปฏิบัติ - ปฏิบัติกิจกรรมด้วย วิธีการใหม่เมื่อไม่ สามารถปฏิบัติกิจกรรม ได้

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความ รับผิดชอบ
	<p>- มีขั้นตอนในการปฏิบัติ กิจกรรมอย่างไร</p> <p>- วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการ ปฏิบัติกิจกรรมมีอะไรบ้าง</p>	<p>5. ร่วมกันวางแผนเกี่ยวกับขั้นตอนใน การทำกิจกรรมโดยอาจใช้คำถามย่อย เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - จะปลูกต้นอะไรดี - ทำไมจึงเลือกปลูกต้นไม้นั้น - มีวิธีเตรียมการอย่างไร - สอบถามวิธีการปลูกจากใคร เป็น ต้น <p>6. แต่ละกลุ่มอภิปรายวางแผนแบ่ง หน้าที่ในการจัดเตรียมอุปกรณ์</p> <p>7. จัดบันทึกขั้นตอนและวัสดุอุปกรณ์ ที่จะใช้</p>	<p>รายกลุ่ม</p> <p>5-6 คน</p>	<p>- คลิปบอร์ด</p> <p>- กระดาษ A4</p> <p>- ดินสอ</p>	<p>- ขั้นตอนในการปฏิบัติ กิจกรรม</p> <p>- วัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ใน การปฏิบัติกิจกรรม</p>	

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความ รับผิดชอบ
		8. ทำจดหมายถึงผู้ปกครองเพื่อขอ ความร่วมมือเกี่ยวกับการปฏิบัติ กิจกรรม ดังนี้ - สนทนากับเด็กเกี่ยวกับวิธีในการ ปลูกต้นไม้ - การนำวัสดุอุปกรณ์บางอย่างจาก บ้านมาร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่โรงเรียน เช่น ต้นไม้ต้นเล็ก ดิน บัวรดน้ำ (อันเล็ก) ภาชนะพลาสติก เป็นต้น			- จดหมายถึงผู้ปกครอง	- ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความ รับผิดชอบ
วันที่ 4 - ลงมือปฏิบัติตามวิธีการ/ ขั้นตอนในการแก้ปัญหา	- วัสดุอุปกรณ์ที่จัดเตรียม มา มีอะไรบ้าง - แต่ละอย่างใช้ สำหรับ ทำอะไรและมีข้อควรระวัง ในการใช้อย่างไร	1. แต่ละกลุ่มจัดเตรียมและสนทนา ร่วมกันเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ใน การปฏิบัติกิจกรรม (ของโรงเรียนและ ที่เด็กนำมา) 2. อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการใช้ วัสดุอุปกรณ์ชนิดต่างๆ และข้อควร ระวังในการใช้ 3. ทบทวนวิธีการในการปฏิบัติ กิจกรรมที่เด็กได้ไปพูดคุยวิธีการปลูก ต้นไม้กับผู้ปกครอง	- รายกลุ่ม 5-6 คน	- บันทึกผลการ อภิปราย (วิธีการในการ แก้ปัญหา) - วัสดุอุปกรณ์ที่ คาดว่าเด็กจะใช้ ในการปฏิบัติ กิจกรรม - วัสดุอุปกรณ์ที่ เด็ก	- การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ - วิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์ และข้อควรระวังในการใช้	- ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ ได้รับมอบหมาย - พูด/บอกความเห็น ของตนต่อกลุ่มหรือ ส่วนรวม - เมื่อผู้อื่นเสนอความ คิดเห็นนั่งฟังอย่าง สงบ

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความ รับผิดชอบ
	<p>- ขณะปฏิบัติกิจกรรมเกิด ปัญหาอะไรบ้าง และ แก้ไขปัญหานั้นอย่างไร</p>	<p>4. แต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติกิจกรรม การปลูกต้นไม้ โดยมีครูพี่เลี้ยงและ ภารโรง คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ ตามความเหมาะสม (หรือกิจกรรมอื่นตามข้อตกลงของ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง)</p> <p>5. เมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จ แต่ละ กลุ่มนำเสนอผลงาน</p> <p>6. อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับปัญหาที่ เกิดขึ้นขณะปฏิบัติกิจกรรม เช่น เพื่อนทำดินหกที่พื้น ตักน้ำมามาก เกินไปจนน้ำหก บางกลุ่มแย่งกัน ทำงาน เป็นต้น</p>	<p>- ทั้งชั้น เรียน</p>	<p>นำมาจากบ้าน เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> * ต้นไม้เล็กๆ * กระถางเล็ก * บัวรดน้ำ * ดิน เป็นต้น 	<p>- ผลงานที่เกิดจากการ ปฏิบัติกิจกรรม</p> <p>- ปัญหาที่เกิดขึ้น ปฏิบัติกิจกรรม</p> <p>- วิธีการ/แนวทาง การแก้ปัญหา</p>	<p>- ใช้ของใช้อย่างถูกวิธี</p> <p>- ปฏิบัติตามข้อตกลง ในการทำกิจกรรม</p> <p>- ไม่ใช่หรือไม่เข้าใกล้ สิ่งนี้อาจก่อให้เกิด อันตราย</p> <p>- ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ ได้รับมอบหมาย</p> <p>- แสดงอาการจดจ่อ อยู่ในกิจกรรมที่ ปฏิบัติ</p>

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินเรื่อง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความ รับผิดชอบ
		7. อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการ หรือแนวทางในการแก้ปัญหาที่ เกิดขึ้น เช่น - ตักดินแต่น้อย ตักทีละคนไม่แย่ง กัน - ตักน้ำไม่มากจนเกินไปน้ำจะได้ไม่ หก - ทำงานตามหน้าที่ของตนเอง เป็น ต้นหรือแนวทางอื่นตามสถานการณ์ จริง				- ปฏิบัติกิจกรรม ตั้งแต่ต้นจนจบโดยไม่ ละทิ้งหรือเปลี่ยนงาน - ปฏิบัติกิจกรรมด้วย วิธีใหม่ เมื่อไม่สามารถ ปฏิบัติกิจกรรมได้ - หยิบหรือใช้วัสดุ อุปกรณ์ในการทำงาน แต่พอดีไม่มากเกินไป

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความรับผิดชอบ
	- หลังเลิกกิจกรรมแล้วควรทำอะไร	8. ทบทวนสิ่งที่ควรปฏิบัติหลังเลิกกิจกรรมและปฏิบัติ 9. ตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการวางต้นไม้สำหรับปฏิบัติกิจกรรมในวันต่อไป 10. รับประทานอาหารว่าง (ดื่มนม)	- ทั้งชั้นเรียน	- คลิปบอร์ด - กระดาษ A4 - ดินสอ - ไม้กวาดอ่อนขนาดเล็ก - ที่ตักผง เป็นต้น	- การปฏิบัติตนหลังเลิกกิจกรรม	- ไม่พูดกล่าวโทษหรือพูดโยนความผิดให้ผู้อื่น - ปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำ - ทิ้งขยะลงในถังขยะหรือที่ที่กำหนดให้ใช้สิ่งของต่าง ๆ โดยไม่ทำเลอะเทอะ - เก็บกวาดบริเวณที่ทำกิจกรรมหลังเลิกกิจกรรม - ล้างมือหลังการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ - ปิดน้ำทุกครั้งหลังเลิกใช้ - ดื่มนมหมดกล่องไม่เหลือทิ้ง

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความรับผิดชอบ
วันที่ 5 - นำวิธีการ แก้ปัญหาไปใช้ และสรุปผลจาก การปฏิบัติ	- มีวิธีการในการจัด วางผลงาน(ต้นไม้) อย่างไร - รูปแบบการจัด วางเป็นไปตาม ความต้องการของ ส่วนรวมหรือไม่ อย่างไร - รู้สึกอย่างไรกับ ผลงานของกลุ่ม และส่วนรวม	1. อภิปรายร่วมกันในการจัดวางต้นไม้ที่แต่ละ กลุ่มปลูกในบริเวณด้านหน้าอาคารอนุบาล ทางฝั่งขวา 2. สรุปร่วมกันและทดลองจัดวางต้นไม้ตามผล การสรุป 3. อภิปรายร่วมกันอีกครั้งว่าต้องการ ปรับเปลี่ยนตำแหน่งหรือรูปแบบการวาง หรือไม่ ถ้าต้องการเปลี่ยน ปรับเปลี่ยนอย่างไร 4. ดำเนินการปรับเปลี่ยนตามข้อเสนอของ ส่วนรวม 5. เมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จ เปิดโอกาสให้แต่ ละกลุ่มแสดงความรู้สึกต่อผลงานของกลุ่ม และผลงานการจัดวางต้นไม้ด้านหน้าอาคาร อนุบาล	- ทั้งชั้นเรียน - รายกลุ่ม 5-6 คน	- ผลงานการปฏิบัติ กิจกรรมในวันที่ 4 (ต้นไม้)	- การจัดวางต้นไม้ หน้าอาคาร อนุบาล - การอภิปราย เพื่อปรับตำแหน่ง หรือรูปแบบ - ความรู้สึกที่มี ต่อผลงานของ กลุ่มและส่วนรวม	- พูด/บอกความเห็นของตนต่อ กลุ่มหรือส่วนรวม - เมื่อผู้อื่นแสดงความคิดเห็นนั่ง ฟังอย่างสงบ - ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับ มอบหมาย - ปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำ กิจกรรม - ปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการ ใหม่เมื่อไม่สามารถปฏิบัติ กิจกรรมได้ - ปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่ต้นจน จบโดยไม่ละทิ้งหรือเปลี่ยนงาน - พูดชื่นชมหรือแสดงสีหน้า

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความรับผิดชอบ
	- สิ่งที่ทุกคนทำ ส่งผลต่ออาคาร อนุบาลอย่างไร	6. อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับผลหรือประโยชน์ที่ เกิดกับอาคารอนุบาล เช่น ทำให้อาคารดูร่มรื่น ขึ้น ดูไม่แห้งแล้ง เป็นต้นหรืออื่นๆตาม สถานการณ์จริง	- ทั้งชั้นเรียน	- ต้นไม้หน้าอาคาร อนุบาล	- ผลงานการปลูก และจัดวางต้นไม้ หน้าอาคารอนุบาล	ทำทางพอใจในผลงานหรือ ความสามารถของตนเอง
วันที่ 6 - วางแผน/คิด วิธีการในการ แก้ปัญหา/ พัฒนา (ปัญหาที่ 2)	- มีวิธีการในการ แก้ปัญหา (ปัญหาที่ 2) อย่างไร หรือ - สิ่งที่ควรปฏิบัติ ต่อเนื่องจากการ แก้ปัญหาที่ 1 คือ อะไร	1. ทบทวนปัญหาที่ได้สรุปร่วมกัน และนำปัญหา ที่ 2 มาคิดหาวิธีการในการแก้ปัญหา เช่น การดูแลต้นไม้หน้าอาคารให้เจริญเติบโตไม่ เหี่ยวเฉา เป็นต้นหรืออาจเป็นปัญหาอื่นตาม สถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นหลักการแก้ปัญหาที่ 1 2. อภิปรายร่วมกันคิดหาวิธีการแก้ปัญหาที่ เกิดขึ้น และจัดบันทึกคำตอบ เช่น - รดน้ำต้นไม้ทุกวัน - ไม่เด็ดใบไม้ ดอกไม้ หรือหักกิ่ง - ถอนหญ้าที่รกๆ ออก	- ทั้งชั้นเรียน	- บันทึกผลการ อภิปรายของวันที่ 2 ของการจัด กิจกรรม - คลิปบอร์ด - กระดาษ A4 - ดินสอ	การคิดหาวิธีการใน การแก้ปัญหาหรือ กิจกรรมที่จะ ปฏิบัติต่อเนื่อง	- พูด/บอกความเห็นของตนต่อ กลุ่มหรือส่วนรวม - เมื่อผู้อื่นเสนอความคิดเห็น นั่งฟังอย่างสงบ - ปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการ ใหม่เมื่อไม่สามารถปฏิบัติ กิจกรรมได้

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความรับผิดชอบ
	<p>- วิธีการใดเหมาะสมที่สุด เพราะอะไร</p> <p>- มีขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างไร</p> <p>- วัสดุอุปกรณ์ที่คาดว่าจะใช้คืออะไรบ้าง</p>	<p>- เก็บขยะบริเวณสวนหย่อมและหน้าอาคาร เป็นต้น หรือตามสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น</p> <p>3. อภิปรายร่วมกันเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดที่จะใช้ในการแก้ปัญหา</p> <p>4. สรุปรูปวิธีการที่จะใช้ในการแก้ปัญหา เช่น ทำป้ายเพื่อเชิญชวนให้ช่วยกันดูแลต้นไม้และสภาพแวดล้อม เป็นต้น</p> <p>5. ร่วมกันวางแผนเกี่ยวกับขั้นตอนในการปฏิบัติ โดยใช้คำถามย่อย เช่น</p> <p>- จะเขียนข้อความอะไรบ้าง</p> <p>- วัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้มีอะไรบ้าง เป็นต้น หรืออื่นๆ ตามสถานการณ์จริง</p> <p>6. จัดบันทึกวิธีการ ขั้นตอนและวัสดุอุปกรณ์ จากผลการอภิปราย</p>	<p>- ทั้งชั้นเรียน</p>	<p>- กระดาษ A4</p> <p>- ดินสอ</p>	<p>- วิธีการที่เหมาะสมที่สุดใน การปฏิบัติ</p> <p>- ขั้นตอนในการ ปฏิบัติกิจกรรม</p> <p>- วัสดุอุปกรณ์ใน การปฏิบัติ กิจกรรม</p>	<p>- แสดงอาการจดจ่ออยู่ใน กิจกรรมที่ปฏิบัติ</p> <p>- ปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ โดยไม่ละทิ้งหรือเปลี่ยนงาน</p> <p>- พูด/บอกความเห็นของตนต่อ กลุ่มหรือส่วนรวม</p> <p>- ปฏิบัติตามคำแนะนำ</p>

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความรับผิดชอบ
วันที่ 7 - ลงมือปฏิบัติ ตามวิธีการหรือ ขั้นตอนที่ได้ วางแผนร่วมกัน	- วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ มีอะไรบ้าง - แต่ละอย่างใช้ สำหรับทำอะไร และมีข้อตกลงใน การใช้หรือไม่ - มีขั้นตอนในการ ปฏิบัติกิจกรรม อย่างไร - รู้สึกอย่างไรกับ ผลงานของกลุ่ม - แต่ละกลุ่มทำงาน สำเร็จตาม	1. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติ กิจกรรมร่วมกัน 2. อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการและ ข้อตกลงในการใช้วัสดุอุปกรณ์ 3. ทบทวนขั้นตอนและวิธีการในการปฏิบัติ กิจกรรมร่วมกัน 4. ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผน เช่น - เลือกกระดาษที่จะใช้ - เขียนข้อความและตกแต่งด้วยวัสดุต่างๆ ที่เตรียมมา เป็นต้น 5. เมื่อปฏิบัติกิจกรรมได้เหมาะสมตามเวลา แล้ว แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน และแสดง ความรู้สึกต่อผลงานของกลุ่มตนเอง 6. อภิปรายและสรุปร่วมกันเกี่ยวกับผลของ การทำงานของแต่ละกลุ่มว่าสำเร็จตามที่	- ทั้งชั้นเรียน - รายการ 5-6 คน - ทั้งชั้นเรียน	- วัสดุอุปกรณ์ที่ คาดว่าเด็กจะใช้ใน การปฏิบัติกิจกรรม เช่น * กระดาษลัง * กระดาษ A4 * สีไม้ * สีเทียน * อื่นๆ	- การจัดเตรียม วัสดุอุปกรณ์ - ข้อตกลงในการ ใช้วัสดุอุปกรณ์ - ขั้นตอนการ ปฏิบัติกิจกรรม - ผลงานที่ปฏิบัติ - ผลการปฏิบัติ กิจกรรมของกลุ่ม	- ใช้ของใช้อย่างถูกวิธี - ปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำ กิจกรรม - แสดงอาการจดจ่ออยู่ใน กิจกรรมที่ปฏิบัติ - ปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ โดยไม่ละทิ้งหรือ เปลี่ยนงาน - ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับ มอบหมาย - ปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการใหม่ เมื่อไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรม ได้ - ไม่ขีดเขียนพื้นหรือฝาผนัง

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความรับผิดชอบ
	<p>ที่ได้วางแผนไว้หรือไม่</p> <p>- สิ่งที่ต้องทำในวันต่อไปมีอะไรบ้าง</p> <p>- มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นในการปฏิบัติกิจกรรมบ้างและมีแนวทางในการแก้ไขอย่างไร</p>	<p>วางแผนไว้หรือไม่และยังมีสิ่งใดที่ต้องทำต่อในวันต่อไปบ้าง มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นในการปฏิบัติกิจกรรมบ้างและมีแนวทางในการแก้ไขอย่างไร</p> <p>7. จดบันทึกผลการอภิปราย</p>		<p>- กระดาษ</p> <p>- คลิปบอร์ด</p> <p>- ดินสอ</p>		<p>- หยิบหรือใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานแต่พอดีไม่มากเกินไป</p> <p>- เก็บของทุกครั้งหลังเลิกใช้</p> <p>- พูดชื่นชมหรือแสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงานหรือความสามารถของตนเอง</p> <p>- ไม่พูดกล่าวโทษหรือพูดโยนความผิดให้ผู้อื่น</p>
<p>วันที่ 8</p> <p>- ปฏิบัติกิจกรรมต่อเนื่องจากวันที่ 7 ตามวิธีการหรือขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้</p>	<p>- สิ่งของแต่ละกลุ่มต้องทำต่อคืออะไรบ้าง</p>	<p>1. ทบทวนผลการทำงานของแต่ละกลุ่มของในวันที่ผ่านมาและสิ่งทีแต่ละกลุ่มต้องทำต่อเนื่องในวันนี้</p> <p>2. แต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการทำผลงานของตนเองต่อเนื่องให้เสร็จเรียบร้อย</p> <p>3. ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจนเสร็จตามที่แต่ละกลุ่มได้วางแผนไว้</p>	<p>- ทั้งชั้นเรียน</p> <p>- รายกลุ่ม 5-6 คน</p>	<p>- ผลงานของแต่ละกลุ่ม</p> <p>- กระดาษลึง</p>	<p>- ผลการทบทวนการปฏิบัติงาน</p>	<p>- พูด/บอกความเห็นของตนต่อกลุ่มหรือส่วนรวม</p> <p>- เมื่อผู้อื่นเสนอความคิดเห็นนั่งฟังอย่างสงบ</p> <p>- ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย</p> <p>- หยิบหรือใช้วัสดุอุปกรณ์</p>

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความรับผิดชอบ
และสรุปผลที่ เกิดจากการ ปฏิบัติ	- รู้สึกอย่างไรกับ ผลงานของกลุ่ม - เพื่อนแต่ละคน ช่วยกันทำงาน อย่างไรบ้าง - สิ่งที่ได้ปฏิบัติมี ประโยชน์ต่อการดูแล ต้นไม้และ สภาพแวดล้อม อย่างไร - มีปัญหาหรือ เหตุการณ์อะไร เกิดขึ้นบ้างระหว่าง ทำกิจกรรม - แก้ไขปัญหาอย่างไร	4. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานและแสดง ความรู้สึกต่อผลงานและการทำงานของคน ในกลุ่ม 5. อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับ - ประโยชน์จากสิ่งที่ได้ปฏิบัติ เช่น เมื่อติด ป้ายเชิญชวนแล้วจะมีประโยชน์ในการดูแล ต้นไม้และสภาพแวดล้อมอย่างไร เป็นต้น - ปัญหาหรือหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ระหว่างการทำกิจกรรมเพื่อสรุปแนวทางใน การแก้ไข 6. สรุปผลการอภิปรายร่วมกันและจดบันทึก ผลการอภิปราย	- ทั้งชั้นเรียน	- กระดาษ - สีไม้ - สีเทียน - ถุงพลาสติกขนาด ใหญ่ - เชือก เป็นต้น	- ความรู้สึกที่มี ต่อผลงานและ การทำงานของ สมาชิกในกลุ่ม - ประโยชน์ของ กิจกรรมที่มีต่อ ต้นไม้และ สภาพแวดล้อม - ปัญหาที่เกิด ระหว่างการทำ กิจกรรม - การแก้ไข/แนว ทางการแก้ไข	ในการทำงานแต่พอดีไม่มาก เกินไป - เก็บของทุกครั้งหลังเลิกใช้ - แสดงอาการจดจ่ออยู่ใน กิจกรรมที่ปฏิบัติ - ปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ โดยไม่ละทิ้งหรือเปลี่ยนงาน - ปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการใหม่ เมื่อไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรม ได้ - พุดชื่นชมหรือแสดงสีหน้า ท่าทางพอใจในผลงานหรือ ความสามารถของตนเอง - ไม่พูดกล่าวโทษหรือพุดโยน ความผิดให้ผู้อื่น

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความรับผิดชอบ
						- ปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำ - ทิ้งขยะลงในถังขยะหรือที่ที่กำหนด
<p>ชั้นที่ 3</p> <p>ทบทวนและสรุป วันที่ 9</p> <p>- ทบทวนและสรุปสิ่งที่เด็กได้ปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 1 ถึงวันที่ 8 และสร้างเป็นข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน</p>	<p>- ตั้งแต่วันแรกจนถึงวันนี้เด็กๆ ได้ทำอะไรบ้าง</p> <p>- รู้สึกอย่างไรกับผลงานหรือสิ่งที่ได้ปฏิบัติ</p> <p>- สิ่งที่ทำส่งผลกับต้นไม้และสภาพแวดล้อมหน้าอาคารอนุบาลอย่างไร</p>	<p>1. ทบทวนกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติร่วมกันโดยเลือกอาสาสมัครเด็กในการเล่าเรื่องสิ่งที่ได้ปฏิบัติร่วมกันตั้งแต่วันแรกและประโยชน์ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรม</p> <p>2. เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความรู้สึกต่อกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ได้ช่วยเพื่อนทำอะไรบ้าง ทำแล้วรู้สึกอย่างไร เป็นต้น <p>2. อภิปรายเกี่ยวกับผลของการทำกิจกรรมที่มีต่อต้นไม้และสภาพแวดล้อมหน้าอาคารอนุบาล</p> <p>3. อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับสิ่งที่ควรปฏิบัติในการดูแลต้นไม้และสภาพแวดล้อมและ</p>	- ทั้งชั้นเรียน	<p>- ต้นไม้ที่ปลูก</p> <p>- ตารางหนูทำได้</p>	<p>- การเล่าสิ่งที่ได้ปฏิบัติร่วมกัน</p> <p>- การแสดงความรู้สึกต่อผลงาน/สิ่งที่ปฏิบัติ</p> <p>- ประโยชน์ของการปลูกต้นไม้และการดูแลสภาพแวดล้อม</p>	<p>- แสดงอาการจดจ่ออยู่ในกิจกรรมที่ปฏิบัติ</p> <p>- พุดชื่นชมหรือแสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงานหรือความสามารถของตนเอง</p> <p>- ไม่พุดกล่าวโทษหรือโยนความผิดให้ผู้อื่น</p> <p>- พุด/บอกความเห็นของตนต่อกลุ่มหรือส่วนรวม</p>

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทาง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความรับผิดชอบ
	<p>- จากการปฏิบัติ กิจกรรม</p> <p>* สิ่งที่ควรปฏิบัติ ในการดูแลต้นไม้และ สภาพแวดล้อมคือ อะไร</p> <p>* สิ่งที่ควรปฏิบัติ ในการทำงานร่วมกัน คืออะไร</p>	<p>การทำงานร่วมกัน เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่เด็ดใบไม้ ดอกไม้ ต้นไม้ - ทิ้งขยะลงในถังขยะ - ทำงานตามหน้าที่ ไม่แย่งกัน - ใช้น้ำแต่พอดีไม่มากเกินไป - เก็บกวาดทุกครั้งหลังเลิกทำงาน <p>เป็นต้น หรืออื่นๆตามสถานการณ์จริง</p> <p>4. สรุปเป็นข้อตกลงในการปฏิบัติร่วมกันและ เขียนในกระดาษเพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการ เขียนของเด็กในวันต่อไป</p>	- ทั้งชั้นเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - กระดาษ A4 - สีเมจิก 	<p>- สิ่งที่ควรปฏิบัติ ในการดูแลต้นไม้/ สภาพแวดล้อม และการทำงาน ร่วมกัน</p> <p>- กระดาษบันทึก ข้อตกลง</p>	- เมื่อผู้อื่นเสนอความคิดเห็น นั่งฟังอย่างสงบ
<p>ชั้นที่ 4</p> <p>การนำไปใช้ วันที่ 10</p> <p>- การสื่อ ความหมาย ข้อตกลงที่</p>	-	<p>1. ทบทวนข้อตกลงโดยอ่านร่วมกัน</p> <p>2. แบ่งกลุ่มตามจำนวนข้อตกลงและวางแผน ร่วมกันในการเขียนข้อความตามแบบที่ครู เขียนและวาดภาพเพื่อสื่อความหมายของ ข้อตกลง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ทั้งชั้นเรียน - รายกลุ่ม 5-6 คน 	<ul style="list-style-type: none"> - กระดาษบันทึก ข้อตกลง - กระดาษ 100 ปอนด์ขนาด 4 x12 นิ้ว 	<p>- การอ่านทบทวน ข้อตกลง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - พูด/บอกความเห็นของตนต่อ กลุ่มหรือส่วนรวม - เมื่อผู้อื่นเสนอความคิดเห็น นั่งฟังอย่างสงบ - ปฏิบัติตามข้อตกลงในการ ทำกิจกรรม

การดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

เส้นทาง การเดินทางเรื่อง	คำถามสำคัญ	กิจกรรมการเรียนการสอน	การจัด ชั้นเรียน	สื่อ/อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน	พฤติกรรมความรับผิดชอบ
สร้างร่วมกันและ การนำไปสู่การ ปฏิบัติใน กิจกรรม ประจำวัน		<p>3. เปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ที่ได้จัดเตรียมไว้ในมุมศิลปะ</p> <p>4. ทบทวนข้อตกลงในการใช้วัสดุอุปกรณ์ ร่วมกัน</p> <p>5. ลงมือปฏิบัติกิจกรรม และเมื่อเสร็จกิจกรรม นำเสนอผลงานที่กลุ่ม</p> <p>6. สรุปร่วมกันและนำไปติดที่ป้ายข้อตกลง ของเรา สำหรับนำไปปฏิบัติในกิจกรรม ประจำวัน</p> <p>7. ร่วมกันสำรวจบริเวณที่ทำกิจกรรมและ ดูแลรักษาความสะอาดของบริเวณที่ปฏิบัติ กิจกรรม</p>	- ทั้งชั้นเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - สีไม้ - สีเมจิก - สีเทียน - อื่นๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้วัสดุ อุปกรณ์ตาม ข้อตกลง - การเขียน ข้อความและสื่อ ความหมายของ ข้อตกลง - ป้ายข้อตกลง ของเรา 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้ของใช้อย่างถูกวิธี - ไม่ขีดเขียนพื้นหรือฝาผนัง - หยิบหรือใช้วัสดุอุปกรณ์ใน การทำงานแต่พอดีไม่มากเกินไป - ปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ โดยไม่ละทิ้งหรือเปลี่ยนงาน - ปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการใหม่ เมื่อไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรม ได้ - เก็บของเข้าที่ทุกครั้งหลังเลิก ใช้ - เก็บกวาดบริเวณที่ทำกิจกรรม หลังเลิกกิจกรรม

การประเมินผล

พฤติกรรม	เครื่องมือ	วิธีการ
1. การไม่เดินไปไม้ดอกไม้หรือทำลายสภาพแวดล้อม 2. การเก็บของเข้าที่ทุกครั้งหลังเลิกใช้ 3. การหยิบหรือใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานแต่พอดีไม่มากเกินไป 4. การทิ้งขยะลงในถังขยะหรือที่ที่กำหนดให้ 5. การใช้สิ่งของต่างๆโดยไม่ทำเลอะเทอะ 6. การเก็บกวาดบริเวณที่ทำกิจกรรมหลังเลิกกิจกรรม 7. การปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรม 8. การใช้ของใช้อย่างถูกวิธี 9. การไม่ใช้หรือไม่เข้าใกล้สิ่งนี้อาจก่อให้เกิดอันตราย 10. การแสดงอาการจดจ่ออยู่ในกิจกรรมที่ปฏิบัติ 11. การปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบโดยไม่ละทิ้งหรือเปลี่ยนงาน 12. การปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีใหม่เมื่อไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ 13. การไม่ขีดเขียนพื้นหรือฝาผนัง 14. การปิดน้ำทุกครั้งหลังเลิกใช้ 15. การตีมนมหมดกลองไม่เหลือทิ้ง 16. การพูด/บอกความเห็นของตนต่อกลุ่มหรือส่วนรวม 17. การเมื่อผู้อื่นเสนอความคิดเห็นนั่งฟังอย่างสงบ 18. การปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย 19. การล้างมือก่อนรับประทานอาหาร 20. การล้างมือหลังการใช้ห้องน้ำห้องส้วม 21. การล้างมือหลังการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ 22. การพูดชื่นชมหรือแสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงานหรือความสามารถของตนเอง 23. การไม่พูดกล่าวโทษหรือพุดโยนความผิดให้ผู้อื่น 24. การปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำ	- แบบสังเกต พฤติกรรมความ รับผิดชอบของเด็ก ปฐมวัย	- สังเกตพฤติกรรม ในขณะปฏิบัติ กิจกรรมการสอน แบบเดินเรื่องและ ขณะปฏิบัติกิจกรรม ประจำวันอื่นๆ

ภาคผนวก ค

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยจัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ใช้ในการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย 2 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเองของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย
 - 1.1 การรักษาความสะอาดของตนเอง จำนวน 3 พฤติกรรม คือ
 - 1.1.1 ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร
 - 1.1.2 ล้างมือหลังการใช้ห้องน้ำห้องส้วม
 - 1.1.3 ล้างมือหลังการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ
 - 1.2 การรักษาความปลอดภัยของตนเอง จำนวน 3 พฤติกรรม คือ
 - 1.2.1 ใช้ของใช้อย่างถูกวิธี
 - 1.2.2 ปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรม
 - 1.2.3 ไม่ใช้หรือไม่เข้าใกล้สิ่งของที่อาจก่อให้เกิดอันตราย
 - 1.3 การปฏิบัติกิจกรรมได้สำเร็จตามเวลา จำนวน 3 พฤติกรรม คือ
 - 1.3.1 แสดงอาการจดจ่ออยู่ในกิจกรรมที่ปฏิบัติ
 - 1.3.2 ปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบโดยไม่ละทิ้งหรือเปลี่ยนงาน
 - 1.3.3 ปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีใหม่เมื่อไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้
 - 1.4 การยอมรับผลการกระทำของตนเอง จำนวน 3 พฤติกรรม คือ
 - 1.4.1 พุดชื่นชมหรือแสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงานหรือความสามารถของตนเอง
 - 1.4.2 ไม่พูดกล่าวโทษหรือพุดโยนความผิดให้ผู้อื่น
 - 1.4.3 ปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำ
2. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย
 - 2.1 การรักษาความสะอาดของส่วนรวม จำนวน 3 พฤติกรรม คือ
 - 2.1.1 ทิ้งขยะลงในถังขยะหรือที่ที่กำหนดให้
 - 2.1.2 ใช้สิ่งของต่าง ๆ โดยไม่ทำเลอะเทอะ
 - 2.1.3 เก็บกวาดบริเวณที่ทำกิจกรรมหลังเลิกกิจกรรม
 - 2.2 การรักษาสัมบัติของส่วนรวม จำนวน 3 พฤติกรรม คือ
 - 2.2.1 ไม่ขีดเขียนพื้นหรือฝาผนัง
 - 2.2.2 เก็บของเข้าที่ทุกครั้งหลังเลิกใช้

- 2.2.3 ไม่เด็ดไปไม้ดอกไม้หรือทำลายสภาพแวดล้อม
- 2.3 การใช้สิ่งของ/อุปกรณ์อย่างประหยัด จำนวน 3 พฤติกรรม คือ
- 2.3.1 หยิบหรือใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานแต่พอดีไม่มากเกินไป
- 2.3.2 ปิดน้ำทุกครั้งหลังเลิกใช้
- 2.3.3 ตีมนมหมดกล่องไม่เหลือทิ้ง
- 2.4 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมจนประสบผลสำเร็จ จำนวน 3 พฤติกรรม คือ
- 2.4.1 พูด/บอกความเห็นของตนต่อกลุ่มหรือส่วนรวม
- 2.4.2 เมื่อผู้อื่นเสนอความคิดเห็นนั่งฟังอย่างสงบ
- 2.4.3 ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

เวลาที่ใช้ในการสังเกต

แบ่งระยะเวลาที่ใช้ในการสังเกตเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ก่อนการทดลอง	เป็นการสังเกตในช่วงเวลาการจัดกิจกรรมประจำวันตามปกติ
เป็นเวลา 1 สัปดาห์
ระหว่างการทดลอง	เป็นการสังเกตในช่วงระยะเวลาการจัดกิจกรรมการสอนแบบ
เดินเรื่องเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยและการ
ปฏิบัติกิจกรรมประจำวันตามปกติ เป็นเวลา 8 สัปดาห์
หลังการทดลอง	เป็นการสังเกตในช่วงเวลาการจัดกิจกรรมประจำวันตามปกติ
เป็นเวลา 1 สัปดาห์

รวมระยะเวลาในการสังเกต 10 สัปดาห์ โดยทำการสังเกตพฤติกรรมเด็กทุกช่วงเวลา
ตลอดทั้งวัน โดยมีรูปแบบ ดังนี้

1. การสังเกตพฤติกรรมเด็กก่อนและหลังการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตจำนวน 5 วัน
วันละ 5 – 6 คน ดังนี้

สังเกตวันที่ 1	เลขที่ 1 – 5	(จำนวน 5 คน)
สังเกตวันที่ 2	เลขที่ 6 – 10	(จำนวน 5 คน)
สังเกตวันที่ 3	เลขที่ 11 – 15	(จำนวน 5 คน)
สังเกตวันที่ 4	เลขที่ 16 – 20	(จำนวน 5 คน)
สังเกตวันที่ 5	เลขที่ 21 – 26	(จำนวน 6 คน)
2. การสังเกตพฤติกรรมระหว่างการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมเด็กทุกวัน
วันละ 1 กลุ่ม ๆ ละ 5 – 6 คน สัปดาห์ละ 5 กลุ่ม จำนวน 26 คน (โดยเด็กจับกลุ่มเดิมตลอดการทดลอง)

ขั้นปฏิบัติในการสังเกต

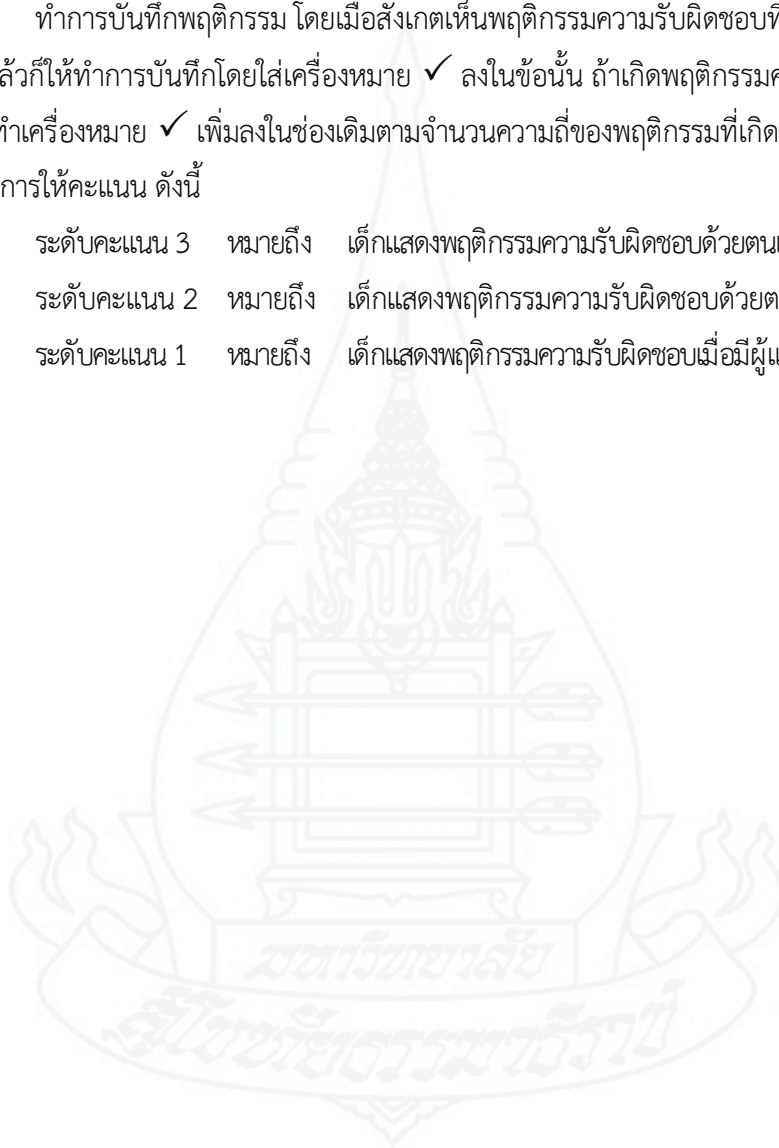
1. เขียนชื่อผู้สังเกต ผู้ถูกสังเกต (เด็ก) สัปดาห์ที่ วัน เดือน ปี และระยะเวลาที่ทำการสังเกต
2. ผู้วิจัยทำการสังเกตโดยการบันทึกผลการสังเกตในแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบ

ของเด็กปฐมวัย

การบันทึกพฤติกรรม

ทำการบันทึกพฤติกรรม โดยเมื่อสังเกตเห็นพฤติกรรมความรับผิดชอบที่เด็กแสดงออกว่าตรงกับข้อใดแล้วก็ให้ทำการบันทึกโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในข้อนั้น ถ้าเกิดพฤติกรรมความรับผิดชอบซ้ำในข้อเดิมให้ทำเครื่องหมาย ✓ เพิ่มลงในช่องเดิมตามจำนวนความถี่ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น โดยทำการบันทึกตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน 3	หมายถึง	เด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	เด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบด้วยตนเองเป็นบางครั้ง
ระดับคะแนน 1	หมายถึง	เด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน

คำอธิบายเกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองของเด็กปฐมวัย

ที่	รายการพฤติกรรม	ระดับคะแนน		
		3	2	1
1.	การรักษาความสะอาดของตนเอง 1.1 ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร	ล้างมือก่อนรับประทานอาหารด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ล้างมือก่อนรับประทานอาหารด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ล้างมือก่อนรับประทานอาหารเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
	1.2 ล้างมือหลังการใช้ห้องน้ำห้องส้วม	ล้างมือหลังการใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ล้างมือหลังการใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ล้างมือหลังการใช้ห้องน้ำห้องส้วมเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
	1.3 ล้างมือหลังการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ	ล้างมือหลังการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ล้างมือหลังการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ล้างมือหลังการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
2.	การรักษาความปลอดภัยของตนเอง 2.1 ใช้ของใช้อย่างถูกวิธี	ใช้ของใช้อย่างถูกวิธีด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ใช้ของใช้อย่างถูกวิธีด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ใช้ของใช้อย่างถูกวิธีเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
	2.2 ปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรม	ปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรมด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรมเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
	2.3 ไม่ใช้หรือไม่เข้าใกล้สิ่งนี้อาจก่อให้เกิดอันตราย	ไม่ใช้หรือไม่เข้าใกล้สิ่งนี้อาจก่อให้เกิดอันตรายด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ไม่ใช้หรือไม่เข้าใกล้สิ่งนี้อาจก่อให้เกิดอันตรายด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ไม่ใช้หรือไม่เข้าใกล้สิ่งนี้อาจก่อให้เกิดอันตรายเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน

คำอธิบายเกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองของเด็กปฐมวัย (ต่อ)

ที่	รายการพฤติกรรม	ระดับคะแนน		
		3	2	1
3.	การปฏิบัติกิจกรรมได้สำเร็จตามเวลา 3.1 แสดงอาการจดจ่ออยู่ในกิจกรรมที่ปฏิบัติ	แสดงอาการจดจ่ออยู่ในกิจกรรมที่ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	แสดงอาการจดจ่ออยู่ในกิจกรรมที่ปฏิบัติด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	แสดงอาการจดจ่ออยู่ในกิจกรรมที่ปฏิบัติเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
	3.2 ปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบโดยไม่ละทิ้งหรือเปลี่ยนงาน	ปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบโดยไม่ละทิ้งหรือเปลี่ยนงานด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบโดยไม่ละทิ้งหรือเปลี่ยนงานด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบโดยไม่ละทิ้งหรือเปลี่ยนงานเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
	3.3 ปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการใหม่เมื่อไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้	ปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการใหม่เมื่อไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการใหม่เมื่อไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการใหม่เมื่อไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้เมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
4.	การยอมรับผลการกระทำของตนเอง 4.1 พุดชื่นชมหรือแสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงานหรือความสามารถของตนเอง	พุดชื่นชมหรือแสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงานหรือความสามารถของตนเองอย่างสม่ำเสมอ	พุดชื่นชมหรือแสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงานหรือความสามารถของตนเองเป็นบางครั้ง	พุดชื่นชมหรือแสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงานหรือความสามารถของตนเองเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
	4.2 ไม่พุดกล่าวโทษหรือพุดโยนความผิดให้ผู้อื่น	ไม่พุดกล่าวโทษหรือพุดโยนความผิดให้ผู้อื่นด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ไม่พุดกล่าวโทษหรือพุดโยนความผิดให้ผู้อื่นด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ไม่พุดกล่าวโทษหรือพุดโยนความผิดให้ผู้อื่นเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
	4.3 ปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำ	ปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน

คำอธิบายเกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัย

ที่	รายการพฤติกรรม	ระดับคะแนน		
		3	2	1
1.	การรักษาความสะอาดของส่วนรวม 1.1 ทิ้งขยะลงในถังขยะหรือที่ที่กำหนดให้	ทิ้งขยะลงในถังขยะหรือที่ที่กำหนดให้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ทิ้งขยะลงในถังขยะหรือที่ที่กำหนดให้ด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ทิ้งขยะลงในถังขยะหรือที่ที่กำหนดให้เมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
	1.2 ใช้สิ่งของต่างๆ โดยไม่ทำเลอะเทอะ	ใช้สิ่งของต่างๆ โดยไม่ทำเลอะเทอะด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ใช้สิ่งของต่างๆ โดยไม่ทำเลอะเทอะด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ใช้สิ่งของต่างๆ โดยไม่ทำเลอะเทอะเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
	1.3 เก็บกวาดบริเวณที่ทำกิจกรรมหลังเลิกกิจกรรม	เก็บกวาดบริเวณที่ทำกิจกรรมหลังเลิกกิจกรรมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	เก็บกวาดบริเวณที่ทำกิจกรรมหลังเลิกกิจกรรมด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	เก็บกวาดบริเวณที่ทำกิจกรรมหลังเลิกกิจกรรมเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
2.	การรักษาสมบัติของส่วนรวม 2.1 ไม่ขีดเขียนพื้นหรือฝาผนัง	ไม่ขีดเขียนพื้นหรือฝาผนังด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ไม่ขีดเขียนพื้นหรือฝาผนังด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ไม่ขีดเขียนพื้นหรือฝาผนังเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
	2.2 เก็บของเข้าที่ทุกครั้งหลังเลิกใช้	เก็บของเข้าที่ทุกครั้งหลังเลิกใช้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	เก็บของเข้าที่ทุกครั้งหลังเลิกใช้ด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	เก็บของเข้าที่ทุกครั้งหลังเลิกใช้เมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
	2.3 ไม่เด็ดใบไม้ดอกไม้หรือทำลายสภาพแวดล้อม	ไม่เด็ดใบไม้ดอกไม้หรือทำลายสภาพแวดล้อมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ไม่เด็ดใบไม้ดอกไม้หรือทำลายสภาพแวดล้อมด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ไม่เด็ดใบไม้ดอกไม้หรือทำลายสภาพแวดล้อมเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน

คำอธิบายเกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัย (ต่อ)

ที่	รายการพฤติกรรม	ระดับคะแนน		
		3	2	1
3.	การใช้สิ่งของอุปกรณ์อย่างประหยัด 3.1 หยิบหรือใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานแต่พอดีไม่มากเกินไปด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	หยิบหรือใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานแต่พอดีไม่มากเกินไปด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	หยิบหรือใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานแต่พอดีไม่มากเกินไปด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	หยิบหรือใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานแต่พอดีไม่มากเกินไปเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
	3.2 ปิดน้ำทุกครั้งหลังเลิกใช้	ปิดน้ำทุกครั้งหลังเลิกใช้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ปิดน้ำทุกครั้งหลังเลิกใช้ด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ปิดน้ำทุกครั้งหลังเลิกใช้เมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
	3.3 ตีมนมหมดกล่องไม่เหลือทิ้ง	ตีมนมหมดกล่องไม่เหลือทิ้งด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ตีมนมหมดกล่องไม่เหลือทิ้งด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ตีมนมหมดกล่องไม่เหลือทิ้งเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
4.	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมจนประสบความสำเร็จ 4.1 พูด/บอกความเห็นของตนต่อกลุ่มหรือส่วนรวม	พูด/บอกความเห็นของตนต่อกลุ่มหรือส่วนรวมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	พูด/บอกความเห็นของตนต่อกลุ่มหรือส่วนรวมด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	พูด/บอกความเห็นของตนต่อกลุ่มหรือส่วนรวมเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
	4.2 เมื่อผู้อื่นเสนอความคิดเห็น นั่งฟังอย่างสงบ	เมื่อผู้อื่นเสนอความคิดเห็น นั่งฟังอย่างสงบด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	เมื่อผู้อื่นเสนอความคิดเห็น นั่งฟังอย่างสงบด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	เมื่อผู้อื่นเสนอความคิดเห็น นั่งฟังอย่างสงบเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน
	4.3 ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย	ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายเมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน

ภาคผนวก ง

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

**แบบสรุปผลการประเมินคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง
เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย**

คำชี้แจง โปรดพิจารณาคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ
ของเด็กปฐมวัย และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

- 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
4 หมายถึง เหมาะสมมาก
3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
2 หมายถึง เหมาะสมน้อย
1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย
	1	2	3	4	5	
1. คู่มือการจัดกิจกรรม						
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	4	4	5	5	5	4.60
1.2 จุดมุ่งหมาย	3	5	5	5	5	4.60
1.3 รูปแบบการจัดกิจกรรม	5	4	5	5	5	4.80
1.4 หลักการจัดกิจกรรม	5	4	5	5	5	4.80
1.5 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม						
- การเตรียมการ	5	5	5	5	5	5.00
- การดำเนินกิจกรรม	5	5	5	4	5	4.80
- การประเมินผล	4	5	5	5	5	4.80
1.6 บทบาทครู	5	5	5	5	5	5.00
1.7 บทบาทเด็ก	5	5	5	5	5	5.00
2. แผนการจัดกิจกรรม						
2.1 แผนที่ 1 เรื่อง ห่องน้ำของหนู						
2.1.1 แนวคิดสำคัญ	3	4	4	5	5	4.20
2.1.2 จุดประสงค์	4	5	5	5	5	4.80
2.1.3 เส้นทางเดินเรื่อง	5	5	5	5	5	5.00
2.1.4 คำถามสำคัญ	4	5	5	4	5	4.60

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย
	1	2	3	4	5	
2.1.5 กิจกรรมการเรียนการสอน	5	5	5	4	5	4.80
2.1.6 สื่อ/วัสดุอุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้	5	5	5	5	5	5.00
2.1.7 การจัดชั้นเรียน	4	4	5	5	5	4.60
2.1.8 ผลงาน	4	5	5	5	5	4.80
2.1.9 การประเมินผล	4	5	5	5	5	4.80
2.2 แผนที่ 2 เรื่อง นมโรงเรียน						
2.2.1 แนวคิดสำคัญ	4	4	4	5	5	4.40
2.2.2 จุดประสงค์	5	5	5	5	5	5.00
2.2.3 เส้นทางการเดินเรื่อง	5	5	5	5	5	5.00
2.2.4 คำถามสำคัญ	5	5	5	4	5	4.80
2.2.5 กิจกรรมการเรียนการสอน	4	4	5	4	5	4.40
2.2.6 สื่อ/วัสดุอุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้	5	5	5	5	5	5.00
2.2.7 การจัดชั้นเรียน	4	4	5	5	5	4.60
2.2.8 ผลงาน	5	5	5	5	5	5.00
2.2.9 การประเมินผล	4	5	5	5	5	4.60
2.3 แผนที่ 3 เรื่อง ต้นไม้ที่รัก						
2.3.1 แนวคิดสำคัญ	4	4	4	5	5	4.40
2.3.2 จุดประสงค์	5	5	5	5	5	5.00
2.3.3 เส้นทางการเดินเรื่อง	5	5	5	5	5	5.00
2.3.4 คำถามสำคัญ	5	5	5	4	5	4.80
2.3.5 กิจกรรมการเรียนการสอน	4	5	5	4	5	4.60
2.3.6 สื่อ/วัสดุอุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้	5	5	5	5	5	5.00
2.3.7 การจัดชั้นเรียน	4	4	5	5	5	4.60
2.3.8 ผลงาน	4	5	5	5	5	4.80
2.3.9 การประเมินผล	5	5	5	5	5	5.00
2.4 แผนที่ 4 เม่นหלבฝน						
2.4.1 แนวคิดสำคัญ	4	4	5	5	5	4.60
2.4.2 จุดประสงค์	3	5	5	5	5	4.60

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย
	1	2	3	4	5	
2.4.3 เส้นทางการเดินทาง	5	5	5	5	5	5.00
2.4.4 คำถามสำคัญ	5	5	5	4	5	4.80
2.4.5 กิจกรรมการเรียนการสอน	5	5	5	4	5	4.80
2.4.6 สื่อ/วัสดุอุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้	5	5	5	5	5	5.00
2.4.7 การจัดชั้นเรียน	4	4	5	5	5	4.60
2.4.8 ผลงาน	5	5	5	5	5	5.00
2.4.9 การประเมินผล	4	5	5	5	5	4.80
เฉลี่ย						4.78

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างภาพการจัดกิจกรรม

ชั้นที่ 1 ฉากและตัวละคร

สร้างข้อตกลงร่วมกันในการไปสำรวจต้นไม้บริเวณโรงเรียน

เด็กสำรวจต้นไม้จากบริเวณสนามหญ้าของโรงเรียนจนถึงหน้าอาคารอนุบาล

อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับบุคคล (ตัวละคร) ที่ทำหน้าที่ดูแลต้นไม้บริเวณโรงเรียน

ขั้นที่ 2 การดำเนินชีวิตและเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข

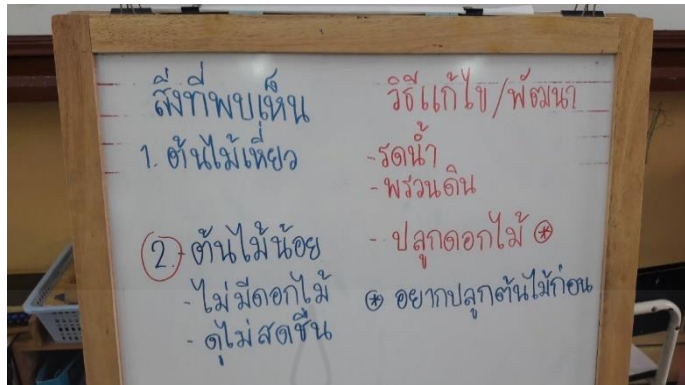
เด็กสังเกตและสอบถามการทำหน้าที่ดูแลต้นไม้ของภารโรงและพี่เลี้ยง

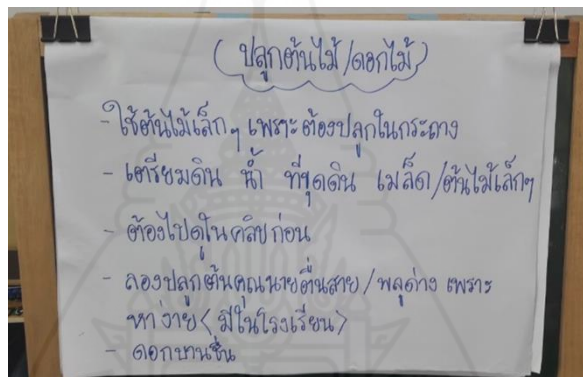
เด็กอาสาสมัครเล่าสิ่งที่ตนเองหรือเพื่อนปฏิบัติในการดูแลต้นไม้และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับปัญหาหรือสิ่งที่ควรพัฒนาให้ดีขึ้นในบริเวณของอาคารอนุบาล

บันทึกผลการนำเสนอปัญหาและแนวทางการแก้ไขหรือพัฒนา
คัดเลือกและเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้องการแก้ไข

อภิปรายร่วมกันเพื่อหาวิธีการและขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมในการแก้ปัญหา

แต่ละกลุ่มจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และทบทวนขั้นตอนในการปลูกต้นไม้ร่วมกัน

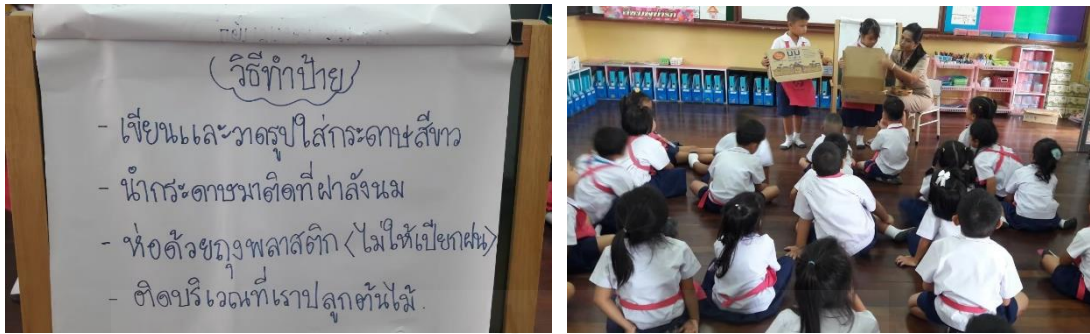
แต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติกิจกรรมการปลูกต้นไม้
โดยมีครู พี่เลี้ยงและภารโรงเป็นผู้คอยดูแลให้คำแนะนำตามความเหมาะสม

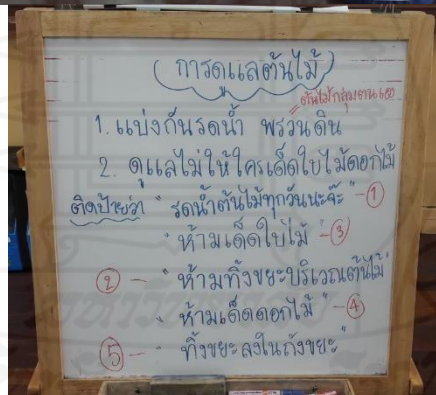
เด็กช่วยกันจัดวางกระถางต้นไม้

เด็กดูแลต้นไม้และพบปัญหา (พบขยະในกระถางและดอกไม้ถูกเด็ด)

อภิปรายร่วมกันเพื่อหาวิธีการและขั้นตอนในการแก้ปัญหา
(เด็กเลือกวิธีการเขียนป้ายเชิญชวนให้ช่วยกันดูแลรักษาต้นไม้และสภาพแวดล้อม)

เด็กร่วมกันคิดข้อความที่จะเขียนในป้ายเชิญชวนและแบ่งกลุ่มความรับผิดชอบในการจัดทำ

ทบทวนข้อตกลงก่อนปฏิบัติกิจกรรม

ทบทวนข้อความที่แต่ละกลุ่มเลือกในการเขียนและจัดทำป้ายเชิญชวน
โดยครูเขียนใส่กระดาษเป็นตัวอย่าง

แต่ละกลุ่มวางแผนการทำงานร่วมกัน

เด็กเลือกวัสดุอุปกรณ์และลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผนร่วมกัน

เด็กนำเสนอผลงาน

เด็กช่วยกันปฏิบัติกิจกรรมการนำพลาสติกมาหุ้มป้ายเชิญชวนตามที่ได้วางแผนไว้

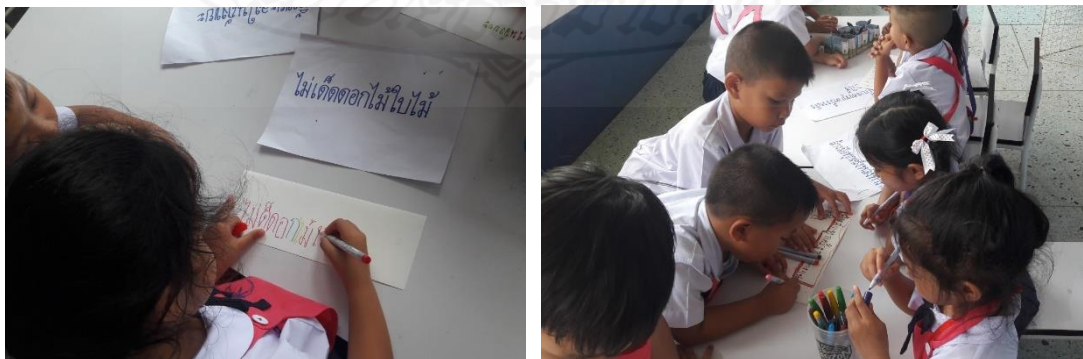
เด็กช่วยกันเจาะรูและร้อยเชือกเพื่อผูกป้าย
โดยมีพี่เลี้ยงเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในการผูกป้ายตามความเหมาะสม

ขั้นที่ 3 ทบทวนและสรุป

นำข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบมาสร้างเป็นข้อตกลงร่วมกัน

ขั้นที่ 4 การนำไปใช้

เขียนข้อตกลงและวาดภาพสื่อความหมาย เพื่อนำไปใช้เป็นข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

ข้อตกลงที่ได้จากเรื่อง "ห้องน้ำของหนู"

ข้อตกลงที่ได้จากเรื่อง "นมโรงเรียน"

ข้อตกลงที่ได้จากเรื่อง “เล่นหลบฝน”

ฉากและตัวละครเรื่อง “เล่นหลบฝน”

เด็กติดลูกศรและสัญลักษณ์ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติร่วมกัน
เพื่อบอกเส้นทางไปห้องน้ำ (เรื่องห้องน้ำของหนู)

เด็กร่วมกันประดิษฐ์ของใช้จากกล่องนมและลังนม (เรื่องนมโรงเรียน)

เด็กล้างมือหลังปฏิบัติกิจกรรม

เด็กช่วยกันเก็บและทำความสะอาดบริเวณที่ทำกิจกรรมหลังเลิกกิจกรรม

เด็กทิ้งขยะลงในถังขยะ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางพัชรินทร์ พรหมเมศ
วัน เดือน ปีเกิด	18 กรกฎาคม 2516
สถานที่เกิด	อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประวัติการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2538 ศึกษาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการวัดและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2555
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนประตู่ชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ตำแหน่ง	ครูชำนาญการพิเศษ

